

Operacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków finansowych Europejskiego Funduszu Rybackiego zapewniająca inwestycje w zrównoważone rybołówstwo

Umowa nr 1/2013

**Wykonanie badania ewaluacyjnego Lokalnej Strategii
Rozwoju Obszarów Rybackich Lokalnej Grupy Rybackiej
„Zalew Szczeciński”
*Raport końcowy***

Zamawiający

Lokalna Grupa Rybacka "Zalew Szczeciński"

ul. Dworcowa 4
72-602 Świnoujście
www.lgr-zalew.pl

Wykonawca

www.jwa.edu.pl

marzec 2013

JWA Centrum Edukacyjne
ul. Magnolii 1L/2
05-515 Nowa Wola
[www. www.jwa.edu.pl](http://www.jwa.edu.pl)
e-mail: szkolenia@jwa.edu.pl

Autor raportu:

Michał Marciniak - ekspert ds. funduszy europejskich

e-mail: marciniakm@wp.pl

Koordinacja projektu:

Krystian Ciećka – dyrektor ds. dydaktycznych JWA Centrum Edukacyjne

e-mail: szkolenia@jwa.edu.pl

e-mail: ciecka.krystian@gmail.com

www.jwa.edu.pl

JWA Centrum Edukacyjne

ul. Magnolii 1L/2

05-515 Nowa Wola

www. www.jwa.edu.pl

e-mail: szkolenia@jwa.edu.pl

JWA Centrum Edukacyjne

ul. Magnolii 1L/2

05-515 Nowa Wola

www. www.jwa.edu.pl

e-mail: szkolenia@jwa.edu.pl

SPIS TREŚCI

Spis skrótów i pojęć.....	5
Streszczenie zarządcze.....	7
1. Wprowadzenie	13
2. Metodologia badania	15
2.1. Cel badania ewaluacyjnego	15
2.2. Charakterystyka zastosowanych metod i technik badawczych oraz analitycznych.....	16
2.3. Kryteria ewaluacyjne i logika badania ewaluacyjnego.....	16
2.4. Metody badawcze	18
2.5. Opis przebiegu badania ewaluacyjnego.....	19
3. Ocena diagnozy obszaru LSROR.....	20
3.1. Wstęp	20
3.2. Sytuacja sektora rybackiego	23
3.3. Walory turystyczne obszaru	25
3.4. Ochrona środowiska naturalnego na obszarze LSROR.....	29
3.5. Sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru	34
4. Ocena wyboru celów ogólnych i celów szczegółowych LSROR.....	40
4.1. Ocena analizy SWOT.....	40
4.2. Ocena spójności LSROR z innymi dokumentami regionalnymi strategicznymi i dokumentami planistycznymi	48
4.3. Cele ogólne i cele szczegółowe oraz operacje LSROR	51
4.4. Ocena trafności doboru wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu do celów ogólnych, celów szczegółowych i operacji	59
5. Ocena realizacji i postępów wdrażania LSROR	65
5.1. Wprowadzenie	65
5.2. Wdrożenie środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności	69

5.3.	Wdrożenie środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności	77
5.4.	Wdrożenie środka 4.2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.....	81
5.5.	Stan realizacji LSROR Zalew Szczeciński w oparciu o pomiar wartości wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu	83
6.	Ocena systemu zarządzania i wdrażania LSROR	86
6.1.	Ocena spójności założeń budżetowych LSROR	86
6.2.	Ocena funkcjonowania Komitetu LGR.....	87
6.3.	Ocena kryteriów oceny operacji.....	89
6.4.	Ocena działań informacyjno-promocyjnych i doradczych LGR	96
6.5.	Ocena funkcjonowania biura LGR	98
6.6.	Ocena funkcjonowania strony internetowej LGR	99
6.7.	Badanie mieszkańców i członków stowarzyszenia.....	109
7.	Spis ilustracji.....	115
8.	Załączniki.....	118
	Załącznik 1. Lista dokumentów objętych badaniem	118
	Załącznik 2. Wzór ankiety internetowej LGR.....	123
	Załącznik 3. Wzór ankiety skierowanej do członków stowarzyszenia Ankieta 1. Funkcjonowanie LGR „Zalew Szczeciński” i partnerstwa	124
	Załącznik 4. Wzór ankiety skierowanej do mieszkańców obszaru LSROR Ankieta 2. Wdrożenie LSROR i wskaźniki oddziaływania	127
	Załącznik 5. Zestawienie wniosków o dofinansowanie, dla których zostały zawarte umowy przypisanych do celów szczegółowych i operacji.....	131
	Załącznik nr 6. Zestawienie realizacji celów ogólnych i celów szczegółowych na poziomie wskaźników rezultatu i wskaźników produktu.....	132
	Aneks. Ocena wskaźników oddziaływania i rezultatu LSROR Zalew Szczeciński..	133

Spis skrótów i pojęć

ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
Beneficjent	osoba fizyczna lub prawna, która jest odbiorcą ostatecznym pomocy publicznej
CLLD	(ang. Community-led local development) - Rozwój kierowany przez lokalną społeczność
CAWI	(ang. Computer Assisted Web Interviews) - badanie ankietowe realizowane z wykorzystaniem kwestionariusza internetowego
DG REGIO	Dyrektoriat Generalny ds. Rozwoju Regionalnego, Komisja Europejska
DG MARE	Dyrektoriat Generalny ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa, Komisja Europejska
EFRR	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFR	Europejski Fundusz Rybacki
IZ	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”
LGR	Lokalna Grupa Rybacka
LGR Zalew Szczeciński	Stowarzyszenie LGR Zalew Szczeciński
LSR	Lokalna Strategia Rozwoju
LSROR	Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich
Komitet	Organ decyzyjny LGR, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSROR
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PO Ryby 2007-2013, Program	Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007—2013”
Oś priorytetowa	Jeden z priorytetów w programie operacyjnym obejmujący grupę powiązanych ze sobą środków posiadających szczególne, wymierne cele
Środek	Zestaw operacji ukierunkowanych na realizację osi priorytetowej
Operacja	Projekt wybrany zgodnie z kryteriami określonymi w przepisach prawa realizowany przez, co najmniej jednego beneficjenta, pozwalający na osiągnięcie celów osi priorytetowej, do której odnosi się ta operacja
Okres badania	Okres przeprowadzonej analizy w ramach badania obejmujący okres od 2010 roku, kiedy podpisana została umowa ramowa o warunkach i sposobie realizacji LSROR z LGR wybranymi i termin 31 grudnia 2012 roku
Rozporządzenie MRiRW z dnia 15 października 2009 roku	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 - Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007—2013” (Dz. U. Nr 177, poz. 1371 z późn.zm.)
Rozporządzenie MRiRW z dnia 29 września 2009 roku	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich, kryteriów wyboru lokalnej grupy rybackiej do realizacji tej strategii oraz wymagań (Dz. U. Nr 162, poz. 1292 z późn.zm.)

SW	Samorząd Województwa
UE	Unia Europejska
UM	Urząd Marszałkowski
WPR	Wspólna Polityka Rolna
WPRyb	Wspólna Polityka Rybołówstwa
4.1.	Środek w ramach Osi priorytetowej 4; Rozwój obszarów zależnych od rybactwa
4.2.	Środek w ramach Osi priorytetowej 4; Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej
4.1.1.	Operacja realizowana w ramach środka 4.1 Rozwój obszarów zależnych od rybactwa; Pomoc na realizację operacji polegających na wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa
4.1.2.	Rodzaj operacji środka 4.1 Rozwój obszarów zależnych od rybactwa; Pomoc na realizację operacji polegającej na restrukturyzacji lub reorientacji działalności gospodarczej, lub dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem
4.1.3.	Rodzaj operacji środka 4.1 Rozwój obszarów zależnych od rybactwa; Pomoc na realizację operacji polegających na podnoszeniu wartości produktów rybactwa, rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa
4.1.4.	Rodzaj operacji środka 4.1 Rozwój obszarów zależnych od rybactwa; Pomoc na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej
Umowa ramowa (przyrzeczenie)	Umowa o warunkach i sposobie realizacji LSROR zawierana pomiędzy MRiRW a LGR, w której określa się także maksymalną wysokość środków finansowych na wdrażanie lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich
Współczynnik rybackości	Stosunek liczby osób zatrudnionych w sektorze rybackim do tysiąca mieszkańców na obszarze objętym LSROR zameldowanych na pobyt stały według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku

Streszczenie zarządcze

Badanie ewaluacyjne Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński” przeprowadzone zostało w ramach zlecenia przez firmę doradczo-badawczo-szkoleniową JWA Centrum Edukacyjne. Autorem raportu jest Michał Marciniak, ekspert ds. funduszy europejskich.

Celem badania ewaluacyjnego LSROR Zalew Szczeciński była ocena stopnia jej realizacji, ocena przyjętych wskaźników w odniesieniu do celów i operacji, ocena zakresu osiągniętych celów ogólnych, szczegółowych i operacji. Dodatkowo celem badania była identyfikacja działań podjętych przez LGR w zakresie zagwarantowania jakości i efektywności wdrażania LSROR. Badanie zostało zrealizowane z wykorzystaniem metod i technik badawczych takich jak: analiza danych zastanych (desk research), badania ankietowe mieszkańców i członków LGR zrealizowane techniką CAWI oraz ankieta mailowa.

Ewaluacja LSROR Zalew Szczeciński przeprowadzona została w oparciu o kryteria trafności, spójności oraz przewidywanej skuteczności, efektywności i użyteczności lokalnej strategii. Wyodrębnione zostały cztery główne moduły badawcze: Ocena diagnozy obszaru LSROR (Moduł 1), Ocena wyboru celów ogólnych i szczegółowych LSROR (Moduł 2), Ocena realizacji i postępu wdrażania LSROR (Moduł 3) i Ocena systemu zarządzania i wdrażania LSROR (Moduł 4).

Moduł 1 - Ocena diagnozy obszaru LSROR

Obszar LSROR obejmuje 4 gminy nadmorskie woj. zachodniopomorskiego i 64 576 mieszkańców: Stepnica, Międzyzdroje, Wolin i Świnoujście. Obszar LSROR obejmuje trzy powiaty: kamieński, goleniowski i m. Świnoujście. Analizując dostępność środków finansowych udostępnionych LGR w ramach LSROR LGR Zalew Szczeciński z kwotą budżetu 34 mln zł znajduje się powyżej średniej krajowej budżetu LSROR, która wynosi 26 mln zł.

W LSROR w wyczerpujący sposób przedstawiona została ocena sytuacji sektora rybackiego. Lokalna strategia odnosi się do zdiagnozowanych problemów regionu w zakresie sytuacji sektora rybackiego. Obszar LSROR stanowi obszar dużej atrakcyjności wypoczynkowej i krajoznawczej. Obszar charakteryzuje się potencjałem turystyki militarnej. Czynnikiami pozytywnymi obszaru LSROR mogą być duże kompleksy leśne, przeszło 70 pomników przyrody oraz ujście Świny do morza – objęte są programem Naturą 2000, w tym obszary specjalnej ochrony ptaków wyznaczone zgodnie z dyrektywą Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków. Obszar LSROR posiada potencjał rozwoju turystyki wędkarskiej i turystyki morskiej, choć w diagnozie obszaru w ograniczony sposób odniesiono się do tych walorów obszaru. W wyniku badania sformułowano rekomendację dotyczące przyszłego okresu programowania 2014-2020 dotyczące weryfikacji diagnozy obszaru LSROR o określenie zagrożenia realizacji inwestycji na obszarze LSROR obszaru Natura 2000 (w tym morskich obszarów Natura 2000). Zasadne będzie wskazanie możliwości finansowych obszaru LSROR wynikających z dostępnych środków unijnych na ochronę środowiska naturalnego (Fundusz LIFE).

W lokalnej strategii zostały przedstawione uwarunkowania przestrzenne, komunikacyjne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe obszaru LSROR. W diagnozie obszaru określono sytuację społeczno-gospodarczą regionu. LSROR odnosi się do zdiagnozowanych głównych problemów regionu. W diagnozie specyfiki obszaru LSROR trafnie wskazano na potencjał rozwoju turystyki. LSROR odnosi się do zdiagnozowanych problemów regionu w zakresie rozwój przedsiębiorczości i konkurencyjności mieszkańców. Diagnoza obszaru LSROR w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej nie oddaje jednak problemu obniżania się poziomu przedsiębiorczości na obszarze objętym LSROR Zalew Szczeciński (niepokojący trend spadkowy liczby przedsiębiorców wpisanych do rejestru REGON) oraz zwiększająca się stopę bezrobocia w powiatach, na terenie których położone są gminy należące do LGR. Rekomenduje się weryfikację diagnozy obszaru

LSROR o potencjał jaki niosą korzystne warunki do rozwoju zarówno energetyki wiatrowej, wodnej, jak i do wykorzystania ekstensywnego rolnictwa jako źródła do produkcji biomasy.

Moduł 2 - Ocena wyboru celów ogólnych i szczegółowych LSROR

W ocenie ewaluatora trafnie sformułowane zostały elementy analizy SWOT. Niektóre elementy wskazane w analizie SWOT nie zostały opisane w diagnozie obszaru LSROR. Szczegółowo zostały poddane analizie elementy dotyczące uwarunkowań środowiskowych rozwoju rybołówstwa oraz otoczenia gospodarczego rozwoju rybołówstwa. Natomiast w sposób ogólny opisane zostały obszary analizy SWOT nie odnoszące się bezpośrednio do aktualnych problemów rybactwa.

Dobór celów LSROR Zalew Szczeciński jest spójny z kierunkami rozwoju regionu określonymi na poziomie regionalnym oraz dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym. Bardzo duża liczba celów ogólnych i celów szczegółowych LSROR wymaga weryfikacji. LGR Zalew Szczeciński określił w LSROR 7 celów ogólnych, którym przypisanych zostało 32 celów szczegółowych i 6 rodzajów operacji. Mnogość celów szczegółowych może powodować nakładanie się obszarów wsparcia. Skutkiem dużej liczby celów ogólnych i celów szczegółowych LSROR jest duża liczba przyjętych wskaźników monitorowania lokalnej strategii.

Rekomenduje się ograniczenie celów ogólnych i celów szczegółowych przyjętych w LSROR Zalew Szczeciński. Cele powinny zostać pogrupowane w zwarte obszary, aby uniknąć nakładania się wzajemnie celów. Na potrzeby przyszłego okresu programowania należy zwrócić uwagę aby obszary tematyczne LSROR odpowiadały obszarom przeprowadzonej analizy SWOT (warunki naturalne, gospodarka, kapitał społeczny, uwarunkowania środowiskowe rozwoju rybołówstwa oraz uwarunkowania otoczenia gospodarczego rozwoju rybołówstwa).

Zaleca się ograniczenie celów związanych z rozwojem lokalnego sektora usług, aktualnie jako sześć oddzielnych celów szczegółowych i dwa cele ogólne. Rekomenduje się usunięcie celów ogólnych i przypisanych do nich celów szczegółowych dotyczących funkcjonowania LGR tj.: cel ogólny VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego i cel ogólny VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich. Odpowiednio usunięte powinny zostać wskaźniki przypisane do tych celów LSROR.

W LSROR Zalew Szczeciński przyjętych zostało 61 wskaźników oddziaływania, 80 wskaźników rezultatu i 30 wskaźników produktu. Zgodnie z przyjętymi wskaźnikami LSROR w wyniku wykorzystania środków pomocowych LSROR Zalew Szczeciński zakłada się utworzenie 73 nowych miejsc pracy na obszarze LSROR oraz pozyskanie dodatkowego źródła dochodu przez 26 rodzin (rybackich) z obszaru LSROR. Istnieje ryzyko nie osiągnięcia założonych wskaźników oddziaływania i rezultatu w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze LSROR. Wynik oceny poszczególnych wskaźników LSROR Zalew Szczeciński znajduje się w Aneksie do raport końcowego. Dlatego zasadne będzie jest usunięcie większości wskaźników i modyfikacja pozostałych.

Rekomenduje się rezygnację z większości wskaźników na poziomie oddziaływania i rezultatu LSROR. Zasadne będzie dokonanie wyboru właściwego wskaźnika pozwalającego na dokonanie pomiaru stopnia realizacji strategii (jeden WO i jeden WR). Należy maksymalnie ograniczyć wskaźniki, których źródła danych zostały wskazane w rejestrach podmiotów zewnętrznych. Zaleca się modyfikację wskaźników oddziaływania w taki sposób, aby źródło danych do pomiaru było ogólnodostępne tj. BDL GUS, raporty i zestawienia tematyczne, dokumentacja LGR bądź pochodziło z badań własnych LGR (badania ankietowe lub sondażowe). Rekomenduje się przeprowadzenie warsztatów szkoleniowych dla Zarządu, Komitetu oraz biura LGR celem wypracowania właściwych wskaźników oddziaływania i rezultatu LSROR.

Moduł 3 - Ocena realizacji i postępów wdrażania LSROR

W wyniku przeprowadzonego badania ustalono, że do marca 2013 roku do LGR Zalew Szczeciński złożonych zostało 191 wniosków na łączną kwotę 30 mln zł. Wybranych do dofinansowania przez LGR zostało 106 wniosków na łączną kwotę 18 mln zł. Do marca 2013 roku zawartych zostało 36 umów na łączną kwotę 9 mln zł. Na poziomie wybranych wniosków wykorzystanych zostało 58% środków LSROR na lata 2010-2015, natomiast na poziomie zawartych umów wykorzystanie wyniosło 30% kwoty udostępnionej w LSROR w ramach środka 4.1.

Z analizy wybranych wniosków przez Komitet LGR pod względem kwot dofinansowania wynika, że ogłaszane nabory wniosków cieszyły się dużym zainteresowaniem wnioskodawców. Ograniczone zainteresowanie wykazywane było aplikowanie na operacje 4.1.2. Średnie wartości dofinansowania wniosków o przyznanie pomocy przez LGR znacząco odbiegały od maksymalnych kwot dofinansowania określonych w przepisach rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku. Badanie pokazuje, że wnioski składane do LGR były średnio na 1/3 maksymalnej wartości dofinansowania przewidzianego w przepisach. Należy zastanowić się nad zmianą założeń budżetowych zapisanych w LSROR i dokonaniem realokacji środków przewidzianych na operacje 4.1.2. w ramach LSROR celem umożliwienia pełnego wykorzystania środków LSROR do końca okresu programowania PO RYBY 2007-2013.

Wykorzystanie kwoty udostępnionej w LSROR na środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności wyniosło 36%. Głównym kosztem były koszty administracyjne LGR (78%). Należy wysoko ocenić efektywność wydatkowanych środków przez LGR Zalew Szczeciński w okresie 2010-2012 na funkcjonowanie, oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności. W ramach badania odnotowano 7% poziom wydatkowania środków na funkcjonowanie, aktywizację i nabywanie umiejętności w stosunku do wartości wybranych wniosków przez LGR w stosunku do wnioskowanych kwot w ramach wybranych wniosków o dofinansowanie wybranych przez LGR. Zaleca się bieżącą współpracę z SW celem wyjaśniania wszelkich kwestii związanych z terminowym zawarciem umowy na funkcjonowanie LGR i transferem środków finansowych na rzecz LGR na potrzeby funkcjonowania LGR oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności. Rekomenduje się wypracowanie wewnętrznej procedury okresowego pomiaru poziomu wydatków w ramach środka 4.1 Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności.

W ramach badania ustalono wysoki poziom wykorzystania środków udostępnionych w LSROR na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. Wykorzystanie kwot udostępnionych w LSROR na środek 4.2. stanowi 8% udostępnionych w LSROR na lata 2010-2015. Jako dobra praktykę w ramach środka 4.2. na skalę krajową można wskazać zrealizowaną konferencję międzynarodową „Kormoran w aspekcie zrównoważonej gospodarki rybackiej”. Rekomenduje się prowadzenie bieżącego monitoringu finansowanego projektów współpracy, oddziaływanie na instytucję wdrażającą w celu terminowej weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy jak i wniosków o płatność, systematyczne zwoływanie komitetów sterujących oraz ścisłą współpracę w partnerami projektu.

W ramach badania ewaluacyjnego dokonano pomiaru realizacji LSROR w oparciu o przyjęte wskaźniki rezultatu i produktu w ramach wybranych oraz LGR wniosków. Na marzec 2013 roku LSROR Zalew Szczeciński został zrealizowany na poziomie wskaźników rezultatu w 34%, natomiast na poziomie wskaźników produktu w 51%. Na podstawie danych uzyskanych w toku ewaluacji można stwierdzić, że stopień realizacji strategii jest zadawalający.

Moduł 4 - Ocena systemu zarządzania i wdrażania LSROR

W wyniku badania ustalono, że LSROR Zalew Szczeciński wypełnia warunki określone w rozporządzeniu MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w zakresie spójności założeń budżetowych. W wyniku badania stwierdzono jednakże, że wysokość środków finansowych przeznaczonych przez LGR Zalew Szczeciński na finansowanie operacji realizowanych w ramach LSROR przez podmioty publiczne wynosi więcej niż 35% środków finansowych przeznaczonych łącznie w ramach LSROR. Z uwagi jednak, że grupa została wybrana do realizacji LSROR w konkursie na podstawie przepisów rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w brzmieniu przed nowelizacją rozporządzenia, nie występuje naruszenie przepisów ww. rozporządzenia. Zasadne będzie jednak dokonanie realokacji tych środków do poziomu poniżej 35% celem zapewnienia pełnej zgodności z przepisami rozporządzenia w obecnym brzmieniu.

W wyniku przeprowadzonego badania ustalono, że wszystkie LGR Zalew Szczeciński zapewnił w składzie Komitetu, co najmniej 50-procentowy udziału partnerów podmiotów sektora społecznego i gospodarczego oraz co najmniej trzech przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego. W ramach badania dobrze oceniono dotychczasową działalność Komitetu LGR. W ramach analizy ustalono, że LGR Zalew Szczeciński przestrzegał terminu przewidzianego na rozpatrzenie wniosku. Średnia frekwencja członków Komitetu LGR na posiedzeniach dotyczących wyboru operacji dla konkursów ogłoszonych do marca 2013 roku wyniosła 68%. Pozytywną ocenę przyjętych zasad i procedur funkcjonowania Komitetu potwierdza badanie ankietowe członków LGR.

W ramach badania przeprowadzono ocenę kryteriów oceny operacji. W LSROR Zalew Szczeciński dokonano podziału oceny operacji na część formalną realizowaną przez biuro LGR i merytoryczną ocenianą przez Komitet. W LSROR ustanowiono takie same lokalne kryteria wyboru dla każdego z rodzaju operacji w ramach środka 4.1. Przyjęte zasady oceny formalnej operacji z LSROR wymagają dodatkowej analizy z uwagi na fakt, że ocena zgodności operacji z LSROR dokonywana jest przez pracownika biura LGR. Rekomenduje się modyfikację procedury oceny formalnej wniosku i zapewnienie aby ocena zgodności operacji z LSROR była dokonywana przez Komitet LGR. W konsekwencji karta oceny formalnej powinna przybrać postać karty oceny zgodności operacji z LSROR wypełnianej przez każdego z członków Komitetu. Możliwie jest jednoczesne pozostawienie oceny kompletności wniosku na etapie oceny biura LGR. Negatywna ocena na etapie kontroli biura LGR nie powinna jednak skutkować odrzuceniem wniosku. Zasadne będzie również określenie procedury wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia wniosku na etapie wstępnej weryfikacji przez biuro LGR w Regulaminie Komitetu LGR.

W ramach analizy dokonano oceny wyboru lokalnych kryteriów pod kątem realizacji celów ogólnych, celów szczegółowych i operacji wskazanych w LSROR. Ocena szczegółowa zawartości merytorycznej operacji jest w istocie oceną zgodności operacji z lokalnymi kryteriami oceny i tak powinna być definiowana. LGR stosuje kryterium promujące projekty innowacyjne w lokalnych kryteriach oceny. Pozytywnie należy ocenić przyjęcie kryterium procentu wnioskowanej kwoty dofinansowania do ogólnej wartości projektu (tzn. zintegrowanie). Dla realizacji celów PO RYBY 2007-2013 korzystne będzie wprowadzenie kryterium równości szans. Przyjęty system kryteriów oceny nie został jednak powiązany ze wskaźnikami oddziaływania, rezultatu i produktu wskazanymi w LSROR.

W wyniku analizy pozytywnie należy ocenić efektywność realizowanych działań informacyjno-szkoleniowych LGR Zalew Szczeciński. W ramach badania ustalono, że LSR Zalew Szczeciński terminowo publikował ogłoszenia o naborach wniosków, co najmniej 30 dni przed dniem rozpoczęcia terminu składania wniosków o dofinansowanie. Nie stwierdzono również naruszenia terminu 45 dni na rozpatrzenie wniosku. Ponad 75% badanych dobrze oceniła dotychczasową pracę i pomoc świadczoną przez pracowników Biura LGR. W celu zoptymalizowania działań LGR proponuje się gromadzenie dodatkowych danych z punktu widzenia ewaluacji realizacji działań szkoleniowo-

doradczych dotyczących satysfakcji z doradztwa, jakości obsługi petentów i efektywności szkoleń realizowanych przez LGR.

Na potrzeby badania ewaluacyjnego LSROR Zalew Szczeciński stworzony został katalog kryteriów pozwalających ocenić funkcjonalności strony internetowej LGR. Celem analizy było wskazanie elementów krytycznych, które będą szczególnie dla spełnienia zidentyfikowanych celów strony internetowej: podniesienie poziomu merytorycznego, technicznego oraz atrakcyjności strony internetowej administrowanej i redagowanej przez LGR w celu informowania społeczności lokalnej o funkcjach i zadaniach grupy; wzrost skuteczności funkcjonowania LGR, poprzez aktywizację społeczności oraz realizację lokalnych strategii rozwoju poprzez udoskonalenie strony internetowej oraz mobilizacja LGR do dostosowania swoich stron internetowych do jak najwyższych standardów.

W ramach analizy łączna ocena użyteczności strony www.lgr-zalew.pl przedstawia się bardzo wysoko. W każdej z kategorii podlegającej ocenie: zawartość merytoryczna strony, funkcjonalność i przejrzystość strony, szata graficzna, struktura strony oraz nawigacja, innowacyjność w budowie strony strona www. posiada bardzo wysoki poziom zaawansowania/znaczenia w danym obszarze tematycznym. Wysokie oceny użyteczności stron internetowych wynikają faktu, że podstawowymi użytkownikami strony powinni być beneficjenci środków pomocowych dostępnych w ramach Osi priorytetowej 4. Beneficjenci, którzy mają ściśle sprecyzowane potrzeby i oczekiwania w ramach których w podstawowej warstwie danych powinno znajdować się: informacje o naborach, formularze wniosków, kryteria ocen i LSROR do pobrania.

W okresie rocznym od lutego 2012 do lutego 2013 roku stronę www. LGR Zalew Szczecińskiego odwiedziło blisko 12 tys. użytkowników, z czego 4,8 tys. stanowili użytkownicy unikalni. Średnio w miesiącu stronę odwiedzało 1 tys. użytkowników. Dotychczasowe użytkowanie strony www.lgr-zalew.pl pozwoliło na zbudowanie lojalności użytkowników. Świadczy o tym wysoki poziom wizyt powracających na stronę (62,24%). Jest to bardzo dobry wynik LGR Zalew Szczeciński. Strona www. LGR Zalew Szczeciński jest modelowo dobra – czytelna; łatwo znaleźć tam informacje o naborach, są aktualne informacje np. o zaakceptowanych i odrzuconych wnioskach i posiedzeniach Komitetu w sprawie odwołania od wcześniejszej decyzji. Strona www. jest bardzo dobrze przygotowana pod względem marketingowym. Strona oceniona została dobrze pod względem zawartości materiałów dotyczących Osi priorytetowej 4. Stwierdzono jednak brak możliwości pobrania obowiązujących aktów prawnych dla Osi priorytetowej 4, co wpływa negatywnie na dopasowanie zawartości merytorycznej potrzebom grupy docelowej. Rekomenduje się zamieszczanie na stronie kompletu aktów prawnych (rozporządzeń UE, ustaw, rozporządzeń MRiRW) dotyczących wdrożenia Osi priorytetowej 4.

Na potrzeby badania oceny własnej (ewaluacji) poprowadzone zostało badanie ankietowe mieszkańców obszaru LSROR oraz członków stowarzyszenia LGR. Celem badania przeprowadzonego wśród społeczności lokalnych, reprezentujących gminy wchodzące w skład LGR było poznanie ich opinii na temat stowarzyszenia i efektów wdrożenia strategii. Jak pokazują wyniki LGR Zalew Szczeciński jest rozpoznawany przez przeważającą większość badanych mieszkańców. Badanie potwierdza zatem dobry wybór LGR symbolu obszaru wdrażania lokalnej strategii (symbol Ujęcie Odry i Zalew Szczeciński). Na uwagę zasługuje jednak mały odsetek badanych mieszkańców obszaru, którzy pozytywnie odpowiedzieli zapytani o więź łączącą ich z historią i tradycją obszaru LSROR Zalew Szczecińskim. Wyniki badania ankietowego pośród mieszkańców wskazują na potrzebę większej aktywności stowarzyszenia w obszarze promocji dziedzictwa kulturowego dla rozwoju i aktywizacji życia kulturowego. Rekomenduje się intensyfikację działań aktywizacyjnych LGR spójnych z polityką promocji regionu zachodniopomorskiego. Celem działań LGR powinna być sukcesywna budowa silnej tożsamości regionalnej mieszkańców oraz *genius loci*.

Mieszkańcy obszaru LSROR dostrzegają działania LGR na swoim terenie oceniają, iż LGR jest aktywna i realizuje różne inicjatywy w mojej okolicy, a jej inicjatywy odpowiadają potrzebom mieszkańców. Małe zrozumienie i wiedzę konkretnych celów wybranych do realizacji w LSROR

potwierdzają badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców LSROR. Również blisko 1/3 badanych członków stowarzyszenia uznało, że dotychczasowe działania informacyjno-promocyjne realizowane przez LGR są średnio zrozumiałe dla osób niezwiązanych z funduszami europejskimi.

Badani członkowie LGR w większości ocenili, że opracowana przez LGR lokalna strategia jest zgodna z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców regionu (74%). Jedynie 5% badanych wskazało na negatywną ocenę LSROR. Pytanie o subiektywną ocenę wdrożenia LSROR podzieliło członków stowarzyszenia: 50% badanych członków LGR oceniło, że wdrażanie strategii przebiega pomyślnie – widać pierwsze efekty realizacji strategii, natomiast 33% badanych wskazało, że wdrażanie strategii opóźnia się z uwagi na zbyt długi proces weryfikacji wniosków. Wyniki badania ankietowego pokazały, że w ocenie członków LGR dotychczasowe działania informacyjno-promocyjne realizowane przez LGR są dobrze zaplanowane i przygotowane w sposób przejrzysty. Blisko 60% respondentów w dobrze oceniało ofertę integrującą i aktywizującą mieszkańców proponowaną przez LGR.

1. Wprowadzenie

Wydatkowania środków **Osi priorytetowej 4** zakłada podejście oddolne zamiast tradycyjnego podejścia odgórnego. Podejście oddolne w Osi priorytetowej 4 oznacza, że lokalni partnerzy biorą udział w podejmowaniu decyzji co do strategii i przy wyborze priorytetów do realizacji na ich własnym terenie. W ramach opracowanej przez LGR lokalnej strategii realizowane są inwestycje i inicjatywy, m.in. w zakresie dywersyfikacji działalności gospodarczej oraz inwestycje na rzecz drobnej infrastruktury rybackiej. W skład LGR wchodzi przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Trójsektorowość zapewniona jest również na poziomie składu organu decyzyjnego LGR. W strukturze stowarzyszeń utworzonych na podstawie przepisów krajowych, które uzyskały status LGR, oprócz organów przewidzianych w przepisach o stowarzyszeniach, powoływany jest dodatkowy organ, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSROR (Komitet). Co najmniej połowę członków Komitetu powinny stanowić podmioty reprezentujące sektor rybacki. Wsparcie finansowe przekazywane jest grupom na potrzeby opracowanych przez nie lokalnych strategii rozwoju obszarów zależnych od rybactwa (LSROR).

Warunki wydatkowania środków pomocowych w ramach Osi priorytetowej 4 określone zostały w **Programie Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (PO RYBY 2007-2013)**¹. PO RYBY 2007-2013 został opracowany przez MRiRW, przyjęty przez Radę Ministrów a następnie zatwierdzony przez Komisję Europejską. Tekst jednolity Programu uwzględniający zmiany zatwierdzone przez Komisję Europejską dnia 21 grudnia 2011 r. ogłoszony został w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” w drodze obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lutego 2012 r. w sprawie zmiany Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (MP, poz. 57). W okresie programowania na lata 2007-2013 zasady wydatkowania środków Europejskiego Funduszu Rybackiego² w zakresie Osi priorytetowej 4 określone zostały w ustawie z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem EFR (Dz. U. Nr 72, poz. 619 z późn.zm.) oraz rozporządzeniach wykonawczych do ustawy wydanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zgodnie z art. 19 ww. ustawy MRiRW określił, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania, wypłaty lub zwracania pomocy, w ramach poszczególnych osi priorytetowych Programu. Rozporządzenie MRiRW w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 - Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” wydane zostało dnia 15 października 2009 roku (Dz. U. Nr 177, poz. 1371). Istotne zmiany tego rozporządzenia nastąpiły następnie w nowelizacji z dnia 23 listopada 2011 roku (Dz.U. Nr 261, poz. 1563).

W celu zagwarantowania spełnienia warunku rybackości obszaru objętego LSROR wprowadzony został tzw. współczynnik rybackości definiowany jako liczba osób należących do sektora rybackiego przypadających na 1000 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały. Aby obszar kwalifikował się do objęcia LSROR współczynnik powinien wynosić powyżej 0,5. Współczynnik rybackości ustalony

¹ Program operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”, październik 2008 r. przygotowywany na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego i zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją z dnia 16 października 2008 roku, z późn. zm. Tekst jednolity do pobrania na stronie: www.minrol.gov.pl

² Europejski Fundusz Rybacki (EFR) jest narzędziem Wspólnej Polityki Rybołówstwa, ukierunkowanym na zrównoważony rozwój gospodarczy sektora rybołówstwa. Jego zadaniem jest poprawa konkurencyjności sektora i pomoc w przekształceniu go w sektor bardziej zrównoważony pod względem środowiskowym, ekonomicznym i społecznym. Głównym celem Osi priorytetowej 4 jest minimalizacja zaniku sektora rybackiego, rekonwersja obszarów dotkniętych zmianami w sektorze oraz poprawa jakości życia w społecznościach rybackich. EFR ustanowiony został rozporządzeniem Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. WE nr L223/1 z 15.8.2006 z późn.zm.).

został w czterech przedziałach: od 0,5 do 1,2; powyżej 1,2 do 1,6; powyżej 1,6 do 4,0 i powyżej 4,0. Do przedziałów wysokości współczynnika rybackości przypisana została kwota odpowiednio 239 zł; 354 zł; 536 zł i 723 zł. Maksymalna wysokość środków finansowych przewidzianych na operacje objęte Osią priorytetową 4 jest wynikiem iloczynu kwoty przypisanej do przedziału wysokości wskaźnika rybackości i liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały (wg stanu na dzień 31 grudnia 2008 r.).

W **umowie ramowej** zawieranej pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi i wybranej w konkursie LGR uregulowane zostały warunki i sposób realizacji LSROR. Jednym z załączników do umowy ramowej są limity finansowe określające maksymalną wysokość środków przeznaczonych na finansowanie operacji w ramach Osi priorytetowej 4. Kolejnym załącznikiem jest harmonogram ogłaszania informacji o możliwości składania wniosków za pośrednictwem LGR (nabory wniosków).

Nadzór nad powstałymi LGR sprawuje marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę LGR. Samorząd Województwa (SW) realizuje powierzone mu zadania instytucji pośredniczącej tj. odpowiada za przyjmowanie i prowadzenie postępowania w sprawie przyznania pomocy, zawiera umowy o dofinansowanie oraz przekazuje do ARiMR zlecenia płatności. Zadaniem samorządu województwa jest również kontrola operacji na miejscu. Realizacja płatności na rzecz beneficjenta dokonywana jest przez agencję płatniczą ARiMR.

Zgodnie z § 3 ust 3 umowy ramowej - LGR zobowiązuje się do osiągnięcia wynikających z LSROR celów ogólnych i szczegółowych. Stosownie do pkt 5 załącznika nr I do rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 roku, w LSROR powinny zostać określone cele ogólne, cele szczegółowe oraz środki służące do osiągnięcia zakładanych celów oraz rodzajów operacji, na które można uzyskać wsparcie w ramach Osi priorytetowej 4. Cele lokalnej strategii powinny wskazywać wyraźnie, jakie rezultaty mają być osiągnięte na poziomie lokalnym, dzięki czemu powstaną precyzyjne ramy nadające kierunek bieżącej realizacji programu, zarządzaniu i ponoszeniu odpowiedzialności za podjęte decyzje i do nich właśnie należy się odnosić w okresowych i rocznych sprawozdaniach. Jednym z elementów, które powinny zostać zawarte w prawidłowo skonstruowanej LSROR są wskaźniki.

2. Metodologia badania

2.1. Cel badania ewaluacyjnego

Celem głównym badania ewaluacyjnego było dokonanie przeglądu postępu i zaproponowania zmian w LSROR Zalew Szczeciński, które obowiązywałyby w pozostałym okresie jego wdrażania. Prowadzenie ewaluacji jest jednym z integralnych elementów funkcjonowania LGR i realizacji LSROR. W dobie szybkich i trudnych do przewidzenia zmian (zarówno na poziomie globalnym, Unii Europejskiej, jak również krajowym, regionalnym czy lokalnym), szczególnie w długiej perspektywie planowania strategicznego, tj. 2009-2015), ryzyko dezaktualizacji założeń i wynikających z nich szczegółowych rozwiązań organizacyjnych, proceduralnych, finansowych jest integralnym elementem wdrażania każdej LSROR.

Celem szczegółowym badania ewaluacyjnego było dostarczenie informacji:

- **zarządczej;** wyniki badań i analiz mogą służyć optymalizacji zarządzania LGR i planowaniu działań sprzyjających realizacji LSROR;
- **o niezaspokojonych potrzebach rozwojowych obszaru LGR;** wyniki badań i analiz mogą służyć identyfikacji nowych, ważnych obszarów działania LGR, identyfikacji nowych, ważnych ze względu na cele LSROR grup docelowych, w tym nowych, potencjalnych projektodawców w przyszłym okresie programowania;
- **w zakresie aktualności strategii;** wyniki badań i analiz stanowią podstawę do decyzji o ewentualnej konieczności aktualizacji LSROR i kierunkach zmian;
- **w zakresie planowania długoterminowego;** wyniki badań i analiz powinny być jednym z podstawowych źródeł informacji przy planowaniu działań w przyszłym okresie programowania.

Ponadto wartością dodaną wynikającą z realizacji badania ewaluacyjnego miało być **wzmocnienie działań informacyjno-promocyjnych LGR**. Dzięki wynikom badań i analiz możliwe będzie przedstawienie wiarygodnych rezultatów wdrażania LSROR zarówno opinii publicznej mieszkańców LGR, jak i potencjalnym beneficjentom/projektodawcom. Wyniki badań i analiz mogą być również wykorzystane w promocji dokonań LGR na zewnątrz, tak w skali kraju, jak i regionu. Będą również stanowić wiarygodny materiał informacyjny przy nawiązywaniu współpracy z innymi LGR.

Zgodnie z LSROR Zalew Szczeciński zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej określone zostały w Rozdziale 13. LSROR (str. 79 i nast.). Ewaluacja jest możliwie jak najbardziej systematyczną i obiektywną oceną, prowadzonych i zrealizowanych projektów, programów lub wręcz polityki w danym obszarze, ich kształtu, procesu wdrożeniowego i rezultatów. Celem jest określenie trafności i zrealizowania zakładanych celów, skuteczności rozwojowej, efektów, wpływu i zdolności do samo powielania się i przeżycia po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia. Ewaluacja jest działaniem, które może obniżyć to ryzyko i zapobiec wynikającym z niego ewentualnym negatywnym skutkom. Ewaluację można zdefiniować jako „ocenę okresową odpowiedności, efektywności, skuteczności, wpływu, realności ekonomicznej i finansowej oraz trwałości projektu w kontekście jego ustalonych celów. Celem ewaluacji jest przegląd osiągnięć projektu w stosunku do planowanych oczekiwań oraz wykorzystanie doświadczeń płynących z realizacji projektu do poprawy schematu przyszłych projektów i programów.”³

³ Podręcznik - Zarządzania Cyklem Projektu, KE, (2004), str. 39

2.2. Charakterystyka zastosowanych metod i technik badawczych oraz analitycznych

W niniejszym rozdziale przedstawiony zostanie **opis zastosowanych metod badawczych**, uzasadnienie przyjętych technik badawczych i opis realizacji badania. Poniżej znajduje się **syntetyczne zestawienie metod badawczych** wraz z wielkością zrealizowanych prób:

Tabela 1. Syntetyczne zestawienie metod badawczych

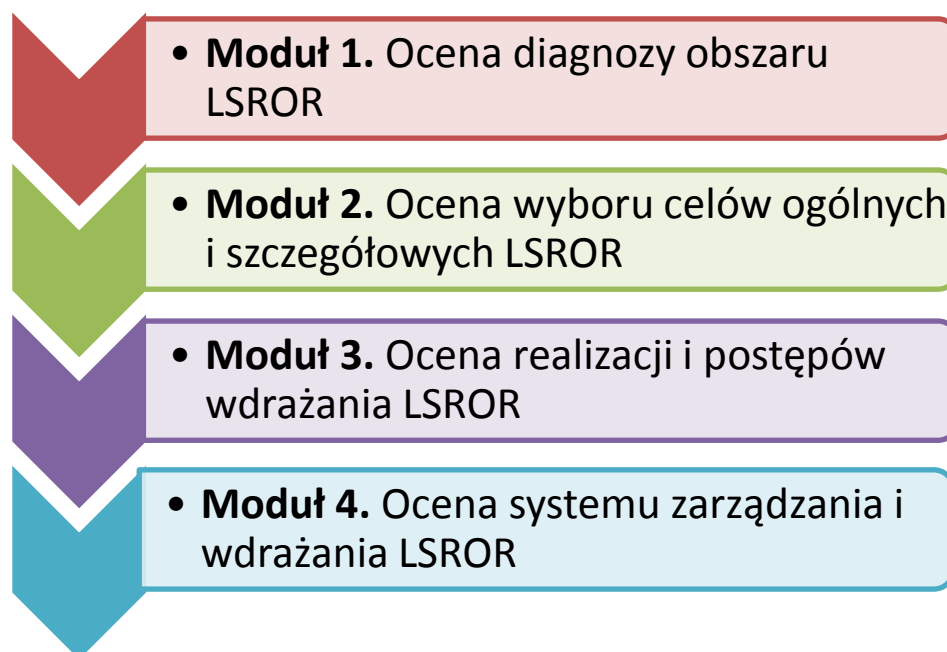
Metoda	Respondent / źródło informacji	Opis metody / ilość
Analiza dokumentów i danych zastanych (desk research)	Analiza dokumentów związanych z wdrożeniem LSROR i funkcjonowaniem LGR.	Wszystkie dostępne dokumenty. Lista dokumentów znajduje się w Załączniku nr 1 do Raportu
Badanie standaryzowane CAWI	Badaniem standaryzowanych CAWI objęci zostali: 1) członkowie stowarzyszenia LGR Zalew Szczeciński oraz 2) mieszkańcy obszary LSROR (gm. m. Świnoujście, gm. Międzyzdroje, gm. Wolin, gm. Stepnica)	Badaniem CAWI objęci zostali wszyscy pracownicy biura LGR, członkowie władz stowarzyszenia (Zarządu, Komitetu i Komisji Rewizyjnej) oraz pozostali członkowie LGR nie pełniący funkcji statutowych w stowarzyszeniu. Ankieta 1. skierowana została do wszystkich 190 członków stowarzyszenia. W badaniu zebrano 40 kwestionariuszy ankiety 1. Ankieta 2. udostępniona została dla mieszkańców za pośrednictwem strony www. LGR i serwisów gmin członkowskich. W badaniu zebrano 54 kwestionariuszy ankiety 2.
Ankieta mailowa	Biuro LGR Zalew Szczeciński	Zgodnie z przyjętą metodologią pozyskana została 1 ankieta mailowa w formie Excel zawierająca dane dotyczące wdrożenia LSROR.

Źródło: Opracowane własne

2.3. Kryteria ewaluacyjne i logika badania ewaluacyjnego

Analiza celów i zakresu badania przedstawionych przez Zamawiającego w Umowie nr 1/2013 o wykonanie badania ewaluacyjnego Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński” oraz posiadane przez Wykonawcę doświadczenie w realizacji ewaluacji pozwoliły opracować koncepcję logiczną badania, w ramach której wyodrębnione zostały cztery główne moduły badawcze: Ocena diagnozy obszaru LSROR (Moduł 1), Ocena wyboru celów ogólnych i szczegółowych LSROR – ocena spójności zewnętrznej LSROR, ocena analizy SWOT, analiza SMART w zakresie poprawnej definicji celów, rezultatów i prawidłowości doboru wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania (Moduł 2), Ocena realizacji i postępów wdrażania LSROR (Moduł 3) i Ocena systemu zarządzania i wdrażania LSROR (Moduł 4) (Rysunek):

Rysunek 1. Moduły i logika badania ewaluacyjnego

Źródło: Opracowane własne

Ewaluacja LSROR Zalew Szczeciński przeprowadzona została w oparciu o kryteria trafności, spójności oraz przewidywanej skuteczności, efektywności i użyteczności lokalnej strategii. Opis zastosowanych kryteriów przedstawia tabela:

Tabela 2. Kryteria ewaluacyjne

Nr	Nazwa Kryterium	Opis kryterium
1	Trafność	Kryterium pozwoliło odpowiedzieć na pytania o dostosowanie zapisów LSROR do wyzwań, przed którymi stoi obszar LSROR, w tym, czy opracowana diagnoza rzeczywiście odzwierciedla potencjał i potrzeby tego obszaru, a opracowana strategia (wsparcie) odpowiada na silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w obszarach objętych LSROR.
2	Skuteczność	Kryterium pozwoliło odpowiedzieć na pytanie o to, czy w LSROR zdefiniowano właściwe wskaźniki dla poszczególnych celów, tj. czy przyjęto realistyczne - ani zawyżone ani zaniżone wartości docelowe wskaźników (zakładane produkty, rezultaty i oddziaływania), co wpłynąć będzie na skuteczną realizację Programu. Kryterium to odnosiło się również do systemu wdrażania - czy system ten jest zaprojektowany w sposób umożliwiający realizację PO RYBY 2007-2013 i osiągnięcie jego celów.
3	Wydajność	Kryterium pozwoliło odpowiedzieć na pytanie o to, czy realne jest osiągnięcie zakładanych celów przy danej alokacji zasobów finansowych na poszczególne priorytety, w tym, czy skoncentrowano środki finansowe w obszarach, w których występują najpoważniejsze potrzeby oraz czy ich wielkość umożliwi efektywne osiągnięcie założonych celów.
4	Spójność	Kryterium z jednej strony pozwoliło odpowiedzieć na pytania o to, czy LSROR jest właściwie zdefiniowany, ma przejrzyste cele i priorytety, a także, czy cele są właściwie zoperacjonalizowane i mierzalne i w jakim stopniu priorytety i sposoby ich realizacji są spójne z założoną strategią. Kryterium to odnosić się będzie również do opracowanych w projekcie LSROR wskaźników dla poszczególnych celów (SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA). Z drugiej strony kryterium spójności odnosić się będzie do obszaru badania, jakim jest analiza, na ile LSROR odpowiada na cele polityk regionalnych, krajowych i UE oraz na ile w LSROR uwzględniono zasady horyzontalne i zgodność z lokalnymi dokumentami strategicznymi tj. RPO Woj. Zachodniopomorskie, lokalne strategie rozwoju gmin, powiatów i regionu (SPÓJNOŚĆ ZEWNĘTRZNA).
5	Użyteczność	Kryterium pozwoliło odpowiedzieć na pytanie o oddziaływanie LSROR, tj. jakich rezultatów lokalnej strategii - pozytywnych i negatywnych, zamierzonych i niezamierzonych - można się spodziewać

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Metody badawcze

Wykorzystanie różnorodnych, jakościowych, ilościowych, jak również eksperckich metod badawczych i analitycznych pozwoliło na zebranie wyczerpujących informacji, pozyskanych od szerokiego kręgu osób i instytucji. Dzięki zastosowaniu różnorodnych narzędzi uzyskany został efekt kumulowania się i wzajemnego uzupełnienia danych pochodzących z różnych źródeł. Zrealizowano następujące metody zbierania danych:

Badanie typu *desk research*

W realizacji badania zostały wykorzystane dane ze źródeł zastanych, czyli dane i informacje, które nie zostały wytworzone na potrzeby prowadzonego badania. Podstawową metodą oceny była analiza dokumentów. Wykorzystano następujące typy danych i dokumentów:

- Dokumenty ramowe (w szczególności: PO RYBY 2007-2013, uchwały Komitetu Monitorującego, obowiązujące akty prawne prawa unijnego i krajowego oraz projekty aktów prawnych na przyszły okres programowania po 2014 roku obejmujące obszar WPRyby),
- Dokumenty sprawozdawcze i analityczne nt. LSROR Zalew Szczeciński,
- Dane wytworzone przez LGR lub będące w posiadaniu LGR (pozyskano je ze stron internetowych LGR lub bezpośrednio od LGR) za pośrednictwem Matrycy LGR wypełnionej w drodze ankiety mailowej,

- Dokumenty będące w posiadaniu SW,
- Dokumenty będące w posiadaniu MRiRW (informacje pokontrolne, interpretacje przepisów, pisma, itp.),
- Dane FARNET Support Unit,
- Raporty ewaluacyjne i publikacje branżowe.

Pełna lista dokumentów poddanych analizie znajduje się w **załączniku nr 1** do niniejszego Raportu.

Ankieta mailowa

W celu pozyskania szczegółowych informacji kontekstowych uzupełniających dane pozyskiwane w ramach badania *desk research*. Wykonawca zrealizował ze ankietę mailowa, w ramach których drogą elektroniczną przekazano do wypełnienia i odesłania opracowaną w formie Excel Matrycę LGR. Jej celem było pozyskanie informacji służących wstępnej weryfikacji wykonania przez LGR zobowiązań zawartych w umowie ramowej, jak również pozyskanie szczegółowych informacji w zakresie bieżącego stanu wdrażania LSROR. Wzór narzędzia realizowanego za pośrednictwem ankiety mailowej stanowi **załącznik nr 2** do niniejszego raportu.

Badanie ilościowe CAWI (kwestionariusz internetowy)

W ramach badania przygotowano zostały dwa kwestionariusze ankiet badawczych. Ankieta 1. skierowana do członków stowarzyszenia miała na celu zebranie opinii członków stowarzyszenia o wdrożeniu lokalnej strategii i funkcjonowaniu partnerstwa. Wzór Ankiety CAWI 1. stanowi **załącznik nr 3** do niniejszego raportu Ankieta 2. Wdrażanie LSROR, skierowana została do mieszkańców obszaru LSROR. Komunikat o rozpoczęciu realizacji badania wraz linkiem do kwestionariusza ankiety został zamieszczony na stronie www. LGR i gminach członkowskich LGR. W trakcie realizacji badania monitorowany był poziom zwrotu ankiet. Wzór Ankiety CAWI 2. stanowi **załącznik nr 4** do niniejszego raportu.

2.5. Opis przebiegu badania ewaluacyjnego

Podstawowym elementem, na który należy zwrócić uwagę opisując przebieg ewaluacji jest bardzo krótki termin, który został przeznaczony na wykonanie badania. Dzięki odpowiednio zaplanowanemu harmonogramowi udało się w krótkim czasie przeprowadzić proces badawczy. Warto podkreślić świetne merytoryczne i organizacyjne przygotowanie biura LGR Zalew Szczeciński do prowadzenia ewaluacji. Odpowiednio wcześniej zostały przez Zamawiającego pozyskane informacje o etapie rozpatrywania wniosków przez Urząd Marszałkowski, co umożliwiło sprawę realizację badania w zakresie oceny poziomu realizacji wskaźników rezultatu i produktu. Zespół badawczy dzięki zaangażowaniu pracowników biura LGR uzyskał też szybki dostęp do potrzebnych informacji, analiz i dokumentów dotyczących realizacji działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych.

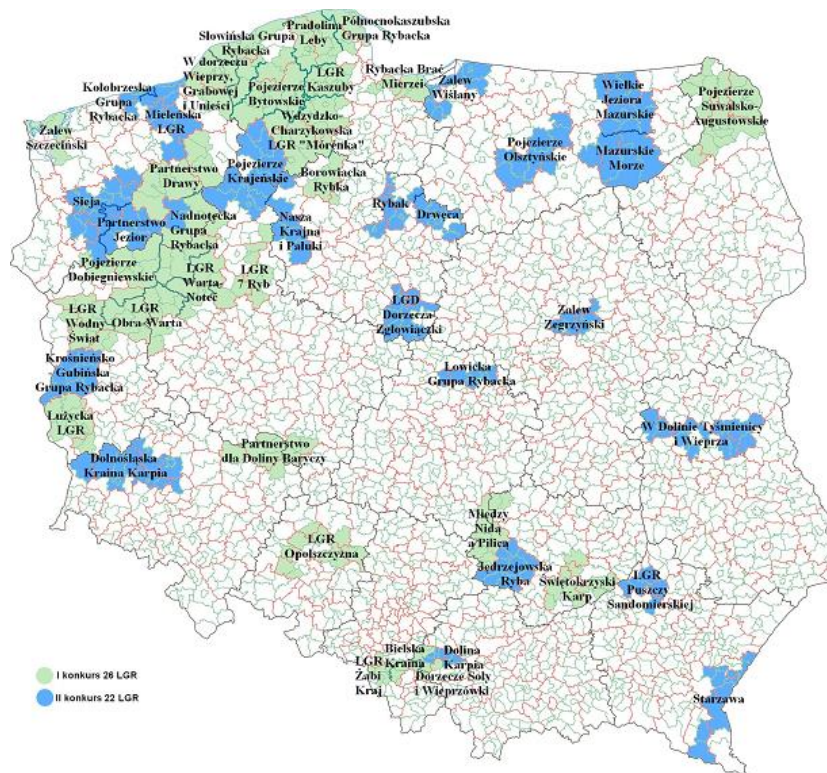
Po ustaleniach z Zamawiającym dokonano niewielkich zmian w harmonogramie badania, których celem było zebranie pełniejszego materiału badawczego, który umożliwiłby sprawną realizację danego etapu. Jedynym problemem, który pojawił się podczas badania był niski poziom odsetek odpowiedzi na ankiety CAWI skierowane do mieszkańców obszaru LSROR. Nie wpłynęło to jednak znacznie na wynik całej ewaluacji. Reasumując należy stwierdzić, że ewaluacja, choć realizowana w krótkim czasie, przebiegła sprawnie i bez większych problemów, a jednocześnie pozwoliła wypracować wnioski i rekomendacje, które powinny wywrzeć pozytywny wpływ dalszą realizację LSROR Zalew Szczeciński.

3. Ocena diagnozy obszaru LSROR

3.1. Wstęp

W 2010 i 2011 przeprowadzone zostały dwa konkursy na wybór stowarzyszeń do realizacji LSROR. Instytucja zarządzająca (MRiRW) dokonała wyboru LGR, biorąc pod uwagę w szczególności: strukturę stowarzyszenia i liczbę jego członków; obszar objęty lokalną strategią rozwoju obszarów rybackich i założenia oraz cele i spójność opracowanej LSROR. Łącznie w ramach dwóch konkursów rozdysponowana została kwota 1 256 938 550,12 zł⁴. Ogólna powierzchnia obszaru LSROR wybranych grup wynosi 70,5 tys. km² i stanowi 22,56% obszaru kraju. Łączna liczba ludności objętej LSROR wynosi 3,5 mln osób, co stanowi 9,37% ludności kraju.

Rysunek 2. Mapa obszarów lokalnych strategii wdrażanych przez LGR wg umów ramowych

Źródło: www.minrol.gov.pl

W dniu 9 listopada 2010 roku w Szczecinie podpisana została umowa ramowa pomiędzy LGR Zalew Szczeciński a Ministrem RiRW. W latach 2010-2015 na realizację LSROR przewidziano kwotę 34 mln zł⁵. Maksymalna wysokość środków finansowych przewidzianych na operacje objęte Osią priorytetową 4 w ramach LSROR Zalew Szczeciński jest wynikiem iloczynu kwoty przypisanej do przedziału wysokości wskaźnika rybackości i liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały (wg stanu na dzień 31 grudnia 2008 r.). Wskaźnik rybackości dla obszaru LSROR Zalew Szczeciński wynosi 2,6. Obszar LSROR obejmuje 4 gminy nadmorskie woj. zachodniopomorskiego i 64 576 mieszkańców. Obszar LSROR obejmuje trzy powiaty: kamieński, goleniowski i m. Świnoujście.

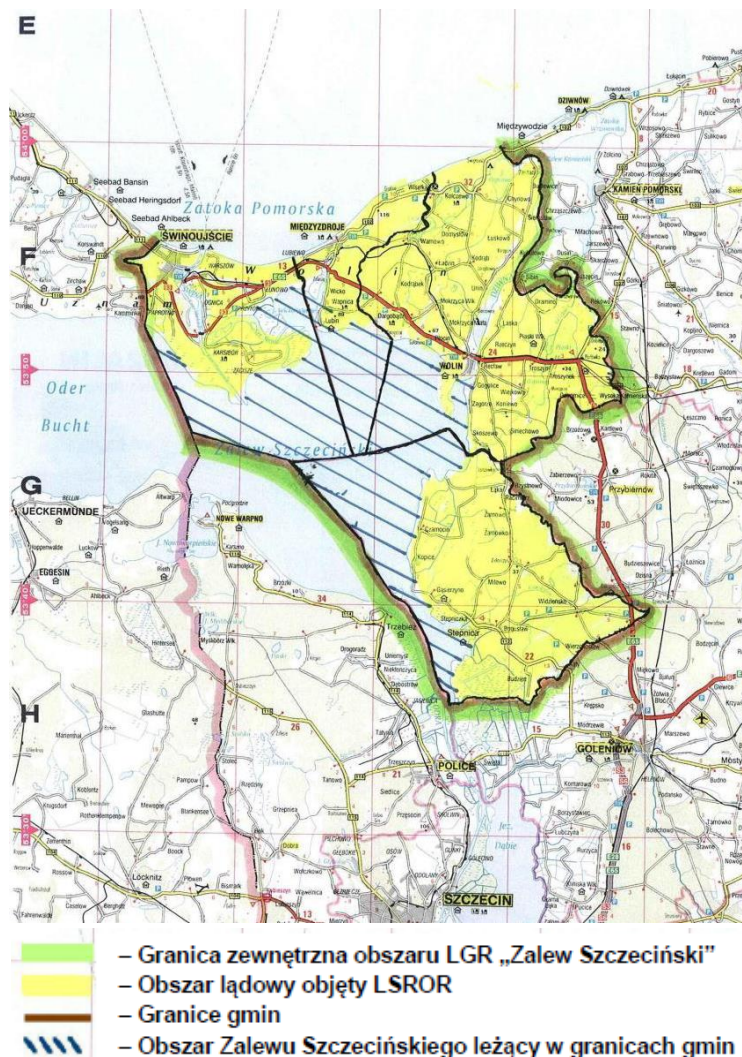
- 1) Stepnica - gmina wiejska położona w zachodniej części powiatu goleniowskiego,
- 2) Międzyzdroje - gmina miejsko-wiejska położona w zachodniej część powiatu kamieńskiego,

⁴ Kwota uwzględnia rozpatrzone odwołania LGR Obra-Warta na ocenę dokonaną przez MRiRW.

⁵ Dokładnie: 34 612 736,00 zł.

- 3) Wolin – gmina miejsko-wiejska położona w środkowej części powiatu kamieńskiego,
- 4) Świnoujście – gmina miasto na prawach powiatu, powiat m. Świnoujście.

Rysunek 3. Mapa obszaru LSROR Zalew Szczeciński

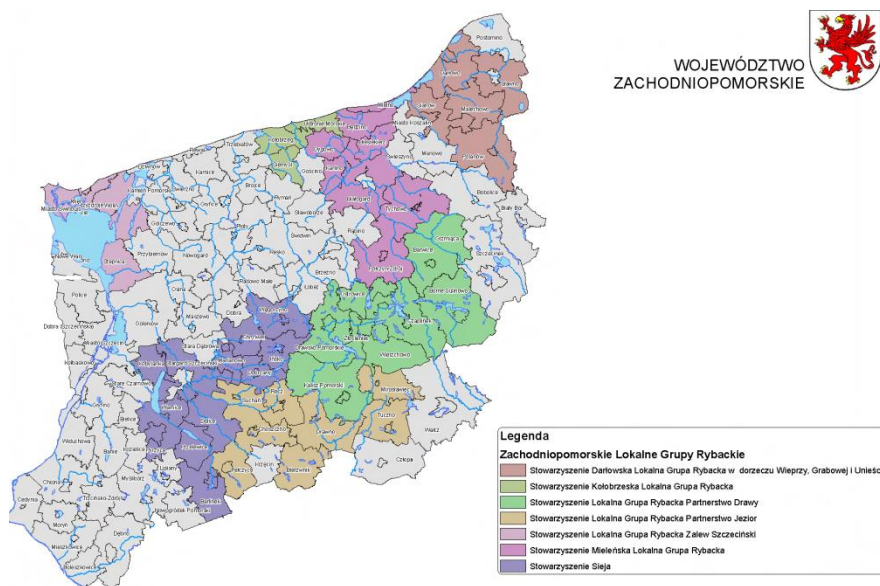
Źródło: LSROR Zalew Szczeciński, str. 19

Z terenu województwa zachodniopomorskiego do realizacji swoich strategii rozwoju obszarów zależnych od rybactwa w pierwszym konkursie zostały wybrane 3 stowarzyszenia: LGR Partnerstwo Drawy w Szczecinku, Darłowska LGR w Dorzeczcu Wieprzy, Grabowej i Unieści oraz LGR Zalew Szczeciński z siedzibą w Świnoujściu. W dniu 28 lipca 2011 r. Minister RiRW dokonał wyboru kolejnych 22 Lokalnych Grup Rybackich – w tym następujących 4 z Województwa Zachodniopomorskiego: Mieleńska LGR, Kołobrzaska LGR, LGR SIEJA i LGR Partnerstwo Jezior.⁶ W regionie zachodniopomorskim działa najwięcej grup w kraju (7), zaraz po woj. pomorskim, na terenie którego funkcjonuje 8 grup.

Podkreślenia wymaga, że z woj. zachodniopomorskiego ukonstytuowało się i przystąpiło do konkursów 10 stowarzyszeń. Trzy z dziesięciu startujących do konkursu grup nie spełniło jednak warunków określonych w rozporządzeniu MRiRW z dnia 29 września 2009 roku (LGR Morza i Zalewu, LGR Sztorm i LGR Rybackie Pojezierza Myśliborskiego)

⁶ Obszar LSROR LGR Nadnotecka Grupa Rybacka oraz LGR Słowińska Grupa Rybacka obejmuje również woj. zachodniopomorskie jednak SW odpowiedzialny za nadzór nad stowarzyszeniem to odpowiednio SW Wielkopolski i SW Pomorski.

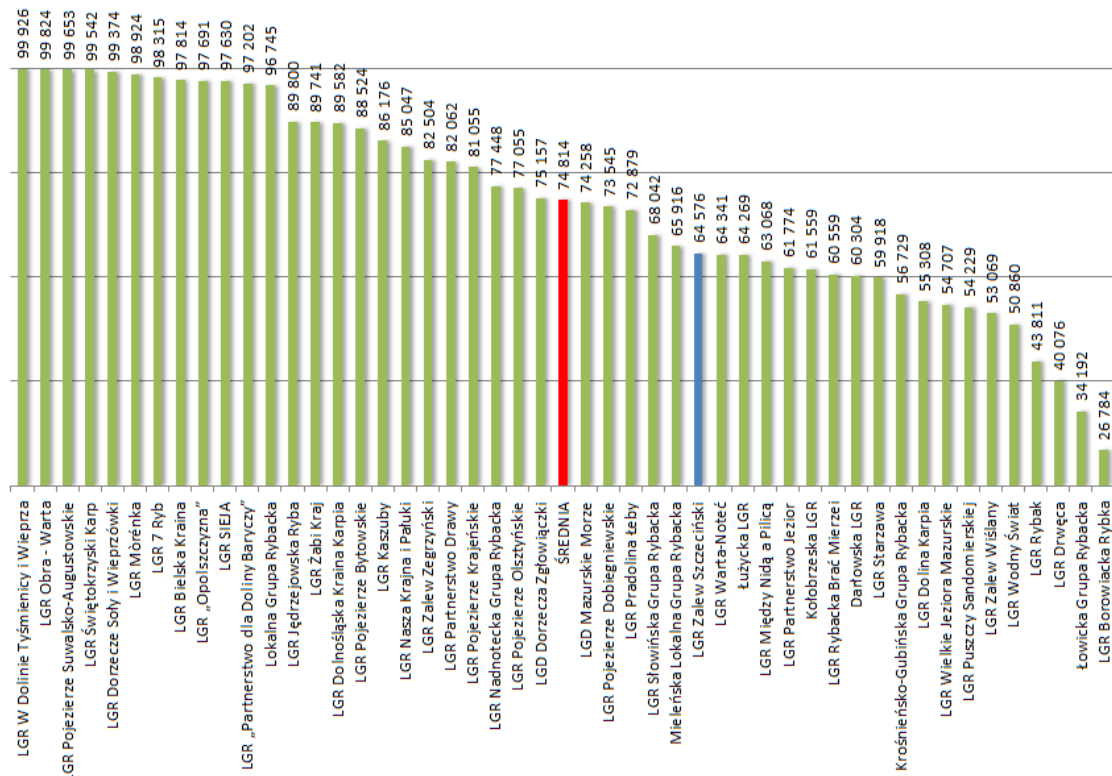
Rysunek 4. Mapa obszarów lokalnych strategii wdrażanych przez LGR woj. zachodniopomorskiego wg umów ramowych

Źródło: <http://zachodniopomorskielgr.wzp.pl/wrir/poryby2007-2013>

LSROR w woj. zachodniopomorski, które swoim obszarem obejmuje najwięcej gmin to LSROR LGR Sieja (12 gmin); LSROR Zalew Szczeciński obejmuje najmniejszy obszar LSROR w regionie (4 gminy). Największą liczbę mieszkańców z LGR funkcjonujących w regionie zachodniopomorskim obejmuje LGR Sieja (98 tys. mieszkańców); najmniej Darłowska LGR (60 tys. mieszkańców).

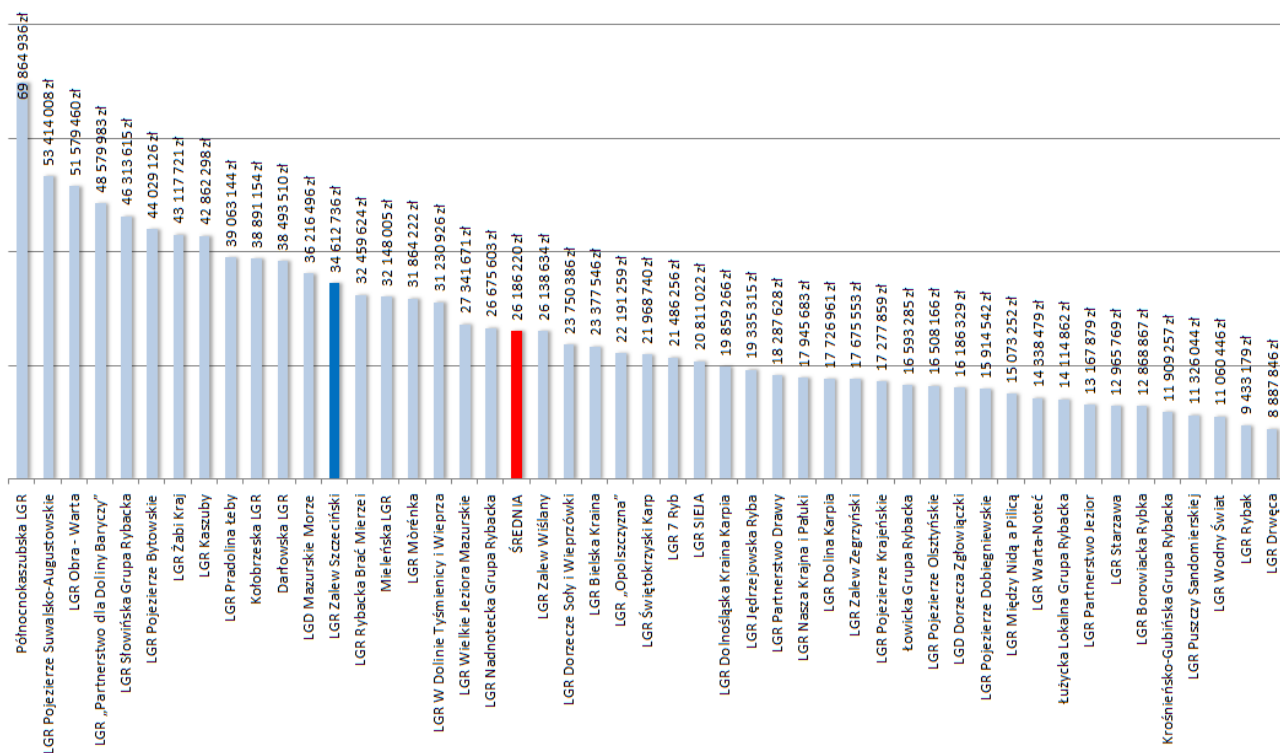
Wykres 1. LGR Zalew Szczeciński w stosunku do pozostałych LGR ze względu na liczbę mieszkańców objętych LSROR wg umów ramowych na dzień zawierania umowy ramowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LSROR funkcjonujących LGR

Największym budżetem z LGR funkcjonujących w regionie zachodniopomorskim dysponuje Darłowska LGR (38 mln zł); najmniej środków na wdrożenie LSROR ma w swojej dyspozycji LGR Partnerstwo Jezior (13 mln zł). Czynniki związane z obszarem działania LGR, liczbą mieszkańców i dostępnym budżetem LSROR brano pod uwagę w dalszych analizach dotyczących badania ewaluacyjnego. **Analizując dostępność środków finansowych udostępnionych LGR w ramach LSROR LGR Zalew Szczeciński z kwotą budżetu 34 mln zł znajduje się powyżej średniej krajowej budżetu LSROR, która wynosi 26 mln zł.** Wysoki poziom dostępnych środków finansowych wynika z wysokiego poziomu wskaźnika rybackości (2,64) podczas gdy przeważająca większość funkcjonujących LGR posiada wskaźnik rybackości określony w pierwszym przedziale tj. od 0,5 do 1.2.

Wykres 2. LGR Zalew Szczeciński w stosunku do pozostałych LGR ze względu na limit finansowy dostępnych środków Osi priorytetowej 4 wg umów ramowych na dzień zawierania umowy ramowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LSROR funkcjonujących LGR

3.2. Sytuacja sektora rybackiego

W LSROR w wyczerpujący sposób przedstawiona została ocena sytuacji sektora rybackiego. Dominujące na obszarze działania LGR Świnoujście dysponuje dobrze rozwiniętą bazą portową. Silnym punktem gospodarki gminy jest gospodarka morska, ze stoczną remontową, morskim portem handlowym, bazą promową i bazą marynarki wojennej. Na terenach gmin Wolin i Stepnica rozwinięte są również rolnictwo, gospodarka leśna i rybołówstwo. Pod terminem „sektora rybackiego” należy rozumieć: połowy morskie, połowy śródlądowe, przetwórstwo i handel (obróć) rybny. Te cztery kierunki działalności gospodarczej nazywane są „podsektorami”. Rozwój poszczególnych podsektorów, skradających się na rozwój całego sektora, ma swoją specyfikę:

- połowy morskie zależą od racjonalnej gospodarki zasobami wód morskich („Odpowiedzialne rybołówstwo”). W połowach morskich rozróżnia się połowy dalekomorskie, bałtyckie - kutrowe i połowy łodziowe,

- połowy śródlądowe zależą w dużej mierze od racjonalnej gospodarki wodnej w danym regionie, rozróżnia się też połowy na wodach otwartych i hodowlę,
- przetwórstwo rybne podlega w dużej mierze prawidłowościom przetwórstwa rolno-spożywczego, lecz różni się w oczywisty sposób zestawem maszyn i urządzeń, a także stosowanymi technologiami,
- w obrocie rybnym występuje specyficzna kategoria „pierwszej sprzedaży”

W województwie zachodniopomorskim funkcjonują 4 porty rybackie (Świnoujście – znajdujące się na obszarze LSROR, Dziwnów, Kołobrzeg, Darłowo) i 23 przystanie pełniące funkcję rybacką. Z reguły w portach tych i przystaniach dokonywane są wyładunki ryb, przez co stają się one rynkiem pierwszej sprzedaży. Dodać należy, że wśród nich aż 10 położonych jest nad Zalewem Szczecińskim, gdzie prowadzone są połowy zalewowe. Są to przystanie: Nowe Warpno, Trzebież, Szczecin-Stołczyn, Szczecin-Dąbie, Stepnica, Wolin, Kamień Pomorski, Lubin, Świnoujście-Przytór i Świnoujście-Karsibór.

Na diagnozę obszaru wpływ na sytuacji rybołówstwa zalewowego i zatokowego w latach 2004-2009 kiedy wskutek akcesji Polski do Unii Europejskiej obowiązywać zaczęły zasady Wspólnej Polityki Rybackiej, a w szczególności program redukcji floty rybackiej.⁷ Zmniejszenie polskiej floty rybackiej w latach 2003-2007, głównie w wyniku złomowania statków w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004-2006” (SPO RYBY), spowodowało zmianę jej struktury, w której wzrósł udział łodzi rybackich. Oznacza to, że złomowaniu poddano większą liczbę jednostek dużych, czyli kutrów rybackich. Dodatkowo, wraz ze zmniejszeniem floty regionu, obniżeniu uległy najważniejsze wskaźniki charakteryzujące jednostki rybackie, takie jak moc i pojemność silników, które decydują w dużym stopniu o zdolności połowowej. W zestawieniu przedstawiona została sytuacja dla portu w Świnoujściu (Tabela):

Tabela 3. Charakterystyka floty kutrowej obszaru LSROR w podziale na porty w latach 2000 - 2010

Port	2000			2010		
	Liczba kutrów	Pojemność brutto [GT] w tys.	Moc silników w tys. [kW]	Liczba kutrów	Pojemność brutto [GT] w tys.	Moc silników w tys. [kW]
Świnoujście	16	1,1	3,4	3	0,2	0,9
Ogółem zachodniopomorskie	155	12,2	37,8	38	3,1	9,7
Ogółem Polska	417	33,4	94,5	146	11,8	38,2
Udział w rybactwie kutrowym w skali kraju [%]	3,8	3,2	3,5	2	1,6	2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej, GUS, Warszawa, 2011

Zatrudnienie ogółem w sektorze rybołówstwa morskiego w Polsce w 2000 r. wynosiło 31,4 tys. osób, a w roku 2008 już tylko 26,4 tys. osób, czyli o 15,9% mniej. Największy spadek zatrudnienia nastąpił wśród osób zajmujących się połowami (o 66,7%) i handlem rybami (o 30%). Wzrost zatrudnienia o 18,3% nastąpił natomiast w sektorze przetwórstwa ryb. Zatrudnienie rybaków w rybołówstwie bałtyckim zmniejszyło się natomiast o 35,7%. W 2008 roku w gospodarce morskiej

⁷ LSROR Zalew Szczeciński, str. 26.

regionu funkcjonowało 2829 przedsiębiorstw (co stanowiło 1,3% ogółu podmiotów gospodarczych w regionie), w tym 700 podmiotów gospodarczych związanych było z rybaństwem.

Do końca XX wieku rejon ten był silnie uzależniony od rybaństwa. Główne dzięki funkcjonujących na terenie obszaru LSROR przedsiębiorstw PPDiUR „Odra”⁸ i SPRM Spółdzielnia Pracy Rybołówstwa Morskiego „Certa”⁹. W 2012 roku przypadała 60-a rocznica powstania Przedsiębiorstwa Usług Rybackich „Odra” – późniejszego PPDiUR „Odra”. Na pozostałościach niemieckiej torpedowni powstał największy w Polsce port rybacki, obejmujący swoją powierzchnią 111 ha, w tym obszar lądowy o powierzchni 86 ha. Na początku swojej działalności w latach pięćdziesiątych XX wieku przedsiębiorstwo zatrudniało 1305 osób a w szczytowym okresie działalności kombinat zatrudniał 6235 osób, z czego blisko 4 tys. rybaków. PPDiUR „Odra” funkcjonowała do 2002 roku, kiedy przedsiębiorstwo postawione zostało w stan likwidacji. Według LSROR Zalew Szczeciński, działalność spółdzielni nie ograniczała się tylko do połowów ryb. Równolegle z połowami rozwijano przetwórstwo ryb a szczególnie produkcje konserw, wędzarnictwo, produkcje marynat, tworzono zaplecze techniczne dla połowów tj. sieciarnie, warsztaty remontowe oraz bazę socjalną dla pracowników.¹⁰

Rybołówstwo, szczególnie rybołówstwo przybrzeżne, straciło na znaczeniu jako sektor współtworzący produkt krajowy brutto. Pomniejszaniu znaczenia rybołówstwa w gospodarce narodowej sprzyjało przyjęcie wskaźnika ekonomicznego, w którym wartość rybołówstwa oceniano wartością rynkową złowionych ryb. Tymczasem rybołówstwo dostarcza wiele miejsc pracy nie tylko wielu ludziom z branży własnej, ale też z branży przetwórczej, branży stoczniowej i innych dziedzin. Według autorów Raportu *Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych*¹¹ szacuje się, że jeden rybak morski generuje około pięciu do siedmiu stanowisk pracy na ładzie. **Rybołówstwo ma również olbrzymie znaczenie kulturowe i społeczne, jest charakterystycznym elementem krajobrazu morskiego i magnesem dla turystyki nadmorskiej.** Obecność łodzi rybackich powoduje to, że atrakcyjność wybrzeża zdecydowanie rośnie.

LSROR odnosi się do zdiagnozowanych problemów regionu w zakresie sytuacja sektora rybackiego: cel ogólny 2. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków, cel ogólny 3. Poprawa warunków funkcjonowania sektora rybackiego, cel ogólny 6. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego.

3.3. Walory turystyczne obszaru

Obszar LSROR stanowi obszar dużej atrakcyjności wypoczynkowej i krajoznawczej. Obszar charakteryzuje się potencjałem turystyki militarnej. Atutem obszaru LSROR są walory turystyczne, w tym szlaki rowerowe i kajakowe. Dominujący rodzaj wypoczynku to wypoczynek nadwodny (kąpiele i plażowanie), leśny oraz pobyty uzdrowiskowe. Zdecydowanym atutem regionu są jego walory lecznicze i uzdrowiskowe, będące podstawą funkcjonowania zachodniopomorskich uzdrowisk. Działalność uzdrowiskową na obszarze LSROR prowadzi Świnoujście i Międzyzdroje posiadające status uzdrowiska. W całym regionie zachodniopomorskim liczba miejsc w sanatoriach i szpitalach uzdrowiskowych wynosi ok. 6 tys., zaś łącznie z bazą prywatnych obiektów sanatoryjnych i wczasowo - rehabilitacyjnych jest ich ok. 20 tys. Do tego dochodzi dynamicznie rosnący segment hoteli – ośrodków z zapleczem typu SPA.

Na terenie obszaru LSROR znajdują się szlaki turystyczne europejskie dalekobieżne E9 Szlak Wybrzeża Atlantyk-Bałtyk (Świnoujście-Braniewo) oraz szlaki rowerowe: Eurovelo R10 Wokół

⁸ Przedsiębiorstwo Połowów Dalekomorskich i Usług Rybackich „Odra”

⁹ Spółdzielnia Pracy Rybołówstwa Morskiego „Certa”

¹⁰ LSROR Zalew Szczeciński, str. 24

¹¹ Raport *Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych*, Instytut Morski w Gdańsku, (2009)

Bałtyku, Szlak Hanzeatycki (Świnoujście-Gronowo). Zestawienie istotnych warunków turystycznych prezentuje tabela:

Tabela 4. Zestawienie istotnych warunków turystycznych dla obszaru LSROR Zalew Szczeciński

Gmina	Obszary przyrodnicze prawnie chronione, nazwa i powierzchnia (ha)				Obiekty o dużej atrakcyjności krajoznawczej
	Parki narodowe	Rezerваты przyrody	Pomniki przyrody, liczba	Obszary NATURA 2000	
Stepnica	-	1531 ha	7	Łęki Skoszewskie (9150)	czysta plaża i płytkie wody zalewu, sprzyjające uprawianiu pływania i windsurfingu; kościół parafialny pw. św. Jacka (1741), ryglowy i otynkowany, styl klasycystyczny, domy mieszkalne murowane i ryglowe z przełomu XIX i XX w., budynek dawnej tawerny "Standhalle Sak" (restauracja "Panorama"), lata 40. XIX w., konstrukcja drewniana, oryginalna dekoracja, obiekt unikatowy, młyn z lat 1910-1919, plebania murowana z lat 20. XX w. cmentarz katolicki, założony na dawnym cmentarzu ewangelickim; na terenie gminy zachowały się także trzy silnie przekształcone zespoły folwarczne, przy czym dawne dwory uległy zniszczeniu lub przekształceniu.
		Białodrzew Kopicki, Czarnocin			
Międzyzdroje	Woliński (7176,3)	-	41	Delta Świny (1128) Zalew Szczeciński (5134) Zatoka Pomorska (0,5)	duże i popularne kąpielisko morskie, nadmorska Promenada Gwiazd z odciskami dłoni znanych aktorów polskich, Centrum Edukacyjno – Muzealne Wolińskiego Parku Narodowego; Muzeum Przyrodnicze Wolińskiego Parku Narodowego; rezerwat i zagroda pokazowa żubrów; punkt widokowy „Góra Gosań”. <u>Turystyka militarna:</u> Bunkier Muzeum Broni V-3 – celem ekspozycji jest pokazanie ciekawostek militarnych z II wojny światowej
Wolin	Woliński (1261,9)	10 ha	-	Bagna Rozwarowskie (2300) Łęki Skoszewskie (442) Zalew Szczeciński (8107) Zatoka Pomorska (0,3)	Wolin-zabytkowa zabudowa, domy z XVIII-XIX w., neogotycki ratusz cmentarzysko słowiańskie z IX-XI w, Muzeum Regionalne im. Andrzeja Kaubego; XIII-wieczna katedra świętego Mikołaja; mury miejskie i inne zabytki miasta, obszary przyrodnicze: wzgórze Pasma Wolińskiego, Pojezierze Wolińskie, Mokrzyckie Góry, rejony wzdłuż Dziwny (Zastań, Sierosław, Łuskowo, Unin, Darzowice, Gogolice, Skoszewo, Korzęcin), jez. Piaski z otoczeniem

Świnoujście	Woliński (2499,2)	37 ha	25	Delta Świny (8043) Zalew Szczeciński (6768) Zatoka Pomorska (0,2)	Świnoujście-duże i popularne kąpielisko morskie, przystań promowa Muzeum Rybołówstwa, urządzenia portowe duży port jachtowy, latarnia morska z 1858 roku; „Młyn” – znak nawigacyjny w kształcie wiatraka; Muzeum Rybołówstwa Morskiego; XVIII-wieczny kościół pod wezwaniem Chrystusa Króla, XIX-wieczny kościół Matki Boskiej „Stella Maris”; wieża po byłym kościele protestanckim – obecnie najwyższy punkt widokowy. <u>Turystyka militarna:</u> Fort Gerharda – jeden z najlepiej zachowanych XIX-wiecznych fortów nadbrzeżnych w tej części Europy; Fort Anioła wybudowany w latach 1845 – 1858

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Instytut Turystyki, baza danych GMINA www.intur.com.pl

W granicach obszaru znajduje się Woliński Park Narodowy będący pierwszym w Polsce parkiem morskim, jezioro Turkusowe o specyficznym zabarwieniu wody, Zagroda Pokazowa Żubrów oraz w pobliżu Międzyzdrojów punkty widokowe „Gosań” i „Kawcza Góra”. Na obszarze LSROR znajduje się liczne stanowiska archeologiczne i cmentarzyska kurhanowe na Wyspie Wolin. Przez teren LSROR przebiega Pomorska Droga Świętego Jakuba, które jest jedną z wielu odnóg najobszerniejszego i najstarszego szlaku pątniczego Europy. Jej przebieg wzdłuż południowych brzegów Morza Bałtyckiego, od terenów współczesnej Litwy przez, Polskę i Niemcy, jest obecnie odtwarzany w ramach programu RECreate - rewitalizacja europejskiego szlaku kulturowego na obszarze Południowego Bałtyku¹². Na terenie województwa zachodniopomorskiego szlak będzie wiódł od okolic Sławna przez Koszalin, Kołobrzeg, Trzebiatów, Kamień Pomorski i Wolin w kierunku Świnoujścia oraz Szczecina. Szlak św. Jakuba został dodany do listy dziedzictwa kulturowego UNESCO w roku 1987 w związku z pragnieniem Europejczyków powrotu do europejskich korzeni kulturowych.

Na terenie województwa stwierdzono również występowanie wód geotermalnych (Pyrzyce oraz rejon Stargardu Szczecińskiego), które z uwagi na skuteczność zabiegów leczniczych z ich zastosowaniem głównie w zakresie chorób układu krążenia i reumatologicznych mogą być w przyszłości wykorzystane w turystyce uzdrowiskowej.¹³

Obszar LSROR posiada potencjał rozwoju turystyki wędkarskiej i turystyki morskiej.

Turystyka jest ważną nowoczesną sferą aktywności gospodarczej, a jednocześnie sferą działalności społecznej. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej nastąpił dynamiczny wzrost rekreacyjnych połowów dorsza na Bałtyku, dzięki czemu zatrudnienie znalazło wielu rybaków zmuszonych odejść z zawodu z powodu likwidacji (złomowania) jednostek połowowych. Ponadto zwiększył się popyt na inne usługi turystyczne, takie jak: noclegi, wyżywienie i usługi transportowe. Doskonałą alternatywą dla tradycyjnych form spędzania wolnego czasu w rejonie wybrzeża staje się turystyka morska. Zakres turystyki morskiej realizowanej w zakresie portu Świnoujście obejmować będzie: żeglugę wewnątrzportową, żeglugę promową, czarter jachtów, wędkowanie na pełnym morzu oraz nurkowanie i eksploatację wraków statków znajdujących się na dnie Bałtyku.

Obszar LSROR posiada potencjał produkcji zdrowej żywności. Rynek żywności ekologicznej w Polsce to szybko rozwijający się segment o dużym potencjale. Podobnie jak w innych krajach europejskich, również w Polsce certyfikowana żywność ekologiczna cieszy się coraz większym

¹² Więcej o projekcie na stronie www.re-create.pl

¹³ Por. Regionalny Program Operacyjny Woj. Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013, str. 38

zainteresowaniem ze strony konsumentów. Mocną stroną obszaru regionu zachodniopomorskiego jest obserwowany rozwój produktów ekologicznych, regionalnych i tradycyjnych – 16 produktów regionalnych (Tabela):

Tabela 5. Lista produktów regionalnych zarejestrowanych w woj. zachodniopomorskim wg. kategorii produktu

Kategoria produktu	Nazwa produktu
Produkty rybołówstwa	Paprykarz szczeciński
Warzywa i owoce	Jeziorowy ogórek kiszony
	Kapusta kiszona z beczki
	Ogórek kołobrzeski
	Konfitura szczecińska z owoców róży
Wyroby piekarnicze i cukiernicze	Chleb razowy koprzywieński
	Pierniki szczecińskie
	Chleb wiejski wojenny
Miody	Miód Drahimski
	Miody przelewicze
Gotowe dania i potrawy	Pasztecik szczeciński
	Kiszka szwedzka
Napoje	Miód pitny trójniak
	Nalewka ze śliwek z Dębiny
	Wino ze śliwek
Inne produkty	Grzyby marynowane z szyszką

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.minrol.gov.pl

Bliskość Świnoujścia oraz niedaleka odległość aglomeracji Szczecińskiej, Berlina i Kopenhagi ułatwia dystrybucję produktów do odbiorców oczekujących żywności najwyższej jakości (produkt ekologiczny).

Według autorów *Strategii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2002-2015*¹⁴, barierą hamującą przełamanie sezonowości wypoczynku w regionie głównie brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury turystycznej i towarzyszącej, zapewniającej alternatywną dla typowej turystyki wypoczynkowej ofertę regionu, jak również niewystarczająca polityka promocyjno-marketingowa, zwłaszcza w zakresie kreowania markowych produktów turystycznych. Niezależnie od powyższego, dla rozwoju turystyki zasadnicze znaczenie ma dostępność komunikacyjna regionu, zwłaszcza w zakresie dróg dojazdowych, których stan jest bardzo słaby. Tymczasem, w *Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku*¹⁵ wśród zidentyfikowanych problemów regionu w zakresie turystyki wskazano na: zły stan zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego; zbyt małe nakłady na rewitalizację i renowację zasobów środowiska kulturowego; słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska kulturowego.

¹⁴ Strategii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2002-2015. (2002) wraz z Aktualizacją Strategii

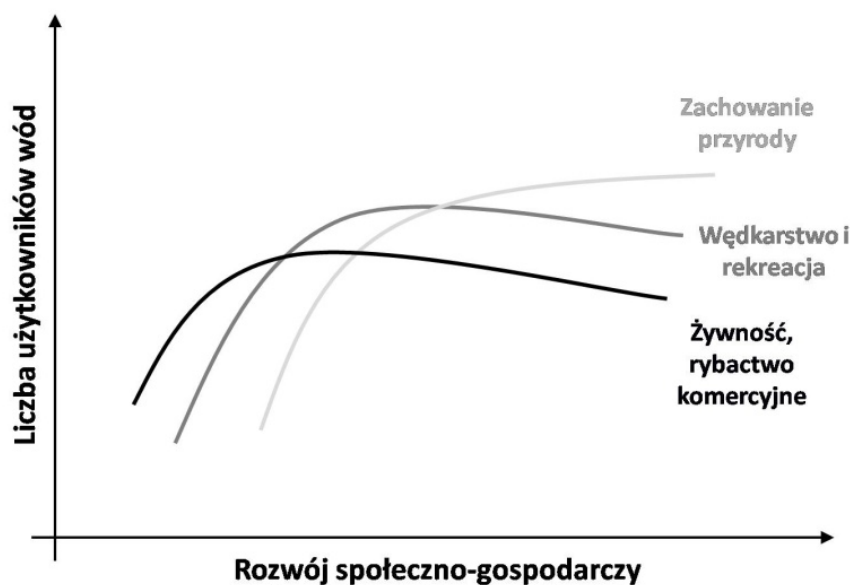
¹⁵ Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku, (2005)

LSROR odnosi się do zdiagnozowanych problemów regionu w zakresie turystyka: cel ogólny I. Poprawa walorów turystyczno – rekreacyjnych małych miejscowości, cel ogólny II. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków.

3.4. Ochrona środowiska naturalnego na obszarze LSROR

W ocenie ekspertów gospodarka rybacka może stanowić przykład działalności gospodarczej, w której długotrwałe korzyści ekonomiczne uwarunkowane są zrównoważonym gospodarowaniem zasobami stanowiącymi źródło tych korzyści. Wynika to z całkowitego i ścisłego uzależnienia efektów działalności gospodarczej od zachowania określonej wielkości połowia ryb, stanu środowiska, a także wielu korzyści zewnętrznych generowanych przez sektor rybacki¹⁶. W konsekwencji, w warunkach względnie niskiego poziomu rozwoju gospodarczego, zasadniczym celem rybactwa śródlądowego (gospodarowania na wodach otwartych) będzie pozyskiwanie żywności poprzez odłów ryb, a podstawową formą – rybactwo komercyjne (gospodarka towarowa). W miarę wzrostu zamożności społeczeństwa, wyraźnego znaczenia nabierać będzie rekreacja, w tym rybactwo rekreacyjne (wędkarstwo). Można zatem wskazać, że cele rozwojowe rybactwa determinowane będą przez wzrost poziomu społeczno-gospodarczego kraju oraz wzrost liczby użytkowników wód. **Głównymi zatem celami rozwojowymi zrównoważonego rozwoju rybactwa śródlądowego będzie zachowanie przyrody, rozwój wędkarstwa i rekreacji oraz żywność i rybactwo komercyjne** (Wykres).

Wykres 3. Cykle rozwojowe rybactwa śródlądowego

Źródło: K. Kupren, K. Turkowski, A. Hakuć-Błażowska, T. Czarkowski „Stan obecny oraz możliwości i uwarunkowania rozwoju zrównoważonego rybactwa śródlądowego w Polsce, Białystok, 2009, str. 258

W LSROR określone została uwarunkowania naturalne obszaru realizacji lokalnej strategii. Estuaryjny charakter wód południowej części Zatoki Pomorskiej oraz Zalewu Szczecińskiego warunkuje wielką różnorodność taksonomiczną ichtiofauny, a także jej wyjątkową obfitość. Pomiędzy Zatoką a Zalewem Szczecińskim stale odbywają się migracje wielu ryb słodkowodnych jak i słonowodnych – zarówno tarłowe jak i żerowiskowe. W wyniku wieloletnich badań naukowych ichtiofauny Zalewu Szczecińskiego i Zatoki Pomorskiej ustalono, że w wodach tych bytują stale

¹⁶ A. Wołos, M. Leopold, Podstawowe wyróżniki gospodarki rybacko-wędkarskiej w procesie ekorozwoju, w: Rybactwo, wędkarstwo, ekorozwój, red. A. Wołos, Wyd. IRS, Olsztyn 2006, s. 21-27

bądź okresowo 62 gatunki ryb, w tym 29 gatunków ryb słodkowodnych, 8 gatunków ryb dwuśrodowiskowych i 25 gatunków ryb morskich.¹⁷

Presja rybołówstwa na całym Bałtyku, w tym również w obrębie polskich obszarów morskich, jest wysoka. Presja ta dotyczy nie tylko poławianych ryb, ale także całego ekosystemu morskiego, w tym głównie ryb nie stanowiących wartości rynkowej, ptaków oraz bezkręgowców dna morskiego. Skutki środowiskowe rybołówstwa zależą od narzędzi połowowych oraz od intensywności połowów. Rybołówstwo morza otwartego stosuje głównie aktywne (włoki denne i pelagiczne) i pasywne narzędzia połowowe (sieci stawne, żaki, niewody), podczas gdy rybołówstwo przybrzeżne i rybołówstwo na płytkowodnych ławicach stosuje głównie narzędzia pasywne. Przykłady wskaźników presji rybołówstwa:

- śmiertelność połowowa ryb przemysłowych i odrzutów,
- zmiana struktury wielkości ryb poławianych,
- obszar dna objęty trałowaniem dennym,
- przyłów ptaków i ssaków.

Istotnym wyzwaniem stojącym przed akwenem Zalewu Szczecińskiego jest potrzeba zarybiania akwenu narybkiem pozyskiwanym z gatunków bytujących w wodach Zalewu Szczecińskiego. Zalew Szczeciński stał się bardzo popularnym łowiskiem dla wędkarzy operujących z łodzi w latach osiemdziesiątych XX wieku. Istotnym problemem obszaru były połowy ryb sprzętem ciągnionym. Połowy były prowadzone intensywnie, szczególnie w na początku lat dziewięćdziesiątych, kiedy sprowadzono duże kutry, które zagarniały ryby ogromnymi i ciężkimi sieciami. Urząd Morski w Szczecinie, zabronił łowienia ryb sprzętem ciągnionym. W celu pełnej odbudowanie populacji ryb konieczna jest realizacji zintegrowanych działań, w tym wsparcie działań zmierzających do odtworzenia wodnej roślinności zniszczonej przez przeciągane po dnie sieci rybackie. Podkreślić należy również, że po stronie Niemieckiej realizowane są programy zarybiania Odry, tymczasem po stronie polskiej Odry od Słubic po Zalew Szczeciński zasadne byłoby wsparcie działań mających na celu realizację działań proekologicznych związanych z zarybianiem.

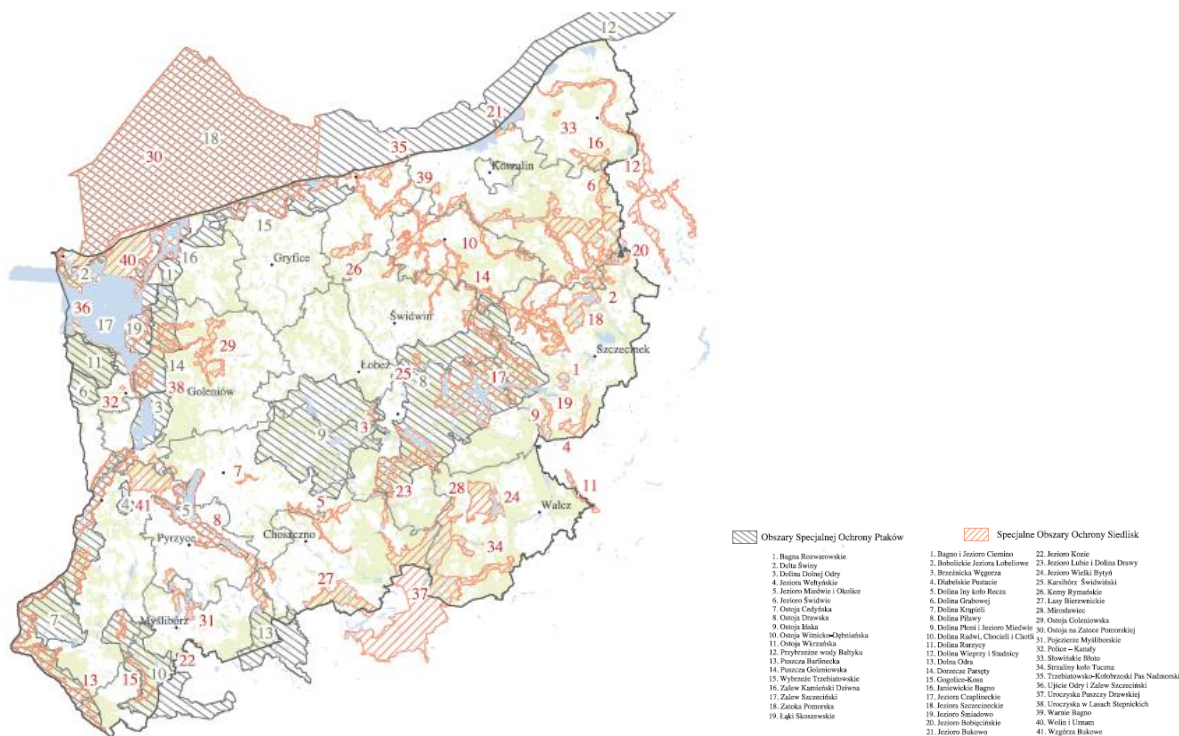
Obszar LSROR objęty jest ochroną parku narodowego i rezerwatów przyrody; na obszarze LSROR występuje duża liczba pomników przyrody oraz mała ingerencja człowieka w środowisko naturalne podnoszą poziom atrakcyjności obszaru LGR. Czynnikiami pozytywnymi obszaru LSROR mogą być duże kompleksy leśne, przeszło 70 pomników przyrody oraz ujście Świny do morza – objęte są programem Naturą 2000, w tym obszary specjalnej ochrony ptaków wyznaczone zgodnie z dyrektywą Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków.

Obszary zależne głównie od rybactwa, które zostały objęte LSROR w kraju stanowią 22,56% obszaru kraju i w dużej mierze pokrywają się z obszarami sieci Natura 2000¹⁸. Zasięg obszarów sieci Natura 2000 wynosi około 25% powierzchni kraju, z czego ponad 30% stanowiły użytki rolne. Aktualnie w Polsce utworzono 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków OSO – 15,6% powierzchni kraju oraz 823 obszary specjalnej ochrony siedlisk SOO – 11,0% powierzchni kraju. Na mapie przedstawione zostały obszary sieci Natura 2000 na terenie regionu zachodniopomorskiego, w tym obszaru LSROR (Rysunek):

¹⁷ LSROR Zalew Szczeciński, str. 23

¹⁸ Natura 2000 – program utworzenia w krajach Unii Europejskiej wspólnego systemu (sieci) obszarów objętych ochroną przyrody. Podstawą dla tego programu są dwie unijne dyrektywy: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa (Habitatowa). Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy.

Rysunek 5. Lokalizacja obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w województwie zachodniopomorskim

Źródło: Raport o stanie środowiska naturalnego w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2008, str. 12

Podkreślenia wymaga, że na obszarze LSROR znajdują się również tzw. morskie obszary Natura 2000. Za „morskie obszary Natura 2000” przyjmuje się obszary, które przynajmniej częściowo położone są na wodach morskich, w rozumieniu ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej¹⁹, obejmujących m.in. morskie wody wewnętrzne m.in. Zalew Szczeciński i Kamieński, większą część Zatoki Gdańskiej i polską część Zalewu Wiślanego (Rysunek):

Rysunek 6. Przeglądowa mapa morskich obszarów Natura 2000

¹⁹ Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. 2003.153.1502 z późn. zm.)

Źródło: Podręcznik Morskie obszary Natura 2000, GDOŚ (2010), str. 6

Obszary Natura 2000 nie są tradycyjnie pojmowanymi obszarami chronionymi, w których chroni się całość przyrody. Chronione są w nich konkretne gatunki i typy siedlisk, tzw. przedmioty ochrony, a informacja o nich zawarta jest w standardowych formularzach danych (z ang. SDF) – dokumentacji sporządzanej dla każdego obszaru Natura 2000. W obszarach tych nie obowiązuje żadna lista konkretnych zakazów. Istnieje tylko jeden ogólny zakaz – podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000. Prawdopodobieństwo jego naruszenia winno być każdorazowo indywidualnie oceniane przy podejmowanych działaniach, realizowanych inwestycjach czy przyjmowanych planach bądź programach. Wyznaczenie w gminie obszaru Natura 2000 nie ogranicza jej rozwoju. Przeciwnie: istotne jest wskazanie, że opóźnienia Polski w wyznaczaniu sieci Natura 2000 mogą doprowadzić do wstrzymania środków unijnych na realizację takich inwestycji, jak: drogi, kolej czy kanalizacja, co w konsekwencji może wstrzymać rozwój potrzebnej infrastruktury. Każdy obszar Natura 2000 ma przypisany organ, który sprawuje nad nim nadzór.

Prowadzenie działalności zarówno rolniczej, jak i gospodarczej na terenach Natura 2000 łączy się z trudnościami. Powszechnie wyrażana jest obawa, że wytyczenie obszarów Natura 2000 i związane z tym utrudnienia inwestycyjne wpłyną negatywnie na te tereny, osłabiając zainteresowanie przedsiębiorców do podejmowania tam działalności gospodarczej i inwestycyjnej.

Zgodnie z zapisami Programu, wdrożenie operacji Osi priorytetowej 4. zapewnić ma wkład w realizację strategii z Goeteborga²⁰. W ramach operacji realizowane mają być zatem projekty poprawiające środowiskowy wymiar sektora rybackiego; wspierane są działania zmierzające do zmniejszenia wpływu działalności w sektorze rybackim na środowisko i promujące ekologiczne metody produkcji. Właściwie prowadzona gospodarka rybacka w ekosystemach naturalnych charakteryzować się będzie zatem efektywną troską o środowisko i zrównoważonym gospodarowaniem zasobami naturalnymi. W ocenie ekspertów, prawidłowo prowadzona, może być modelem ekorozwoju. Dodatkowo, świadomie i racjonalnie prowadzona gospodarka rybacka, może być efektywnym narzędziem ograniczającym negatywne objawy eutrofizacji wód w kraju.²¹

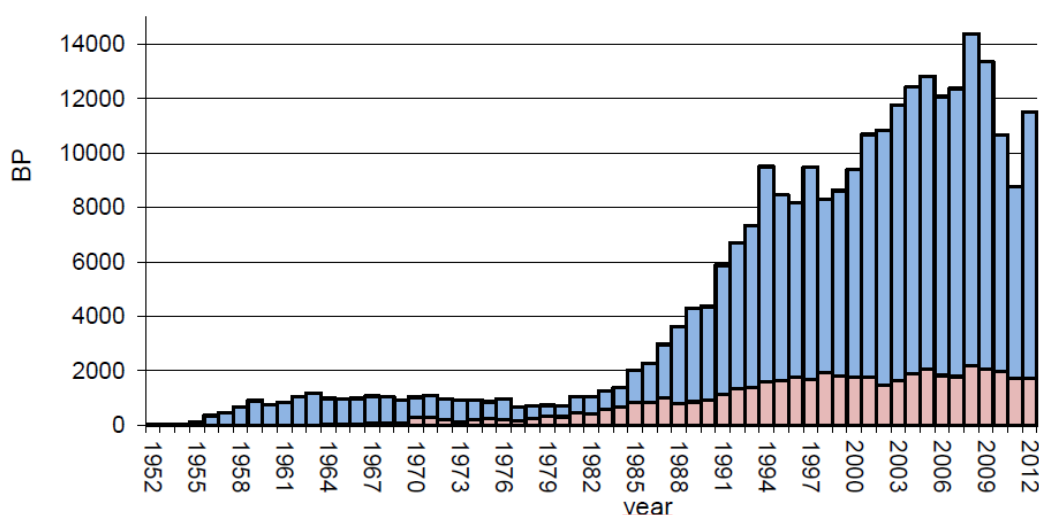
Zalew Szczeciński jest największym w kraju zbiornikiem słodkiej wody. Na terenie obszaru LSROR pod ochroną jest wiele gatunków ptaków m.in.: kormoran czarny. Według in-formacji zaprezentowanych na konferencji „Kormoran w aspekcie zrównoważonej gospodarki rybackiej” w 2010 roku w Polsce gnieździło się około 27.000 par kormoranów. Populacja (kolonia) kormorana na obszarze Zalewu Szczecińskiego szacowana jest na ok. 15.000 sztuk i jest drugą co do wielkości w kraju . (niestety na obszarze nie jest prowadzony monitoring populacji kormorana). Efektem większej presji pokarmowej populacji kormorana jest spadek wielkości połowów szczególnie dotyczący sandacza. Obecnie, po gwałtownym wzroście w latach ubiegłych, populacja ustabilizowała się. Co roku przez Polskę wiedzie trasa wędrówek około 200-300 tys. kormoranów. W trakcie konferencji przedstawiono wiele dowodów na to, że kormoran wpływa na ichtiofaunę w sposób, który pozostaje w kolizji z korzystaniem z zasobów ryb przez człowieka. Gwałtowny wzrost populacji kormorana trwający od lat 80 minionego stulecia aż do teraz powoduje ciągłe konflikty na linii ochrona ptaków - interesy rybaków z ekonomicznego punktu widzenia.

²⁰ Strategia Goeteborska (The Goeteborg Strategy) Strategia Lizbońska podczas szczytu Rady Europejskiej w Goeteborgu w 2001 r. została uzupełniona o nowy element związany z ochroną środowiska i osiągnięciem zrównoważonego i trwałego rozwoju (Communication from the Commission: A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development, 15.5.2001, COM(2001)264 final).

²¹ B. Zdanowski, Ograniczenia rozwoju akwakultury w warunkach degradacji środowiska, „Komunikaty Rybackie” 2008, s. 1-6

Istotnym elementem działań związanych z ochroną środowiska i walorów naturalnych obszaru LSROR będzie zidentyfikowanie problemów i zależności mających naturę ekologiczną. **Na terenie obszaru LSROR pod ochroną jest wiele gatunków ptaków m.in.: kormoran czarny.** Według informacji zaprezentowanych na konferencji „Kormoran w aspekcie zrównoważonej gospodarki rybackiej”²² w 2010 roku w Polsce gnieździło się około 27.000 par kormoranów. W LSROR Zalewu Szczecińskiego określono, że populacja kormorana szacowanej jest na ok. 15.000 sztuk. Efektem większej presji pokarmowej populacji kormorana jest spadek wielkości połowów szczególnie dotyczący okonia i sandacza.²³ Obecnie, po gwałtownym wzroście w latach ubiegłych, populacja ustabilizowała się. Co roku przez Polskę wiedzie trasa wędrówek około 200-300 tys. kormoranów. W trakcie konferencji przedstawiono wiele dowodów na to, że kormoran wpływa na ichtiofaunę w sposób, który pozostaje w kolizji z korzystaniem z zasobów ryb przez człowieka. Gwałtowny wzrost populacji kormorana trwający od lat 80 minionego stulecia aż do teraz powoduje ciągłe konflikty na linii ochrona ptaków - interesy rybaków z ekonomicznego punktu widzenia (Rysunek):

Rysunek 7. Zmiany liczebności kormorana w par lęgowych (BP) kormorana w Meklemburgii-Pomorzem Przednim w latach 1952-2012

Źródło: Helmut M. Winkler, Christof Starck, Dennis Myts Pokarm kormorana i możliwy wpływ na rodzime gatunki ryb w Zatoce Pomorskiej u wybrzeży Niemiec, w sprawozdanie z konferencji „Kormoran w aspekcie zrównoważonego korzystania z zasobów rybackich”, MIR w Gdyni, (2012), str. 6

W trakcie dyskusji podnoszono, że nawet obecnie obowiązujące prawo pozwalające na lokalną minimalizację konfliktu, często stosowane jest zbyt zachowawczo ze strony administracji ochrony środowiska. Jednocześnie krytykowano projekt strategii zarządzania populacją kormorana w Polsce, jako nie uwzględniający stanowiska użytkowników wód. W ocenie uczestników konferencji, nadmierny rozwój populacji kormorana czarnego i związane z tym szkody w przyrodzie, w tym degradacja roślinności na znacznych obszarach, prowadzi także do oszpecenia w sposób nieodwracalny krajobrazu oraz poważnego zanieczyszczenia terenów nadbrzeżnych i wód a przez to do znacznego obniżenia walorów turystycznych wielu miejscowości.

²² Materiały konferencji „Kormoran w aspekcie zrównoważonej gospodarki rybackiej” w dniu 15 listopada 2012 r. w Gdyni, organizator LGR Zalew Szczeciński i Północnokaszubska LGR.

²³ LSROR Zalew Szczeciński, str. 25

LSROR odnosi się do zdiagnozowanych problemów regionu w zakresie ochrona środowiska naturalnego: cel ogólny V. Poprawa warunków środowiska naturalnego.

Wniosek:

W diagnozie obszaru ujętego w LSROR w ograniczony sposób określone zostały uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego obszaru LSROR. W ograniczony sposób dokonano odniesienia do faktu, że na terenie obszaru LSROR znajdują się również tzw. morskie obszary Natura 2000. W diagnozie brak jest wskazania na konflikty na linii ochrona ptaków (kormoran czarny) - interesy rybaków z ekonomicznego punktu widzenia.

Troska o środowisko i zachowanie przyrody często wiąże się z kosztami finansowymi. Jedną z dostępnych operacji w ramach Osi priorytetowej 4 jest operacja 4.1.4. Pomoc na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej. Zasadne zatem będzie wskazanie obszarów szczegółowych wsparcia możliwych do finansowania w ramach dostępnych środków Osi priorytetowej 4., szczególnie w zakresie aktualnych problemów obszaru związanych z przywróceniem potencjału produkcyjnego sektora rybactwa.

Rekomendacja:

Za zasadne należy zatem ocenić planowanie działania LGR Zalew Szczeciński w ramach wsparcia na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej) dokonania oceny wpływu populacji kormorana czarnego w obszarze Estuarium Odry.

W przyszłym okresie programowania 2014-2020 rekomenduje się uwzględnienie w diagnozie obszaru strategii w większym stopniu tematyki ochrony środowiska naturalnego. Zasadne będzie wskazanie możliwości finansowych obszaru LSROR wynikających z dostępnych środków unijnych na ochronę środowiska naturalnego. Fundusz LIFE jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Zapewnia on m.in. współfinansowanie projektów związanych z ochroną, zachowywaniem lub odbudową naturalnych ekosystemów i siedlisk oraz dzikiej flory i fauny, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000.

3.5. Sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru

Według autorów rządowego „Raportu Polska 2011 Gospodarka-Społeczeństwo-Regiony”²⁴, regiony wiejskie w Polsce (ale także w każdym innym kraju) generalnie rozwijają się wolniej od obszarów miejskich, są mniej atrakcyjne dla inwestorów, mają wyższe i trudniejsze do zlikwidowania bezrobocie i niewielki kapitał. Jednocześnie jednym z czynników wywierających korzystny wpływ na konkurencyjność tych obszarów jest ich lokalizacja. Wsie położone w pobliżu dużych aglomeracji miejskich charakteryzują się wyższym poziomem rozwoju niż pozostałe. Coraz słabszą rolę odgrywa tam rolnictwo, a **znaczenia nabierają funkcje nierolnicze – handel i usługi**. Innym rodzajem obszarów, na których następuje przyspieszony rozwój pozarolniczego rynku pracy, są te położone wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na drugim biegunie znajdują się obszary peryferyjne, które charakteryzują się stagnacją oraz ubytkiem ludności²⁵.

²⁴ Raport Polska 2011 Gospodarka-Społeczeństwo-Regiony, MRR (2011) <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/PorzadekObrad.xsp>

²⁵ *Ibidem*, str. 146.

Według GUS, najgorsza sytuacja pod względem wysokiego bezrobocia występuje w trzech województwach, które jednocześnie charakteryzują się najwyższymi wskaźnikami bezrobocia, przewyższającymi poziom krajowy. Są to województwa: warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie i zachodniopomorskie. W grudniu 2012 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w kraju wyniosła 13,4%, tymczasem w woj. zachodniopomorskim poziom bezrobocia rejestrowanego sięgnął 18,1%, natomiast w podregionie szczecińskim 17,9%. **Liczba bezrobotnych w powiatach regionu zachodniopomorskiego objętych obszarem LSROR wyniosła średnio 17,3%. Głównym problemem społecznym i gospodarczym obszaru LSROR pozostaje zatem brak pracy.** Szczegółowe zestawienie danych dotyczących bezrobocia rejestrowanego na obszarze LSROR prezentuje tabela:

Tabela 6. Stopa bezrobocia i liczba bezrobotnych zarejestrowanych według powiatów powiatach, na terenie których położone są gminy należące do LGR, w latach 2008-2012

Powiat	Stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) [w %]	Stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) [w %]	Bezrobotni zarejestrowani [w tysiącach]
	Stan na 2008 rok	Stan na 2012 rok	stan na 2012 rok
Goleniowski	13,4	16,1	4,9
Kamieński	23,1	25,7	4,0
m. Świnoujście	8,1	10,2	1,4
Województwo Zachodniopomorskie	13,4	18,1	112,5
Polska	9,5	13,4	2136,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W powiatach goleniowskim (gmina Stepnica) oraz kamieńskim (gmina Międzyzdroje i Wolin) notowana jest stopa bezrobocia rejestrowanego na poziomie wyższym niż średnia krajowa. Sytuacja ta jest szczególnie niepokojąca w powiecie kamieńskim, gdzie poziom bezrobocia (25,5%) jest prawie dwukrotnie wyższy niż skala kraju (13,4%). Analizując dane z 2008 roku, można wskazać na tendencję wzrostową stopy bezrobocia we wszystkich powiatach, na terenie których położone są gminy należące do LGR. **W latach 2008-2012 roku stopa rejestrowanego bezrobocia w powiatach, na terenie których położone są gminy należące do LGR wzrosła o 2,5%.**

Rozwój przedsiębiorczości regionów to jeden z warunków niezbędnych do zwiększania ich ekonomicznego potencjału. Nie bez powodu tworzenie warunków dla rozwoju konkurencyjności gospodarki i przedsiębiorczości zostało uznane za strategiczny cel rozwoju kraju. Przedsiębiorczość i innowacyjność to najważniejsze środki prowadzące do realizacji głównego celu strategii lizbońskiej, jakim jest stworzenie na terytorium Europy do 2010 roku najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie.²⁶ Również w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego wśród 6 sformułowanych celów strategicznych, dwa odnoszą się do sfery gospodarczej, tj. wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania oraz wzmocnienie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego.²⁷

O sile gospodarki danego regionu i jego potencjale decyduje ilość i struktura efektywnie działających podmiotów gospodarczych. Według danych GUS Bank Danych Lokalnych, na terenie gmin należących do LGR Zalew Szczeciński w 2008 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były

²⁶ Strategia Lizbońska. Droga do sukcesu zjednoczonej Europy. Departament Analiz Ekonomicznych i Społecznych. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, (2002)

²⁷ Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 przyjęta przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, (2005)

10.262 podmioty prywatne, podczas gdy na koniec 2011 roku jedynie 9.968 podmiotów prywatnych pozostawało w rejestrze. Szczegółowe zestawienie dla gmin będących członkami LGR Zalew Szczeciński prezentuje tabela:

Tabela 7. Liczba podmiotów gospodarki narodowej sektor prywatny wpisane do rejestru REGON w 2008 i 2011 roku

Gmina	Liczba podmiotów w REGON sektor prywatny stan na 31.12.2008 rok	Liczba podmiotów w REGON sektor prywatny stan na 31.12.2011 rok
Stepnica	405	394
Międzyzdroje	1.767	1.738
Wolin	1.342	1.316
Świnoujście	6.748	6.538
Razem obszar LSROR	10.262	9.986

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL

Obserwując stan aktywności gospodarczej przedsiębiorstw z terenu gmin będących członkami LGR wyraźnie widać lata większej i mniejszej dynamiki w tym zakresie. Pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych intensywnie były zwłaszcza lata 2005-2008. Po 2008 roku zaobserwować można niepokojący trend zmniejszenia liczby rejestrowanych firm i wykreślenie firm wcześniej działających.

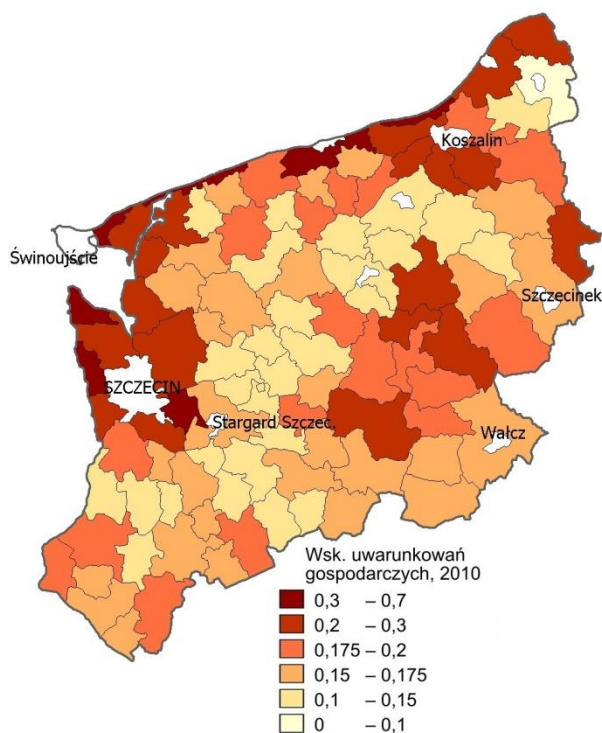
W wyniku oceny spójności diagnozy obszaru LSROR w zakresie sytuacji przedsiębiorców na obszarze gmin będących członkiem LGR stwierdzono spadek liczby przedsiębiorców wpisanych do rejestru REGON w latach 2008-2011 o 276 podmiotów, tj. 2,6%. Spadek liczby zarejestrowanych podmiotów prywatnych w REGON odnotowany został w każdej z gmin z obszaru LSROR. Główną przyczyną takiego niekorzystnego trendu może być obecny kryzys gospodarczy, zmieniając wartości poszczególnych elementów rynku, a zwłaszcza wartość popytu i podaży.

Badania prowadzone na zlecenie WUP w Szczecinie²⁸ pokazały, że ogromna większość przedsiębiorców działających na obszarze powiatów goleniowskiego, kamieńskiego (blisko 80%) oraz powiecie m. Świnoujście (niecałe 60%) oceniała swój poziom konkurencyjności, jako konkurencyjność lokalną. Według ankietowanych ich głównymi konkurentami są inne firmy lokalne. Rozwój działalności firm na rynku lokalnym możliwy poprzez uruchomienie specyficznych zasobów, które nie zawsze znajdują się zasobów, jest ich sfinansowanie z różnorodnych funduszy unijnych – w tym środków Osi priorytetowej 4.

Pomimo niekorzystnych trendów dotyczących wskaźników obrazujących rozwój przedsiębiorczości na terenie obszaru LSROR, **obszar korzystnie prezentuje się na tle województwa zachodniopomorskiego pod względem potencjału gospodarczego** (Rysunek):

Rysunek 8. Wskaźnik uwarunkowań gospodarczych woj. zachodniopomorskiego (2010)

²⁸ Raport Sytuacja przedsiębiorców w powiatach województwa zachodniopomorskiego, WUP w Szczecinie, (2009)

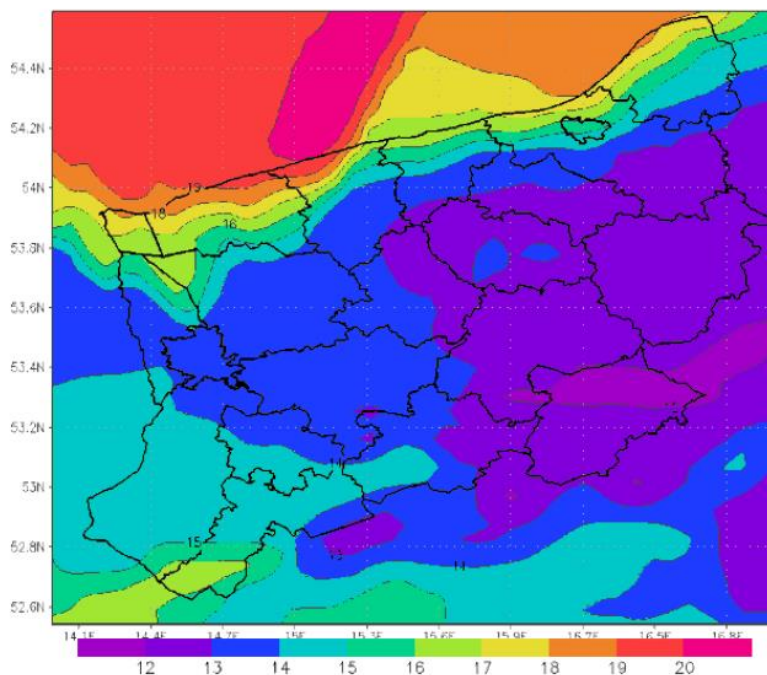

Źródło: Raport Szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w ujęciu regionalnym, Raport podsumowujący, Agrotec Polska sp. z o.o. IGiPZ PAN na zlecenie FAPA, (2013), str. 237

Odnawialne Źródła Energii (OZE)

Województwo zachodniopomorskie ma bardzo dobre warunki wiatrowe do budowy tego rodzaju źródeł energii odnawialnej i jest obecnie liderem w Polsce w wykorzystaniu energii wiatru do produkcji energii elektrycznej. Z pięciu największych instalacji wiatrowych w Polsce trzy działają w województwie zachodniopomorskim - w powiatach: białogardzkim (90 MW z jednej instalacji), kamieńskim (89,4 MW z trzech instalacji) i sławieńskim (77,3 MW z sześciu instalacji). Rozkład maksymalnych prędkości wiatru wskazuje na występowanie najwyższych w regionie zachodniopomorskim prędkości - na poziomie 20 m/s - w obszarze regionu wzdłuż linii brzegowej Bałtyku (Rysunek):

Rysunek 9. Rozkład maksymalnych prędkości wiatru w woj. zachodniopomorskim

Źródło: Raport o stanie środowiska naturalnego w województwie zachodniopomorskim w latach 2010-2011, str. 174

Koszt inwestycyjny 1 MW zainstalowanego w elektrowni wiatrowej wynosi 1, 2- 1, 8 mln EUR/MW²⁹ (bez kosztów finansowych) w zależności od wielkości projektu, wielkości turbiny wiatrowej oraz kosztów przyłączenia. Koszt rozbudowy sieci dystrybucyjnych na 1 MW mocy już zainstalowanej w farmach wiatrowych wyniósł średnio około stu tysięcy złotych.³⁰ W Polsce, według szacunku eksperckiego, uwzględniając brak rozwiniętej bazy wytwórczej, można przyjąć wskaźnik około 9 miejsc pracy na 1 MW instalacji/rok oraz 0,33 etatu na MW mocy zainstalowanej. Należy również pamiętać o dochodach gmin z podatku od budowli energetycznych (2%) oraz dochodów mieszkańców z tytułu opłat dzierżawnych za korzystanie z terenów pod farmy wiatrowe, z całą ich infrastrukturą. Opłaty dla gmin z tego tytułu wynoszą około kilkudziesięciu tysięcy zł rocznie za 1 MW mocy zainstalowanej (nie dotyczy to farm wiatrowych typu *offshore* gminy nie będą otrzymywać z tego tytułu opłat, kto będzie beneficjentem - obecnie brak jest regulacji w tym obszarze).

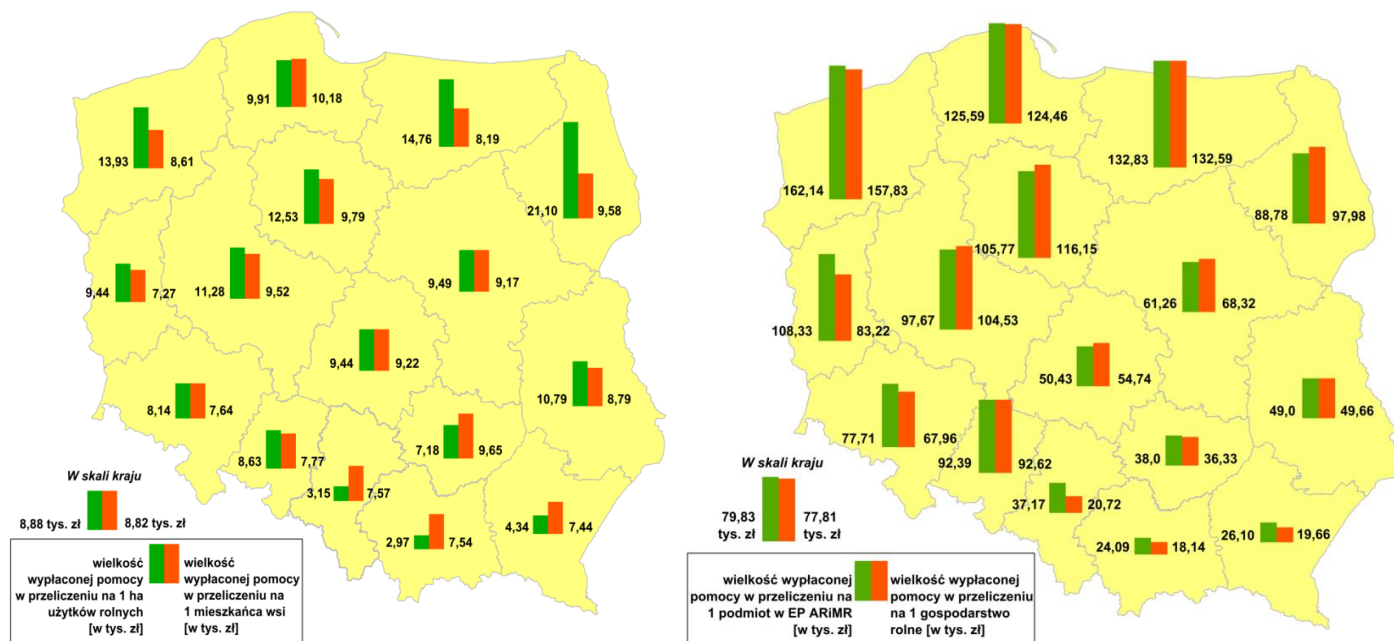
Wykorzystanie środków unijnych na poziomie regionu

Możliwość realizacji pomysłu na działalność gospodarczą często zależy od warunków pomocy finansowej dostępnej ze środków unijnych. Zależność ta dotyczy również realizowanych coraz częściej inwestycji z udziałem środków finansowych kierowanych na obszary wiejskie oraz obszary zależne od rybactwa. W ramach wsparcia rozwoju obszarów wiejskich ze środków unijnych WPR (płatności bezpośrednie, PROW 2007-2013, PROW 2004-2006, SPO 2004-2006, SAPARD, Wspólna organizacja rynku owoców i warzyw) oraz środków unijnych WPRyb (PO Ryby i Wspólna organizacja rynków rybnych) wypłaconych zostało przez ARiMR do końca 2011 roku blisko 140 mld złotych. **Województwo zachodniopomorskie należy do regionów, które najwięcej skorzystały dotychczas ze środków unijnych kierowanych na wieś i obszary zależne od rybactwa**, podobnie jak woj. pomorskie, podlaskie, zachodniopomorskie oraz warmińsko-mazurskie (Rysunek):

²⁹ Rynek energii odnawialnych w Polsce 2008 – 2020 Stan obecny i perspektywy. Opracował: Janusz Starościk. KOMFORT CONSULTING s. c. październik 2008 r.

³⁰ według danych uzyskanych od operatorów systemu przesyłowego (OSD)

Rysunek 10. Wysokość pomocy współfinansowanej z UE WPR i WPRyB w latach 2002-2011 w ujęciu regionalnym, w przeliczeniu na gospodarstwo rolne, podmiot wpisany do Ewidencji Producentów, mieszkańca wsi i hektar użytków rolnych

Źródło: Raport Szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w ujęciu regionalnym Agrotec Polska sp. z o.o. i IGiPZ PAN na zlecenie FAPA, str. 73

Analiza transferów pieniężnych w stosunku do liczby podmiotów wpisanych do ewidencji producentów prowadzonej przez ARiMR (łącznie w kraju 2,1 mln producentów, średnio blisko 80 tys. zł na jednego producenta rolnego) wskazuje, że najwyższe kwoty wsparcia trafiło do zachodniopomorskiego (162 tys. zł), warmińsko-mazurskiego (132,8 tys. zł) i pomorskiego (125,6 tys. zł). **Region zachodniopomorski jest liderem wykorzystania środków unijnej pomocy biorąc pod uwagę wysokość transferów środków pomocowych na region w przeliczeniu na jednego mieszkańca.** Na jednego mieszkańca regionu trafiło dotychczas średnio 13,9 tys. zł, podczas gdy średnia krajowa to 8,8 tys. zł. Zbliżone wyniki pokazuje analiza wydatkowanie środków na region w przeliczeniu na jeden hektar użytków rolnych.

Umiejętność wydatkowania środków unijnych przez beneficjentów środków pomocowych z regionu (w tym w dużej mierze jednostki samorządu terytorialnego) czego efektem jest wysoki strumień środków pomocowych kierowanych do województwa zachodniopomorskiego w ramach WPR i WPRyB należy uznać za mocną stronę obszaru LSROR.

LSROR odnosi się do zdiagnozowanych problemów regionu w zakresie rozwój przedsiębiorczości i konkurencyjności mieszkańców: cel ogólny 4. Rozwój lokalnego sektora usług.

Wniosek:

LSROR odnosi się do zdiagnozowanych głównych problemów regionu. Elementy diagnozy znajdujemy w rozdziale Opis obszaru objętego LSROR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności (str. 18 LSROR). W lokalnej strategii zostały przedstawione uwarunkowania przestrzenne, komunikacyjne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe. W LSROR została uwzględniona działalność rybacka. LSROR zawiera również ocenę społeczno-gospodarczą obszaru w tym ocena potencjału demograficznego i gospodarczego oraz poziomu aktywności społecznej. Lokalna strategia w szeroki sposób opisuje wielkości i strukturę podmiotów

gospodarczych funkcjonujących na terenie obszaru LSROR, dostępność placówek ochrony zdrowia i opieki społecznej, struktura wykształcenia mieszkańców. W wyniku badania ustalono, że LSROR jest spójny z dokumentami strategicznymi. Obszar LSROR cechuje istotny potencjał związany z turystyką. Rozwój turystyki sprzyja generowaniu miejsc pracy i zachowaniu walorów środowiska, działa na rzecz zrównoważonego rozwoju. Podnosi, więc na danym obszarze jego atrakcyjność – zarówno wewnętrzną (dla mieszkańców), jak i zewnętrzną (dla przyjezdnych).

W ocenie ewaluatora w diagnozie specyfiki obszaru LSROR trafnie wskazano na potencjał rozwoju turystyki. Diagnoza obszaru LSROR w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej nie oddaje jednak istotnego problemu obniżania się poziomu przedsiębiorczości na obszarze objętym LSROR Zalew Szczeciński (niepokojący trend spadkowy liczby przedsiębiorców wpisanych do rejestru REGON) oraz zwiększającą się stopę bezrobocia w powiatach, na terenie których położone są gminy należące do LGR. W przyszłym okresie programowania 2014-2020 zaleca się położenie większego nacisku w diagnozę i propozycje możliwych działań pomocowych dla przedsiębiorców i lokalnego sektora usług.

Rekomendacja:

Obszar LSROR ma wysoki potencjał turystyczny. Turystyka nie może jednak stanowić głównego źródła utrzymania mieszkańców na terenie całego obszaru LSROR. Wraz z rozwojem turystyki powinien następować równoległy rozwój pozostałych funkcji opartych na potencjale endogenicznym. Wraz z rozwojem turystyki należy np. wykorzystywać niewątpliwy potencjał regionu w zakresie produkcji żywności ekologicznej i połowu ryb. Obydwie te formy działalności w ramach I sektora dobrze współegzystują z rozwojem turystyki, stanowią sposób na wykorzystanie potencjału endogenicznego regionu, a ponadto ich rozwój współgra z priorytetami zapisanymi na kolejny okres programowania WPR oraz WPRyb.

Szansą regionu jest wsparcie ze środków unijnych dla produkcji energii na bazie OZE w kolejnych latach. W regionie występują dogodne warunki do rozwoju zarówno energetyki wiatrowej, wodnej, jak i do wykorzystania ekstensywnego rolnictwa jako źródła do produkcji biomasy. Pewne części obszaru posiadają także możliwości pozyskiwania energii geotermalnej. W woj. zachodniopomorskim energię geotermalną należy traktować jednak, jako uzupełniające źródło energii. Nie przewiduje się do roku 2015 budowy nowego obiektu wykorzystującego energię geotermalną do produkcji ciepła sieciowego.

4. Ocena wyboru celów ogólnych i celów szczegółowych LSROR

4.1. Ocena analizy SWOT

Zgodnie z pkt 3 załącznika nr I do rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 roku, **LSROR powinno zawierać Wskazanie silnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru objętego LSROR (analiza SWOT). Wynikiem analizy SWOT będzie wskazanie potencjalnych kierunków interwencji w ramach lokalnej strategii** (patrz. rozdział 4.2. Cele ogólne i cele szczegółowe oraz operacje LSROR).

Analiza SWOT to jedna z najbardziej popularnych heurystycznych metod badawczych na etapie analizy. Jest to narzędzie służące do porządkowania informacji. Technika analityczna SWOT polega

na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (ang. Strengths) – Mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego przedmiotu obszaru LSROR,
- W (ang. Weaknesses) – Słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę obszaru LSROR,
- O (ang. Opportunities) – Szanse: wszystko to co stwarza dla obszaru LSROR, szansę korzystnej zmiany
- T (ang. Threats) – Zagrożenia: wszystko to co stwarza dla obszaru LSROR, niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza SWOT jest podsumowaniem części diagnostycznej LSR. Istotą analizy SWOT wskazanie najlepszego rozwiązania, kierunku działań do osiągnięcia celów przy minimalizacji zagrożeń, ograniczaniu słabych stron oraz wykorzystaniu szans i mocnych stron. W strategii wskazana została analiza SWOT obszaru LSR (str. 36). W LSROR dokonano oddzielnej analizy SWOT w pięciu obszarach:

- 1) warunki naturalne,
- 2) gospodarka,
- 3) kapitał społeczny,
- 4) uwarunkowania środowiskowe rozwoju rybołówstwa, oraz
- 5) uwarunkowania otoczenia gospodarczego rozwoju rybołówstwa.

W ramach analizy SWOT w pierwszej kolejności przypisuje się silne i słabe strony dotyczące danego przedmiotu objętego badaniem (tutaj: obszar LSROR). Następnie analizuje się zewnętrzne szanse i zagrożenia dotyczące obszaru LSROR. Sformułowane elementy analizy SWOT muszą być adekwatne do przedmiotu objętego badaniem. Szczegółowość sformułowania powinna pozwolić w lepszym dostosowaniu wskaźników do poszczególnych celów LSROR. Poniżej propozycja modyfikacji wybranych elementów analizy SWOT zgodnie z metodologią:

Obszar analizy SWOT: Warunki naturalne

MOCNE STRONY

Zapis z LSROR	Uwaga
Turystyczno-wypoczynkowa popularność regionu <i>Propozycja modyfikacji:</i> Turystyczno-wypoczynkowa popularność regionu i mikroklimat o charakterze uzdrowiskowym	Element sformułowany właściwie jako mocna strona obszaru, ale dotyczy obszaru gospodarka i tam powinien zostać przeniesiony;
Dobre warunki do rozwoju usług geriatrycznych	Element wymagający doprecyzowania w kontekście warunków naturalnych. Brak sprecyzowania w diagnozie obszaru. Na rozwój sektora usług geriatrycznych wpływ ma regres demograficzny w Polsce w ostatnich latach.

SŁABE STRONY

Zapis z LSROR	Uwaga
Nikłe wykorzystanie zasobów naturalnych	Brak zdefiniowania w diagnozie obszaru; element nie związany wprost z realizacją Osi priorytetowej 4; proponuje się wykreślenie
Problemy z odbiorem i oczyszczaniem ścieków komunalnych na terenach wiejskich	Dzięki zwartej sieci osadniczej również czynniki infrastrukturalno-środowiskowe w województwie można ocenić pozytywnie. Skupione osadnictwo sprzyja rozwojowi zarówno infrastruktury technicznej, jak i poprawia dostępność mieszkańców do infrastruktury społecznej. Stopniowe inwestycje w rozwój sieci kanalizacyjnych oraz budowa oczyszczalni ścieków spowodowały, iż obecnie w województwie zachodniopomorskim występuje najwyższy w kraju odsetek mieszkańców obszarów wiejskich z dostępem do oczyszczalni ścieków. Przy występowaniu zwartej zabudowy na jeden kilometr sieci infrastrukturalnej przypada większa liczba korzystających z niej mieszkańców, co zdecydowanie obniża koszty finansowe poprawy dostępności mieszkańców do takiej sieci. Dzięki tym sprzyjającym uwarunkowaniom w województwie udało się osiągnąć na tyle wysoki poziom rozwoju infrastruktury technicznej, że wyższą dostępność do sieci wodno-kanalizacyjnych na obszarach wiejskich notuje się tylko w województwie opolskim; w świetle danych statystycznych proponuje się usunięcie zapisu.
Niskie zróżnicowanie oferty turystyczno-wypoczynkowej.	Element sformułowany właściwie jako mocna strona obszaru, ale dotyczy obszaru gospodarka i tam powinien zostać przeniesiony

S Z A N S E

Zapis z LSROR	Uwaga
Wzrost świadomości ekologicznej Lokalnych społeczności.	Element sformułowany właściwie; zapis jednak zbyt ogólny; konieczne doprecyzowanie zapisu
Możliwość pozyskiwania środków unijnych na ochronę środowiska	<p>Generalnie trafne sformułowanie w stosunku do obszaru LSROR (przy doprecyzowaniu unijnego funduszu wsparcia np. Fundusz LIFE, który jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Zasadne jest również doprecyzowanie, do kogo jest skierowane wsparcie (przedsiębiorcy, NGO's czy JST).</p> <p>Obszar LSROR obejmuje tereny wiejskie. Szansą, jaką mają obszary wiejskie w stosunku do miasta jest to, że przedsiębiorcą i JST z terenów wiejskich statystycznie łatwiej jest otrzymać wsparcie ze środków polityki rolnej w stosunku do środków dostępnych na obszarach miejskich, głównie z uwagi na system dotacji rolniczych. Proponuje się zatem rozbić na :</p>

- 1) możliwość pozyskania dotacji na rozwój przedsiębiorczości;
- 2) wyższy poziom wsparcia dla mieszkańców LGR niż obszarów miejskich;
- 3) dostęp do bezpłatnych szkoleń (z zakresu pozyskiwania środków unijnych, zagadnień prawnych, podatkowych, finansowych, itp. m.in. ze środków PO KL)

Każda z tych szans rodzi inne implikacje i dlatego warto rozpatrywać je osobno; konieczne doprecyzowanie w zakresie zapisu i ewentualne przeniesienie do obszaru analizy SWOT gospodarka.

Z A G R O Ż E N I A

Zapis z LSROR	Uwaga
Konkurencja Kołobrzegu, Rugii, Bornholmu i niemieckiej części wyspy Uznam	Konieczne doprecyzowanie elementu; brak zdefiniowania w diagnozie obszaru LSROR
Długi sezon „martwy” usług turystyczno-odpoczynkowych	Brak zdefiniowania w diagnozie obszaru LSROR; proponuje się przeniesienie do obszaru analizy SWOT: gospodarka
Wzrost popularności wypoczynku w „ciepłych” krajach wśród Polaków.	Brak zdefiniowania w diagnozie obszaru LSROR; proponuje się przeniesienie do obszaru analizy SWOT: gospodarka
Nakładająca się jurysdykcja WPN i Urzędu Morskiego Szczecin nad wodami morskimi leżącymi w obszarze WPN.	Przykład bardzo dobrze opisanego elementu dotyczącego gospodarowania wodami w obszarze Wolińskiego Parku Narodowego; proponuję się doprecyzowanie, że chodzi o nakładanie się kompetencji dyrekcji WPN i Urzędu Morskiego w Szczecinie
Brak systemu zagospodarowania refulantów.	Brak zdefiniowania w diagnozie obszaru LSROR
<u>Dodanie elementu:</u> Negatywne oddziaływanie na gatunki i na dno akwenów Zalewu Szczecińskiego wczesniejszych połowów sprzętem ciągnionym Masowa turystyka i rekreacja na wybrzeżu	Według analiz GDOŚ ³¹ , do najistotniejszych źródeł zagrożeń dla morskiej przyrody zalicza się: rybołówstwo (negatywne oddziaływanie na gatunki i na dno akwenów morskich), żeglugę (hałas, zanieczyszczenia, ewentualne kolizje, wprowadzanie gatunków obcych), turystykę i rekreację (zwłaszcza masową) - agresywny rozwój turystyczny, wzmożona penetracja, rozbudowa infrastruktury obsługującej turystykę może spowodować pewne zagrożenia dla środowiska przyrodniczego; eutrofizację wód, poszukiwanie oraz wydobywanie ropy naftowej i gazu, wydobywanie kruszywa, instalowanie farm wiatrowych oraz innych rodzajów infrastruktury i ich eksploatację, działania wojskowe oraz urbanizację wybrzeży.
<u>Dodanie elementu:</u> Występowanie ponadlokalnych zagrożeń środowiska	Szczególnie w obszarze gminy Stepnica, która znajduje się w zasięgu oddziaływania zewnętrznych źródeł zanieczyszczeń powietrza z sąsiedniej gminy Polic - Zakłady Chemiczne „Police” S.A. Lasy na

³¹ Podręcznik Morskie obszary Natura 2000, GDOŚ (2010)

północ od Krępy zakwalifikowane zostały do III strefy uszkodzeń przemysłowych, charakteryzującej się gwałtownym obumieraniem drzewostanów sosnowych. Zanieczyszczenia przemysłowe z zakładów chemicznych napływają na obszar gminy podczas wiatrów z kierunków południowo – zachodnich i zachodnich dominujących w gminie Stepnica.

Obszar analizy SWOT: gospodarka

MOCNE STRONY

Zapis z LSROR	Uwaga
Wzrastający napływ kapitału zagranicznego	Element wymaga doprecyzowania; na jakie sektory gospodarki oddziaływać będzie zidentyfikowany element jako mocna strona obszaru LSROR.
Zatwierdzone Strategie Rozwoju woj. Zachodnio-pomorskiego oraz poszczególnych gmin LGR.	Element wymaga doprecyzowania; przyjęcie strategii może oznaczać zarówno element silnej jak i słabej strony obszaru LSROR – w zależności od konkretnego zapisu.
<u>Dodanie elementu:</u> Korzystne uwarunkowania przyrodnicze dla rozwoju turystyki wiejskiej związane z długim odcinkiem wybrzeża Rosnący popyt na nowe i specyficzne produkty turystyczne i rekreacyjne (agroturystyka, ekoturystyka, turystyka wędkarska, turystyka morska, turystyka militarna) Pozytywny odbiór kultury ludowej wśród mieszkańców dużych miast	<i>Element opisany w Raporcie, Rozdz. 3 Analiza diagnozy obszaru.</i> Podkreślenia wymaga, że według autorów analizy „Kultura Miejska w Polsce” wydanej w 2010 roku przez Narodowe Centrum Kultury, wielu mieszkańców dużych miast (tutaj szukać będziemy skojarzenia z mieszkańcami Warszawy, Szczecina, Trójmiasta) pozytywnie odnosi się do tzw. kultury ludowej. W swoich ocenach respondenci są jednak sprzeczni – „respondenci niekiedy lubią folk i twórczość etniczną. Przeważnie jednak mieszkańcy miasta nie tolerują folkloru polskiego, bo jest kojarzony z festynami i masowością”. ³²

SŁABE STRONY

Zapis z LSROR	Uwaga
Wysoka wrażliwość regionu na dekonstrukcję w gospodarce światowej.	Element wymaga doprecyzowania i odniesienia do specyfiki obszaru LSROR zdefiniowanej w diagnozie obszaru
Niedostateczna baza usług turystyczno-wypoczynkowych na terenach wiejskich	Element określony prawidłowo; proponuje się doprecyzowanie w diagnozie obszaru, element spójny szczególnie ze LSR LGD działającymi na terenie obszaru LSROR.
<u>Dodanie elementu:</u> Utrudnienia w realizacji inwestycji i prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie objętym obszarem Natura 2000	<i>Element opisany w Raporcie, Rozdz. 3 Analiza diagnozy obszaru.</i>

³² Kultura miejska w Polsce z perspektywy interdyscyplinarnych badań jakościowych red. Wojciech Burszta i Barbara Fatyga pod red. Wyd. Narodowe Centrum Kultury (2010)

S Z A N S E

Zapis z LSROR	Uwaga
Dostęp do unijnych funduszy pomocowych	Element wymaga doprecyzowania, patrz. uwagi do opisu analizy SWOT w zakresie: warunki naturalne
Bliskość dużych aglomeracji (Szczecin, Berlin, Kopenhaga, Ystad)	Brak uwag, prawidłowo ocenione jako szansa w obszarze gospodarka. Bliskość dużych aglomeracji może stanowić równocześnie zagrożenie dotyczące procesów migracyjnych szczególnie młodych ludzi w kierunku placówek oświatowych czy podejmowania pracy zarobkowej. Odływ ludzi młodych, najlepiej wykształconych – najbardziej dynamicznej grupy społecznej – do dużych ośrodków miejskich.
<u>Dodanie elementu:</u> Rosnące oczekiwania konsumentów w zakresie jakości żywności oraz rosnący rynek zbytu na żywność wysokiej jakości, w tym m.in. żywność ekologiczną, produkty regionalne i tradycyjne	<i>Szansa dla obszaru LSROR może być zwiększone zapotrzebowanie konsumentów na żywność o wysokich walorach jakościowych, bezpieczną, ekologiczną. Trend ten stanowi odpowiedź na rosnące wymagania konsumentów i jest jednocześnie sposobem na podniesienie konkurencyjności i tym samym dochodów producentów rolnych. W efekcie promocja unikalnych cech jakościowych polskich produktów tradycyjnych; organizacja konkursów promujących produkty regionalne, tradycyjne i ekologiczne z obszaru LSROR.</i>

Z A G R O Ż E N I A

Zapis z LSROR	Uwaga
Sąsiedztwo i jurysdykcja WPN i Obszaru „NATURA 2000”	Element stanowi o mocnych lub słabych stronach obszaru, nie stanowi uwarunkowania zewnętrznego, element wymaga jednak doprecyzowania bądź usunięcia, patrz. uwagi do obszaru analizy SWOT gospodarka, słabe strony.
Zbyt intensywna eksploatacja środowiska naturalnego.	Element powinien zostać przeniesiony do obszaru: warunki naturalne
Wyeksploatowana istniejąca infrastruktura służąca ochronie środowiska	
<u>Dodanie elementu:</u> Wysoki koszt pozyskania kapitału zewnętrznego na wkład własny w związku z realizacją inwestycji współfinansowanych ze środków unijnych	<i>Główną przeszkodą, na jakie zwracają uwagę małe i średnie firmy szukając zewnętrznych źródeł finansowania, są skomplikowane procedury i koszty uzyskania funduszy (m.in. wysoki koszt kapitału, wygórowane marże i prowizje) - wynika z badania, jakie przeprowadziła agencja Praktycy.com na zlecenie Agencji Rozwoju Innowacji S.A.. Dodatkowo można wskazać na generalną niechęć małych przedsiębiorstw do zadłużania się.³³</i>
Wystąpienie efektu deadweight w projektach	<i>Efekt deadweight, to efekt zdarzenia występującego niezależnie polegający na wystąpieniu skutków</i>

³³ Por. Finansowanie mikro, małych i średnich firm w 2012, Portfel.pl, roku http://www.portfel.pl/pl/firma/arttykul/13/13846/Finansowanie_mikro_2C_malych_i_srednich_firm_w_2012_roku_281_29

finansowanych ze środków LSROR

programu wydatków publicznych, które wystąpiłyby nawet w sytuacji, gdyby program nie miał miejsca. Efekt ten powstaje zazwyczaj jako rezultat nieadekwatnych mechanizmów realizacji programu (rozwiązania organizacyjne dostarczające określonym beneficjentom dobra i usługi finansowane przez program). Dzieje się tak zwłaszcza w sytuacji, gdy mechanizmy te nie są poprawnie zorientowane na zakładanych beneficjentów programu. W rezultacie inne osoby i grupy, które nie należą do grupy celowej, stają się beneficjentami korzyści wygenerowanych przez program.

Obszar analizy SWOT: kapitał społeczny

Brak uwag do MOCNYCH STRON

S Ł A B E S T R O N Y

Zapis z LSROR

Uwaga

Starzenie się lokalnej społeczności

Trafnie zdefiniowany element.

Migracja młodzieży

Należy doprecyzować element. Stały odpływ młodej ludności, szczególnie z terenów wiejskich związany z problemami na miejscowym rynku pracy, a przede wszystkim niski kapitał ludzki będący efektem długotrwałej dominującej roli PGR-ów w strukturze zatrudnienia.

S Z A N S E

Zapis z LSROR

Uwaga

Atrakcyjność regionu

Element do usunięcia, jako niezdefiniowany

Z A G R O Ż E N I A

Zapis z LSROR

Uwaga

Dodanie elementu:

Zmniejszenie się potencjału społecznego organizacji pozarządowych (członkostwo i wolontariat).

Według danych GUS na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011 o 11% spadła liczba członków organizacji, szczególnie tych dużych. Liczba osób pracujących społecznie pozostała na podobnym poziomie, ale czas tej pracy zmniejszył się aż o 1/3. Tymczasem wolontariat uznawany jest jako ważny czynnik budowania kapitału społecznego i rozwoju oraz propagowania spójności społeczno-gospodarczej, a także potencjał pracy ochotniczej jako cenny zasób w ramach strategii na rzecz wzrostu gospodarczego „Europa 2020”. Zasadne będzie zatem dokonanie analizy możliwości realizacji działań LGR w celu wspierania potencjału społecznego organizacji pozarządowych na terenach zależnych od rybactwa (w tym samego LGR).

Obszar analizy SWOT: Uwarunkowania środowiskowe rozwoju

rybołówstwa

Brak uwag do opisu obszaru

Obszar analizy SWOT: Uwarunkowania otoczenia gospodarczego rozwoju rybołówstwa

Brak uwag do opisu obszaru MOCNE STRONY, SŁABE STRONY, ZAGROŻENIA

S Z A N S E

Zapis z LSROR

Uwaga

Rozwój akwakultury jako przyszły priorytet WPR

Zapewne chodziło o WPRyB – Wspólna Polityka Rybacka, podczas gdy obecne brzmienie jednoznacznie wskazuje na WPR – Wspólną Politykę Rolną

Wniosek:

W LSROR dokonano oddzielnej analizy SWOT w pięciu obszarach: warunki naturalne, gospodarka, kapitał społeczny, uwarunkowania środowiskowe rozwoju rybołówstwa oraz uwarunkowania otoczenia gospodarczego rozwoju rybołówstwa. Niektóre elementy wskazane w analizie SWOT nie zostały opisane w diagnozie obszaru LSROR.

W ocenie ewaluatora trafnie sformułowane zostały elementy analizy SWOT. Szczegółowo zostały poddane analizie elementy w zakresie obszaru uwarunkowania środowiskowe rozwoju rybołówstwa oraz uwarunkowania otoczenia gospodarczego rozwoju rybołówstwa. W sposób bardziej ogólny opisane zostały obszary analizy SWOT nie odnoszące się bezpośrednio do aktualnych problemów rybactwa. Powyższa specyfika jest zrozumiała z uwagi na autora LSROR Zalew Szczeciński – Morski Instytut Rybacki w Gdyni.

Rekomendacja:

dla przejrzystości i lepszego odbioru LSROR na lata 2014-2020 zasadne będzie ujęcie analizy SWOT w formie scalonej, bez dokonywania rozbudowanego podziału na obszary tematyczne analizy SWOT. Korzyścią takiego rozwiązania będzie zapewnienie większej przejrzystości strategii dla mieszkańców obszaru i potencjalnych wnioskodawców. Rekomenduje się ponadto wydanie publikacji prezentującej LSROR Zalew Szczeciński w przystępnej formie dla mieszkańca obszaru i potencjalnego wnioskodawcy środków pomocowych Osi priorytetowej 4.

Analiza diagnozy obszaru LSROR i analizy SWOT pozwala na wskazanie trzech głównych celów lokalnej strategii dla obszaru LSROR Zalew Szczeciński:

- 1) rozwój turystyki, obejmujący także wykorzystanie potencjału kulturowego do rozwoju tego sektora gospodarki oraz zachowanie i promocja folkloru, tradycji i regionalnej historii,
- 2) rozwój przedsiębiorczości i konkurencyjności mieszkańców, w tym dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków oraz poprawa warunków funkcjonowania sektora rybackiego
- 3) ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa przyrodniczego obszaru Zalew Szczeciński.

Środkiem do realizacji celów strategii powinien być rozwój LGR i budowanie potencjału jako silnej i niezależnej organizacji pozarządowej działającej na obszarze LSROR.

Preferencje grupy dotyczące podnoszenia jakości życia są zrozumiałe w aspekcie ciągle istniejących w Polsce zapóźnień cywilizacyjnych, niedoinwestowanej infrastruktury publicznej oraz niskiej jakości i dostępności usług na obszarach mniej zurbanizowanych, jakimi w swojej większości są obszary rybackie. Postrzeganie natomiast turystyki jako dźwigni rozwoju obszaru i przeznaczanie znacznych środków na wsparcie tego sektora wynika z naturalnych walorów, jakimi dysponuje obszar zależny od rybactwa obszaru LSROR. Jest to obszar mające bogate i zróżnicowane zasoby wodne (wybrzeża morskie, jeziora, rzeki), które są podstawą prowadzonej na tych terenach działalności rybackiej, ale także stanowią zasób niezwykle atrakcyjny z punktu widzenia rozwoju turystyki (agroturystyki oraz ekoturystyki). Działania ukierunkowane na ochronę środowiska i dziedzictwa przyrodniczego są podejmowane przede wszystkim z uwagi na potrzebę zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości wody dla sektora rybackiego, a także z myślą o rozwoju turystyki.

4.2. Ocena spójności LSROR z innymi dokumentami regionalnymi strategicznymi i dokumentami planistycznymi

Formułowanie celów ogólnych i szczegółowych lokalnej strategii odpowiadać powinno celom Osi priorytetowej 4 wskazanym w przepisach prawa unijnego i krajowego. Powinno być również powiązane z kierunkami rozwoju regionu określonymi na poziomie regionalnym. W tym zakresie można wskazać na następujące dokumenty strategiczne kluczowe dla oceny wskazanych w LSROR możliwych działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach perspektywy finansowej UE 2007-2013:

Tabela 8. Zestawienie celów przyjętych w krajowych i lokalnych dokumentach strategicznych korespondujących w celami LSROR

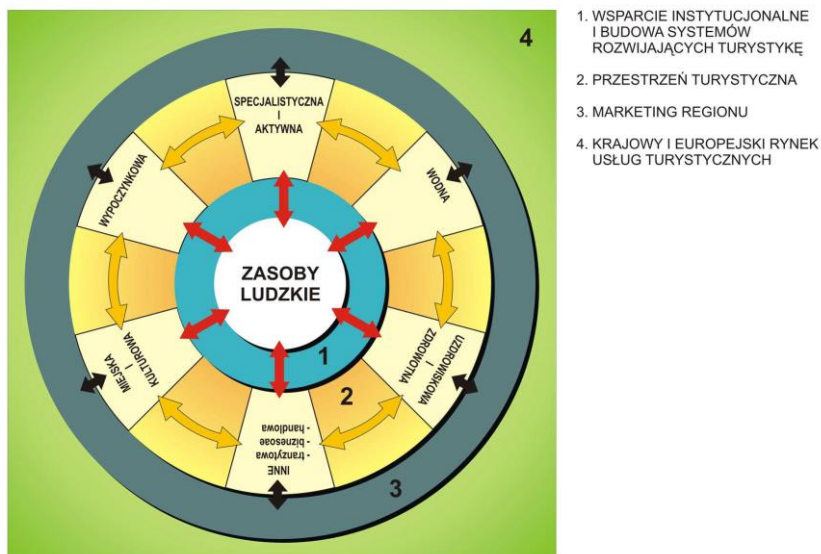
Lp.	Obszar	Dokument strategiczny	Korespondujące cele przyjęte w dokumentach strategicznych
1.	Kraj	Strategia Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013 (przyjęta przez RM w dniu 21 czerwca 2005 roku)	Cel operacyjny I.2 „Rozwój Infrastruktury turystycznej” Cel operacyjny I.4 „Rozwój przedsiębiorczości i działalności organizacji w dziedzinie turystyki”
2.	Kraj	Strategia rozwoju wsi, rolnictwa i rybołówstwa na lata 2011-2020 (przyjęta przez RM z dnia 25 kwietnia 2012 roku)	Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich” Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.
3.	Województwo Zachodniopomorskie	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020	Cel strategiczny nr 4 „Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami”. Cel strategiczny nr 5 „Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności”
4.	Województwo Zachodniopomorskie	Strategii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Zachodniopomorskiego w	Stworzenie warunków do rozwoju zasobów ludzkich, Powszechna dostępności dóbr usług i informacji, podniesienie jakości życia w regionie.

		latach 2002-2015 wraz z Aktualizacją Strategii	
5.	Województwo Zachodniopomorskie	Strategia rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015 roku, aktualizacja	Obszar priorytetowy I – rozwój markowych produktów turystycznych Regionu, Obszar priorytetowy IV – kształtowanie przestrzeni turystycznej
6.	Gmina Wolin (LGD)	Lokalna Strategia Rozwoju LGD Partnerstwo w rozwoju (obszar gm. Wolin, Golczewo, Świerżno)	Cel ogólny 3: Rozwój turystyki w oparciu o lokalny potencjał Cel ogólny 4: Rozwój przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców.
7.	Gmina Stepnica (LGD)	Lokalna Strategia Rozwoju LGD Stowarzyszenie Szanse Bezdroży Gmin Powiatu Goleniowskiego	Cel ogólny: I. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich Cel ogólny: II. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy Cel ogólny: III. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi
8.	Gmina Wolin	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wolin (z przedłużonym okresem programowania do 2013 roku)	A. Kompleksowe przedsięwzięcie wykorzystujące potencjał turystyczny, kulturowy, historyczny i przyrodniczy wolina powiązane z rozwojem ekonomicznym oraz tworzeniem stałych miejsc pracy PROJEKT „WOLIN - MIASTO HISTORII”, „WESTERN CITY” - WOLIN PARK SUŁOMINO
9.	Gmina Stepnica	Strategia Rozwoju Turystyk Gminy Stepnica do roku 2020	4.1. Cele strategiczne rozwoju turystyki Gminy Stepnica: I. Wykreowanie nowych oraz opisanie istniejących atrakcji i produktów turystycznych gminy. III. Rozwój dostępności komunikacyjnej wodnej i lądowej gminy. IV. Uznanie ekoturystyki jako głównej osi działań turystycznych. VI. Rozwój infrastruktury turystycznej. VII. Wykorzystanie potencjału Zalewu Szczecińskiego dla rozwoju Gminy.
10.	Gmina Stepnica	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowywania Przestrzennego Gminy Stepnica”, 2007	Kierunki rozwoju gminy w zakresie rozwoju turystyki oraz warunków i jakości życia mieszkańców
11.	Gmina Międzyzdroje	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Międzyzdroje	2.2 Cele społeczne 1. Tworzenie warunków dla zaspokajania potrzeb mieszkaniowych na terenie miasta i gminy Międzyzdroje 3. Tworzenie warunków sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy i szkoleniom zawodowym 2.3 Cele ekologiczne 4. Zagospodarowanie turystyczne

12.	Gmina Świnoujście	Strategia Rozwoju Miasta Świnoujście (maj 2004)	<p>Priorytet rozwojowy 1. Rozwój i zwiększenie konkurencyjności lokalnych MŚP</p> <p>Priorytet rozwojowy 2. Wspieranie lokalnej gospodarki morskiej,</p> <p>Priorytet rozwojowy 3. Rozwój infrastruktury turystycznej</p>
13.	Powiat Kamieński	Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kamieńskiego na lata 2007-2013	<p>Planowane działania powiatu w obszarze kultury fizycznej i turystyki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzeba opracowania kalendarza imprez sportowych • rozbudowa sieci ścieżek rowerowych • powstanie ścieżek konnych na bazie kolei w miejscu rozebranych torów kolejowych • wsparcie projektu międzynarodowego szlaku rowerowo – pieszego • utworzenie zachodniopomorskiego szlaku żeglarskiego – Wolin, Kamień, Międzywodzie, Dziwnów- powstanie czterech marin i moła w Międzywodziu
14.	Powiat Goleniowski	Strategia Rozwoju Powiatu Goleniowskiego na lata 2008-2013	<p>Zadania w obszarze „Współpraca z organizacjami pozarządowymi”</p> <p>Zadania w obszarze „Rozwój turystyki, promocja i ekologia oraz Natura 2000”</p>

Źródło: Opracowanie własne

Ujęcie zagadnień strategicznych dla realizacji i właściwego wdrożenia LSROR powinno być rozpatrywane w szerszym ujęciu horyzontalnym. Oznaczać to będzie, że planowane działania w ramach LSROR będą uzależnione od działań strategicznych w tym obszarze realizowanych na poziomie województwa zachodniopomorskiego. Wpływ w sposób bezpośredni lub pośredni, na działania LGR będą miały działania podejmowane przez SW lub władze krajowe. Na realizację strategii wpływ będzie również zasobów ludzkich zaangażowanych w realizację strategii i wnioskodawcy. Próbą zobrazowania współzależności między obszarami w obszarze LSROR a zewnętrznymi działaniami na przykładzie obszaru turystyki, przedstawia rysunek:

Źródło: Strategia rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015 roku, aktualizacja

Wniosek:

LSROR Zalew Szczeciński jest spójna z kierunkami rozwoju regionu określonymi na poziomie regionalnym oraz dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym. Mając na uwadze nowy okres programowania budżetu UE na lata 2014-2020 wiele dokumentów strategicznych tworzonych na poziomie regionalnym (Urząd Marszałkowski) i lokalnym (powiat, gmina) będzie aktualizowanych i poddawanych konsultacjom społecznym.

Rekomendacja:

W okresie programowania 2014-2020 planuje się realizację zintegrowanych strategii lokalnych zgodnie z zasadą wielofunduszowości. W przedstawianych przez KE propozycjach legislacyjnych kluczowy dla przyszłego okresu programowania dzisiejszej Osi priorytetowej 4 będzie instrument Rozwój kierowany przez lokalną społeczność (*ang. Community-led Local Development*). Propozycje dotyczące CLLD w okresie programowania na lata 2014-2020 służyć mają zintegrowaniu interwencji funduszy polityki spójności kierowanych na obszary wiejskie z EFRROW i EFMR.

Szansą dla LGR będzie zatem Integracja strategii terytorialnych wokół problemów rozwojowych terytorium, a nie problemów sektorowych, co oznacza adaptację przez LGR modelu przyjętego w przypadku LGD, bliższego istocie podejścia Leader. **Rekomenduje się aktywny udział przedstawicieli LGR Zalew Szczeciński w konsultacjach społecznych dokumentów o charakterze strategicznym opracowywanych przez gminę, powiat czy województwo.**

4.3. Cele ogólne i cele szczegółowe oraz operacje LSROR

Podstawą PO RYBY 2007-2013 zatwierdzonego w październiku 2008 r. była Strategia Rozwoju Rybołówstwa 2007-2013, przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 maja 2007 r. Określone w Strategii cele pozostawały w pełni spójne z podstawowymi zasadami WPRyb oraz z krajowymi dokumentami programowymi i związanymi z nimi aktami prawnymi. Założono, że ich realizacja będzie się odbywać tylko w oparciu o EFR oraz przy współfinansowaniu z budżetu państwa. W odniesieniu do potrzeb mieszkańców i regionu określono następujące cele Osi Priorytetowej 4:

- minimalizacja zaniku sektora rybackiego,
- rekonwersja obszarów dotkniętych zmianami w sektorze, oraz
- poprawa jakości życia w społecznościach rybackich.

W ramach Programu każda LGR określa w LSROR cele ogólne i cele szczegółowe, które odpowiadają celom wskazanym PO RYBY 2007-2013. **LGR Zalew Szczeciński określił w LSROR 7 celów ogólnych, którym przypisanych zostało 32 celów szczegółowych** (tabela):

Tabela 9. Cele ogólne i cele szczegółowe LSROR Zalew Szczeciński

Cele ogólne i cele szczegółowe LSROR	
I. Poprawa walorów turystyczno – rekreacyjnych małych miejscowości	
	I.1. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki wodnej
	I.2. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej i rekreacji mieszkańców
	I.3. Zachowanie folkloru, tradycji i regionalnej historii
	I.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu na ciągach komunikacyjnych
	I.5. Poprawa warunków funkcjonowania lokalnej komunikacji
	I.6. Rewitalizacja miejsc odpoczynku i rekreacji
	I.7. Poprawa dostępu do Internetu na obszarze LSROR
	I.8. Poprawa dostępu młodzieży do edukacji, kultury, sportu i rekreacji
	I.9. Aktywizacja życia kulturowego na wsiach i w małych miejscowościach
	I.10. Dostosowanie budynków/lokali publicznych oraz obiektów rekreacyjno-sportowych do potrzeb osób niepełnosprawnych
II. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków	
	II.1. Rozwój usług ekoturystycznych
	II.2. Rozwój usług gastronomicznych
	II.3. Rozwój sieci handlowej w miejscowościach turystycznych
	II.4. Rozwój działalności usługowej
	II.5. Zmiana kwalifikacji zawodowych
III. Poprawa warunków funkcjonowania sektora rybackiego	
	III.1. Wspieranie infrastruktury drobnego rybactwa
	III.2. Poprawa jakości produktów rybackich i rozszerzenie oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego
IV. Rozwój lokalnego sektora usług	
	IV.1. Rozwój usług gastronomicznych
	IV.2. Rozwój usług handlowych
	IV.3. Poprawa dostępu do usług socjalnych i opieki zdrowotnej
	IV.4. Rozwój innych usług
V. Poprawa warunków środowiska naturalnego	
	V.1. Zachowanie rodzimej ichtiofauny Zalewu Szczecińskiego
	V.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

V.3. Ochrona obszaru Natura 2000
V.4. Poprawa bezpieczeństwa szlaków wodnych i przystani
V.5. Ochrona przeciwpowodziowa
V.6. Poprawa warunków naturalnego tarła ryb łososiowatych
VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego
VI.1. Szybkie osiągnięcie sprawności organizacyjnej, administracyjnej i merytorycznej LGR
VI.2. Aktywizacja i współdziałanie lokalnych społeczności
VI.3. Promocja obszaru, sektora rybackiego, LGR i LSROR
VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich
VII.1. Wymiana informacji i doświadczeń dotyczących sektora rybackiego i obszarów zależnych od rybactwa
VII.2. Planowanie i realizacja wspólnych działań prorozwojowych oraz ocena ich rezultatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LSROR Zalew Szczeciński

Powyższe cele ogólne i cele szczegółowe mają być realizowane przez sześć rodzajów **operacji LSROR**:

Rodzaje operacji LSROR	
I.	Wzmocnienie konkurencyjności i utrzymanie atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa
II.	Restrukturyzacja lub reorientacja działalności gospodarczej lub dywersyfikacja zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy
III.	Podnoszenie wartości produktów rybactwa
IV.	Rozwój usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa
V.	Ochrona środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności
VI.	Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”

Poniżej wskazano, które operacje służą będą realizacji poszczególnych celów LSROR (tabela):

Tabela 10. Powiązanie rodzajów operacji z celami szczegółowymi LSROR Zalew Szczeciński

Z powyższego zestawienia wynika, że spośród 32 celów szczegółowych i 7 celów ogólnych nie wszystkie są możliwe do osiągnięcia wdrażając operacje LSROR. Wdrożenie operacji wskazanych w LSROR nie wpłynie na realizację celu ogólnego VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego i celu ogólnego VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich, wraz z przypisanymi do nich celami szczegółowymi. Cele ogólne, które nie będą realizowane przez wdrożenie operacji wskazanych w LSROR związane są z funkcjonowaniem, aktywizacją lokalnej społeczności. Operacji gdzie LGR występować będzie jako beneficjenta pomocy finansowej PO RYBY 2007-2013, tj. środek 4.1. Pomoc na realizację operacji polegającej na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności i środek 4.2 Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.

W ramach analizy ustalono, że cel szczegółowy III.2. Poprawa jakości produktów rybackich i rozszerzenie oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego realizowany ma być przez dwie operacje: II. Restrukturyzacja lub reorientacja działalności gospodarczej lub dywersyfikacja zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy oraz III. Podnoszenie wartości produktów rybactwa.

Ustalono niespójność w zakresie wskazania celów ogólnych i celów szczegółowych oraz operacji LSROR. W Rozdziale 5.1. Wykaz celów ogólnych i szczegółowych znajduje się pięć rodzajów operacji, do których przypisane zostały cele ogólne i szczegółowe (str. 41 i nast.). Nowy rodzaj operacji VI. Funkcjonowanie LGR „Zalew Szczeciński” został określony w Rozdziale 9. Kryteria oceny operacji realizowanych w ramach LSROR (str. 70).

W Rozdziale 5.1. Wykaz celów ogólnych i szczegółowych określono dla celu ogólnego II. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków sześć celów szczegółowych; w tym miejscu lokalnej strategii cel szczegółowy nazwany jest II.5. Rozwój działalności produkcyjnej. W Rozdziale 9. Kryteria oceny operacji realizowanych w ramach LSROR wskazano wskaźniki rezultatu przy pięciu celach szczegółowych dla celu ogólnego II i piąty cel szczegółowy to II.5. Zmiana kwalifikacji zawodowych (str. 65), natomiast cel Rozwój działalności produkcyjnej nie występuje.

Wskazanie w rozdziale 9. celów szczegółowych przypisanych do celu ogólnego VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego zostało określone wyłącznie w formie skrótowej tj. „VI.2.” oraz „VI.3.”. Należy uznać, że chodzi tutaj o nazwane w umowie ramowej bądź w poprzedniej wersji LSROR VI.2. Aktywizacja i współdziałanie lokalnych społeczności oraz VI.3. Promocja obszaru, sektora rybackiego, LGR i LSROR.

Podobnie – wyłącznie w formie skrótu – określone zostały cele szczegółowe dla celu ogólnego VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich tj. „VII.1” i „VII.2.”. Powyższe skróty można odczytać jako: cel szczegółowy VII.1. Wymiana informacji i doświadczeń dotyczących sektora rybackiego i obszarów zależnych od rybactwa oraz VII.2. Planowanie i realizacja wspólnych działań prorozwojowych oraz ocena ich rezultatów.

Wniosek:

LGR Zalew Szczeciński określił w LSROR 7 celów ogólnych, którym przypisanych zostało 32 celów szczegółowych do których przypisanych zostało 6 rodzajów operacji. Mnogość celów może powodować nakładanie się obszarów wsparcia i niezrozumienie kierunków realizacji strategii przez wnioskodawców środków Osi priorytetowej 4. Przyjęte w LSROR przedstawienie celów w strategii utrudniać może lekturę LSROR potencjalnemu beneficjentowi środków Osi priorytetowej 4. Może również negatywnie wpływać na efektywność działań Komitetu, który

podczas oceny wniosku dokonuje klasyfikacji projektu do celu ogólnego, szczegółowego i rodzaju operacji LSROR (patrz. pkt 3 Karty oceny formalnej).

W Rozdziale 5.1. Wykaz celów ogólnych i szczegółowych nie wskazano wszystkich celów wybranych do realizacji przez LGR (pozostałe cele określono w Rozdziale 9. Kryteria oceny operacji realizowanych w ramach LSROR). W LSROR niektóre cele szczegółowe zostały określone wyłącznie w formie skrótu literowego. W opisie celów znajduje się podział na ŚRODEK 1. ROZWÓJ OBSZARÓW ZALEŻNYCH OD RYBACTWA (str. 41)(przypisane cele ogólne I-VI) oraz Środek 2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej (str. 71) (przypisany cel ogólny VII). Powyższy podział nie wynika z przepisów prawa; nie wpływa również na usystematyzowanie opisu celów LSROR. W LSROR różnie definiowane są cele przypisane do celów ogólnych (przykład celu szczegółowego II.5. na str. 43 i str. 65 LSROR).

Rekomendacja:

Podstawowym zadaniem LGR jest wdrożenie LSROR rozumiane przede wszystkim jako realizacja środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności. Cele strategii powinny zatem odnosić się do realizacji środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności.

Środkiem do realizacji tak zdefiniowanych celów strategii powinien być rozwój LGR i budowanie potencjału jako silnej i niezależnej organizacji pozarządowej działającej na obszarze LSROR. Służyć temu powinna realizacja operacji polegających na funkcjonowaniu LGR, nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności oraz współpracy międzynarodowej.

Rekomenduje się usunięcie celów ogólnych i przypisanych do nich celów szczegółowych: VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego i VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich.

Umożliwienie LGR określenia operacji na poziomie LSROR wskazywać ma wnioskodawcy jakie typy operacji będą postrzegane jako zbieżne z lokalną strategią, precyzujące kierunek rekomendowany kierunek interwencji środków pomocowych. LGR może dokonać nazwania typ operacji w dowolny sposób, taki, aby były one jasne i przejrzyste dla potencjalnych beneficjentów środków udostępnianych za pośrednictwem LGR. Ciekawym przykładem opisu przedsięwzięć realizowanych przez lokalną grupę można znaleźć w programie Leader i realizacji lokalnych strategii przez Lokalne Grupy Działania. Przykładowo w LSROR LGD Ziemi Wołomińskiej (woj. mazowieckie, powiat węgrowski, wołomiński oraz wyszkowski) wskazano następujące rodzaje przedsięwzięć (operacji):

- Aby spędzić wolny czas kulturalnie;
- Aby spędzić wolny czas aktywnie;
- Internet – uczy, bawi, ale pomaga zdobyć klientów i pracę;
- Szlaki wolności i sławnych przodków;
- Wypoczynek nad wodą i na mazowieckiej wsi;
- Produkt z lokalnym smaczkiem;
- Chronimy nasze dziedzictwo kulturowe;

- Nowe miejsca pracy;
- Ochrona środowiska naturalnego poprzez wykorzystanie energii odnawialnej

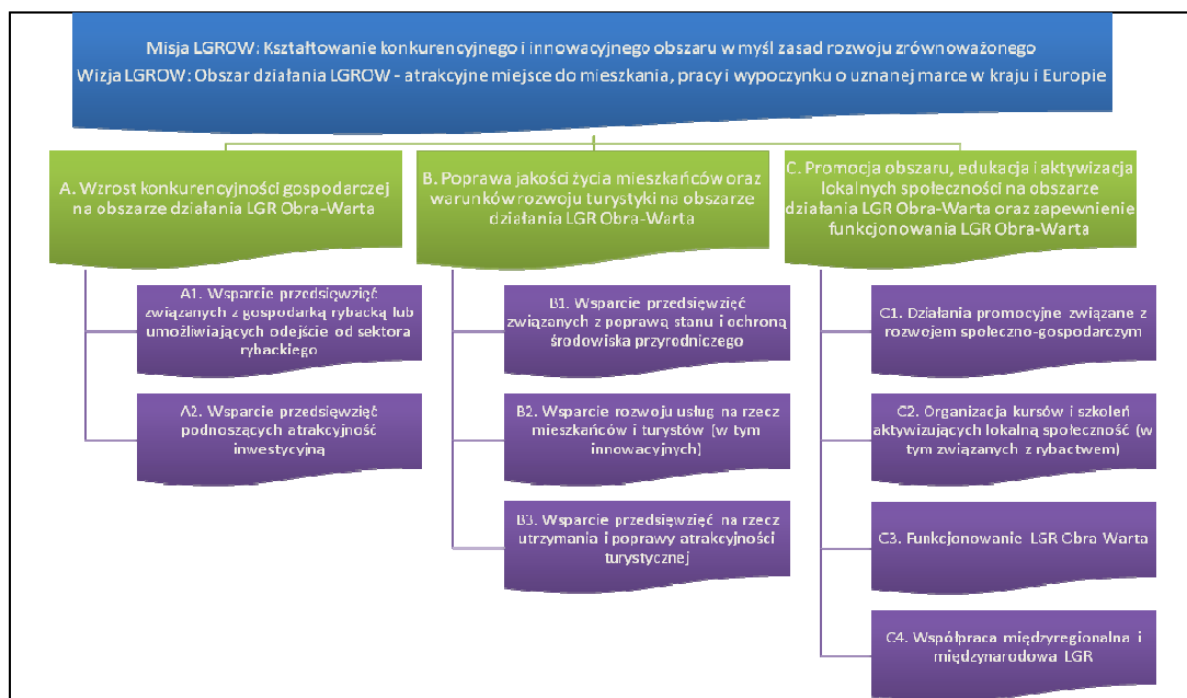
Rekomendacja:

Na potrzeby przyszłego okresu programowania 2014-2020 rekomenduje się przeprowadzenie warsztatów szkoleniowych z udziałem członków Komitetu LGR w celu wypracowania prostych nazw operacji LSROR.

Dobór mniejszej liczby celów w LSROR pozwali na łatwiejszy pomiar ich poziomu realizacji i ocenę postępu wdrażania lokalnej strategii.

LGR Zalew Szczeciński określił w LSROR 7 celów ogólnych, którym przypisanych zostało 32 celów szczegółowych do których przypisanych zostało 6 rodzajów operacji. Mnogość celów może powodować nakładanie się obszarów wsparcia i niezrozumienie kierunków realizacji strategii przez wnioskodawców środków Osi priorytetowej 4. Analizując inne LSROR funkcjonujących LGR, w LSROR wskazują się najczęściej nie więcej niż 3-4 cele ogólne i podobną liczbę odpowiadających jej celów szczegółowych. Poniżej zaprezentowano przykład celów LSROR losowo wybranej LSROR innej LGR Obra – Warta. W tej grupie przyjęto 3 cele ogólne i 9 celów szczegółowych LSROR (Rysunek):

Rysunek 11. Misja, Wizja, cele LSROR LGR Obra – Warta

Źródło: LSROR Obra – Warta, str. 41

W strategii określono cele szczegółowe zbieżne tematycznie z innymi celami szczegółowymi przypisanych również do różnych celów ogólnych są cele dotyczące sektora usług. **Rozważenia wymaga możliwość ograniczenia celów szczegółowych związanych z rozwojem lokalnego sektora usług:**

- Cel szczegółowy II.1 Rozwój usług ekoturystycznych
- Cel szczegółowy II.2 Rozwój usług gastronomicznych

- Cel szczegółowy II.4. Rozwój działalności usługowej
- Cel szczegółowy IV.1. Rozwój usług gastronomicznych
- Cel szczegółowy IV.2. Rozwój usług handlowych
- Cel szczegółowy IV.3. Rozwój innych usług.

Analiza powyższych celów szczegółowych pozwala na rekomendowanie stworzenie jednego spójnego celu szczegółowego dotyczącego sfery rozwoju usług. Mylące dla potencjalnego beneficjenta może być aplikowanie o środki w ramach celów szczegółowych nazwanych tak samo (Cel szczegółowy II.2 Rozwój usług gastronomicznych i Cel szczegółowy IV.1. Rozwój usług gastronomicznych). Cele te zostały przypisane do różnych celów ogólnych: II. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków i IV. Rozwój lokalnego sektora usług.

Niektóre z celów szczególnych stanowić powinny samodzielne kierunki interwencji jako cele ogólne. Przykładem takich celów szczegółowych jest I.8. Poprawa dostępu młodzieży do edukacji, kultury, sportu i rekreacji, I.9. Aktywizacja życia kulturowego na wsiach i w małych miejscowościach

Obszary wsparcia i cele strategiczne lokalnej strategii nie mogą dotyczyć wszystkich naszych potrzeb. Opracowując strategię należy wybrać to co jest najważniejsze i najistotniejsze dla lokalnej społeczności. W przeciwnym wypadku efektem pracy będzie swoista *"lista marzeń i wniosków"*. Przykładem takiego celu szczegółowego jest I.7. Poprawa dostępu do Internetu na obszarze LSROR. Realizacja inwestycji zapewniających dostęp do Internetu szczególnie przy rozproszonej sieci osadniczej na terenach wiejskich wymaga znacznych inwestycji w infrastrukturę. Działania zmierzające do poprawy dostępu do Internetu na terenach wiejskich oraz upowszechniające kulturę informatyczną współfinansowane są w głównej mierze z funduszy spójności dostępnych w Polsce na lata 2007-2013. W większości programów ZPORR, a obecnie Regionalnych Programów Operacyjnych podejmowane są starania, których celem jest tworzenie nowych Publicznych Punktów Dostępu do Internetu. Podstawową jednak formą wsparcia działań przez JST działanie 8.3 Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu - eInclusion, Osi priorytetowej 8 Społeczeństwo informacyjne - zwiększanie innowacyjności gospodarki Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007 - 2013, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Realizacja zatem projektów mających na celu poprawę dostępu do Internetu na obszarze LSROR stanowić będzie wyłącznie element projektów miękkich, szkoleniowych lub sieciujących. Działanie to nie powinno jednak stanowić oddzielnego celu szczegółowego LSROR, lecz realizowane powinno być jako element w innym obszarze tematycznym. Realizowanie działań w tym obszarze turystyki ma sens o ile przynosi ona dochód, dlatego wszystkie te działania powinny być skoncentrowane w gospodarczym obszarze priorytetowym LSROR.

Celem strategicznym nie powinny być działania będące obowiązkiem bądź uprawnieniem LGR, nie ma więc sensu powtarzanie go jako celu strategicznego. Przykładem takich celów jest cel ogólny VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego i cel ogólny VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich.

Wniosek:

Mnogość celów może powodować nakładanie się obszarów wsparcia i niezrozumienie kierunków realizacji strategii przez wnioskodawców środków Osi priorytetowej 4. Nie powinny one na siebie nachodzić. **Cele szczegółowe, dotyczące poszczególnych sektorów, zawarte w strategii powinny być zawsze rozłączne.** Mylące dla potencjalnego beneficjenta może być aplikowanie o środki w ramach celów szczegółowych nazwanych tak samo (tj. Cel szczegółowy II.2. Rozwój

usług gastronomicznych i cel szczegółowy IV.1. Rozwój usług gastronomicznych), lecz przypisanych do różnych celów ogólnych II. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków i IV. Rozwój lokalnego sektora usług.

Celem strategicznym nie powinny być działania będące obowiązkiem bądź uprawnieniem LGR, nie ma więc sensu powtarzanie go jako celu strategicznego. Małe zrozumienie i wiedzę konkretnych celów wybranych do realizacji w LSROR potwierdzają badania ankietowe przeprowadzone pośród mieszkańców LSROR.

Rekomendacja:

Rekomenduje się ograniczenie celów ogólnych i celów szczegółowych przyjętych w LSROR Zalew Szczeciński. W pierwszej kolejności powinny być zredukowane cele gdzie poziom realizacji celu jest na poziomie 0%.

Cele powinny zostać pogrupowane w zwarte obszary takie aby uniknąć nakładania się wzajemnie celów. W przyszłym okresie programowania 2014-2020 obszary tematyczne powinny odpowiadać przeprowadzonej analizie SWOT dla obszaru tj.: warunki naturalne, gospodarka, kapitał społeczny, uwarunkowania środowiskowe rozwoju rybołówstwa oraz uwarunkowania otoczenia gospodarczego rozwoju rybołówstwa. Niektóre z celów szczególnych stanowić powinny samodzielne kierunki interwencji, jako cele ogólne. Przykładem takich celów szczegółowych jest I.8. Poprawa dostępu młodzieży do edukacji, kultury, sportu i rekreacji, I.9. Aktywizacja życia kulturowego na wsiach i w małych miejscowościach.

W aktualnej LSROR zaleca się ograniczenie celów związanych z rozwojem lokalnego sektora usług, dzisiaj funkcjonujących w ramach sześciu oddzielnych celów szczegółowych i dwóch celów ogólnych.

4.4. Ocena trafności doboru wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu do celów ogólnych, celów szczegółowych i operacji

Zgodnie z § 3 ust 3 umowy ramowej - LGR zobowiązuje się do osiągnięcia wynikających z LSROR celów ogólnych i szczegółowych. Cele lokalnej strategii powinny wskazywać wyraźnie, jakie rezultaty mają być osiągnięte na poziomie lokalnym, dzięki czemu powstaną precyzyjne ramy nadające kierunek bieżącej realizacji programu, zarządzaniu i ponoszeniu odpowiedzialności za podjęte decyzje i do nich właśnie należy się odnosić w okresowych i rocznych sprawozdaniach. Jednym z elementów, które powinny zostać zawarte w prawidłowo skonstruowanej LSROR są wskaźniki. Wskaźnik to miara celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (np. ekonomicznych, społecznych, dot. ochrony środowiska). Dlatego w LSR powinien zostać określony wpływ realizacji strategii na obszar LSR za pomocą wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu.

Należy pamiętać, że efekty LSROR występują na trzech poziomach: produktu, rezultatu i oddziaływania. Do każdego z poziomów realizacji strategii przypisane powinny zostać wskaźniki odpowiednio produktu, rezultatu i oddziaływania:

- **Produkty** powstają bezpośrednio w ramach działań projektu – produktem jest liczba godzin szkolenia, liczba uczestników szkolenia, liczba wydanych materiałów szkoleniowych. Sam produkt nie świadczy jeszcze o tym, że nastąpiła zmiana. Odbycie szkolenia może, ale nie musi wiązać się z poprawą umiejętności;
- **Rezultat**, to wynik podejmowanych działań, a więc np. wzrost umiejętności uczestników szkolenia. Dodatkowo ważne jest, by rezultat prowadził do celu, by przyczyniał się do

rozwiązania problemu, będącego punktem wyjścia do opracowania projektu. Rezultaty osiągane są bezpośrednio w wyniku działań, w trakcie realizacji projektu. Osiągnięcie rezultatów stanowi dowód na osiągnięcie celów szczegółowych projektu.

- **Poziom oddziaływania** to wpływ projektu na sytuację grup docelowych i/lub ich otoczenia po zakończeniu realizacji projektu – to dowód na osiągnięcie celu głównego projektu, możliwy do zweryfikowania najczęściej w wyniku ewaluacji, choć czasem też poprzez analizę dostępnych danych statystycznych.

Jednym z najczęściej stosowanych sposobów oceny poprawności zdefiniowanych celów strategii oraz wskaźników w projektach jest metoda S.M.A.R.T., wypracowana w ramach koncepcji zarządzania przez cele³⁴. Wskaźniki zastosowane w Programie powinny spełniać kryteria S.M.A.R.T., tj. powinny być proste, mierzalne, osiągalne, istotne i określone w czasie. W prawidłowo skonstruowanej logice Programu, wskaźniki rezultatu są inne niż wskaźniki produktu oraz wskaźniki oddziaływania. Określenie wskaźników w czasie (wartość bazowa i wartość docelowa) jest jedną z cech charakterystycznych wykorzystywania wskaźników. Nazwa metody jest akronimem następujących kryteriów podlegających ocenie:

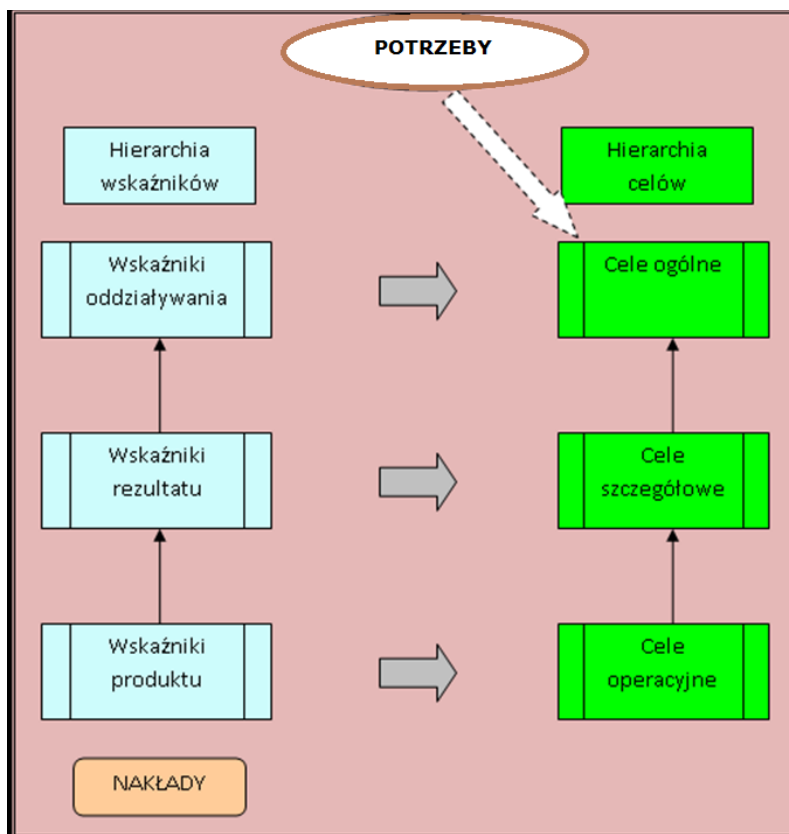
- Specific (sprecyzowany) – wskaźnik musi być ściśle określony, sprecyzowany;
- Measurable (mierzalny) - musi być mierzalny, czyli możliwy do ujęcia ilościowego;
- Acceptable (akceptowalny) - musi być możliwy do zaakceptowania przez zaangażowane strony (np. wykonawców, zleceniodawców);
- Realistic (realistyczny) - musi być możliwy do wykonania;
- Time-Bound (terminowy) - musi być określony czasowo w sensie rozpoczęcia i zakończenia.

Kryteria wykorzystywane w metodzie S.M.A.R.T. mają charakter uniwersalny i pozwalają na ocenę sposobu formułowania celów lub wskaźników przyjętych w Programie. Nie dotyczą natomiast zagadnień merytorycznych, takich jak zgodność z potrzebami organizacji, adekwatność do zmian w otoczeniu, zasadność podejmowania, przewidywane rezultaty czy koszty realizacji.

Wskaźniki (zwłaszcza oddziaływania) powinny posiadać stan początkowy i docelowy - wymaga to zbadania na starcie i na zakończenie (stan docelowy 2015). W prawidłowo skonstruowanej logice projektu, wskaźniki rezultatu są inne niż wskaźniki produktu oraz wskaźniki oddziaływania. Poniżej przedstawiamy przegląd wskaźników wraz oceną ewaluatora, odnoszącą się do użyteczności wskaźnika i perspektywy jego osiągnięcia w 2015 r. Sama hierarchia wskaźników jak i ich powiązania często dla odbiorców dokumentu tj. grupy docelowej wydają się niezrozumiałe. Niemniej pełnią one istotną rolę w procesie programowania rozwoju. Formułowanie wskaźników nie może być oderwane od różnego rodzaju analiz jakie poprzedzają przygotowanie dokumentu planistycznego. Korespondują one bezpośrednio z celami ogólnymi, celami szczegółowymi oraz celami operacyjnymi. Powiązania pomiędzy potrzebami, celami a wskaźnikami określone są mianem logiki interwencji, którą zaprezentowano poniżej.

Rysunek 12. Powiązania pomiędzy celami lokalnej strategii i wskaźnikami (logika interwencji)

³⁴ S.J. Carroll, Management by Objectives and Research, Macmillan, New York, 1973

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Podręcznika wspólnych ram monitorowania i oceny, Wytyczne B – Wytyczne dotyczące oceny, Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, 2006, s. 4

W LSROR Zalew Szczeciński przyjętych zostało 61 wskaźników oddziaływania, 80 wskaźników rezultatu i 30 wskaźników produktu. Wskaźniki oddziaływania i rezultatu zostały ocenione przez zespół ewaluatorów wg. przyjętych kryteriów oraz opisany pod względem metodologii i sposobu liczenia. W poszczególnych kolumnach znajdują się następujące informacje:

- Nazwa wskaźnika;
- Jednostka miary;
- źródło danych
- Marker. Zastosowano trzy oznaczenia:
 - **usu** – wskaźnik rekomendowany do usunięcia
 - **mod** – wskaźnik rekomendowany do modyfikacji
 - **Brak uwag** – brak uwag do wskaźnika
- Ocena wg kryteriów K1-K7 zgodnie z poniższą tabelą:

Nr	Nazwa kryterium
K1	Adekwatność wskaźników do założonych celów interwencji
K2	Realność
K3	Spójność na poziomie efektów programu (produktu, rezultatu i oddziaływania)
K4	Klarowność (jasna i akceptowalna interpretacja)

K5	Mierzalność – możliwe do mierzenia (są dostępne dane)
K6	Koszt pozyskiwania informacji
K7	Użyteczność

Ocena każdego wskaźnika odbywała się w pięciostopniowej skali (od 1 do 5), w ramach której „1” oznaczało niespełnienie danego kryterium oceny a „5” - jego pełne spełnienie. W komentarzu do oceny zawarte są informacje o modyfikacji, dodaniu lub usunięciu wskaźników, lub pytania, które należy sobie zadać na etapie aktualizacji systemu wskaźników.

Wynik oceny poszczególnych wskaźników LSROR Zalew Szczeciński znajduje się w Aneksie do raport końcowego.

Należałoby w pierwszej kolejności zwrócić uwagę na liczbę wskaźników w LSROR, które w ocenie ewaluatora jest nadmierna. Przeprowadzona w trakcie prac analiza stosowania wskaźników w praktyce pokazuje, że wiele z nich ma marginalne znaczenie w procesie ewaluacji i rezygnacja z nich nie spowodowałyby zakłóceń w funkcjonowaniu systemu. W celu wypracowania wskaźników zasadna będzie organizacja warsztatów szkoleniowych dla Zarządu, Komitetu i pracowników biura LGR.

Zważywszy na charakter działań podejmowanych w ramach Osi priorytetowej 4 oraz zasady tworzenia wskaźników przyjmuje się, że wartości wskaźników rezultatu i oddziaływania są podawane średniorocznie, a zatem wskaźnik jest osiągany w okresie kolejnych 12 miesięcy od dnia zakończenia realizacji projektu. Jest to bezpośrednio związane np. z użytkowaniem obiektu i liczbą odwiedzających go osób czy organizacją cyklicznych wydarzeń i liczbą uczestników. Zatem warunkiem koniecznym dla osiągnięcia wskaźników jest upływ jednego roku. Tym samym, dla projektów zakończonych w 2015 roku uzasadnione będzie zebranie informacji o stanie realizacji operacji (w formie ankiety, deklaracji, wywiadu itp.).

Wniosek:

Przyjęty system wskaźników realizacji celów LSROR Zalew Szczeciński wymaga weryfikacji. Bardzo duża ilość wskaźników szczególnie wskaźników na poziomie oddziaływania LSROR: 61 wskaźników oddziaływania (WO) i 80 wskaźników rezultatu (WR) przy braku wskaźników kluczowych utrudnić może pomiar realizacji strategii.

Analiza systemu wskaźników przeprowadzona została w oparciu o aktualny kształt indykatoryjnego katalogu wskaźników i treść dokumentów uwzględnionych w metodologii prowadzonej oceny systemu wskaźników:

- 1) duża liczba wskaźników powoduje, że w wielu przypadkach wskaźniki (niekiedy dotyczące tego samego celu szczegółowego) są zbliżone do siebie zakresem, co wzbudzać może trudności interpretacyjne w przypisaniu operacji do właściwego wskaźnika (Cel szczegółowy II.3. Rozwój sieci handlowej w miejscowościach turystycznych. W 2015 roku nowo utworzone placówki handlowe zatrudnią 6 pracowników WO i W 2015 roku dodatkowe źródło dochodów pozyska 6 rodzin rybackich WO; czy w sumie 12 rodzin rybackich ma pozyskać dodatkowe źródło dochodu czy jedynie 6 rodzin będzie beneficjentem wsparcia?),
- 2) w żadnym ze wskaźników nie został wskazany poziom bazowy wskaźnika ani częstotliwość pomiaru wskaźnika, przy braku danych bazowych i nieokreśleniu poziomu wskaźnika w diagnozie obszaru LSROR nie ma możliwości dokonania pomiaru wskaźnika w kolejnym okresie (np. w 2015 roku długość szlaków i ścieżek rowerowych w obszarze LGR wzrośnie

- o 5 km w stosunku do stanu z 2009 roku),
- 3) istnieje realne i uzasadnione ryzyko nie osiągnięcia założonych wskaźników oddziaływania i rezultatu (szczególnie w odniesieniu do wartości docelowych na rok 2010 w związku z opóźnieniami dotyczącymi realizacji programu), szczególnie w zakresie tworzenia miejsc pracy. **Zgodnie z przyjętymi wskaźnikami LSROR w wyniku wykorzystania środków pomocowych LSROR Zalew Szczeciński zakłada się utworzenie 73 nowych miejsc pracy na obszarze LSROR oraz pozyskanie dodatkowego źródła dochodu przez 26 rodzin (rybackich) z obszaru LSROR,**
 - 4) stwierdzono wskaźniki rezultatu opisane zbyt szczegółowo (Cel szczegółowy II.3. Rozwój sieci handlowej w miejscowościach turystycznych. Do 2015 roku zostaną zainstalowane i uruchomione 2 mobilne zestawy wylęgarnicze celem pozyskiwania i sprzedaży narybku gatunków ryb bytujących w Z. Szczecińskim WR); opis planowanych przedsięwzięć powinien być wskazany w pozycji Operacje jako rekomendowane do realizacji w ramach celu LSROR,
 - 5) niewłaściwe określenie w formie wskaźnika (WR) realizacji konkretnego przedsięwzięcia: Do 2015 roku zostanie wykonana dokumentacja Rozbudowy Centrum Terapii i Rehabilitacji Osób z Upośledzeniem Umysłowym; rekomendowany projekt powinien zostać opisany w typach operacji dla danego celu szczegółowego, a nie w formie wskaźnika; brak realizacji tego konkretnego przedsięwzięcia (co może być skutkiem działań niezależnych od LGR i programu PO RYBY 2007-2013) rzutować będzie na negatywną ocenę wdrożenia całej LSROR,
 - 6) wysoki koszt monitoringu niektórych wskaźników (dane z gmin, z MIR) powinny zostać zastąpione danymi powszechnie dostępnymi i weryfikowalnymi na poziomie gminy, powiatu bądź regionu (np. BDL GUS),
 - 7) skomplikowana metodologia pomiaru niektórych wskaźników uniemożliwić może projektodawcom realizację sprawozdawczości w ramach projektu,
 - 8) część wskaźników rezultatu ma charakter wskaźników oddziaływania i nie pozwala na jednoznaczną ocenę wpływu realizowanych w ramach projektu gdyż działa na osiągnięty rezultat,
 - 9) wskaźniki dla jednych celów (Cel szczegółowy I.6. Rewitalizacja miejsc odpoczynku i rekreacji. W 2015 roku ilość turystów odwiedzających zwiększy się o 10% (w stosunku do 2009 r.) pokrywają się ze wskaźnikami innych celów (Cel szczegółowy I.2. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej i rekreacji mieszkańców. W 2015 roku liczba odpoczywających na zmodernizowanych plażach i kąpieliskach wzrośnie o 20% (w stosunku do 2009 roku); Cel szczegółowy I.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu na ciągach komunikacyjnych - W 2015 roku ilość turystów w małych miejscowościach zwiększy się o 10 % (w stosunku do 2009 roku)
 - 10) większość wskaźniki oznaczone jako wskaźniki oddziaływania faktycznie służą do pomiaru rezultatu w ramach LSROR (np. W 2015 roku długość szlaków i ścieżek rowerowych w obszarze LGR wzrośnie o 5 km),
 - 11) częste mylenie pojęcia „obszar LGR” z pojęciem „obszar LSROR”,
 - 12) zidentyfikowano wiele wskaźników nieadekwatnych do założonych celów (np. Cel szczegółowy I.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu na ciągach komunikacyjnych - W 2015 roku ilość turystów w małych miejscowościach zwiększy się o 10 % (w stosunku do 2009 roku WO),
 - 13) przyjęte wskaźniki nie zostały powiązane z lokalnymi kryteriami wyboru operacji co może stworzyć ryzyko wyboru operacji, które mimo zgodności z LSROR będą neutralne w stosunku do zakładanych celów LSROR.

Rekomendacja:

Rekomenduje się rezygnację z większości wskaźników na poziomie oddziaływania i rezultatu LSROR. Zasadne będzie dokonanie wyboru właściwego wskaźnika pozwalającego na dokonanie pomiaru stopnia realizacji strategii (jeden WO i jeden WR).

Przy wyborze wskaźników należy kierować się nie tylko adekwatnością wskaźnika do zakładanego celu, ale również możliwością jego zmierzenia i kosztem pozyskania informacji koniecznych dla pomiaru wskaźnika. Należy maksymalnie ograniczyć wskaźniki, których źródła danych zostały wskazane w rejestrach podmiotów zewnętrznych, Pozyskanie danych do pomiaru wskaźników jest w tych przypadkach kosztowne, pracochłonne, użyteczność danych na takim stopniu szczegółowości wskaźnika wydaje się ograniczona:

- Urząd Morski,
- Koła Polskiego Związku Wędkarskiego,
- Konserwator Zabytków,
- nadzór weterynaryjny,
- Morski Instytut Rybacki,
- Okręgowy Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie
- Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy

Możliwe jest nawiązanie współpracy z gminami wchodzącymi w skład LGR celem zbierania i monitorowania danych na potrzeby wskaźników celów LSROR.

Rekomendacja:

Zaleca się modyfikację wskaźników oddziaływania w taki sposób, aby źródło danych do pomiaru było ogólnodostępne tj. BDL GUS, raporty i zestawienia tematyczne, dokumentacja LGR bądź pochodziło z badań własnych LGR (badania ankietowe lub sondażowe). Z uwagi na fakt, że większość wskaźników oznaczonych, jako wskaźniki oddziaływania faktycznie służą do pomiaru LSROR na poziomie rezultatu konieczne jest ustalenie wskaźników oddziaływania faktycznie pozwalających dokonać pomiaru realizacji celów LSROR w okresie długofalowym. Przykładem wskaźników oddziaływania mogą być:

- Liczba miejsc noclegowych całorocznych w obiektach zbiorowego zakwaterowania, BDL GUS (Poprawa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej),
- Wskaźnik G dochody podatkowe gmin, średnio dla gmin z obszaru LSROR, BDL GUS (Wzrost zainteresowania turystyką w regionie – możliwy pomiar odczuć mieszkańców),
- Pracujący na 1000 ludności, GUS BDL (Wzrost liczby miejsc pracy),
- Liczba organizacji pozarządowych na 10 tyś. mieszkańców, GUS BDL (Wzrost zaangażowania mieszkańców i organizacji pozarządowych).

Zasadne będzie możliwie spójne powiązanie z lokalnymi kryteriami wyboru operacji, co może stworzyć ryzyko wyboru operacji. Należy ograniczyć szczegółowość wskaźnika rezultatu na rzecz jego przejrzystości i lepszego zrozumienia dla potencjalnego wnioskodawcy. Przykładem właściwie zdefiniowanego wskaźnika na poziomie rezultatu jest: Powstanie nowej lub modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej lub społecznej, w tym służącej rozwojowi turystyki i rekreacji, zachowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, służącej poprawie jakości życia, integracji społeczności lokalnych itp. (5 obiektów); Powstanie nowej lub modernizacja istniejącej infrastruktury około drogowej i towarzyszącej drogom (15 obiektów).

Rekomendacja:

Na potrzeby przyszłego okresu programowania 2014-2020 rekomenduje się przeprowadzenie warsztatów szkoleniowych dla Zarządu, Komitetu oraz biura LGR celem wypracowania wskaźników służących do pomiaru oddziaływania i rezultatu LSROR.

5. Ocena realizacji i postępów wdrażania LSROR

5.1. Wprowadzenie

Ogłaszając nabory wniosków LGR wskazuje typ operacji w ramach środka 4.1., na który można składać wnioski. Typy operacji objęte wsparciem w ramach środków EFR w latach 2007-2013 określone zostały w art. 44 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, natomiast na poziomie krajowym określone zostały w rozporządzeniu MRiRW z dnia 15 października 2009 roku (tabela):

Tabela 11. Wykaz możliwych operacji do realizacji w ramach Osi priorytetowej 4

Kod działania PO RYBY 2007-2013	Nazwa środka	Forma wsparcia
4.1	Rozwój obszarów zależnych od rybactwa	
w tym:		
4.1.1	Pomoc na realizację operacji polegających na wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa	Zwrot kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 85% tych kosztów, ale nie więcej niż 3 mln zł dla jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu, z tym że na jedną operację (projekt) nie może przekroczyć 1,5 mln zł.
4.1.2	Pomoc na realizację operacji polegającej na restrukturyzacji lub reorientacji działalności gospodarczej, lub dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem	Zwrot kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 60% tych kosztów, ale nie więcej niż 900 tys. zł dla jednego beneficjenta w okresie realizacji programu, z tym że na jedną operację (projekt) nie może przekroczyć 450 tys. zł.
4.1.3	Pomoc na realizację operacji polegających na podnoszeniu wartości produktów rybactwa, rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa	Zwrot kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 60% tych kosztów a nie więcej niż 600 tys. zł dla jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu, z tym że na jedną operację (projekt) nie może przekroczyć 300 tys. zł.
4.1.4	Pomoc na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej	Zwrot kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 85% tych kosztów a nie więcej niż 2 mln zł dla jednego beneficjenta w okresie realizacji Programu, z tym że na jedną operację (projekt) nie może przekroczyć 1 mln zł.
4.1.5	Pomoc na realizację operacji polegającej na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności	Zwrot kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 100%, koszty nie mogą przekroczyć 10% faktycznie wydatkowanych środków na działanie 4.1 i maksymalnie zapisanych w budżecie LSROR.
4.2	Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	Zwrot kosztów kwalifikowalnych w wysokości do 100% koszty nie mogą przekroczyć maksymalnie zapisanych w budżecie LSROR.

Źródło: Opracowanie własne

Takie ukształtowanie dostępnych projektów do realizacji w ramach Osi priorytetowej 4 uwzględnia w sektorze rybackim założenia Strategii Lizbońskiej³⁵, która wskazuje na konieczność wspierania

³⁵ Strategia Lizbońska to przyjęty przez Radę Europejską w marcu 2000 roku na posiedzeniu w Lizbonie plan rozwoju dla Unii Europejskiej. Jej głównym celem jest uczynienie w ciągu dziesięciu lat (a więc w okresie pomiędzy 2000 a 2010) Europy

działań mających na celu promocję zrównoważonego poziomu zatrudnienia na terenach zależnych od rybactwa. Pomimo stałego spadku zatrudnienia w sektorze rybactwa, nadal obserwowany jest przerost zatrudnienia w sektorze, co negatywnie działa na jego rentowność. Trwałe wycofanie jednostek, zmiana zawodu przez rybaka, zmiana generacji w rybołówstwie będą prowadzić do poprawy rentowności sektora i zmniejszenia przerostu zatrudnienia. Niemniej jednak na tych terenach realizowane projekty w ramach Osi priorytetowej 4 prowadzić mają do rozwoju działalności innych niż rybackie i okołorybackie, nie związanych bezpośrednio z rybołówstwem. W celu zapewnienia rybakom możliwości zmiany zawodu, projekty w ramach Osi 4 przyczyniać się mają do reorientacji zawodowej, stworzenia ośrodków reorientacji zawodowej oraz doradztwa dla rybaków odchodzących z zawodu, a także organizowania kursów zawodowych czy szkoleń uzupełniających. Dostępne formy wsparcia służyć mają również poprawie środowiskowego wymiaru sektora rybackiego³⁶.

Typologię operacji możliwych do dofinansowania w ramach Osi priorytetowej 4 określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”. Rozporządzenie to zostało zmienione poprzez nowelizację z dnia 23 listopada 2011 r.

W okresie objętym badaniem nastąpiła istotna zmiana zasad wyboru wniosków dofinansowanie (§ 22 rozporządzenia z dnia 15 października 2009 r.). W nowelizacji z dnia 23 listopada 2011 r.³⁷ wykreślony został przepis nakazujący LGR wybór wniosków do wyłącznie do wysokości limitu środków finansowych. Wykreślenie z niego pkt 3, wskazującego na konieczność wyboru operacji przez LGR do wysokości limitu, określonego w ogłoszeniu na dany konkurs spowodowało możliwość wybrania przez LGR wniosków opiewających na większą alokację niż była przewidziana w ogłoszeniu o naborze tych wniosków. W efekcie pozwoliło to na wskazanie SW listy zawierającej operacje, które nie mieściły się w alokacji naboru, ale uznane zostały przez LGR za zgodne z LSROR i lokalnymi kryteriami. Dzięki zmianom w rozporządzeniu, w przypadku negatywnej weryfikacji jednego lub kilku złożonych wniosków o dofinansowanie znajdujących się na liście przekazanej przez LGR w ramach limitu środków SW uzyskał możliwość przeprowadzenia weryfikacji wniosków o dofinansowanie, które znajdowały się na niższych pozycjach listy. Celem zmian w przepisach było zwiększone wydatkowanie środków w ramach Osi priorytetowej 4. Dodatkową konsekwencją nowelizacji było również umożliwienie weryfikacji wniosków dobrych i spełniających wszelkie wymogi formalne i merytoryczne, które ze względu na ograniczony limit środków nie zostały zweryfikowane w pierwszej kolejności.

Poza innymi zmianami wprowadziła również istotną zmianę w definicji zakresu wsparcia w ramach operacji polegających na restrukturyzacji lub reorientacji działalności gospodarczej, lub dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem. Po nowelizacji w ramach tego działania rozszerzony został katalog wsparcia. Nowy zapis umożliwił wsparcie dla operacji prowadzących do restrukturyzacji lub reorientacji działalności gospodarczej lub jej dywersyfikacji poprzez zatrudnienie poza rybactwem. Należy pozytywnie odnieść się do tych zmian.

Projekt nowelizacji został przesłany również do wszystkich wybranych grup. Elementem wymagającym wskazania jest aktywne zaangażowanie wybranych LGR w proces konsultacji

najdynamicznym i najbardziej konkurencyjnym regionem gospodarczym na świecie; kontynuacją Strategii Lizbońskiej jest Strategia EUROPA2020 przyjęta w 2010 roku.

³⁶ Patrz. Szerzej omówione w Rozdziale 4.1. Ocena skuteczności wdrażania Osi 4 PO RYBY 2007-2013 do potrzeb regionów

³⁷ Rozporządzenie MRiRW z dnia 23 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (Dz. U. Nr 261, poz. 1563).

społecznych projektu nowelizacji rozporządzenia z dnia 15 października 2009 roku. Nowelizacja przepisów rozporządzenia podyktowana była zatem uwagami i propozycjami, przekazanymi zarówno przez potencjalnych beneficjentów, jak i samorządy województw, w szczególności w zakresie katalogu operacji, kosztów kwalifikowanych, niektórych elementów trybu przyznawania pomocy, jak również dokumentów, które należy złożyć lub przedstawić w ramach ubiegania się o pomoc. Inne główne zmiany dotyczyły następujących elementów:

- Zmiana zapisów, które praktycznie uniemożliwiały organizację szkoleń i konferencji, wyjazdów studyjnych, czy prowadzenia kampanii promocyjnych regionu oraz LGR poza obszarem objętym LSROR (umożliwienie m. in. promowania LGR i obszaru objętego LSROR również poza tym obszarem),
- Doprecyzowanie i rozszerzenie katalogu operacji, tak aby umożliwić realizację projektów bardziej kompleksowych i dostosowanych do lokalnych potrzeb, co miało przyczynić się do lepszego wydatkowania środków,
- Zmiana poziomu dofinansowania,
- Umożliwienie rozpoczęcia realizacji LSROR przez beneficjentów, na własną odpowiedzialność, bez konieczności oczekiwania na rozpoczęcie procedury naboru wniosków przez LGR oraz komitet LGR,
- Określenie maksymalnych stawek wynagrodzeń oraz diet dla osób działających na rzecz LGR, co pozwoliło zachować racjonalność tak płynnych i elastycznych w praktyce wydatków,
- Umożliwienie składania wniosków na realizację operacji na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej bez wcześniejszego ograniczenia o możliwości składania wniosku raz w roku w ustalonym terminie.

Spośród kwot udostępnionych LGR Zalew Szczeciński w LSROR na lata 2010-2015 (łącznie 34,6 mln zł) środki finansowe rozdzielne zostały w następujący sposób³⁸:

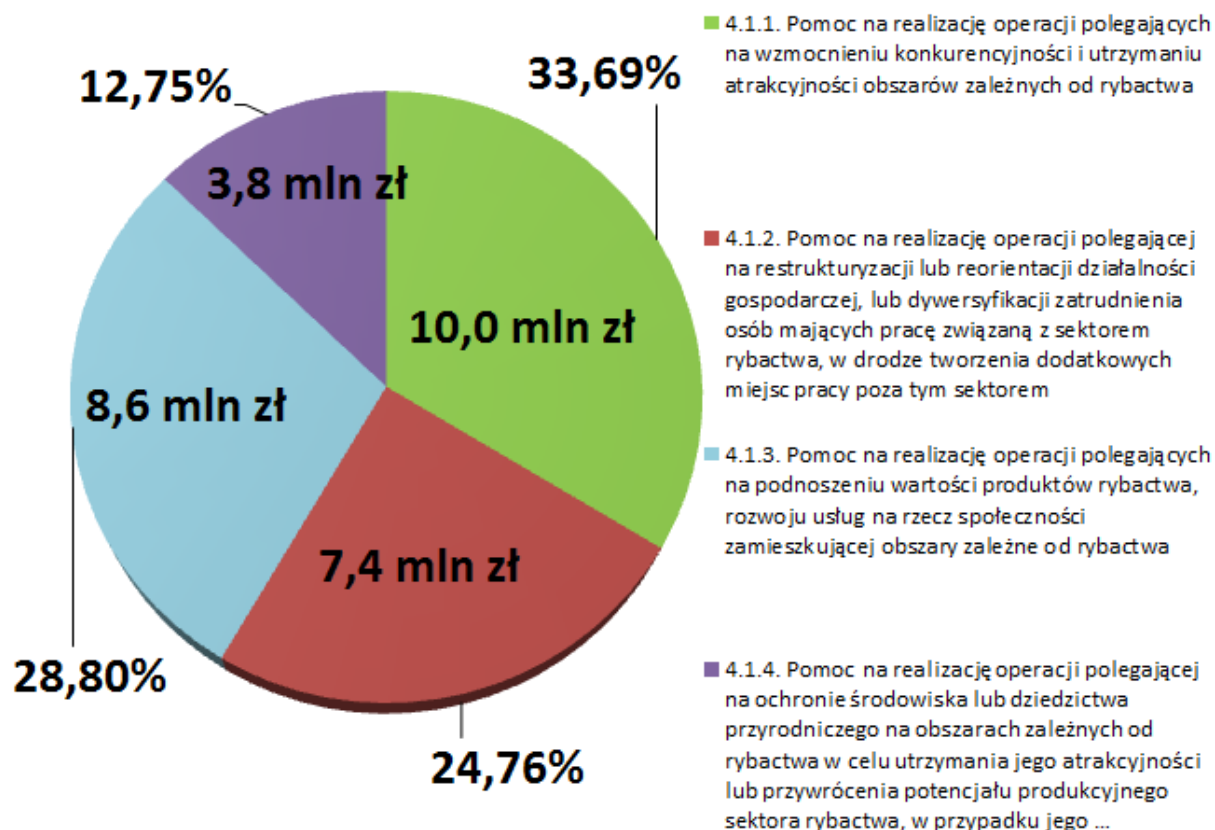
- środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności – 29 920 827,60 zł (**86,44% środków**),
- środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności - 3 461 273,00 zł (**10,00% środków**),
- środek 4.2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej - 1 230 636,00 zł (**3,56% środków**).

W ramach środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności (29,9 mln zł), najwięcej środków przeznaczonych została na operacje Wzmocnienie konkurencyjności i utrzymania atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa (33,69%). Najmniej środków udostępnionych zostało na operacje Ochrona środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności oraz przywracanie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej lub przemysłowej (12,75%) (Wykres):

Wykres 4. Środki Osi 4 przyznane LGR w LSROR Zalew Szczeciński na podziale na operacje środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na

³⁸ Stan wg. LSROR Zalew Szczeciński, tekst jednolity z dnia 6 sierpnia 2012 roku

funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności na poziomie umowy ramowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LSROR Zalew Szczeciński

5.2. Wdrożenie środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności

Analiza procesu wdrażania Osi priorytetowej 4 w ramach LSROR Zalew Szczeciński pokazuje, że łącznie w analizowanym okresie od października 2010 roku do grudnia 2012 roku LGR ogłosił 16 naborów wniosków³⁹.

Wniosek:

LGR Zalew Szczeciński ogłosił nabory na wszystkie sektory oraz zgodnie z harmonogramem określonym w umowie ramowej.

Rekomendacja:

Załącznik nr 3 do umowy ramowej zdefiniowany jest następująco: „Harmonogram konkursów na wybór operacji do realizacji LSROR”. Wątpliwości interpretacyjne budzi, czy terminy określone w załączniku nr 3 do umowy ramowej dotyczą samego ogłoszenia naboru, czy ogłoszenia wraz z przeprowadzeniem naboru. Jeżeli postępowanie w sprawie wyboru operacji obejmuje również ogłaszanie konkursów, to rekomenduje się uzgodnienie z IZ interpretacji nazwy załącznika i

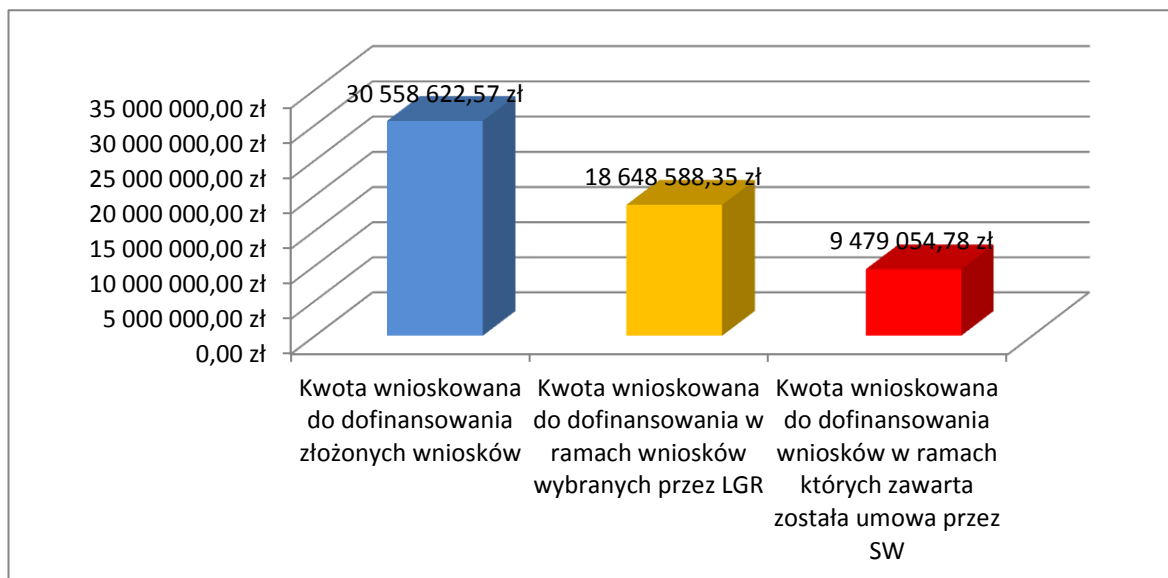
³⁹ W badaniu przyjęto, że przez pojęcie „nabór wniosków” rozumie się podanie do wiadomości informacji o możliwości składania wniosków na jeden z możliwych rodzajów operacji w ramach środka 4.1.

jednolite rozumienie nałożonego na LGR obowiązku wynikającego z harmonogramu określonego w załączniku nr 3.

W związku z brakiem jednoznacznego obowiązku podawania w ogłoszaniu o naborze wniosków sektora którego przedstawiciele będą uprawnieni do składania wniosków, istnieje możliwość różnej interpretacji nałożenia (a w konsekwencji realizacji) obowiązku ogłaszania naborów w podziale na sektory. Rekomenduje się uzgodnienie z IZ interpretacji obowiązku wynikającego z § 22 rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku.

W wyniku przeprowadzonego badania ustalono, że do marca 2013 roku do LGR Zalew Szczeciński **złożonych zostało 191 wniosków na łączną kwotę 30 558 622,57 zł**. Ze złożonych do LGR wniosków, **106 wniosków zostało wybranych przez Komitet LGR i mieściło się w limicie środków przyznanych LGR, na łączną kwotę 18 648 588,35 zł**. Z informacji SW, do marca 2013 roku zawartych zostało 36 umów o dofinansowanie na łączną kwotę 9 479 054,78 zł.

Wykres 5. Kwoty zaangażowane w naborach wniosków w LGR Zalew Szczeciński na środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności w okresie od 2010 do marca 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Matrycy LGR Zalew Szczeciński

Wykorzystanie kwoty udostępnionej w LSROR na środek 4.1.

Porównanie LGR pod kątem wykorzystania środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności wskazuje, że na poziomie wybranych wniosków mieszczących się w limicie środków LGR wykorzystanych zostało **62%** środków udostępnionych LSROR na lata 2010-2015.

Nazwa LGR	Suma z wniosków mieszczących się w limicie i wybranych do finansowania przez LGR z naborów ogłoszonych do marca 2013 roku w ramach środka 4.1 bez funkcjonowania	Suma kwot przyznanych LGR w LSROR na lata 2010-2015 w ramach środka 4.1 bez funkcjonowania (źródło: LSROR)	%
LGR Zalew Szczeciński	18 648 588,35 zł	29 920 827,00 zł	62%

Przedstawione wyniki mogą świadczyć o bardzo dużym zainteresowaniu uzyskania dofinansowania w stosunku do ogłoszonego w naborach limitu środków. Analizując natomiast wnioski, na które zostały zawarte umowy o dofinansowanie można wskazać, że wykorzystanych zostało **32%** kwoty udostępnionej w LSROR w ramach środka 4.1.

Nazwa LGR	Suma z wniosków na które zostały zawarte umowy o dofinansowanie na marzec 2013 roku w ramach środka 4.1 bez funkcjonowania	Suma kwot przyznanych LGR w LSROR na lata 2010-2015 w ramach środka 4.1 bez funkcjonowania (źródło: LSROR)	%
LGR Zalew Szczeciński	9 479 054,78 zł	29 920 827,00 zł	32%

Stosowanie do przepisów § 27 rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku, SW ma możliwość dwukrotnego wzywania na piśmie LGR do uzupełnienia list wybranych wniosków o dofinansowanie lub przekazania brakujących uchwał Komitetu bądź złożonych wniosków o dofinansowanie. Należy podkreślić, że przepis sankcjonujący uprawnienie SW do żądania wyjaśnień i obowiązek LGR do ich złożenia w terminie 14 dni od dnia doręczenia wprowadzony został nowelizacją rozporządzenia i obowiązuje od 23 listopada 2011 roku. Przed nowelizacją SW wnioskowała do LGR o ewentualne wyjaśnienia wskazując inne robocze terminy. Należy pozytywnie ocenić dokonaną zmianę i wprowadzenie przez IZ regulacji trybu postępowania przez SW z przesyłanymi przez LGR listami operacji wybranych i niewybranych wraz z wnioskami o dofinansowanie, w tym tryb wzywania do uzupełnienia.

W okresie objętym ewaluacją nie wystąpiła sytuacja, że w związku z przesyłaniem do Samorządu Województwa list wybranych operacji do dofinansowania, LGR była wzywana przez Samorząd Województwa do uzupełnienia braków lub złożenia wyjaśnień.

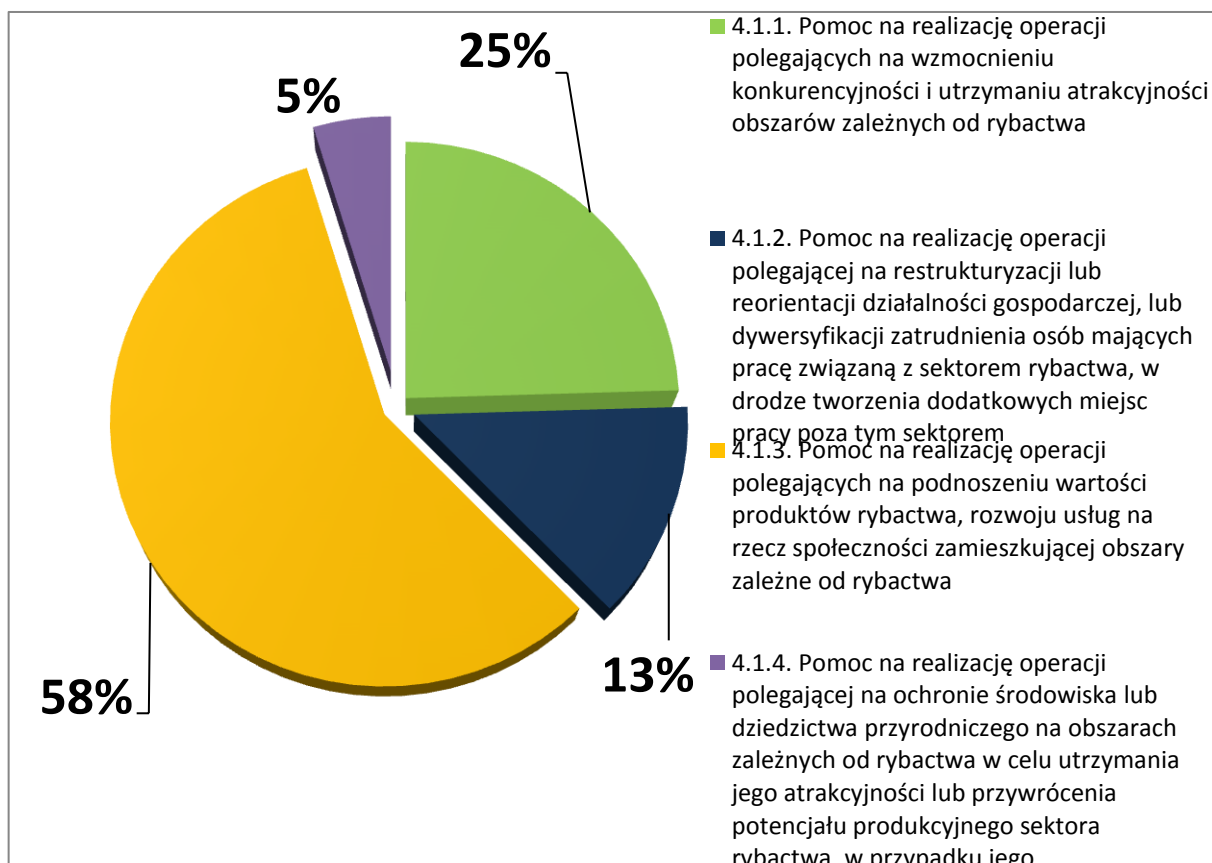
Podczas badania nie stwierdzono wystąpienia sytuacji, że LGR odpowiadając na wezwania Samorządu Województwa, w którymkolwiek przypadku przekroczyła termin na przekazanie wyjaśnień/ braków, tj. 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

Powodem niskiego poziomu wydatkowania środków 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności w 2011 roku może być długi okres rozpatrywania wniosku na poziomie SW. **W większości przypadków naborów LGR Zalew Szczeciński SW termin na rozpatrzenie wniosku wydłużył się poza termin wskazany w**

rozporządzeniu MRiRW z dnia 15 października 2009 roku (tj. powyżej 3 miesięcy od dnia przekazania wniosku do SW).⁴⁰

Ogólną liczbę wybranych projektów oraz ich udział procentowy został zaprezentowany na wykresie poniżej (Rysunek):

Rysunek 12. Liczba wybranych przez LGR Zalew Szczeciński projektów oraz ich udział procentowy środek 4.1. bez funkcjonowania w okresie od 2010 roku do marca 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Matrycy LGR Zalew Szczeciński

Z analizy wybranych wniosków przez Komitet LGR pod względem zainteresowania wnioskodawców wynika, że najbardziej popularnym środkiem w naborach realizowanych przez LGR Zalew Szczeciński w latach 2010 - marzec 2013 był środek 4.1.3. Pomoc na realizację operacji polegających na podnoszeniu wartości produktów rybactwa, rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa. Poniższa tabela przedstawia wykorzystanie udostępnionych środków LSROR w ramach środka 4.1. w podziale na poszczególne dostępne operacje (Tabela):

⁴⁰ por. § 33 rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku

Tabela 12. Wykorzystanie środka 4.1. bez funkcjonowania w podziale na operacje LGR Zalew Szczeciński w okresie 2010 -marzec 2013

Rodzaj operacji	Budżet LSROR 2007-2013	Wnioski wybrane przez Komitet LGR	Kwota dofinansowania	wykorzystanie limitu z LSROR	Suma podpisanych umów	Suma kwot podpisanych umów	Wykorzystanie limitu z LSROR
4.1.1. Pomoc na realizację operacji polegających na wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa	10 079 790,00 zł	25	8 453 010,24 zł	84%	17	5 564 952,10 zł	55%
4.1.2. Pomoc na realizację operacji polegającej na restrukturyzacji lub reorientacji działalności gospodarczej, lub dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem	7 407 010,00 zł	14	922 393,79 zł	12%	4	338 693,86 zł	5%
4.1.3. Pomoc na realizację operacji polegających na podnoszeniu wartości produktów rybactwa, rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa	8 619 568,00 zł	61	7 340 488,07 zł	85%	12	2 341 958,57 zł	27%
4.1.4. Pomoc na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej	3 814 459,00 zł	6	1 932 696,25zł	57%	3	1 233 460,25 zł	32%
Razem 4.1 bez funkcjonowania	29 920 827,00 zł	106	18 648 588,35 zł	58%	36	9 479 054,78 zł	30%

Źródło: Opracowanie własne Matryca LGR Zalew Szczeciński

Z analizy wybranych wniosków przez Komitet LGR pod względem kwot dofinansowania wynika, że dużym zainteresowaniem wnioskodawców cieszyły się operacje 4.1.1. i 4.1.3. gdzie wnioski wybrane przez LGR opiewały na kwotę 85% dostępnych środków.

Zdecydowanie mniejsze zainteresowanie wnioskodawców budziły operacje 4.1.2. oraz operacji 4.1.4. W ramach tych operacji Komitet LGR dokonał wyboru wniosków opiewających odpowiednio na 12% i 57% kwot z LSROR. Niskie wykorzystanie środków w ramach operacji 4.1.2 i 4.1.4. pokazuje również analiza podpisanych umów przez SW, w ramach wybranych przez LGR wniosków. Suma kwot podpisanych umów pokazuje wykorzystanie dostępnych środków na poziomie odpowiednio 5% i 32%.

Średnie wartości dofinansowania wniosków o przyznanie pomocy przez LGR **znacząco odbiegały od maksymalnych kwot dofinansowania określonych w przepisach** rozporządzenia MRIRW z dnia 15 października 2009 roku. Badanie pokazuje, że wnioski składane do LGR były na 1/3 maksymalnej wartości dofinansowania przewidzianego w przepisach. Poniższe zestawienie prezentuje średnie kwoty dofinansowania wniosków o przyznanie pomocy wybranych przez LGR Zalew Szczeciński (Tabela):

Tabela 13. Średnie wartości dofinansowania wniosków o przyznanie pomocy wybranych przez LGR Zalew Szczeciński w latach 2010-marzec 2013

Rodzaj operacji	Maksymalna wartość dofinansowania przewidziana w przepisach	Średnia wartość dofinansowania wniosków o przyznanie pomocy, wybranych przez LGR
4.1.1. Pomoc na realizację operacji polegających na wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa	1 500 000,00 zł	338 120,41 zł
4.1.2. Pomoc na realizację operacji polegającej na restrukturyzacji lub reorientacji działalności gospodarczej, lub dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem	450 000,00 zł	65 885,27 zł
4.1.3. Pomoc na realizację operacji polegających na podnoszeniu wartości produktów rybactwa, rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa	300 000,00 zł	120 335,87 zł
4.1.4. Pomoc na realizację operacji polegającej na ochronie środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywrócenia potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej	1 000 000,00 zł	322 116,04 zł
Średnio wniosek w ramach środka 4.1.	-	211 614,40 zł

Źródło: Opracowanie własne Matryca LGR Zalew Szczeciński

Według autorów raportu *Wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora*

rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013⁴¹, najczęstszym powodem odrzucenia przez SW wniosków przesłanych przez LGR było niespełnienie warunków przyznania pomocy określonych w rozporządzeniu MRiRW z dnia 15 października 2009 roku. Kolejnym powodem było wyczerpanie przez dotychczas złożone wniosku limitu finansowego określonego w LSROR.

Wykres 6. Główne powody niepodpisania umowy o dofinansowanie przez SW w okresie od 2010 do 2011 roku

Źródło: Raport Wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, str. 38

Przyczyn wadliwie przygotowanej dokumentacji po stronie wnioskodawcy upatrywać można przede wszystkim w braku doświadczenia wnioskodawców związanych z aplikowaniem o środki wspólnotowe. Dodatkowym elementem, że brak obowiązku korzystania przez wnioskodawcę z usług doradczych świadczonych przez LGR.

Wysokiego poziomu niepodpisanych umów przez SW z wnioskodawcami, których wnioski zostały wybrane przez LGR upatrywać można również w systemie wdrażania Osi priorytetowej 4. Na etapie oceny przez LGR wniosku sprawdzana jest zgodność projektu z LSROR i kryteriami oceny wniosku. Nie weryfikowana jest natomiast zgodność wniosku z kryteriami dostępu do działania określone w szczegółowych przepisach rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku i przepisami unijnymi, która weryfikowana jest na etapie oceny wniosku przez SW. Pozytywna bądź negatywna ocena Komitetu LGR jest oceną niezależną od oceny formalnej wniosku realizowaną przez SW. W konsekwencji na etapie oceny wniosku przez SW szczególnego znaczenia nabiera jakość przygotowanego przez wnioskodawcę wniosku, załączników i dołączonej dokumentacji (złożoność Programu).

⁴¹ Wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Raport końcowy, Agrotec Polska sp. z o.o. na zlecenie MRiRW, Warszawa (2013)

Wniosek:

Z analizy wybranych wniosków przez Komitet LGR pod względem kwot dofinansowania wynika, że ogłaszane nabory wniosków cieszyły się dużym zainteresowaniem wnioskodawców (z zastrzeżeniem operacji 4.1.2.). Średnie wartości dofinansowania wniosków o przyznanie pomocy przez LGR znacząco odbiegały od maksymalnych kwot dofinansowania określonych w przepisach rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku. Badanie pokazuje, że wnioski składane do LGR były na 1/3 maksymalnej wartości dofinansowania przewidzianego w przepisach.

Analizując proces naborów wskazać można na konieczność zapewnienia informacji przez SW o stanie oceny rozpatrywanego wniosku. Niedostateczny przepływ informacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w procesie obsługi wniosku (SW-LGR), może negatywnie wpłynąć na realizację obowiązku monitorowania stanu realizacji LSROR przez LGR. W ramach badania ustalono, że informacje o stanie realizacji wniosków były okresowo przekazywane do LGR jednak okres sprawozdawczy nie został formalnie określony w żadnym dokumencie wiążącym oba podmioty uczestniczące w procesie wdrożenia Osi priorytetowej 4.

Rekomendacja:

Rekomenduje się uzgodnienie z SW systemu okresowego (tryb miesięczny) informowania o stanie oceny wniosków o dofinansowanie na etapie SW. Rekomenduje wypracowanie zasady współpracy LGR-SW, czego efektem będzie, że wszystkie pisma kierowane przez SW do wnioskodawcy/beneficjenta (szczególnie w przedmiocie uzupełnienia wniosku) przesyłane były „do wiadomości” LGR dokonującej wyboru wniosku. Posiadania aktualnych informacji o stanie realizacji wniosków pozwoli LGR na lepszą i wydajniejszą realizację usługi doradztwa świadczonego na rzecz wnioskodawców/ beneficjentów środków Osi priorytetowej 4.

Nie można w chwili obecnej dokonać całościowej oceny wykorzystania środków np. po etapie podpisanych umów, czy rozliczonych projektów. Zaawansowanie wdrażania projektów jest na różnym etapie, znaczna ich część poddawana jest ocenie w Samorządzie Województwa. Powoduje to realne trudności w ocenie przez LGR stopnia wykorzystania limitów z LSROR. Dlatego w ocenie ewaluatora należy dokonywać przesunięć niewykorzystanych środków w danym naborze, aby unikać „zamrażania” środków na długi okres. Rzeczywisty poziom dofinansowania jest znany dopiero po rozliczeniu projektu, nawet nie po podpisaniu umowy (po podpisaniu umowy mogą wystąpić oszczędności w wyniku prowadzonej procedury przetargowej, zwrotów, itp.).

Wniosek:

Analizując możliwość realokacji środków LSROR należy zwrócić uwagę, że w 2013 roku przewidziano nabory w ramach operacji 4.1.2. Pomoc na realizację operacji polegającej na restrukturyzacji lub reorientacji działalności gospodarczej, lub dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem, które cieszą się małym zainteresowaniem potencjalnych wnioskodawców. Na marzec 2013 roku wydatkowanie środków udostępnionych w LSROR na restrukturyzację lub reorientację działalności gospodarczej, lub dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa wyniosło jedynie 12% (na poziomie wybranych wniosków przez LGR).

Rekomendacja:

Z uwagi na bardzo długi okres oczekiwania na rozpatrzenie wniosku wśród projektodawców

dominują podmioty mogące na dłużej zaangażować własne zasoby finansowe w oczekiwaniu na dofinansowanie. Powoduje to nad prezentację gmin wśród projektodawców i stosunkowo małe zainteresowanie środkami na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw czy różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej. Rekomenduje się szerszą akcją promocyjną skierowaną (dedykowaną) do grup potencjalnych beneficjentów stosunkowo rzadko korzystających dotąd ze środków dostępnych za pośrednictwem LGR.

W ocenie ewaluatora należy zastanowić się nad zmianą założeń budżetowych zapisanych w LSROR i dokonaniem realokacji środków przewidzianych na operacje 4.1.2. w ramach LSROR celem umożliwienia pełnego wykorzystania środków LSROR do końca okresu programowania PO RYBY 2007-2013.

5.3. Wdrożenie środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności

Zgodnie z przepisami rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku, w ramach jednej z operacji finansowanych w ramach Osi priorytetowej 4 LGR ma możliwość refundacji kosztów funkcjonowania lokalnego partnerstwa oraz nabywania umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności. Finansowane są koszty administracyjne stowarzyszenia, szkolenia pracowników i członków organów statutowych, w szczególności Komitetu LGR odpowiedzialnego za wybór wniosków o dofinansowanie. Ze środków na funkcjonowanie realizowane są również wydarzenia kulturalne i aktywizujące lokalną społeczność. Refundacja poniesionych kosztów LGR następuje po akceptacji składanego do SW wniosku o płatność. W ramach środków na funkcjonowanie sfinansowany został także koszt opracowanie LSROR na lata 2010-2015 przez Morki Instytut Rybacki w Gdyni.

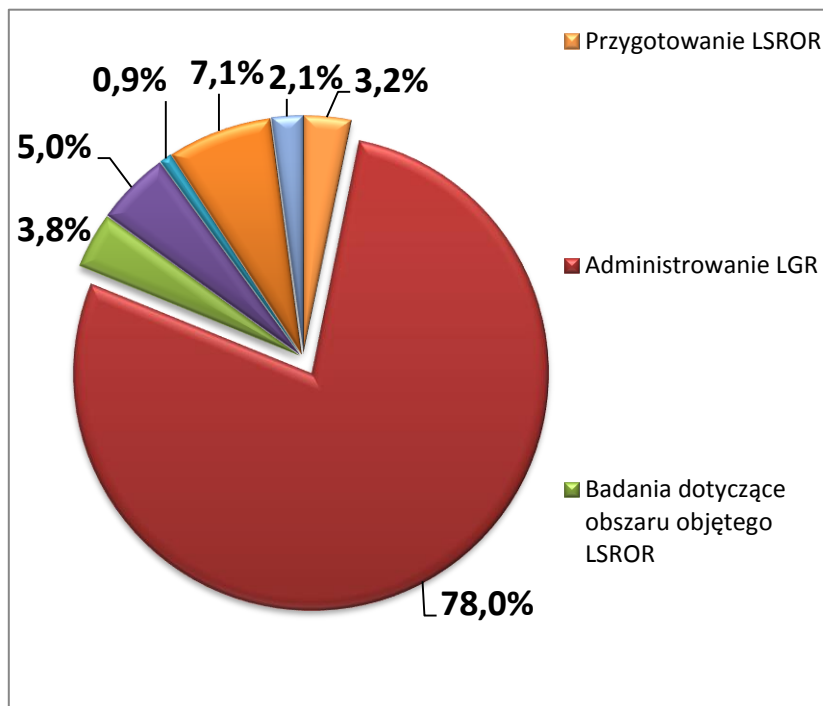
W wyniku badania ustalono, że w latach 2010 - 2012 roku zawarte umowy z LGR Zalew Szczeciński na funkcjonowanie, nabywanie umiejętności i aktywizację opiewały na kwotę 1 250 502,46 zł.

Wykorzystanie kwoty udostępnionej w LSROR na środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności wyniosło 36%.

Nazwa LGR	Kwota z umów zawartych na funkcjonowanie do dnia 31.12.2012 na lata 2010-2012	Kwota przyznana LGR w LSROR na lata 2010-2015 w ramach funkcjonowania (źródło: umowa ramowa)	%
LGR Zalew Szczeciński	1 250 502,46 zł	3 461 270,00 zł	36%

Głównym kosztem ponoszonym przez LGR Zalew Szczeciński w 2012 roku w ramach środka 4.1. były koszty administracyjne LGR (78%); 7% środków wydatkowanych zostało na realizację wydarzeń promocyjnych, kulturalnych związanych z obszarem objętym LSROR oraz działalnością LGR natomiast 5% wydatków stanowiło informowanie o obszarze działania LGR i przekazywanie informacji o LSROR (Wykres):

Wykres 7. Koszty LGR Zalew Szczeciński ponoszone w ramach 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności w okresie od 2010 do 2012 roku

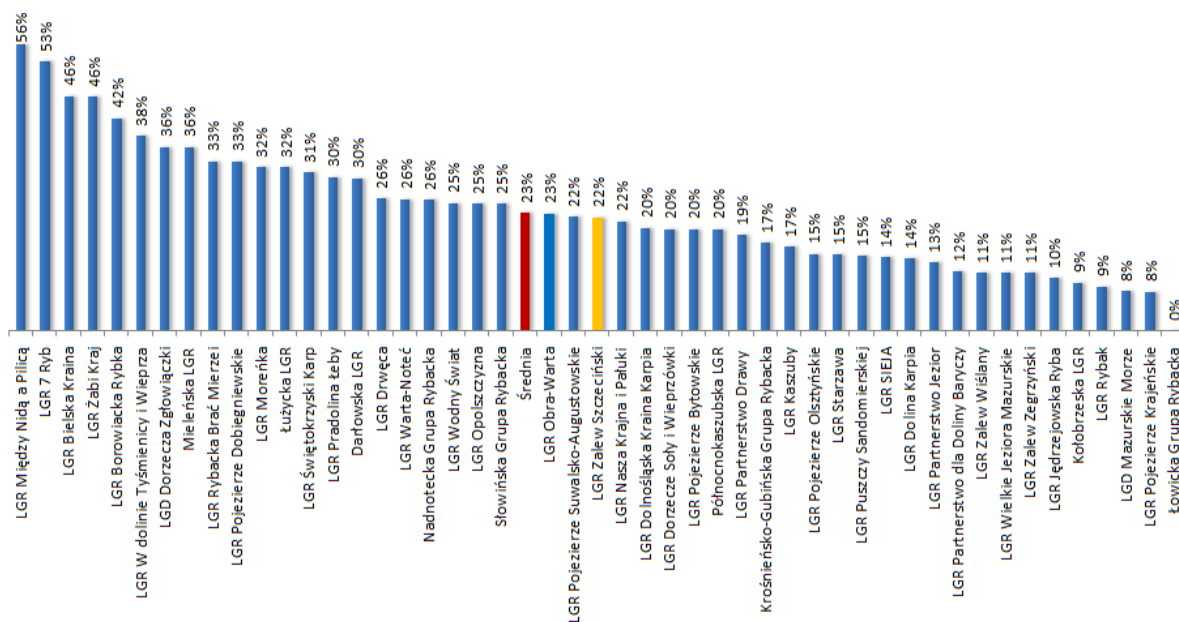
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Matrycy LGR Zalew Szczeciński

Skumulowanie kosztów funkcjonowania w początkowym okresie realizacji Programu wynikało z konieczności realizacji zapisów umowy ramowej (§5 ust 10; zorganizowanie biura LGR w terminie 90 od zawarcia umowy ramowej). Poniesione przez LGR koszty na zorganizowanie biura przez grupy przekładać się będą na wyniki LGR w kolejnych latach wdrożenia LSROR. Wydatkowanie środków związane było z ustanowieniem biura i poniesieniem kosztów na przygotowanie LGR do rozpoczęcia naborów oraz sfinansowaniem opracowania LSROR. Wydatki na funkcjonowanie obejmowały także wynagrodzenie pracowników i diety członków Komitetu i innych organów stowarzyszenia.

Wydatkowanie środków przeznaczonych na funkcjonowanie LGR na poziomie 36% można ocenić jako właściwe, mając na uwadze wieloletni okres realizacji LSROR. W badaniach w przedmiocie realizacji obowiązków wynikających z umów ramowych przez LGR⁴² wskazuje się, że na 30 czerwca 2012 roku średnie wydatkowanie kwot udostępnionych na funkcjonowanie LGR wynosiło w skali kraju na poziomie 23% (Wykres). Na tym zestawieniu kwota wynikająca z umów na funkcjonowanie LGR Zalew Szczeciński (772 629,03 zł) stanowiła 23% środków udostępnionych LSROR na środek 4.1 (Wykres):

Wykres 8. Wydatkowanie środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności na poziomie umów o dofinansowanie za lata 2010-2011 wg. stanu na dzień 30 czerwca 2012 roku

⁴² Wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Raport końcowy, Agrotec Polska sp. z o.o. na zlecenie MRiRW, Warszawa (2013)

Źródło: Wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Raport końcowy, Agrotec Polska sp. z o.o. na zlecenie MRiRW, Warszawa (2013), str. 41

Wniosek:

Wydatkowanie środków przeznaczonych na funkcjonowanie LGR na poziomie 36% można ocenić jako właściwe, mając na uwadze wieloletni okres realizacji LSROR. W ramach badania na dzień przeprowadzania badania (początek marca 2013 roku) nie została zawarta umowa LGR-SW na funkcjonowanie na rok 2013. Brak umowy na bieżący rok skutkuje koniecznością finansowania bieżącej działalności LGR z zaliczki. Przekazanie środków finansowych dodatkowo wydłuży okres 30 dni od dnia podpisania umowy do transferu środków przez ARiMR. Sytuacja przedłużania się terminu podpisania umowy na funkcjonowanie na początku roku może negatywnie oddziaływać na efektywność realizowanych zadań zaplanowanych do realizacji w tym okresie przez LGR.

Rekomendacja:

Zaleca się bieżącą współpracę z SW celem wyjaśniania wszelkich kwestii związanych z terminowym zawarciem umowy na funkcjonowanie LGR i transferem środków finansowych na rzecz LGR na potrzeby funkcjonowania LGR oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności.

Ocena efektywności LSROR

Jak każde działanie prowadzone przez grupę również realizacja zadań związanych z wyborem wniosków składanych do LGR pociąga za sobą określone koszty. W przypadku LGR koszty te obejmują koszty funkcjonowania, nabywanie umiejętności i aktywizacji. Każda organizacja powinna poznać zarówno skutki swego oddziaływania na grupy docelowe (wnioskodawców) jak i koszty tych przedsięwzięć i to również w porównaniu z efektami. Dlatego ważne jest, aby lokalna grupa rybacka potrafiła prawidłowo określić zarówno wysokość nakładów niezbędnych do realizacji zakładanych celów jak i mierniki oceny skuteczności

i efektywności działań skierowanych na aktywizację. Jest całkowicie zrozumiałe, że środki finansowe przeznaczone z funduszy unijnych w ramach Osi priorytetowej 4 powinny być wydatkowane racjonalnie i adekwatnie do realizacji celów funkcjonowania LGR i celów LSROR.

Zgodnie z wytycznymi KE⁴³ „10% limit na wydatki bieżące LGR obliczany jest w oparciu o „całość budżetu publicznego przeznaczonego dla obszaru zależnego głównie od rybactwa” (art. 44.5). Budżet ten obejmuje koszty wdrażania projektów (w tym projektów współpracy) oraz koszty bieżące tj. budżet przyznany danej LGR na kwalifikujące się środki przewidziane w art. 44 ust. 1 lit a-j. Ten limit 10% dotyczy środków rzeczywiście wypłaconych w ramach wdrażania budżetu, co oznacza, że faktyczna kwota dostępna na koszty bieżące obliczana jest na koniec Programu, jako procent całkowitych kwalifikowanych wydatków. W związku z powyższym, rekomenduje się, by w całym okresie obowiązywania programu limit 10% nie był przekraczany, po to by wszelkie korekty, jeżeli okażą się konieczne, można było łatwo wykonać. Ponieważ 10% limitu nie dotyczy środków początkowo przyznanych dla danej LGR na wdrażanie jej strategii, ale środków faktycznie wydanych, LGR będzie musiała dokonać dokładnych szacunków, w oparciu o swoje wyniki we wdrażaniu strategii, czyli obliczyć kwotę wydaną na projekty, po to, aby wiedzieć, w przybliżeniu, jak kwota dostępna będzie na koszty bieżące.

Głównym celem ponoszenia kosztów w ramach środka 4.1 LGR powinno być przeprowadzenie naboru i ocena wniosków składanych do LGR. Miarodajnym zatem czynnikiem pozwalającym na dokonanie oceny racjonalności wydatków ponoszonych przez lokalne partnerstwo na funkcjonowanie, nabywanie umiejętności i aktywizację będzie porównanie złożonych i wybranych do dofinansowania wniosków przez LGR:

Nazwa LGR	Suma z umów na funkcjonowanie za okres 2010-2012 – LGR	kwota z wniosków wybranych przez LGR w naborach do marca 2013 - beneficjenci	%
LGR Zalew Szczeciński	1 250 502,46 zł	18 648 588,35 zł	7%

Wniosek:

Należy wysoko ocenić efektywność wydatkowanych środków przez LGR Zalew Szczeciński w okresie 2010-marzec 2013 na funkcjonowanie, oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności. W ramach badania odnotowano 7% poziom wydatkowania środków na funkcjonowanie, aktywizację i nabywanie umiejętności w stosunku do wartości wybranych wniosków przez LGR w stosunku do wnioskowanych kwot w ramach wybranych wniosków o dofinansowanie wybranych przez LGR.

Rekomendacja:

Zgodnie z § 1 ust. 6 lit b) rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 roku wysokość środków finansowych przeznaczonych na funkcjonowanie LGR nie może przekroczyć 10% wysokości środków przewidzianych na operacje objęte Osią priorytetową 4 i obliczonych zgodnie z zapisami tego rozporządzenia (według tzw. współczynnika rybackości). Należy jednakże wskazać na aktualną interpretację Komisji Europejskiej w przedmiocie przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr

⁴³ Pismo DG MARE skierowane do MRiRW z dnia 5 listopada 2012 r. Ref Ares(2012) 1273348-26/10/2012

1198/2006 dotyczących limitu środków na funkcjonowanie LGR – limit 10% dotyczy środków faktycznie wydanych, nie dotyczy to środków początkowo przyznanych LGR-owi. Ponadto do limitu 10% nie wliczane są działania związane z nabywaniem umiejętności i aktywizacją lokalnych społeczności.

Rekomenduje się wypracowanie wewnętrznej procedury okresowego pomiaru poziomu wydatków w ramach środka 4.1 Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności.

5.4. Wdrożenie środka 4.2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej

W ramach Osi priorytetowej 4 finansowane są koszty współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej LGR. Celem środka 4.2. jest dzielenie się pomysłami i doświadczeniami oraz wspólna realizacja projektów i inicjatyw, przyczyniających się do zrównoważonego rozwoju obszarów rybackich. Współpraca była zawsze jednym z kluczowych pojęć Unii Europejskiej, dlatego również w ramach Osi priorytetowej 4 grupy mogą korzystać z tej formy wsparcia finansowego⁴⁴.

Zgodnie z §1 ust 6 lit a) rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r., wysokość kwot przewidzianych w ramach środka 4.2 nie może przekraczać 5% sumy kwot udostępnionych w LSROR na operacje objęte Osią priorytetową 4 i obliczonych zgodnie z pkt 5. tego rozporządzenia (tj. według współczynnika rybackości). Kwota udostępniona w LSROR na środek 4.2. wynosi 1 230 636,00 zł. **Do 2012 roku LGR Zalew Szczeciński zawarł trzy umowy o dofinansowanie w ramach środków na współpracę 4.2. na łączną kwotę 102 129,74 zł.** Wykorzystanie kwot udostępnionych w LSROR na środek 4.2. stanowi 8%

Nazwa LGR	kwota z umów zawartych na współpracę na lata 2010-2012	Kwota przyznana LGR w LSROR na lata 2010-2015 w ramach współpracy (źródło: umowa ramowa)	%
LGR Zalew Szczeciński	102 129,74 zł	1 230 636,00 zł	8%

Badania prowadzone na zlecenie MRiRW wskazują, że w większości przypadków do połowy 2012 roku LGR składały jeden wniosek na projekt współpracy. Do połowy 2012 roku 12 grup nie zawarło umów o dofinansowanie w ramach środka 4.2 (LGR Sieja, LGR Zalew Wiślany, LGR W Dolinie Tyśmienicy i Wieprza, LGR Rybacka Brać Mierzei, LGR Pradolina Łęby, LGR Pojezierze Suwalsko-Augustowskie, LGR Partnerstwo Jezior, LGR Mòrénka, LGR Pojezierze Olsztyńskie, LGR Partnerstwo Drawy, LGR Partnerstwo dla Doliny Baryczy, Kołobrzeska LGR)⁴⁵.

Jednym z realizowanych projektów w ramach środka 4.2. przez LGR Zalew było zorganizowanie we współpracy z Północnokaszubską LGR konferencji „Kormoran w aspekcie zrównoważonej

⁴⁴ Lokalne Grupy Działania mogą aplikować o środki finansowe w ramach działania 421. PROW 2007-2013 Wdrożenie projektów współpracy

⁴⁵ Wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Raport końcowy, Agrotec Polska sp. z o.o. na zlecenie MRiRW, Warszawa (2013), str. 44

gospodarki rybackiej". Innym projektem zrealizowanym w ramach współpracy było opracowanie poradnika „Pozytywne wzorce zagospodarowania przestrzennego obszarów nadmorskich. Poradnik”. Publikacja powstała jako efekt wspólnego projektu zrealizowanego wspólnie przez dwie lokalne grupy rybackie: LGR Zalew Szczeciński i Północnokaszubską LGR. **Działanie te zostało wskazane, jako dobra praktykę w ramach środka 4.2. na skalę krajową.**

Dla właściwego zrozumienia istoty środków finansowych dostępnych w ramach środka 4.2. zasadnym wydaje się zastrzeżenie, że współpraca powinna być rozumiana jako część lokalnej strategii, a nie jako element do niej dodany. Współpraca wykraczająca poza ustanowione granice jest sposobem uzyskiwania dostępu do informacji i nowych pomysłów, uczenia się od innych regionów lub państw członkowskich, pobudzania. Może być uznawana za istotne wsparcie innowacji oraz pozyskiwania umiejętności i środków służących poprawie realizacji zadań nałożonych na LGR. Dlatego też współpracy należy uznać za szczególnie istotny czynnik osiągania postępu w realizacji Osi priorytetowej 4. Twórcza wymiana doświadczeń prowadzi bowiem do pozytywnych efektów. Wzajemne uczenie powinno bowiem być głównym oczekiwanym wynikiem współpracy na poziomie projektów wspólnotowych. Dlatego negatywnie należy ocenić niskie wydatkowanie środka 4.2. Odnotować należy fakt późnego udostępnienia wzoru wniosku o dofinansowanie dla środka 4.2. przez IZ, które nastąpiło dopiero w połowie 2011 roku.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 główną formą wsparcia w ramach środka 4.2. ma być tworzenie sieci lokalnych partnerstw i rozpowszechnianie wzorców postępowania. W wyniku przeprowadzonego badania ustalono, że ustanowionych zostało 6 sieci regionalnych zrzeszających LGR i jedna sieć krajowa stanowiąca wspólną reprezentację sieci regionalnych Konwent Polskich Lokalnych Grup Rybackich.⁴⁶ Wspólnie realizowane inicjatywy dotyczyły głównie wymiany doświadczeń we wdrażaniu Osi priorytetowej 4. **LGR Zalew Szczeciński jest członkiem Zachodniopomorskiej Sieci LGR.**

Wniosek:

**W ramach badania ustalono wysoki poziom wykorzystania środków udostępni-
onych w LSROR na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. Wykorzystanie kwot
udostępni-onych w LSROR na środek 4.2. stanowi 8% udostępni-onych w LSROR na lata
2010-2015.** Współpraca jest elementem niezbędnym dla osiągnięcia efektywności i skuteczności
w realizacji całej Osi priorytetowej 4. Nadawanie lokalnym inicjatywom wymiaru transnarodowego
i między terytorialnego sprzyja również tworzeniu europejskiej tożsamości, oprócz tożsamości
lokalnej, regionalnej i narodowej.

Rekomendacja:

Rekomenduje się prowadzenie bieżącego monitoringu finansowanego projektów współpracy,
oddziaływanie na instytucję wdrażającą w celu terminowej weryfikacji wniosków o przyznanie
pomocy jak i wniosków o płatność, systematyczne zwoływanie komitetów sterujących oraz ścisłą
współpracę w partnerami projektu.

⁴⁶ Funkcjonujące regionalne sieci LGR to: Dolnośląsko-Lubusko-Wielkopolska Sieć LGR, Kujawsko-Pomorskie LGR, Lokalne Grupy Rybackie – Sieć Południowa, Maszoperia Pomorskich LGR, Międzyregionalny Konwent Północno – Wschodnich Lokalnych Grup Rybackich, Zachodniopomorska Sieć LGR

5.5. Stan realizacji LSROR Zalew Szczeciński w oparciu o pomiar wartości wskaźników oddziaływania, rezultatu i produktu

W okresie objętym badaniem do marca 2013 roku LGR dokonało wyboru 106 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 18 648 588,35 zł. Na podstawie wybranych przez LGR wniosków o dofinansowanie dokonano wyliczenia wskaźników przyjętych w LSROR na poziomie rezultatu i produktu. Wynik analizy prezentuje zestawienie w **załączniku nr 5** do raportu końcowego. Szczegółowe zestawienie kwot z wniosków przyporządkowanych do poszczególnych celów LSROR prezentuje poniższa tabela:

Tabela 14. Kwoty zaangażowane na poszczególne cele szczegółowe LSROR na podstawie wybranych wniosków przez Komitet LGR na marzec 2013 roku – zestawienie kwotowe

Cele ogólne i cele szczegółowe LSROR	kwota dofinansowania z wniosków wybranych przez LGR realizujących dany cel LSROR [w zł]
I. Poprawa walorów turystyczno – rekreacyjnych małych miejscowości	8 453 010,24
I.1. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki wodnej	0,00
I.2. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej i rekreacji mieszkańców	0,00
I.3. Zachowanie folkloru, tradycji i regionalnej historii	1 135 607,85
I.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu na ciągach komunikacyjnych	745 983,08
I.5. Poprawa warunków funkcjonowania lokalnej komunikacji	232 680,00
I.6. Rewitalizacja miejsc odpoczynku i rekreacji	1 300 000,00
I.7. Poprawa dostępu do Internetu na obszarze LSROR	18 925,64
I.8. Poprawa dostępu młodzieży do edukacji, kultury, sportu i rekreacji	3 620 316,55
I.9. Aktywizacja życia kulturowego na wsiach i w małych miejscowościach	805 981,00
I.10. Dostosowanie budynków/lokali publicznych oraz obiektów rekreacyjno-sportowych do potrzeb osób niepełnosprawnych	593 516,12
II. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków	922 393,79
II.1. Rozwój usług ekoturystycznych	66 436,80
II.2. Rozwój usług gastronomicznych	92 207,02
II.3. Rozwój sieci handlowej w miejscowościach turystycznych	215 588,98
II.4. Rozwój działalności usługowej	548 160,99
II.5. Zmiana kwalifikacji zawodowych	0,00
III. Poprawa warunków funkcjonowania sektora rybackiego	19 686,00
III.1. Wspieranie infrastruktury drobnego rybactwa	0,00
III.2. Poprawa jakości produktów rybackich i rozszerzenie oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego	19 686,00
IV. Rozwój lokalnego sektora usług	7 320 802,07
IV.1. Rozwój usług gastronomicznych	1 601 124,11
IV.2. Rozwój usług handlowych	98 882,54
IV.3. Poprawa dostępu do usług socjalnych i opieki zdrowotnej	515 588,02
IV.4. Rozwój innych usług	5 105 207,40
V. Poprawa warunków środowiska naturalnego	1 932 696,25

V.1. Zachowanie rodzimej ichtiofauny Zalewu Szczecińskiego	0,00
V.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego	84 378,00
V.3. Ochrona obszaru Natura 2000	0,00
V.4. Poprawa bezpieczeństwa szlaków wodnych i przystani	0,00
V.5. Ochrona przeciwpowodziowa	1 669 082,25
V.6. Poprawa warunków naturalnego tarła ryb łososiowatych	179 236,00
VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego	nie dokonano pomiaru
VI.1. Szybkie osiągnięcie sprawności organizacyjnej, administracyjnej i merytorycznej LGR	nie dokonano pomiaru
VI.2. Aktywizacja i współdziałanie lokalnych społeczności	nie dokonano pomiaru
VI.3. Promocja obszaru, sektora rybackiego, LGR i LSROR	nie dokonano pomiaru
VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich	nie dokonano pomiaru
VII.1. Wymiana informacji i doświadczeń dotyczących sektora rybackiego i obszarów zależnych od rybactwa	nie dokonano pomiaru
VII.2. Planowanie i realizacja wspólnych działań prorozwojowych oraz ocena ich rezultatów	nie dokonano pomiaru
ŁĄCZNIE LSROR	18 648 588,35

Źródło: Opracowanie własne

W ramach oceny stopnia realizacji wskaźników nie dokonano pomiaru realizacji celu ogólnego VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego oraz celu ogólnego VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich. Realizacja tych celów ogólnych i przypisanych im celów szczegółowych dotyczy funkcjonowania LGR i zostanie zrealizowana na kolejnym etapie realizacji badania i jest uzależniona od wdrożenia rekomendacji dotyczącej usunięcia wskazanych celów ogólnych i celów szczegółowych z LSROR jako nie wynikających z wdrożenia środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności (patrz. Rekomendacja na str. 57).

Wniosek:

W ramach badania ewaluacyjnego dokonano pomiaru realizacji LSROR w oparciu o przyjęte wskaźniki rezultatu i produktu w ramach wybranych oraz LGR wniosków.

Na marzec 2013 roku LSROR Zalew Szczeciński został zrealizowany na poziomie wskaźników rezultatu w 34%, natomiast na poziomie wskaźników produktu w 51%. Na podstawie danych uzyskanych w toku ewaluacji można stwierdzić, że stopień realizacji strategii jest zadawalający.

Szczegółowe zestawienie realizacji celów ogólnych i celów szczegółowych na poziomie wskaźników rezultatu i wskaźników produktu przedstawia określone zostało w tabeli stanowiącej załącznik nr 6 do raportu. W poniższym zestawieniu wskazano syntetyczne zestawienie pomiaru realizacji celów ogólnych i celów szczegółowych LSROR (Tabela):

Tabela 15. Poziom realizacji LSROR Zalew Szczeciński wskaźnik rezultatu i produktu na podstawie wniosków wybranych przez Komitet LGR – marzec 2013 roku

Cele ogólne i cele szczegółowe LSROR	procent realizacji (%)	
	wskaźnik rezultatu	wskaźnik produktu
I. Poprawa walorów turystyczno – rekreacyjnych małych miejscowości	38,2%	57,9%
I.1. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki wodnej	0,0%	0,0%
I.2. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej i rekreacji mieszkańców	0,0%	0,0%
I.3. Zachowanie folkloru, tradycji i regionalnej historii	27,8%	87,5%
I.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu na ciągach komunikacyjnych	37,5%	75,0%
I.5. Poprawa warunków funkcjonowania lokalnej komunikacji	100,0%	33,3%
I.6. Rewitalizacja miejsc odpoczynku i rekreacji	33,3%	100,0%
I.7. Poprawa dostępu do Internetu na obszarze LSROR	25,0%	33,3%
I.8. Poprawa dostępu młodzieży do edukacji, kultury, sportu i rekreacji	50,0%	100,0%
I.9. Aktywizacja życia kulturowego na wsiach i w małych miejscowościach	100,0%	100,0%
I.10. Dostosowanie budynków/lokali publicznych oraz obiektów rekreacyjno-sportowych do potrzeb osób niepełnosprawnych	8,4%	50,0%
II. Dywersyfikacja źródeł dochodów rybaków	25,0%	47,5%
II.1. Rozwój usług ekoturystycznych	0,0%	12,5%
II.2. Rozwój usług gastronomicznych	8,4%	50,0%
II.3. Rozwój sieci handlowej w miejscowościach turystycznych	66,7%	75,0%
II.4. Rozwój działalności usługowej	50,0%	100,0%
II.5. Zmiana kwalifikacji zawodowych	0,0%	0,0%
III. Poprawa warunków funkcjonowania sektora rybackiego	16,7%	8,3%
III.1. Wspieranie infrastruktury drobnego rybactwa	0,0%	0,0%
III.2. Poprawa jakości produktów rybackich i rozszerzenie oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego	16,7%	8,3%
IV. Rozwój lokalnego sektora usług	50,0%	100,0%
IV.1. Rozwój usług gastronomicznych	100,0%	100,0%
IV.2. Rozwój usług handlowych	0,0%	100,0%
IV.3. Poprawa dostępu do usług socjalnych i opieki zdrowotnej	0,0%	100,0%
IV.4. Rozwój innych usług	100,0%	100,0%
V. Poprawa warunków środowiska naturalnego	41,7%	41,7%
V.1. Zachowanie rodzimej ichtiofauny Zalewu Szczecińskiego	0,0%	0,0%
V.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego	100,0%	100,0%
V.3. Ochrona obszaru Natura 2000	0,0%	0,0%
V.4. Poprawa bezpieczeństwa szlaków wodnych i przystani	0,0%	0,0%
V.5. Ochrona przeciwpowodziowa	100,0%	100,0%
V.6. Poprawa warunków naturalnego tarła ryb łososiowatych	50,0%	50,0%
VI. Aktywizacja lokalnego środowiska rybackiego i społecznego	nie dokonano pomiaru	nie dokonano pomiaru

VI.1. Szybkie osiągnięcie sprawności organizacyjnej, administracyjnej i merytorycznej LGR	nie dokonano pomiaru	nie dokonano pomiaru
VI.2. Aktywizacja i współdziałanie lokalnych społeczności	nie dokonano pomiaru	nie dokonano pomiaru
VI.3. Promocja obszaru, sektora rybackiego, LGR i LSROR	nie dokonano pomiaru	nie dokonano pomiaru
VII. Stworzenie warunków do rozwoju obszaru i ochrony zasobów rybackich Zalewu Szczecińskiego poprzez współpracę regionalnych i transgranicznych instytucji i organizacji rybackich	nie dokonano pomiaru	nie dokonano pomiaru
VII.1. Wymiana informacji i doświadczeń dotyczących sektora rybackiego i obszarów zależnych od rybactwa	nie dokonano pomiaru	nie dokonano pomiaru
VII.2. Planowanie i realizacja wspólnych działań prorozwojowych oraz ocena ich rezultatów	nie dokonano pomiaru	nie dokonano pomiaru

Źródło: Opracowanie własne

6. Ocena systemu zarządzania i wdrażania LSROR

6.1. Ocena spójności założeń budżetowych LSROR

Przepisy rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. regulując maksymalne sumy środków jakie mogą być wydatkowane przez LGR, a w konsekwencji określone w LSROR. Obowiązek stosowania przepisów ww. rozporządzenia nałożony został również w umowie ramowej (§3 ust 1), która wprost odwołuje się do zapisów z ww. rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r.:

- §1 ust 5 rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r.; wysokość środków na LSROR nie przekracza iloczynu liczby mieszkańców i kwoty wskazanej w rozporządzeniu,
- §1 ust 6 lit a) rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r.; nie więcej niż 5% środków LSROR na promowanie projektów współpracy,
- §1 ust 6 lit b) rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r.; nie więcej niż 10% środków LSROR na funkcjonowanie oraz nabywanie umiejętności i aktywizację,
- §1 ust 6 lit c) rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r.; nie więcej niż 35% środków LSROR na operacje realizowane przez podmioty publiczne,
- § 2 ust 1 rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r.; współczynnik rybackości dla obszaru objętego LSROR wynosi, co najmniej 0,5,
- Załącznik nr 1 do rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r.; spełnienie szczegółowych warunków jakim powinna odpowiadać LSROR

Wniosek:

W wyniku badania ustalono, że LSROR Zalew Szczeciński wypełnia warunki określone w rozporządzeniu MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w zakresie spójności założeń budżetowych. W wyniku badania stwierdzono jednakże, że wysokość środków finansowych przeznaczonych przez LGR Zalew Szczeciński na finansowanie operacji realizowanych w ramach LSROR przez podmioty publiczne wynosi więcej niż 35% środków finansowych przeznaczonych łącznie w ramach LSROR. W LSROR Zalew Szczeciński pozycja ta określona została na poziomie 35,00000404%.

Zgodnie z §1 ust 6 lit c. rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w brzmieniu nadanym w nowelizacji obowiązującej od dnia 2 marca 2010 roku przepis stanowi, że „wysokość środków finansowych przeznaczonych przez stowarzyszenie na finansowanie operacji realizowanych w

ramach LSROR przez podmioty publiczne wynosi nie więcej niż 35% środków finansowych, obliczonych zgodnie ...”. Przepis § 2 nowelizacji rozporządzenia stanowi, że „do postępowań w sprawie wyboru LGR do realizacji LSROR, wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, stosuje się przepisy dotychczasowe.” Należy podkreślić, że w ww. przepisie przejściowym nie uregulowany został termin na dostosowanie LSROR do nowych wymogów określających w inny niż dotychczas sposób limit środków finansowych, które mogą być przeznaczone na operacje realizowane przez podmioty publiczne. W pierwotnym brzmieniu §1 ust 6 lit c. rozporządzenia określał, że „wysokość środków finansowych przeznaczonych przez stowarzyszenie na finansowanie operacji realizowanych w ramach LSROR przez podmioty społeczne i gospodarcze wynosi nie mniej niż 50 % środków finansowych, obliczonych zgodnie ...”.

W ocenie IZ w związku z tym, że grupa została wybrana do realizacji LSROR w konkursie na podstawie przepisów rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w brzmieniu przed nowelizacją rozporządzenia, nie występuje naruszenie przepisów ww. rozporządzenia.

Rekomendacja:

Rekomenduje się realokację środków LSROR przeznaczonych na finansowanie operacji realizowanych w ramach LSROR przez podmioty publiczne i dostosowanie do przepisów rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. w brzmieniu nadanym w nowelizacji obowiązującej od dnia 2 marca 2010 roku (§1 ust 6 lit c.) w wysokości nieprzekraczającej 35% tj. maksymalnie 34,99%.

6.2. Ocena funkcjonowania Komitetu LGR

Komitet LGR jest ciałem opiniodawczym i decyzyjnym LGR. Podstawowym zadaniem Komitetu jest wybór operacji (projektów), które mają być realizowane w ramach opracowanej przez stowarzyszenie LSROR w ramach Programu. Zgodnie z §26 ust. 5 rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 r., w terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o dofinansowanie LGR dokonuje wyboru operacji i sporządza listy. W ciągu tego terminu powinno odbyć się również posiedzenie odwoławcze w razie takiej konieczności. Obowiązkiem LGR jest przekazanie do SW oryginałów wybranych i niewybranych wniosków o dofinansowanie, uchwał Komitetu w sprawie wyboru i list wybranych i niewybranych wniosków. W LGR pozostaje potwierdzona za zgodność z oryginałem kopia ww. dokumentacji w sprawie wyboru operacji (projektów). Przekazywanie dokumentacji związanej z wyborem wniosków odbywało się głównie w ostatnich przewidzianym prawem dniu (43-45 dzień od dnia zakończenia naboru). W ocenie badanych respondentów członków stowarzyszenia zasady i procedury funkcjonowania Komitetu generalnie oceniane są dobrze (Wykres):

Wykres 9. Subiektywna ocena zasad i procedur funkcjonowania Komitetu LGR Zalew Szczeciński

Jak ocenia Pan/i zasady i procedury funkcjonowania Komitetu przyjęte w LGR Zalew Szczeciński?

31.5%	17	Dobrze
35.2%	19	Raczej dobrze
9.3%	5	Raczej źle
11.1%	6	Nie wiem/trudno powiedzieć

Źródło: Ankieta 1. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=54

Wniosek:

W ramach badania dobrze oceniono dotychczasową działalność Komitetu LGR. W ramach analizy ustalono, że LGR Zalew Szczeciński przestrzegał terminu przewidzianego na rozpatrzenie wniosku.⁴⁷ Należy pozytywnie ocenić zaangażowanie Komitetu w wypełnianie obowiązku LGR związanego z wyborem operacji do dofinansowania. **Średnia frekwencja członków Komitetu LGR na posiedzeniach dotyczących wyboru operacji dla konkursów ogłoszonych do marca 2013 roku wyniosła 68%.** Pozytywną ocenę przyjętych zasad i procedur funkcjonowania Komitetu potwierdza badanie ankietowe członków LGR.

Stosowanie do zapisów umowy ramowej LGR ma obowiązek przekazywania właściwemu organowi samorządu województwa oryginałów list wybranych operacji, list niewybranych operacji, uchwał komitetu LGR w sprawie wyboru operacji wraz ze wszystkimi złożonymi wnioskami o dofinansowanie na operacje w ramach realizacji LSROR. LGR przechowuje również kopie ww. dokumentów potwierdzone za zgodność z oryginałem (§5 ust 4 umowy ramowej).

Rekomendacja:

Zgodnie z §5 ust 4 zd. 2 umowy ramowej „LGR przechowuje kopie ww. dokumentów potwierdzone za zgodność z oryginałem”. Rekomenduje się dodatkową weryfikację realizacji obowiązku nałożonego na LGR w zakresie przekazywania do SW oryginałów dokumentacji złożonej przez wnioskodawcę podczas naborów.

Zgodnie z zasadą trójsektorowości w składzie grupy oraz na poziomie organu decyzyjnego (Komitetu) zapewniony jest udział przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Dodatkowe wymogi odnośnie minimalnego składu Komitetu określone zostały w umowie ramowej (§5 ust 11). Zgodnie z przepisami ustawy i rozporządzenia, określone zostały wymogi dotyczące składu Komitetu LGR:

- co najmniej 50-procentowego udziału partnerów podmiotów sektora społecznego i gospodarczego w składzie komitetu LGR oraz co najmniej 50-procentowego udziału w składzie komitetu podmiotów spełniających warunki, o których mowa w § 2 ust. 1 rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 r. (sektor rybacki),
- w składzie komitetu, co najmniej trzech przedstawicieli sektora publicznego,
- w składzie komitetu, co najmniej trzech przedstawicieli sektora gospodarczego,
- w składzie komitetu, co najmniej trzech przedstawicieli sektora społecznego.

W ocenie IZ, wymogu utrzymania składu Komitetu odpowiadającego powyższym kryteriom zasady trójsektorowości nie ma w trakcie posiedzeń Komitetu. Wymóg ten powinien zostać spełniony na okres podejmowania decyzji o wyborze operacji przez Komitet LGR.

Wniosek:

W wyniku przeprowadzonego badania ustalono, że wszystkie LGR Zalew Szczeciński zapewnił w składzie Komitetu, co najmniej 50-procentowy udziału partnerów podmiotów sektora społecznego i gospodarczego oraz co najmniej trzech przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego.

⁴⁷ tj. 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o dofinansowanie LGR dokonuje wyboru operacji i sporządza listy).

Zmiany w składzie Komitetu są naturalną konsekwencją upływu kadencji tego organu lub rezygnacji z pełnienia funkcji członka Komitetu. LGR posiada dowolność w dokonywaniu zmiany w składzie Komitetu w okresie trwania Programu. W całym okresie obowiązywania Programu skład Komitetu powinien odpowiadać zasadzie trójsektorowości i wymaganego udziału przedstawicieli sektora rybackiego oraz udziału przedstawicieli sektora społeczno-gospodarczego (min 50%). Analiza dokumentacji pokontrolnej pokazuje jednak, że w dotychczas prowadzonych kontrolach w LGR nie weryfikowano utrzymania składu Komitetu w trakcie okresu obowiązywania Programu. Zadaniem Komisji Rewizyjnej funkcjonującej w stowarzyszeniu jest kontrolowanie całokształtu działalności LGR oraz dokonywanie oceny tej działalności. Funkcjonowanie Komisji Rewizyjnej nie było przedmiotem badania ze strony podmiotów kontrolujących.

W ramach badania nie stwierdzono, sytuacji żeby członek Komitetu LGR był jednocześnie członkiem innego organu stowarzyszenia. W ocenie LGR, procedowanie wniosków o dofinansowanie na etapie LGR przebiegało sprawnie. Wśród beneficjentów jedynie pojedyncze głosy świadczą o tym, że ocena wniosku przez LGR trwała zbyt długo oraz, że LGR nie dotrzymała terminów zgłaszania uwag i zapytań do wniosku.

Zgodnie z §28 rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku, LGR informuje wnioskodawcę o wybraniu bądź niewybraniu operacji, wskazując przyczyny niewybrania. W przypadku negatywnej decyzji Komitetu wnioskodawca, po otrzymaniu informacji, może wnieść środki odwoławcze przewidziane w LSROR w terminie, trybie na warunkach tam określonych. Określenie procedury odwoławczej w LSROR obowiązkowe. Obowiązek ten określony został w rozporządzeniu MRiRW z dnia 29 września 2009 roku. LGR Zalew Szczeciński określił wymagane prawem procedury odwoławcze w LSROR; dodatkowo w załączniku nr 4 do LSROR znajduje się formularz odwołania od decyzji komitetu. LGR Zalew Szczeciński uregulował procedurę bezstronności w lokalnej strategii. W załączniku nr 2 do LSROR znajduje się wzór karty „Oświadczenia bezstronności” członków Komitetu pozwalające na wyłączenia członka Komitetu LGR z procesu dokonywania wyboru operacji w sytuacji, gdy pojawiają się wątpliwości, co do bezstronności tej osoby.

6.3. Ocena kryteriów oceny operacji

LGR dokonuje wyboru operacji wymienionych w § 1 pkt 1 lit. a—d zgodnie z art. 45 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 spośród operacji, które są zgodne z LSROR oraz na podstawie kryteriów wyboru operacji określonych w LSROR. Opis kryteriów oceny wniosków określony została w LSROR Zalew Szczeciński w Rozdziale 9. Opis procedur oceny operacji przez Komitet (str. 51). W ramach procedury oceny wniosku na poziomie LGR określono etap oceny formalnej wniosku realizowany na poziomie biura LGR, czego wynikiem jest wypełnienie Karty oceny formalnej wniosku, której wzór stanowi załącznik nr 3 do LSROR (str. 103). Następnie wniosek podlega ocenie merytorycznej przez Komitet LGR. W wyniku oceny merytorycznej wypełniana jest Karta oceny merytorycznej, której wzór stanowi załącznik nr 4 i nr 5 do LSROR (odpowiednio str. 105 i 107).

Każdy projekt, który spełni kryteria dopuszczające zgodności operacji z LSROR, oceniany jest wg Lokalnych Kryteriów Wyboru. W LSROR Zalew Szczeciński ustanowiono takie same lokalne kryteria wyboru dla każdego z rodzaju operacji w ramach środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności (4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4). Inne kryteria oceny określone zostały natomiast dla projektów sektora społecznego i gospodarczego oraz publicznego.

Ocena zgodności operacji z LSROR

Ocena wniosku o dofinansowanie jest II etapowa: Etap I –obejmuje ocenę formalną wniosku na zgodność z LSROR. Oceny tej dokonuje Biuro LGR poprzez wypełnienie „Karty oceny formalnej”.

Wzór przedmiotowej „Karty” stanowi załącznik nr 2 do niniejszego Regulaminu. Etap II – obejmuje ocenę merytoryczną wniosku wg kryteriów przypisanych do kategorii wg źródeł finansowania tj. sektor społeczno – gospodarczy oraz sektor publiczny.

Wniosek:

Przyjęte zasady oceny formalnej operacji z LSROR wymagają dodatkowej analizy z uwagi na fakt, że ocena zgodności operacji z LSROR dokonywana jest przez pracownika biura LGR, a nie przez Komitet.

Zgodnie z zapisami w „Karcie oceny formalnej wniosku” Wniosek podlega odrzuceniu bez możliwości uzupełnienia z uwagi na negatywny wynik oceny formalnej. W ramach oceny formalnej wniosku LGR (biuro LGR) dokonuje oceny, czy wnioskodawca jest podmiotem kwalifikującym się do przyznania pomocy zgodnie z kryteriami określonymi w rozporządzeniu MRiRW z dnia 15 października 2009 roku. Dodatkowo wskazane kryteria potwierdzają jedynie zaistnienie pewnych okoliczności, a nie służą pomiarowi ich jakości. Kryteria te w większości przypadków mają naturę wymogów, określonych w rozporządzeniu MRiRW z dnia 15 października 2009 rok, które mają być weryfikowane na etapie rozpatrywania wniosków przez Urząd Marszałkowski. Procedura wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia określona została w przepisach prawa na poziomie wnioskodawca - SW. SW wzywa składającego wniosek do uzupełnienia. Wnioskodawca może zostać wezwany do uzupełnienia wniosku maksymalnie dwukrotnie. Procedura wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia wniosku realizowana na poziomie wnioskodawca - LGR nie została określona w LSROR ani w Regulaminie Komitetu, co wpływać może negatywnie na przejrzystość procesu oceny wniosku.

W LSROR Zalew Szczeciński określona została procedura oceny formalnej wniosku obejmująca jedynie w części ocenę zgodności operacji z LSROR. Dominującą praktyką w zakresie oceny operacji jest przyjęcie podejścia potwierdzającego zaistnienie pewnych okoliczności np. przeprowadzenie konkretnych działań. Podczas oceny zgodności z LSROR, ocena dokonywana jest przez pracownika biura, który zaznacza w karcie weryfikacji odpowiedź pytania dotyczące oceny formalnej *sensu stricto* oraz oceny zgodności z LSROR (wyciąg z Karty):

Czy operacja jest zgodna z LSROR realizowaną przez LGR Zalew Szczeciński:	
	TAK ☐ NIE ^{*)} ☐
Zgodność operacji z LSROR potwierdza niżej określona klasyfikacja operacji:	
Środek /Rodzaj operacji	nr ☐ / nr ☐
Cel ogólny	nr ☐
Cel szczegółowy	nr ☐
Operacje (typ)	nr ☐

Mając na uwadze możliwość przypisania operacji do kilku celów szczegółowych jednocześnie proponuje się rozważenie modyfikacji karty oceny umożliwiającej wpisanie również innych celów niż tylko jeden cel w karcie:

Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?

- Celu szczegółowego I.1. tak nie
- Celu szczegółowego I.2. tak nie

- Celu szczegółowego I.3. tak nie

itd.

Wątpliwości interpretacyjne może budzić przypadek, kiedy operacja spełnia więcej niż jeden typ operacji wskazany w LSROR bądź więcej niż jeden cel szczegółowy. Odnosnie zgodności z, co najmniej jedną operacją zaplanowaną w LSROR, wnioskodawca powinien zostać poinformowany, jak będzie przebiegać ocena wniosku w przypadku, jeśli tylko część zadań w nim zaplanowanych realizuje daną, zaplanowaną w LSROR operację. Właściwe poinformowanie wnioskodawców co do procedury oceny operacji z LSROR usprawni procedurę oceny wniosku i zmniejszyć może liczbę odwołań od decyzji Komitetu. Niezależnie od tego, wątpliwości budzić może ocena, czy wniosek został złożony na wymaganym formularzu (pyt. nr 6) lub czy formularz został wypełniony zgodnie z instrukcją (pyt. nr 6.1); jakie dokumenty stanowiąc będą dowód wypełnienia wskazanych powyżej warunków.

Zgodnie z przepisami praw, Organ samorządu województwa rozpatruje wniosek o dofinansowanie w terminie 3 miesiące od dnia przekazania wniosku przez LGR, który ocenia wniosek wyłącznie w zakresie zgodności z LSROR i lokalnymi kryteriami oceny. Usunięcie braków we wniosku w ciągu 14 dni od dnia doręczenia wezwania wnioskodawcy.

Rekomendacja:

Rekomenduje się modyfikację procedury oceny formalnej wniosku i zapewnienie aby ocena zgodności operacji z LSROR była dokonywana przez Komitet LGR. W konsekwencji karta oceny formalnej powinna przybrać postać karty oceny zgodności operacji z LSROR wypełnianej przez każdego z członków Komitetu. Możliwie jest jednoczesne pozostawienie oceny kompletności wniosku na etapie oceny biura LGR. Negatywna ocena na etapie kontroli biura LGR nie powinna jednak skutkować odrzuceniem wniosku. Zasadne będzie również określenie procedury wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia wniosku na etapie wstępnej weryfikacji przez biuro LGR w Regulaminie Komitetu LGR.

Rekomenduje się bieżące informowania potencjalnych wnioskodawców o zasadach oceny dokonywanej przez Komitet w zakresie oceny zgodności operacji z LSROR. Wydanie publikacji prezentującej najlepsze praktyki (*best practices*) i przykłady, które pokarzą wnioskodawcą złe przykłady (*worst practices*).

Ocena zgodności zgodnie z lokalnymi kryteriami oceny

LGR stosuje wielopunktowy system oceny, tj. kryteria mają wartości od 0 (lub 1) do kilku punktów. **Nie ma zróżnicowania między kryteriami dla wniosków składanych w ramach różnych operacji.** Kryteria te nie zostały opisane osobno w sposób charakteryzujący ich odmiennosć w zakresie oceny wniosków składanych w ramach konkretnej operacji. W ramach oceny operacji zgodnie z lokalnymi kryteriami oceny w LSROR Zalew Szczeciński stosowane są karty oceny. W procesie oceny stosowane są karty oceny, której wzór stanowi załącznik do LSROR. Karta zawiera kryteria oceny, które są inne bądź inaczej zdefiniowane dla operacji sektora publicznego i społeczno-gospodarczego. Niektóre kryteria zostały przyjęte jedynie dla sektora publicznego lub społeczno-gospodarczego. Tak ustanowione kryteria stwarzają okoliczność, w której nie jest oceniana wartość merytoryczna operacji w poszczególnych działaniach a jedynie zgodność z kryteriami, które tej wartości nie oceniają. Główny nacisk położono na statut wnioskodawcy (osoba związana z rybaństwem) i rozwój działalności rybackiej. Wątpliwość ewaluatora budzi fakt, że tak skonstruowane kryteria nie są w stanie posłużyć jako dobre narzędzie do merytorycznej oceny wniosków.

W LSROR Zalew Szczeciński wybrane zostały następujące kryteria oceny:

- 1) Procent wnioskowanej kwoty dofinansowania do ogólnej wartości projektu;
- 2) Wartość wnioskowanego dofinansowania;
- 3) Kryterium statusu wnioskodawcy (podmiot należy do sektora rybackiego, zgodnie z §2 ust. 1 rozporządzenia MRiRW z dnia 29 września 2009 roku, wycofanie z eksploatacji statku rybackiego lub zaprzestanie wykonywania zawodu rybaka, członkostwo w LGR);
- 4) Wpływ operacji na poprawę stanu środowiska naturalnego
- 5) Powstanie nowych miejsc pracy;
- 6) Liczba wniosków tego samego wnioskodawcy, które wcześniej zostały wybrane do dofinansowania;
- 7) Charakter operacji (poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru, innowacyjność, wzmocnienie aktywności gospodarczej obszaru LGR, poprawa jakości usług na obszarze LGR);
- 8) Miejsce realizacji operacji (miejscowość do 500 mieszkańców);
- 9) Oddziaływanie czasowe operacji;
- 10) Kompletność wniosku.

W ramach analizy dokonano oceny wyboru lokalnych kryteriów pod kątem realizacji celów ogólnych, celów szczegółowych i operacji wskazanych w LSROR. Wynik przedstawiono poniżej:

Kryterium Procent wnioskowanej kwoty dofinansowania do ogólnej wartości projektu oraz Wartość wnioskowanego dofinansowania

Brak uwag do kryterium

Kryterium – przynależność do sektora rybackiego

Brak uwag do kryterium

Kryterium - statusu wnioskodawcy

Może dojść do sytuacji, w której wnioskodawca przed złożeniem wniosku o dofinansowanie zostanie członkiem LGR oraz uiszczy wymagane składki. Tym samym osoby będące członkami LGR od początku jego założenia i aplikującymi o środki w ramach Osi priorytetowej 4, będą tak samo oceniane jak osoby, które zostały członkami w ostatnim roku wdrażania Osi priorytetowej 4 (a nawet tuż przed ogłoszeniem konkursu). Przedmiotowe kryterium prawidłowo nagradza punktami długość stażu członków w LGR. Proponuje się modyfikację kryterium w celu promowania aktywnego udziału w działaniach LGR, a nie tylko członkostwo w stowarzyszeniu (udział w walnych posiedzeniach, prowadzenie działań promocyjnych, udział w szkoleniach, spotkaniach organizowanych przez LGR).

Kryterium - wpływ operacji na poprawę stanu środowiska naturalnego

W ramach kryterium dokonano podziału: duży, niewielki, neutralny. W związku z faktem, iż w LSROR brak sprecyzowanych definicji pojęć „duży”, „niewielki” pojawia się możliwość nadinterpretacji sformułowań użytych we wniosku idącej w kierunku uznania niektórych operacji mniej lub więcej wpływających na poprawę stanu środowiska naturalnego.

Kryterium - powstanie nowych miejsc pracy

Kryterium nie ujęte dla wniosków sektora publicznego. W ramach kryterium dokonano gradacji możliwej liczby punktów (od 1 pkt. za jedno tworzone miejsce pracy; do 4 pkt. za powyżej 3 miejsc pracy). Nie określono możliwości przyznania 0 pkt np. za nie tworzenie żadnego miejsca pracy. Liczba możliwych punktów wydaje się niewspółmierna do nakładów rzeczowych w celu realizacji operacji tworzącej miejsca pracy (w innym kryterium oceny kompletności wniosku trzymuje się 3 pkt. „jedynie za” prawidłowo złożony kompletny wniosek).

Kryterium - liczba wniosków tego samego wnioskodawcy, które wcześniej zostały wybrane do dofinansowania

Kryterium nie ujęte dla wniosków sektora publicznego. Promuje się wnioskodawców nowych, których żaden wniosek nie został wybrany do dofinansowania. Proponuje się weryfikację tego kryterium. W praktyce funkcjonowania LGR i LGD występuje wiele podmiotów (szczególnie publicznych) realizujących wydarzenia cykliczne na obszarze LSROR bądź będące kontynuacją i rozwinięciem wcześniejszego projektu.

Kryterium - charakter operacji

Kryterium nie ujęte dla wniosków sektora publicznego. Należy skorygować ww. kryterium poprzez wyjaśnienie, czym jest innowacyjność operacji; przykładowe rodzaje innowacji to: innowacja technologiczna, społeczna, produktowa, organizacyjna; propozycja zapisu: *Przez innowacyjność należy rozumieć zespół cech określonego przedsięwzięcia, które powstaje w oparciu o nowy pomysł (inwencję), stanowiącego, co do formy i zawartości merytorycznej, nowość na danym obszarze i/lub środowisku. Wymiar innowacyjności powinien przejawiać się w co najmniej jednym z wymiarów: uczestnika projektu, sposobu rozwiązania problemu lub formy wsparcia.*

Pożądanym rozwiązaniem będzie przyjęcie własnej nomenklatury pojęcia innowacyjności w LSROR; proponuje się zdefiniowanie pojęcia „poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru” i co ma być przejawem takiej poprawy; podobnie niedookreślone pojęcie to „poprawa jakości usług na obszarze LGR”. Konieczna jest zmiana redakcji „obszar LGR” na „obszar LSROR”. Brak logiki między brzmieniem kryterium a punktacją. Punktacja nie pozwala na ocenę stopnia wpływu operacji na dana kwestię (ocena w granicach 0 pkt lub 2 pkt).

Kryterium - miejsce realizacji operacji

Kryterium nie ujęte dla wniosków sektora publicznego. Kryterium promować ma realizację operacji w miejscowości do 500 mieszkańców według danych GUS. Wydaje się problematyczne uzyskanie transparentnych danych o liczbie mieszkańców sołectw i miasteczek z obszaru LSROR, celem weryfikacji przez wnioskodawcę na etapie opracowywania wniosku. Wysoce czasochłonne wydaje się również ocenianie wniosku przez Komitet i w zakresie tego kryterium, wątpliwości interpretacyjne budzi zakres oddziaływania operacji; czy kryterium ma wspierać operacje oddziałujące na małe tereny podczas gdy założeniem powinno być wybieranie projektów możliwie szeroko oddziałujących. Zasadne będzie wskazanie i określenie kryterium dla uzyskania 0 pkt.

Kryterium - oddziaływanie czasowe operacji

Brak uwag do kryterium

Kryterium - kompletność wniosku

Braków załączników, które pozwalałyby LGR rzetelnie rozpatrzyć wniosek wydaje się być istotnym problemem we właściwej ocenie wniosku przez Komitet, a następnie przez SW. Pozytywnie należy ocenić wprowadzenie kryterium kompletności wniosku.

Kryterium dla operacji sektora społeczno-gospodarczego oraz publicznego. Dla operacji sektora społeczno-gospodarczego max. 6 pkt, dla operacji sektora publicznego max. 3 pkt. W kryterium wprowadza się rozróżnienie na kompletność i niekompletność wniosku w nieistotnym zakresie oraz niekompletność w znaczącym zakresie. Wątpliwość budzi dlaczego wniosek niekompletny wnioskodawcy sektora społeczno-gospodarczego otrzyma max. inną liczbę punktów niż publicznego. Wskazane będzie zatem ujednoczenie punktacji w sektorach; jako **oczywistą omyłkę pisarską** należy uznać przyznawanie punktów (3 pkt) za złożenie niekompletnego wniosku w znaczącym zakresie przez wnioskodawcę z sektora publicznego. Konieczne będzie jednak prawidłowe określenie punktu dla tego kryterium w sprostowaniu strategii (bez konieczności aktualizacji LSROR).

Wniosek:

Ocena szczegółowa zawartości merytorycznej operacji jest w istocie oceną zgodności operacji z lokalnymi kryteriami oceny i tak powinna być definiowana. W ramach oceny zgodnie z lokalnymi kryteriami oceny Komitet wybiera do dofinansowania wnioski, które uzyskały największą ilość punktów w ramach oceny merytorycznej w kolejności odpowiadającej miejscu na liście wniosków podlegających ocenie. Nie wszystkie kryteria są mierzalne, nie wszystkie są dostatecznie dobrze opisane. W LSROR, ani w Regulaminie Komitetu nie określona została minimalna liczba punktów koniecznych do pozytywnej oceny wniosku pod względem zgodności z lokalnymi kryteriami. Brak minimalnej liczby punktów może skutkować koniecznością dokonania wyboru operacji, która w nieznacznym stopniu będzie zgodna z lokalnymi kryteriami oceny.

Wniosek:

Pozytywnie należy ocenić przyjęcie kryterium procentu wnioskowanej kwoty dofinansowania do ogólnej wartości projektu (tzn. zintegrowanie) i innowacyjność operacji. Przyjęty system kryteriów oceny nie został jednak powiązany ze wskaźnikami oddziaływania, rezultatu i produktu wskazanymi w LSROR. Dzięki właściwie określonym kryteriom oceny można promować te projekty (operacje) które wpłyną na efektywność realizacji LSROR i podniosą wskaźnik realizacji (na poziomie oddziaływania, rezultatu oraz produktu).

Rekomendacja:

W przypadku kryteriów jakościowych, merytorycznych nie należy stosować dwustopniowego kryterium, tj. takiego, kiedy oceniający członek Komitetu ma możliwość przyznania jedynie maksymalnej liczby punktów albo nie przyznania ich wcale. Skutkuje to bowiem brakiem możliwości wartościowania oceny. Zasadne jest również określenie minimalnej liczby punktów, jaka kwalifikuje operację do dofinansowania, tak, aby wykluczyć z realizacji projekty niskiej jakości. Każde z kryteriów lokalnych oceny powinno być wyjaśnione i uzasadnione ze wskazaniem, jakie projekty będą preferowane w ocenie (informacja powinna być jasna i nie budząca wątpliwości dla wnioskodawcy).

Rekomendacja:

Rekomenduje się organizację warsztatów szkoleniowych dla członków LGR, w szczególności z udziałem członków Komitetu, w celu wypracowania lokalnych kryteriów oceny zgodnych z wskazanymi rekomendacjami w raporcie z badania ewaluacyjnego.

LGR stosuje kryterium promujące projekty innowacyjne w lokalnych kryteriach oceny.

Możliwe korzyści związane z innowacyjnością projektów mogą zostać utracone, jeżeli zasady kwalifikowalności będą zbyt szczegółowe lub zbyt ograniczone. Istotnie, bardzo ostre kryteria mogą utrudnić nowatorskie działania oraz ograniczyć rozwój (nowych) idei. Dlatego też kryteria selekcji (definicja innowacyjności) operacji innowacyjnych powinny być określone na poziomie LSROR w kontekście lokalnej strategii oraz warunków rozwoju i obszaru objętego strategią.

Pozytywnie należy ocenić przyjęcie kryterium procentu wnioskowanej kwoty dofinansowania do ogólnej wartości projektu (tzn. zintegrowanie).

Zasadne będzie utrzymanie mechanizmu promującego projekty zintegrowane z większym udziałem środków własnych oraz w mniejszym zakresie dofinansowane z funduszy unijnych często obciążone większym ryzykiem.

Dla realizacji celów PO RYBY 2007-2013 korzystne będzie wprowadzenie kryterium

równości szans. Przez równość szans należy rozumieć posiadanie takich samych warunków i możliwości realizacji aspiracji i wykorzystania potencjału. W takim znaczeniu równość szans odnosi się do równego dostępu do pożądaných dóbr, równego stopnia ich osiągania oraz równego startu w ubieganiu się o te dobra. Równość szans należy rozumieć szerzej niż tylko równość płci. Kryterium płci promujące operacje zwiększające rolę kobiet w sektorze rybactwa realizować będzie zasadę równości mężczyzn i kobiet wskazaną w art. 11 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006.

Warto też podkreślić, iż charakter wsparcia w ramach Osi priorytetowej 4 sprzyja promowaniu kobiet. W odróżnieniu od innych Osi priorytetowych skierowanych przede wszystkim do rybaków, Oś 4 zakłada rozwój inicjatyw i przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnych, co często jest domeną kobiet. W większości gospodarek kobiety są największą grupą, której udział w biznesie jest niższy niż w całej populacji. Dlatego też w społecznościach rybackich może istnieć niewykorzystany potencjał kobiet jako przedsiębiorców, wspierających organizacyjnie mężów rybaków.

Stosowanie powyższych kryteriów wyboru operacji wydaje się być szczególnie istotne zważywszy na realizację podstawowych założeń Osi priorytetowej 4. Wartym zastosowania będzie wprowadzenie monitoringu wybranych operacji zgodnie z kryterium innowacyjności, zintegrowania. Przedmiotowe zestawienie opracowywane okresowo po każdym z naborów będzie użyteczne na etapie sprawozdawczości końcowej wdrożenia LSROR. Pozostałe rekomendowane LGR kryteria rekomendowane do stosowania przez LGR w ramach procedury oceny wniosków o dofinansowanie, to:

- Partnerstwo i udział partnerów w realizacji projektów,
- Zaangażowanie społeczności lokalnej,
- Zachowanie zasady równości szans,
- Liczba nowych miejsc pracy,
- Aktywny udział w działaniach LGR, a nie tylko członkostwo w stowarzyszeniu (udział w walnych posiedzeniach, prowadzenie działań promocyjnych, udział w szkoleniach, spotkaniach organizowanych przez LGR).

6.4. Ocena działań informacyjno-promocyjnych i doradczych LGR

Zgodnie z treścią umowy ramowej, podstawowym zadaniem lokalnych grup rybackich jest realizacja LSROR. Aby to zadanie zrealizować lokalne grupy rybackie podejmują trzy podstawowe rodzaje działań: działania aktywizacyjno-informacyjne, doradztwo oraz ocena i wybór operacji do finansowania.

Działania ukierunkowane na aktywizowanie lokalnej społeczności, informowanie o LGR i LSROR, promocja LGR i LSROR

LGR Zalew Szczeciński przyjął model działań informacyjno-promocyjnych, opartych na komunikacji bezpośredniej oraz internetowej, z niewielkim udziałem instrumentów ATL (ang. Above The Line - pol. powyżej linii) – oznacza strategię działań marketingowych prowadzonych w mediach tradycyjnych typu telewizja, radio, prasa, plakaty, reklama zewnętrzna itp.). Był to wybór trafny, choć zapewne intuicyjny, z uwagi na to, że LGR nie przeprowadziło w okresie objętym badaniem badań w zakresie potrzeb informacyjnych grup docelowych. W tym zakresie LGR podejmował zróżnicowane działania, których celem było dotarcie z informacją na temat możliwości uzyskania pomocy finansowej ze środków będących w dyspozycji LGR do jak największej liczby mieszkańców, organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych i instytucji publicznych i zachęcenie adresatów tych informacji do złożenia wniosku o pomoc.

Pośród działań LGR skierowanych do mieszkańców obszaru w okresie objętym badaniem można wskazać na liczne spotkania informacyjne z wnioskodawcami, udostępnienie elektronicznego generatora wniosków na stronie www. LGR, organizacja imprez aktywizacyjnych (np. Zawody wędkarskie, obchody Dni Morza, w szczególności Dnia Rybaka itp.).

Efektom tych działań powinno było poinformowanie społeczności lokalnej o LGR i jej działalności, o wizji rozwoju obszaru zawartej w LSROR, a przede wszystkim o zasadach, warunkach i trybie przyznawania pomocy ze środków przeznaczonych na wdrażanie strategii. Ten efekt jest trudno mierzalny zarówno w aspekcie ilościowym (jak wielu mieszkańców obszaru posiada jakąkolwiek wiedzę na ten temat) jak i jakościowym (jaki jest poziom wiedzy mieszkańców na ten temat).

Nie ulega wątpliwości jednak, że złożenie wniosku o pomoc ze środków Osi priorytetowej 4 wymaga dobrej znajomości zasad realizacji tego programu. Można zatem przyjąć, że liczba złożonych wniosków jest miernikiem efektywności działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez LGR. Jako miernik można przyjąć liczbę wniosków złożonych na konkurs lub liczbę wniosków złożonych w określonym czasie, np. w ciągu roku. Miernikiem służącym do porównywania efektywności działań informacyjno-promocyjnych realizowanych na różnych obszarach rybackich może być liczba wniosków złożonych w danym roku odniesiona do liczby mieszkańców obszaru (np. na 1000 mieszkańców).

Wniosek:

W wyniku analizy pozytywnie należy ocenić efektywność realizowanych działań informacyjno-szkoleniowych LGR Zalew Szczeciński. W okresie objętym badaniem w latach 2010-marzec 2013 złożonych do LGR zostało 191 wniosków. Zgodnie z LSROR na grudzień 2008 roku obszar zamieszkiwało 64 576 mieszkańców. W okresie 2010-marzec 2013 na 1000 mieszkańców obszaru LSROR złożonych zostało 2,9 wniosków.

Rekomendacja:

Rekomenduje się intensyfikację działań aktywizacyjnych LGR spójnych z polityką promocji regionu zachodniopomorskiego. **Celem działań LGR powinna być sukcesywna budowa silnej**

tożsamości regionalnej mieszkańców oraz *genius loci*; Wspomaganie kształtowania regionalnej tożsamości mieszkańców dodatkowo przekłada się na mniejszą tendencję migracyjną (z regionu, który kocham, nie chcę wyjechać), zwiększony poziom regionalnego patriotyzmu konsumpcyjnego (częściej kupuję produkty z regionu) oraz zakorzenienie w regionie miejscowego kapitału (z regionu, który kocham, raczej nie przeniosę swojej firmy gdzie indziej).

Świadczenie doradztwa w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie

Doradztwo świadczone przez LGR jest adresowane do osób i podmiotów zdecydowanych na ubieganie się o dofinansowanie, które nie są pewne swoich umiejętności i wiedzy dotyczącej przygotowania wniosku. Efektem działań doradczych powinna być wysoka jakość składanych wniosków, jednak osiągnięcie tego celu jest trudne do zmierzenia. W ramach realizowanej usługi świadczenia pomocy i doradztwa uruchomione zostały **Gminne Punkty Konsultacyjne** w gm. Międzyzdroje, Stepnica i Wolin.

Wskaźnikiem, który do pewnego stopnia może być miernikiem jakości doradztwa świadczonego przez LGR jest liczba osób korzystających z tej formy pomocy w stosunku do liczby złożonych wniosków. Innym sposobem oceny skuteczności działań doradczych może być porównanie odsetka wniosków wybranych przez LGR do finansowania w grupie wnioskodawców, którzy korzystali z pomocy doradczej z takim samym wskaźnikiem obliczonym dla grupy wnioskodawców nie korzystających z doradztwa. Podobną analizę można przeprowadzić w stosunku do wniosków, które przeszły pozytywnie weryfikację Samorządu Województwa i z którymi SW zawarł umowę o dofinansowaniu operacji. Okresowy monitoring świadczonych usług doradczych (miesięcznie, rocznie) może przybrać następującą formę:

Tabela 16. Liczba oraz rodzaje podmiotów, które skorzystały z doradztwa w biurze LGR w zakresie przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy w ramach (na podstawie list, oświadczeń, rejestrów, notatek...) w okresie sprawozdawczym

Rodzaj podmiotu	Liczba podmiotów korzystających z doradztwa		Liczba podmiotów, których wnioski zostały wybrane przez LGR		Liczba podmiotów, którym została przyznana pomoc finansowa	
	w miesiącu sprawozdawczym	łącznie	w miesiącu sprawozdawczym	łącznie	w miesiącu sprawozdawczym	łącznie
Osoby fizyczne (z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą)						
Przedsiębiorca sektora rybackiego/ osoba mająca pracę związaną z sektorem rybactwa/ armator statku rybackiego						
Przedsiębiorca spoza sektora rybackiego						
Organizacja pozarządowa						
Gmina lub inna jednostka publiczna (szkoła, dom kultury, muzeum)						
Inne podmioty (podać jakie):						

RAZEM

Rekomendacja:

W celu zoptymalizowania działań LGR proponuje się gromadzenie dodatkowych danych z punktu widzenia ewaluacji realizacji działań szkoleniowo-doradczych dotyczących satysfakcji z doradztwa, jakości obsługi petentów i efektywności szkoleń realizowanych przez LGR. Rekomenduje się zbieranie danych w następujących obszarach jakością doradztwa świadczonego zgodnie z LSR potencjalnym beneficjentom wsparcia oraz liczba usług doradczych z podziałem na typy operacji i rodzaj beneficjenta.

Terminowy wybór operacji do dofinansowania

Wyznacznikiem sprawnego działania LGR związanego z oceną i wyborem operacji jest dotrzymanie określonego w rozporządzeniu 45-dniowego terminu przeznaczanego na rozpatrzenie złożonych wniosków i wybór operacji do finansowania. Frekwencja na posiedzeniach komitetu może być wskaźnikiem zaangażowanej postawy i poczucia odpowiedzialności osób pełniących funkcje w organach stowarzyszenia oraz odzwierciedleniem ogólnej atmosfery panującej wewnątrz stowarzyszenia. Zgodnie z przepisami rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 r. informacja o naborach powinna zostać podana do wiadomości w terminie, co najmniej 30 dni przed dniem rozpoczęcia terminu składania wniosków o dofinansowanie (§ 22 pkt 4).

Wniosek:

W ramach badania ustalono, że LSR Zalew Szczeciński terminowo publikował ogłoszenia o naborach wniosków, co najmniej 30 dni przed dniem rozpoczęcia terminu składania wniosków o dofinansowanie. Nie stwierdzono również naruszenia terminu 45 dni na rozpatrzenie wniosku.

6.5. Ocena funkcjonowania biura LGR

Zorganizowanie biura LGR

LGR po podpisaniu umowy ramowej miały 90 dni od dnia zawarcia umowy ramowej na zorganizowanie biura. Pod pojęciem „zorganizowanie biura” kryją się takie elementy, jak: zapewnienie pomieszczenia biurowego, wyposażenie biura w sprzęty biurowe i sprzęty komputerowe, zapewnienie dostępu telefonicznego, zapewnienie dostępu do Internetu, stworzenie strony internetowej, zatrudnienie osób do zadań administracyjno-biurowych czy zainstalowanie tablicy informacyjnej. Szczegółowe dane dla LGR Zalew Szczeciński prezentuje tabela:

Tabela 17. Organizacja elementów biura w LGR Zalew Szczeciński wyrażona w liczbie miesięcy, które upłynęły od momentu podpisania umowy ramowej

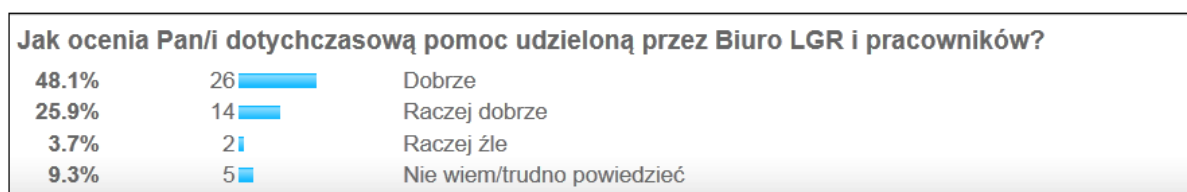
data podpisania umowy ramowej [miesiąc- rok]	Zapewnienie pomieszczenia biurowego	Wyposażenie biura w sprzęty biurowe i sprzęty komputerowe	Zapewnienie dostępu telefonicznego	Zapewnienie dostępu do sieci Internet	Stworzenie strony internetowej	Zatrudnienie osoby/ osób do zadań administracyjnych o-biurowych	Zapewnienie tablicy informacyjnej
11-2010	2	4	2	2	2	5	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raport końcowy wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji

W badaniach realizacji postanowień umowy ramowej⁴⁸ podnoszono, że w kraju są LGR, których średnia pensja jest znacznie wyższa od średniej pensji dla wszystkich LGR. Te LGR to np.: Darłowska Lokalna Grupa Rybacka, LGR Zalew Wiślany, LGR Zalew Szczeciński, LGR Pojezierze Bytowskie, LGR Żabi Kraj, Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka. W ocenie autorów raportu, powyższe dane pokazują, że są LGR, których efektywność gospodarowania finansami można ocenić niżej, ale są też LGR, które pomimo faktu, że posiadają największą liczbę mieszkańców, to jednak angażują mniej pracowników, niż LGR mniejsze.

Na potrzeby badania oceny własnej (ewaluacji) przeprowadzone zostało badanie ankietowe członków stowarzyszenia nt. funkcjonowania LGR. **Ponad 75% badanych dobrze oceniła dotychczasową pracę i pomoc świadczoną przez pracowników Biura LGR.**

Wykres 10. Subiektywna ocena udzielonej pomocy przez biuro LGR i pracowników

Źródło: Ankieta 1. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=54

Rekomendacja:

Rekomenduje się monitorowanie stanu zatrudnienia w poszczególnych LGR tak, by przyrost zatrudnienia odzwierciedlał możliwy potencjał danej grupy (który pośrednio zależy od wielkości obszaru objętego LSROR). Rekomenduje się wprowadzenie limitu etatów w biurze LGR w zależności np. od liczby mieszkańców, wielkości obszaru LSROR, budżetu LGR czy ilości potencjalnych wnioskodawców (wysoki poziom współczynnika duża rybackości oznaczający zwiększoną liczbę potencjalnych wnioskodawców). Ponoszenie przez LGR kosztów pracowniczych powyżej limitu nie będzie uznane za koszt kwalifikowany. Wprowadzenie limitu etatów w biurze LGR w zależności od liczby mieszkańców i wielkości obszaru LSROR rekomendowane jest z powodu optymalizacji kosztów funkcjonowania LGR. Koszt obsługi wnioskodawcy spoza obszaru LGR jest niezwykle trudny do ustalenia. Można przyjąć jednak, że przyjęte kryterium odpowiadać będzie realnie ponoszonym kosztom.

6.6. Ocena funkcjonowania strony internetowej LGR

W trakcie postępowania ewaluacyjnego strona LGR Zalew Szczeciński została poddana analizie przy pomocy aplikacji Alexa.com oraz Google Analytics. Strona www.lgr-zalew.pl nie została wyszukana w badanie analitycznej www.alexa.com⁴⁹ w zakresie stron o zasięgu krajowym. **Brak danych strony grupy świadczy o tym, że strona stowarzyszenia sprofilowana jest na konkretnego użytkownika - beneficjenta środków pomocowych PO RYBY 2007-2013 i lokalną społeczność obszaru LSROR.** W zestawieniu przedstawione zostały wyniki badania Alexa.com dla portali związanych z rybołówstwem i funduszami UE (Tabela):

⁴⁸ Raport końcowy wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Agrotec Polska sp. z o.o. na zlecenie MRiRW, (2013)

⁴⁹ Portal Alexa.com udostępnia między innymi takie dane jak: miejsce w rankingu, miejsce w rankingu w danym kraju, zasięg, liczba odsłon strony, liczba odsłon strony przypadająca na jedną wizytę na stronie, średni czas spędzony na stronie, liczba stron, które mają link do danej strony.

Tabela 18. Porównanie portali związanych z rybaństwem i funduszami unijnymi i strony LGR Zalew Szczeciński

Lp.	Nazwa	Adres	Ranking globalny	Ranking regionalny Polska
1.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	www.arimr.gov.pl	147.156	2.127
2.	Strona Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi	www.minrol.gov.pl	236.787	4.538
3.	Strona Polskiego Forum Morskiego forum poświęcone sprawom shiploverskim	www.portalmorski.pl	441.386	16.146
4.	Strona Organizacji Rybaków Łódziowych Producentów Ryb	www.portalrybacki.com	8.766.604	Brak danych regionalnych
5.	Strona LGR Zalew Szczeciński	www.lgr-zalew.pl	17.943.912	Brak danych regionalnych
6.	Wybrane losowo strony innych LGR:			
	LGR Pojezierze Suwalsko-Augustowskie	www.lgr-pojezierze.eu	Brak danych w Rankingu światowym	Brak danych regionalnych
	LGR Borowiacka Rybka	www.lgr-borowiackarybka.pl	Brak danych w Rankingu światowym	Brak danych regionalnych
	Kołobrzaska LGR	www.klgr.pl	13.623.496	Brak danych regionalnych
	Północnokaszubska LGR	www.plgr.pl	Brak danych w Rankingu światowym	Brak danych regionalnych
	LGR Obra - Warta	www.lgrow.pl	2.968.610	Brak danych regionalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Alexa.com; dane na dzień 1.02.2013 roku

Analiza krytycznych czynników sukcesu strony internetowej

Na potrzeby badania ewaluacyjnego LSROR Zalew Szczeciński stworzony został katalog kryteriów pozwalających ocenić funkcjonalności strony internetowej LGR. Celem analizy było wskazanie elementów krytycznych, które będą szczególnie dla spełnienia zidentyfikowanych celów strony internetowej:

- 1) podniesienie poziomu merytorycznego, technicznego oraz atrakcyjności strony internetowej administrowanej i redagowanej przez LGR w celu informowania społeczności lokalnej o funkcjach i zadaniach grupy;
- 2) wzrost skuteczności funkcjonowania LGR, poprzez aktywizację społeczności oraz realizację lokalnych strategii rozwoju poprzez udoskonalenie strony internetowej;
- 3) mobilizacja LGR do dostosowania swoich stron internetowych do jak najwyższych standardów.

Odbiorcami informacji zamieszczanych na stronie internetowej są różne podmioty lub ich grupy, mające różne potrzeby i wymagania. Pośród najważniejszych grupy odbiorców strony www. LGR Zalew Szczeciński można wyróżnić:

PODMIOT WSPÓŁPRACUJĄCY IP: SW Woj. Zachodniopomorskiego (Wydział Rolnictwa i Rybactwa, Biuro ds. Wdrażania Osi Priorytetowej 4 Programu Operacyjnego RYBY 2007 – 2013)

KLIENCI: beneficjenci operacji dostępnych w ramach Osi priorytetowej 4, przedsiębiorcy sektora rybackiego, osoby mających pracę związaną z sektorem rybactwa, armatorzy statków rybackich, przedsiębiorcy spoza sektora rybackiego, NGO's, gminy, inne jednostki publiczne (szkoła, domy kultury, muzeum)

CZŁONKOWIE LGR: członkowie stowarzyszenia, w tym osoby pełniące funkcje statutowe w Zarządzie, Radzie i Komisji Rewizyjnej i pracownicy biura LGR

Analiza krytycznych czynników sukcesu pozwoliła na wskazanie następujących kategorii oceny strony internetowej z punktu widzenia wskazanych grup odbiorców informacji zamieszczanych na stronie www:

- 1) zawartość merytoryczna strony,
- 2) funkcjonalność i przejrzystość strony,
- 3) szata graficzna,
- 4) struktura strony oraz nawigacja,
- 5) innowacyjność w budowie strony.

W ramach poszczególnych kategorii określone zostały obszary tematyczne podlegające ocenie. W perspektywie krytycznych czynników sukcesu strony www. grupy przyjęto miary wyrażone według skali:

Tabela 19. Skala obszarów porównania

Ocena	Znaczenie
1	Bardzo niski poziom zaawansowania/znaczenia w obszarze
2	Niski poziom zaawansowania/znaczenia w obszarze
3	Średni poziom zaawansowania/znaczenia w obszarze
4	Wysoki poziom zaawansowania/znaczenia w obszarze
5	Bardzo wysoki poziom zaawansowania/znaczenia w obszarze

Źródło: Opracowanie własne

Ocena „5” oznacza najwyższy, natomiast „1” najniższy (nie satysfakcjonujący) poziom zaawansowania danego obszaru potencjalnie do uzyskania. W ramach przeprowadzonej analizy strony LGR Zalew Szczeciński www.lgr-zalew.pl wskazano:

Tabela 20. Zestawienie obszarów tematycznych oceny strony internetowej w podziale na kategorie

Nr	KATEGORIA: ZAWARTOŚĆ MERYTORYCZNA STRONY Obszar tematyczny oceny	Ocena
1.	Dostosowanie zawartości strony do założeń programu PO RYBY 2007-2013 i Osi priorytetowej 4	4
2.	Dopasowanie zawartości merytorycznej potrzebom grupy docelowej	3
3.	Unikalność zawartości strony	4

4.	Atrakcyjność zawartości dla potencjalnych odbiorców	5
5.	Zgodność z wymogami wizualizacji PO RYBY 2007-2013 ⁵⁰	5
6.	Rola w ułatwianiu wdrożenia LSROR	4

Nr	KATEGORIA: FUNKCJONALNOŚĆ I PRZEJRZYŚĆ STRONY	Ocena
Obszar tematyczny oceny		
1.	Dopasowanie funkcjonalności na potrzeby grupy docelowej	4
2.	Użyteczność treści strony	4
3.	Częstotliwość aktualizacji strony	5

Nr	KATEGORIA: SZATA GRAFICZNA	Ocena
Obszar tematyczny oceny		
1.	Atrakcyjność szaty graficznej i jej unikalność	5
2.	Dostosowanie do charakteru serwisu i jego założeń	5

Nr	KATEGORIA: STRUKTURA STRONY ORAZ NAWIGACJA	Ocena
Obszar tematyczny oceny		
1.	przejrzystość zawartości	4
2.	intuicyjność systemu nawigacji	4
3.	klarowność poziomów ważności zawartości	4
4.	łatwość poruszania się po serwisie	4
5.	organizacja systemu nawigacji	4
6.	łatwość dotarcia do informacji	5
7.	współpraca serwisu z różnymi przeglądarkami w różnych rozdzielczościach ekranu	4

Nr	KATEGORIA: INNOWACYJNOŚĆ W BUDOWIE STRONY	Ocena
Obszar tematyczny oceny		
1.	Facebook i „Lubię to!”	5
2.	Forum dyskusyjne	5
3.	Newsletter	5

Strona LGR Zalew Szczeciński odpowiada wizualizacji PO RYBY 2007-2013, która została określona w Księdze Wizualizacji znaku PO RYBY 2007-2013.

⁵⁰ Zasady wizualizacji znaku graficznego programu PO RYBY 2007-2013 i znaków graficznych LGR określone zostały w Księdze Wizualizacji znaku PO RYBY 2007-2013, (2008) dostępna na stronie www.minrol.gov.pl

Wniosek:

W ramach analizy łączna ocena użyteczności strony www.lgr-zalew.pl przedstawia się bardzo wysoko. W każdej z kategorii podlegającej ocenie: zawartość merytoryczna strony, funkcjonalność i przejrzystość strony, szata graficzna, struktura strony oraz nawigacja, innowacyjność w budowie strony strona www. posiada bardzo wysoki poziom zaawansowania/znaczenia w danym obszarze tematycznym. Wysokie oceny użyteczności stron internetowych wynikają faktu, że podstawowymi użytkownikami strony powinni być beneficjenci środków pomocowych dostępnych w ramach Osi priorytetowej 4. Beneficjenci, którzy mają ściśle sprecyzowane potrzeby i oczekiwania w ramach których w podstawowej warstwie danych powinno znajdować się: informacje o naborach, formularze wniosków, kryteria ocen i LSROR do pobrania.

Wniosek:

Na stronie LGR Zalew Szczeciński w zakładce <<Dokumenty>> nie udostępnione zostały ww. akty prawne, udostępniona natomiast została wersja ujednolicona rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku. Akt prawny został ujednolicony przez LGR. Praktyczna prezentacja aktów prawnych dotyczących praw i obowiązków beneficjentów środków pomocowych dostępnych w ramach Osi priorytetowej 4. jest nie tylko użyteczna dla wnioskodawcy lecz stanowi również realizację obowiązku nałożonego na LGR wynikającego z § 5 ust 1 umowy ramowej (obowiązek rozpowszechniania informacji o LSROR oraz o zasadach przyznawania pomocy finansowej w ramach środków objętych Osią priorytetową 4, w tym o warunkach i trybie jej przyznawania). Zasady przyznawania pomocy finansowej w ramach środków objętych Osią priorytetową 4 regulują akty prawa unijnego: rozporządzenie Rady (WE) nr 1198/2006 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 498/2007) oraz prawa krajowego: ustawa z dnia 3 kwietnia 2009 roku o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz rozporządzenia MRiRW z dnia 15 października 2009 roku. Informacje dotyczące warunków wsparcia w ramach Osi priorytetowej 4 określone zostały również w PO RYBY 2007-2013.

Rekomendacja:

Dobrym rozwiązaniem jest zakładka z wykazem aktów prawnych, ich interpretacjami oraz słowniczek podstawowych pojęć w ramach Osi priorytetowej 4. Z uwagi na częsta aktualizację danych (zmiany wzorów wniosków, zmiany rozporządzeń itp.) istotne jest zagrożenie dezaktualizacji informacji o wydaniu nowego aktu prawnego i zamieszczenia go do pobrania na stronie LGR. Tymczasem niepełne i przestarzałe informacje na innych portalach mogą „przysłaniać” informacje kompletne. Chcąc zapewnić dostęp do kompleksowych i aktualnych informacji o Programie, najbardziej racjonalnym rozwiązaniem będzie propagowanie informacji utrzymywanych na stronach MRiRW, ARiMR lub SW Zachodniopomorskiego. W tym celu możliwe są następujące działania:

- 1) **zaprojektować usługi, udostępniające informacje o Osi priorytetowej 4 i PO RYBY 2007-2013 przechowywane na portalach MRiRW, ARiMR i SW**, które mogłyby być bazą dla centrum informacyjnego w portalu LGR lub bazą dla innych usług sieciowych, przykładowo usługa serwująca informacje na temat terminów składania wniosków poszczególnych operacji umożliwiłaby stworzenie kalendarzy składania poszczególnych wniosków pomocowych;

- 2) **zaprojektować widżet LGR Zalew Szczeciński**, który byłby udostępniany pozostałym portalom i który udostępniałby dane zawarte na stronach MRiRW, ARiMR, SW; *widżet* powinien udostępniać podstawowe informacje o Programie i o poszczególnych działaniach w ramach Osi priorytetowej 4, pozwalać na wyszukiwanie aktów prawnych powiązanych z działaniem, udostępniać wzory wniosków, instrukcje obsługi; *widżet* powinien być zaprojektowany w różnych wersjach rozmiarowych, być konfigurowalny, przyjazny dla użytkownika.

Analitka internetowa strony internetowej LGR

Statystyki witryny internetowej dają nam nie tylko pogląd o skali ruchu na stronie, ale przede wszystkim o jego jakości. Nie chodzi przecież o przyciągnięcie jak największej ilości przypadkowych internautów do siebie, ale umożliwienie odnalezienia naszej strony przez wszystkich internautów zainteresowanych informacjami które mamy do zaoferowania.

Analiza statystyk internetowych daje również możliwość sprawdzenia z jakich platform czytelnicy łączą się z naszą witryną. Nierzadko okazuje się, że do naszej witryny docierają użytkownicy telefonów komórkowych, którzy akurat szukają odpowiednich informacji u nas, będąc najprawdopodobniej w terenie. LGR „Zalew Szczeciński” posiada mobilną wersję strony internetowej, która zostaje uruchomiona po wykryciu, że użytkownik korzysta z urządzenia mobilnego. W mobilnej wersji strony dostępne są aktualności, kontakt oraz opisy poszczególnych rodzajów operacji. Gdyby użytkownik potrzebował dodatkowych informacji, w każdej chwili może przejść do „klasycznej” wersji strony. Jest wiele tego typu informacji, które mogą okazać się dla nas bardzo praktyczne, np. rozdzielczość monitora internauty co daje nam informację pod jaką rozdzielczość najlepiej będzie przygotować witrynę; lub czy internauta ma zainstalowanego w przeglądarce Flasha (i w jakiej wersji), aby sprawdzić, czy opłacalne będzie przedstawienie części prezentacji w bardziej atrakcyjny sposób z gwarancją, że będzie w stanie ją w prawidłowy sposób zobaczyć.

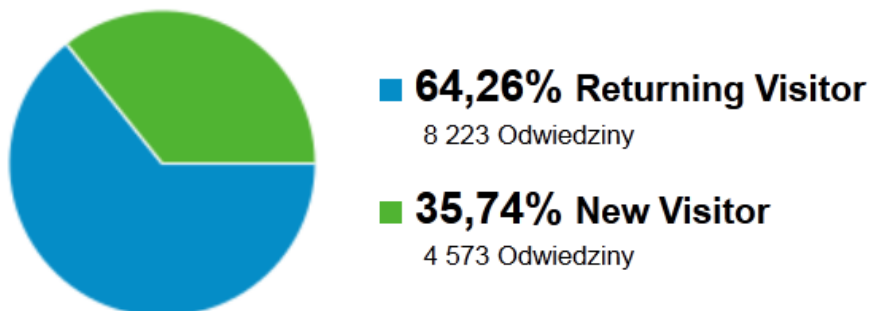
Ważną informacją będzie dla nas również pochodzenia ruchu: czy internauci przychodzą do nas bezpośrednio (tzn. po prostu wpisując adres do przeglądarki) czy przez link z innej witryny (jakiej?), czy może z wyszukiwarki (po wpisaniu jakiego słowa kluczowego?). Pod kątem tych informacji możemy modyfikować stronę wejścia, czyli np. w przypadku gdy internauta przychodzi do nas z wyszukiwarki - wyświetlić mu od razu informacje które odpowiadają słowom kluczowym których użył, a jeśli z innej witryny - możemy wyświetlić dla niego zawartość bazującą na najczęściej poszukiwanych informacjach przez czytelników przychodzących właśnie z tej witryny.

Analiza ruchu na stronie internetowej

W ramach badania okresem referencyjnym analizy ruchu na stronie www.lgr-zalew.pl określono roczny okres od początku lutego 2012 roku do końca początku lutego 2013 roku. W okresie referencyjnym stroną www. grupy odwiedziło blisko 12 tys. użytkowników, z czego 4,8 tys. stanowili użytkownicy unikalni. Liczba odnotowanych odsłon strony w okresie referencyjnym wyniosła ponad 43 tys. **Współczynnik odrzuceń w okresie referencyjnym wyniósł 40,36% (taki procent wizyt na stronie obejmowało jedną odsłonę – użytkownicy po wejściu na stronie natychmiast ją opuścili nie wchodząc w kolejne zakładki strony internetowej).** Wysoki poziom współczynnika odrzuceń zazwyczaj oznacza to, że użytkownicy strony po wejściu na stronę nie znaleźli interesujących ich informacji. Wyjaśnieniem tej sytuacji może być, że strona jest specjalistyczna, a wysoka liczba odwiedzin i wysoki wskaźnik odrzuceń pokazują, że trafia tu wiele osób, które nie szukają merytorycznych danych, tylko dowiedziały się o istnieniu LGR i chciały zobaczyć stronę, ale finalnie strona okazała się dla nich zbyt specjalistyczna.

Średni czas trwania odwiedzin strony www.lgr-zalew.pl wyniósł 00:03:48 min. Mając na uwadze, że analizowana strona internetowa nie ma charakteru popularnego, lecz skierowana jest do precyzyjnie określonego odbiorcy, wynik czasu trwania odwiedzin można uznać za wysoki. Oznacza to, że ci użytkownicy którzy zdecydowali się pozostać na stronie www. i zapoznać się z informacjami zamieszczonymi na stronie poszukiwali specjalistycznej wiedzy z wcześniej sprecyzowanymi oczekiwaniami (np. potencjalni wnioskodawcy operacji w ramach Osi priorytetowej 4). Analiza ruchu na stronie w okresie referencyjnym pokazała wysoki stopień wizyt powracających na stronę (62,24%).

Rysunek 13. Stopień wizyt powracających do nowych wizyt strony LGR Zalew Szczeciński

Źródło: Dane Google Analytics dla strony www.lgr-zalew.pl

Wysoka liczba wizyt powracających wskazywać może, że strona www.lgr-zalew.pl postrzegana jest przez użytkowników, jako istotne źródło informacji. Użytkownicy spodziewają się zatem, że na stronie www. pojawi się coś co ich zainteresuje w przyszłości (np. informacja dotycząca naboru: ewidencja wniosków, decyzja Komitetu LGR). Potwierdza to statystyka informacji poszukiwanych na stronie gdzie najczęściej odwiedzaną zakładką była informacja o naborach <http://www.lgr-zalew.pl/index.php?/Nabory/>.

Wniosek:

W okresie rocznym od lutego 2012 do lutego 2013 roku stronę www. LGR Zalew Szczecińskiego odwiedziło blisko 12 tys. użytkowników, z czego 4,8 tys. stanowili użytkownicy unikalni. Średnio w miesiącu stronę odwiedzało 1 tys. użytkowników. Dotychczasowe użytkowanie strony www.lgr-zalew.pl pozwoliło na zbudowanie lojalności użytkowników. Świadczy o tym wysoki poziom wizyt powracających na stronę (62,24%). Jest to bardzo dobry wynik LGR Zalew Szczeciński.

Dla porównania można wskazać statystyki portalu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich www.ksow.pl. Portal składa się z części krajowej (obecnie administrowanej przez FAPA) oraz 16 portali regionalnych (administrowanych przez SW). Na portalach zamieszczane są informacje dotyczące realizacji programów unijnych kierowanych na wieś, szczególnie finansowanych ze środków PROW 2007-2013. Na podstawie danych MRiRW w okresie od stycznia do marca 2011 roku. Suma wizyt na wszystkich portalach regionalnych, ponad 15 tys. była nieznacznie mniejsza od wizyt na portalu centralnym.

Rekomendacja:

Z badań na temat budowania lojalności klientów opublikowanych w The 2006 Walker Loyalty

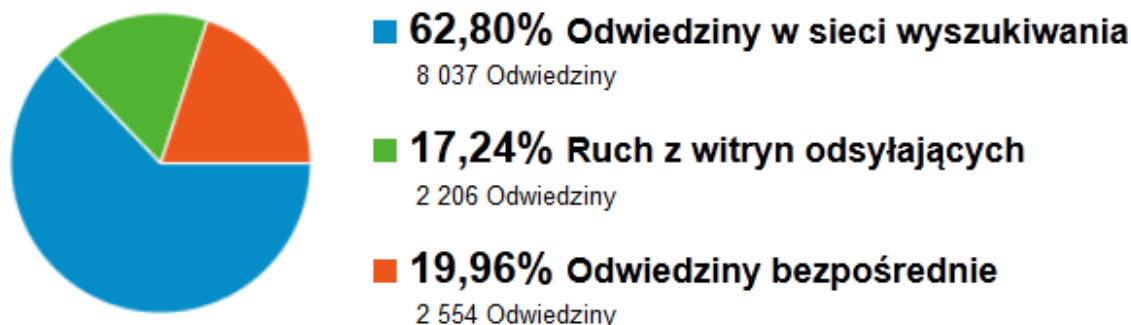
Report⁵¹ wynika, że jest ona kształtowana przez właściwe zaspokojenie potrzeb klientów, a nie np. w wyniku prowadzenia programu lojalnościowego. Najskuteczniejsze w zdobywaniu lojalnych klientów firmy – które można zastosować do działalności stowarzyszenia - wyróżniały się w obszarach, takich jak: wygląd i łatwość korzystania ze strony internetowej, zaufanie do strony (rozumiane jako aktualność informacji i udostępnianych aktów prawnych) oraz szybkość jej ładowania się.

Dalsze prace nad administracją i użytkowaniem strony www. powinny być skierowane na utrzymanie lojalności użytkowników strony. Elementem wpływającym na utrzymanie zaufania do LGR i usług dostępnych za pośrednictwem strony internetowej jest obsługa klienta (tutaj: wnioskodawcy, beneficjenta). Do działań wpływających na postrzeganie jakości obsługi należą: szybkość odpowiedzi na zapytania, uwzględnianie potrzeb klientów przy konstruowaniu oferty działań aktywizacyjnych, zbieranie informacji zwrotnych na temat zadowolenia klientów, sprawna logistyka oraz wykorzystywanie danych na temat preferencji klienta, uzyskanych przy wcześniej realizowanych aktywnościach.

Typowy użytkownik strony internetowej LGR Zalew Szczeciński

Podstawowym źródłem ruchu na stronie są linki na innych stronach internetowych, okazuje się, że jest to ruch najlepszej jakości. Biorąc pod uwagę, profil stron na których umieszczane są linki do strony LGR, możemy zakładać, że jest to źródło użytkowników już częściowo przefiltrowanych – ci co wchodzi na te strony, są bardziej niż przeciętna zainteresowani treścią strony. Na wykresie przedstawione są źródła odwiedzin strony w okresie referencyjnym (Rysunek):

Rysunek 14. Źródła odwiedzin strony LGR Zalew Szczeciński

Źródło: Dane Google Analytics dla strony www.lgr-zalew.pl

W okresie referencyjnym 62,80% odsłon było efektem wyszukania hasła dotyczącego strony za pośrednictwem wyszukiwarki internetowej, natomiast blisko 1/5 wejść było efektem odesłania na stronę z innej witryny internetowej. Wyszukiwarką internetową, z której korzystali użytkownicy był Google (96,24%). Interesująca jest niska jakość ruchu będącego wynikiem wizyt bezpośrednich (19,96%). Odwiedziny bezpośrednie oznaczają użytkownika, który ręcznie wpisuje adres portalu, zna go, albo ktoś mu o nim powiedział i zapamiętał to, ewentualnie przepisał go lub skopiował z jakiegoś innego źródła (nie jest to kliknięcie w link). Potencjalnie oznacza to klienta bardziej zaangażowanego (powracającego).

⁵¹ http://www.walkerinfo.com/pics/wlr/OnlineRetail_ExecSumm_06.pdf

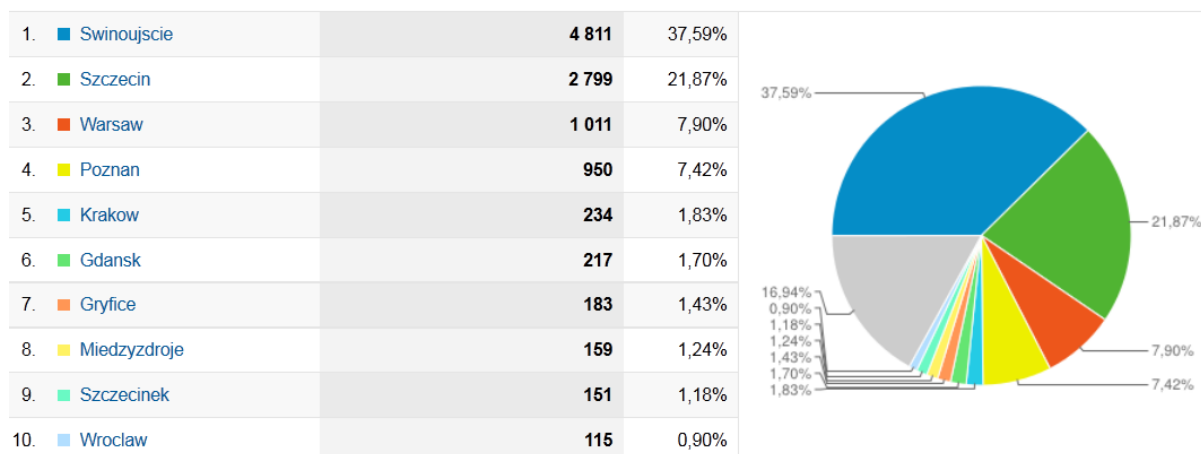
Rysunek 15. Ruch z witryn odsyłających do strony LGR Zalew Szczeciński

Źródło	Odwiedziny	% Odwiedziny
1. stepnica.pl	380	17,23%
2. facebook.com	315	14,28%
3. swinoujscie.pl	288	13,06%
4. ikamien.pl	285	12,92%
5. zachodniopomorskielgr.wzp.pl	283	12,83%
6. miedzyzdroje.pl	131	5,94%
7. iswinoujscie.pl	109	4,94%
8. wolin.pl	65	2,95%
9. wzp.pl	63	2,86%
10. poczta.wp.pl	40	1,81%

Źródło: Dane Google Analytics dla strony www.lgr-zalew.pl

Blisko 60% użytkowników strony stanowili mieszkańcy Świnoujścia. Natomiast niecałe 8% stanowili użytkownicy tabletów i korzystający z Internetu przenośnego (których lokalizacja przypisywana jest przez aplikację do Warszawy). Na wykresie zaprezentowano zestawienie źródeł odwiedzin strony w zależności od lokalizacji (Rysunek):

Rysunek 16. Źródła odwiedzin strony LGR Zalew Szczeciński w zależności od lokalizacji

Źródło: Dane Google Analytics dla strony www.lgr-zalew.pl

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na ważność tego źródła informacji, które w związku z rozwojem Internetu zyskuje coraz szersze zastosowanie. Większość wnioskodawców pytana o źródło informacji o naborach wskazuje właśnie na stronę internetową. Stąd należy pamiętać, żeby informacje podawane na stronie były zawsze jak najaktualniejsze oraz jak najbardziej precyzyjnie sformułowane. **Witryna LGR powinna służyć do tworzenia lokalnych społeczności internetowych.** Umiejętne działania LGR za pośrednictwem swojej strony internetowej mogą wykreować dodatkową wartość poza wykonaniem podstawowych obowiązków nałożonych na stowarzyszenie, jakim jest udostępnianie informacji o LSROR i ogłoszeń o naborze wniosków.

Wniosek:

Strona www. LGR Zalew Szczeciński jest modelowo dobra – czytelna; łatwo znaleźć tam informacje o naborach, są aktualne informacje np. o zaakceptowanych i odrzuconych wnioskach i posiedzeniach Komitetu w sprawie odwołania od wcześniejszej decyzji. W kontaktach są aktualne numery telefonów komórkowych do pracowników Biura (choć nie ma zamieszczonych zdjęć pracowników, co zawsze poprawia odbiór strony przez użytkownik). W ramach badania wysoko oceniono użyteczność strony www.lgr-zalew.pl w każdej z kategorii podlegającej ocenie: zawartość merytoryczna strony, funkcjonalność i przejrzystość strony, szata graficzna, struktura strony oraz nawigacja, innowacyjność w budowie strony.

Strona www. jest bardzo dobrze przygotowana pod względem marketingowym. Strona na bieżąco jest aktualizowana. Jest także poradnik i życzenia na święta, więc działalność grupy jest użyteczna i zhumanizowana. Strona podlinkowana jest do portalu społecznościowego Facebook; na stronie znajdują się odniesienia innych LGR. Na głównej stronie znajduje się odnośnik do najczęściej zadawanych pytań (FAQ). Generator wniosków aplikacyjnych opisywany jest słowami „wygodnie” i „bezpiecznie”, a więc przyjaźnie dla użytkownika.

Strona oceniona została dobrze pod względem zawartości materiałów dotyczących Osi priorytetowej 4. Stwierdzono jednak brak możliwości pobrania obowiązujących aktów prawnych dla Osi priorytetowej 4, co wpływa negatywnie na dopasowanie zawartości merytorycznej potrzebom grupy docelowej.

Biuro LGR wykorzystuje do bieżącej analizy narzędzie Google Analytics. Google Analytics jest internetowym narzędziem do analizy statystyk serwisów WWW, udostępnianym przez firmę Google. Główne funkcjonalności Google Analytics to generowanie różnych rodzajów raportów związanych z zbieraniem danych dotyczących ruchu internetowego, wskaźników konwersji i ROI oraz możliwość tworzenia segmentów użytkowników według źródła ruchu lub zachowania w serwisie. Są tam takie dane jak np. z jakiego regionu Polski jest najwięcej użytkowników, która część strony (zakładka) cieszyła się największą popularnością i jaki był czas odrzucenia (czyli po jakim czasie użytkownicy wychodzili ze strony).

Rekomendacja:

Rekomenduje się wyeksponowanie na pierwszym miejscu strony www. dokumentu LSROR, bez konieczności wchodzenia do zakładki <<Dokumenty>>. Rekomenduje się stosowanie jednolitego nazewnictwa lokalnej strategii na stronie internetowej grupy („strategia LGR” – w zakładce <<Dokumenty>>, „LSROR” w informacji pod linkiem do zakładki <<Dokumenty>>. W wielu miejscach informacje na stronie/komunikaty odwołują się do LSROR. Lokalna strategia powinna być dostępna do pobrania praktycznie z każdego miejsca na stronie www.

Strony LGR z uwagi na coraz powszechniejsze użycie Internetu w społecznościach wiejskich zyskują znaczenie kluczowego źródła komunikacji na obszarze LGR. Strona LGR może służyć nie tylko do udostępniania podstawowych informacji o LGR, ale i wspomagać organizowanie się i komunikowanie społeczności lokalnej.

W zakładce <<Galeria>> znajdują się zdjęcia najpierw z 2011r, a potem z 2012 roku. Rekomenduje się publikowanie raczej świeższych informacji na początku udostępnianych informacji. Dla pełnego wyświetlenia strona www. wymaga przewijania suwakiem przez dwa ekrany w dół. Działanie takie może być uciążliwe dla użytkownika i powodować, że ważne informacje zamieszczane w dolnej części strony nie będą odczytywane przez użytkowników. Rekomenduje się przemodelowanie strony www. jako strony jednoekranowej w celu aby praktycznie cała zawartość

strony mieściła się na jednym ekranie komputera, bez konieczności przewijania. Mając jednak na uwadze bardzo dobre przygotowanie strony pod względem marketingowym ww. mankament staje się minimalny i nieistotny, lecz usprawniający korzystanie z serwisu i udostępnionych informacji.

Istotnym wsparciem wdrożenia LSROR jest zamieszczenie na witrynach internetowych członków LGR odwołania do strony internetowej LGR (*podlinkowane*) oraz bieżąca aktualizacja informacji o naborach wniosków realizowanych przez LGR oraz innych działań w ramach realizowanej aktywizacji społeczności lokalnej.

Z uwagi na to, że LGR najczęściej obejmuje dość znaczny obszar, na którym mieszka wiele osób o podobnych zainteresowaniach i potrzebach, które mogą nie mieć możliwości bezpośredniej komunikacji, prowadzenie forów lub grup dyskusyjnych powiązanych ze stronami LGR można zalecić jako dobrą praktykę. Internet stwarza możliwość komunikacji dużo szerszym grupom interesariuszy, niż spotkania bezpośrednio. Zapewnia też pozyskiwanie na bieżąco informacji zwrotnej o działania LGR. W ten sposób może być jednym z narzędzi monitorowania adekwatności, skuteczności i efektywności podejmowanych działań. **Strona LGR Zalew Szczeciński nie oferuje możliwość dyskusji na forum użytkowników lecz newsletter skierowany do lokalnej społeczności.**

Wniosek:

Internet stwarza możliwość komunikacji dużo szerszym grupom interesariuszy, niż spotkania bezpośrednio. Niestety, nie jest doceniana przez projektantów stron rola takich narzędzi komunikacji internetowej, jak fora i grupy dyskusyjne. Ogranicza to pozyskiwanie przez LGR informacji zwrotnej na temat działalności partnerstw od ogółu społeczności lokalnej. **W ramach badania wskazano, że LGR wykorzystuje potencjał mediów społecznościowych (konto grupy na Facebook-u).** Z uwagi na to, iż mieszkańcy wsi (zwłaszcza młodzi) wykorzystują coraz powszechniej media społecznościowe, ich użycie również będzie sprzyjać integracji szerszych grup interesariuszy wokół LGR. Zastosowanie mediów społecznościowych może sprzyjać poszerzeniu bazy społecznej LGR w tym także bazy potencjalnych beneficjentów w dłuższym okresie. Obecne sukcesy w docieraniu do beneficjentów nie mogą być jedynym wskaźnikiem skuteczności działań LGR.

Rekomendacja:

Celem budowania kapitału społecznego (społeczności internetowych) z wykorzystaniem strony internetowej, rekomenduje się wprowadzanie na witrynach internetowych LGR narzędzi sieciujących tj. fora dyskusyjne skierowane do mieszkańców obszaru LSROR. Rekomenduje się wykorzystanie w większym zakresie niż dotąd mediów społecznościowych w działaniach informacyjno-promocyjnych przez wszystkich zaangażowanych aktorów (IZ, IP, LGR).

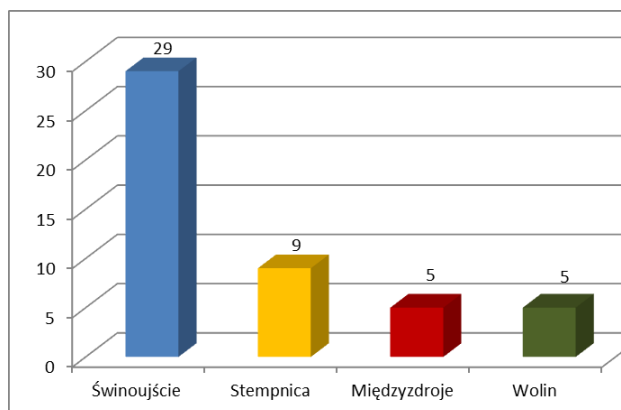
6.7. Badanie mieszkańców i członków stowarzyszenia

Na potrzeby badania oceny własnej (ewaluacji) poprowadzone zostało badanie ankietowe mieszkańców obszaru LSROR oraz członków stowarzyszenia (w załączniku wzory ankiet). Badanie dokonane zostało przy pomocy kwestionariusza ankiety zawierającego wstęp (temat badania, podmiot dokonujący badania (LGR), zachętę do wypełnienia kwestionariusza ankiety i udzielania wyczerpujących i prawdziwych odpowiedzi oraz instrukcję wypełniania kwestionariusza). Pytania zawarte w kwestionariuszach miały głównie charakter zamknięty z możliwością wielokrotnego wyboru i wpisania własnego komentarza. Spośród czterech gmin obszaru LSROR najliczniej w

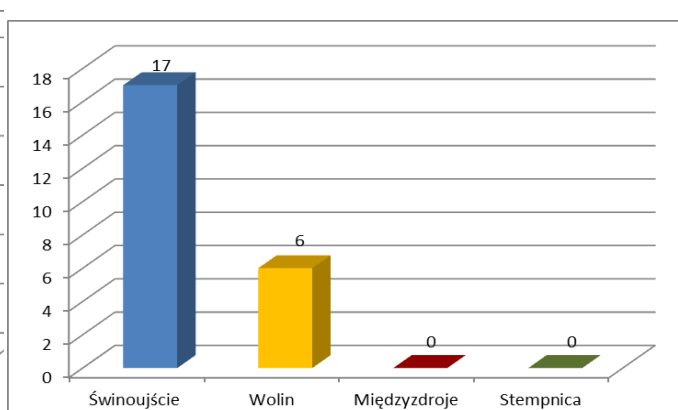
badaniu mieszkańców oraz w badaniu członków stowarzyszenia wzięli udział mieszkańcy Świnoujścia⁵² (Wykres):

Wykres 11. Miejsce zamieszkania i pracy biorącego udział w badaniu ankietowym nt. oceny LSROR i funkcjonowania partnerstwa oraz oceny wdrażania LSROR Zalew Szczeciński

A - Ankieta 1. CAWI nt. oceny LGR i funkcjonowania partnerstwa

B - Ankieta 2. CAWI nt. oceny wdrażania LSROR

Źródło: Ankieta 1. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=54 i Ankieta 2. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=40

Wniosek:

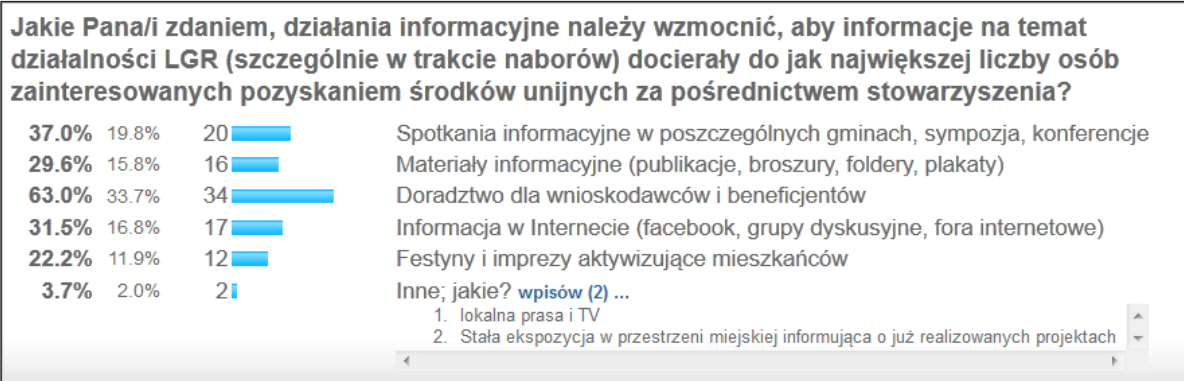
Badani członkowie LGR w większości ocenili, że opracowana przez LGR lokalna strategia jest zgodna z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców regionu (74%). Jedynie 5% badanych wskazało na negatywną ocenę LSROR. Pytanie o subiektywną ocenę wdrożenia LSROR podzieliło członków stowarzyszenia: 50% badanych członków LGR oceniło, że wdrażanie strategii przebiega pomyślnie – widać pierwsze efekty realizacji strategii, natomiast 33% badanych wskazało, że wdrażanie strategii opóźnia się z uwagi na zbyt długi proces weryfikacji wniosków.

Wyniki badania ankietowego pokazały, że w ocenie członków LGR dotychczasowe działania informacyjno-promocyjne realizowane przez LGR są dobrze zaplanowane i przygotowane w sposób przejrzysty (53,7%); w ocenie 27% badanych działania informacyjno-promocyjne można uznać za średnio zrozumiałe dla osób niezwiązanych z funduszami europejskimi. Blisko 60% respondentów w dobrze oceniało ofertę integrującą i aktywizującą mieszkańców proponowaną przez LGR; 7% badanych oceniło ją jako raczej złą.

Członkowie LGR pytani o to, jakie działania należy wzmocnić, aby informacje na temat działalności LGR (szczególnie w trakcie naborów) docierały do jak największej liczby osób zainteresowanych pozyskaniem środków unijnych za pośrednictwem stowarzyszenia, w zdecydowanej większości wskazali na doradztwo dla wnioskodawców i beneficjentów oraz Spotkania informacyjne w poszczególnych gminach, sympozja i tematyczne konferencje:

Wykres 12. Pytanie o działania informacyjno-promocyjne realizowane przez LGR Zalew Szczeciński

⁵² Pytanie o miejsce zamieszkania i pracy nie było obowiązkowe w ankiecie; podczas badania wystąpiły przypadki przystąpienia do wypełniania ankiety bez zaznaczenia odpowiedzi na pytanie o miejsce zamieszkania i pracy respondenta.

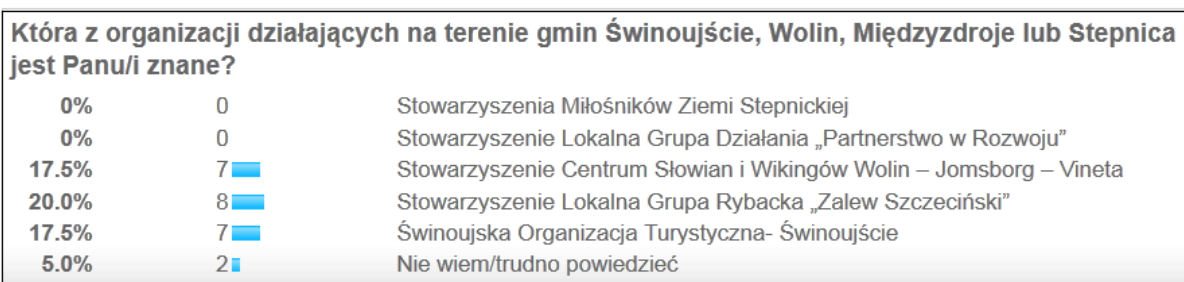

Źródło: Ankieta 1. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=54

Respondenci pytani o ocenę funkcjonowania LGR jako partnerstwa publiczno-prawnego wskazało w większości na dobrą ocenę (64%); 9% badanych wystawiło negatywną ocenę dotychczasowej działalności stowarzyszenia w tym zakresie. Według respondentów elementem wymagającym usprawnienia na przyszłość jest podjęcie próby uproszczenia zasad aplikowania o środki pomocowe oraz większa elastyczność w zmianie zapisów LSROR przystosowująca je do potrzeb lokalnej społeczności, a tym samym szybsze podejmowanie decyzji przez MRiRW, które odpowiedzialne jest za zatwierdzenie zmiany lokalnej strategii. Badani podnosili również zwrócenie szczególnej uwagi na proces odwoławczy w Komitecie LGR: *Moim zdaniem należałoby wprowadzić dwuinstancyjność w procesie odwoławczym od decyzji Komitetu przy jednoczesnym zapewnieniu niezawisłości drugiej instancji odwoławczej. Ponadto w celu efektywniejszego wykorzystania środków proponuję wykorzystanie doświadczeń Urzędu Marszałkowskiego poprzez ustalenie sposobu współpracy w zakresie oceny wniosków.*

Głównym celem badania przeprowadzonego wśród społeczności lokalnych, reprezentujących gminy wchodzące w skład LGR było poznanie ich opinii na temat stowarzyszenia i efektów wdrożenia strategii. Jak pokazują wyniki LGR Zalew Szczeciński jest rozpoznawany przez przeważającą większość badanych mieszkańców. W ramach badania wspomaganego marki LGR Zalew Szczeciński weryfikowano rozpoznawalność marki na tle innych organizacji pozarządowych działających na obszarze LSROR. Marka LGR Zalew Szczeciński wypada bardzo dobrze w badaniu wspomaganym marki gdzie była wymieniana jako pierwsza marka (Wykres):

Wykres 13. Pytanie o organizacje działające na terenie obszaru LSROR

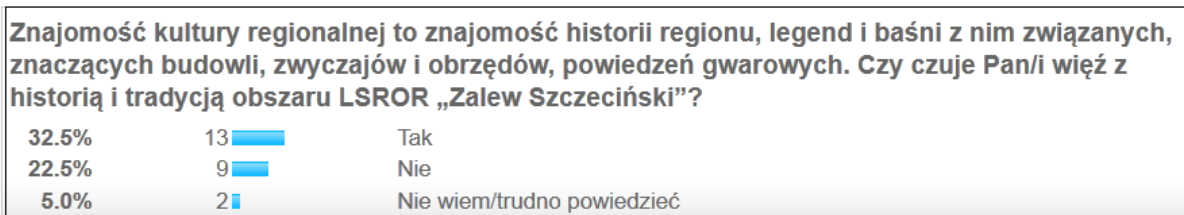
Źródło: Ankieta 2. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=40

Również w badaniu spontanicznym rozpoznawalności marki 75% badanych respondentów wskazało markę LGR Zalew Szczeciński jako stowarzyszenia (organizacje pozarządowe) działające na terenie gmin Świnoujście, Wolin, Międzyzdroje lub Stepnica. Mieszkańcy zapytani o symboli obszaru LSROR w przeważającej większości uznali, że właściwym symbolem tego obszaru jest Ujęcie Odry i Zalew Szczeciński. Nieliczne inne propozycje symbolu obszaru wskazane przez mieszkańców to: Baza Rybacka im. Lechosława Goździka w Świnoujściu oraz śledź rugijski. **Badanie potwierdza zatem**

dobry wybór LGR symbolu obszaru wdrażania lokalnej strategii (symbol Ujęcie Odry i Zalew Szczeciński).

Mieszkańcy obszaru LSROR dostrzegają działania LGR na swoim terenie: oceniają, iż LGR jest aktywna i realizuje różne inicjatywy w mojej okolicy, a jej inicjatywy odpowiadają potrzebom mieszkańców. Na uwagę zasługuje jednak mały odsetek badanych mieszkańców obszaru, którzy zapytani więź łączącą ich z historią i tradycją obszaru LSROR Zalew Szczecińskim; 22% badanych oceniło, że nie czuje więzi z obszarem LSROR. Jednocześnie pośród badanych mieszkańców obszaru 35% wskazało, że nie uczestniczyło w ciągu ostatniego roku w żadnej imprezie promocyjno-informacyjnej organizowanej przez LGR Zalew Szczeciński (Wykres):

Wykres 14. Pytanie o więź łączącą badanego z historią i tradycją obszaru LSROR Zalew Szczeciński

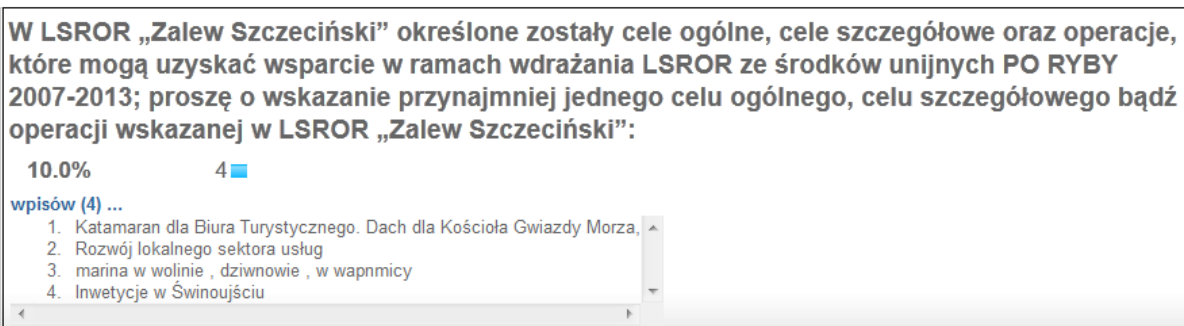

Źródło: Ankieta 2. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=40

Jednym z celów realizowanych w ramach LSROR Zalew Szczeciński jest Cel szczegółowy 1.9. Aktywizacja życia kulturalnego na wsiach i małych miejscowościach. **Wyniki badania ankietowego pośród mieszkańców wskazują na potrzebę większej aktywności stowarzyszenia w obszarze promocji dziedzictwa kulturowego dla rozwoju i aktywizacji życia kulturalnego.** Bliższej analizy wymaga właściwa forma aktywności kulturowej stowarzyszenia. W badaniach „aktywność kulturalna” była definiowana jako kontakt odbiorcy z wszelkimi wytworami kultury, a także z jej twórcami. Mowa tutaj o kontakcie bezpośrednim, ale również o tym zapośredniczonym przez szeroko rozumiane media. Można zatem wskazać na potrzebę różnorodnych inicjatyw kulturalnych, które mogą być połączone z działaniami informacyjno-promocyjnymi obszaru LSROR.

Niepokojące mogą być wyniki badania ankietowego w obszarze znajomości celów przyjętych w lokalnej strategii. Badani mieszkańcy obszaru nie potrafili wskazać celów LSROR Zalew Szczeciński. Jedynym podanym prawidłowo celem LSROR był rozwój lokalnego sektora usług (Wykres):

Wykres 15. Pytanie o cele ogólne, cele szczegółowe i operacje LSROR Zalew Szczeciński

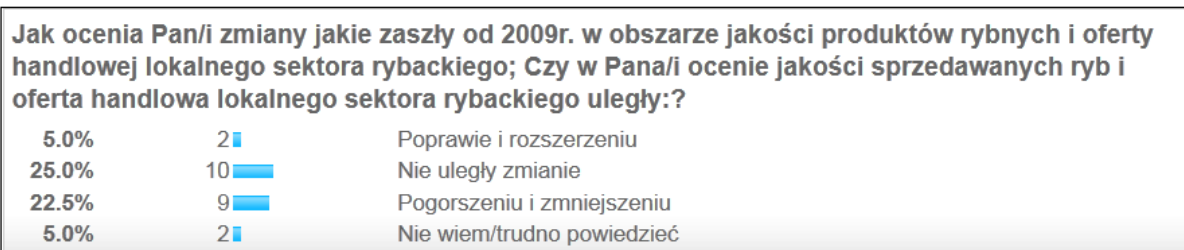
Źródło: Ankieta 2. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=40

Małe zrozumienie i wiedzę konkretnych celów wybranych do realizacji w LSROR potwierdzają badania ankietowe przeprowadzone pośród mieszkańców LSROR. Osoby, które zdecydowały się na odpowiedź na pytanie ankietowe i wpisanie jednego z celów ogólnych, szczegółowych bądź operacji miały trudności ze wskazaniem. Podawane były w istocie nazwy realizowanych przedsięwzięć możliwych do finansowania w ramach środka 4.1. Osi priorytetowej 4. Wynik badania ankietowego

w przedmiocie znajomości celów przyjętych w LSROR potwierdza wyniki analizy trafności celów ogólnych i celów szczegółowych LSROR (szczegółowo omówione w Rozdziale 4. Raportu z badania), wskazujące na potrzebę ograniczenia celów LSROR Zalew Szczeciński. Dla zwiększenia przejrzystości strategii w zakresie realizacji działań zmierzających do poprawy sytuacji lokalnego sektora usług zasadne będzie połączenia wskazanych celów szczegółowych w jeden cel.

Podsumowaniem badania mieszkańców była subiektywna ocena respondentów dotycząca potrzeby rozwijania tego obszarów problemowych LSROR. Większość ankietowanych mieszkańców obszaru LSROR oceniło, że zmiany jakie zaszły po 2009 roku w obszarze rozwoju usług handlowych i w obszarze przedsiębiorczości mieszkańców (nowe punkty usługowe, firmy, gospodarstwa agroturystyczne i inne) uległy poprawie. Inaczej przedstawia się ocena zmian jakie zaszły od 2009 roku w obszarze jakości produktów rybnych i oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego. Prawie wszyscy badani mieszkańcy obszaru LSROR ocenili, że zmiany w tych obszarach nie uległy poprawie lub uległy pogorszeniu.

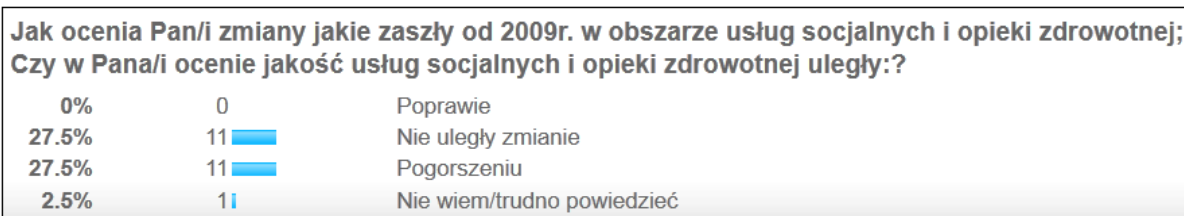
Wykres 16. Subiektywna ocena zmian jakie zaszły w obszarze jakości produktów rybnych i oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego

Źródło: Ankieta 2. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=40

Podobnie negatywnie ocenione zostały zmiany jakie zaszły w obszarze usług socjalnych i opieki zdrowotnej (Wykres):

Wykres 17. Subiektywna ocena zmian jakie zaszły w obszarze usług socjalnych i opieki zdrowotnej

Źródło: Ankieta 2. CAWI LGR Zalew Szczeciński, n=40

Wnioskodawcy nie są zobligowani do przedstawiania i konsultowania swoich pomysłów z pracownikami LGR, a nawet ci wnioskodawcy, którzy korzystają z tego typu doradztwa nie zawsze stosują się do rozwiązań i zaleceń sugerowanych przez doradcę. W efekcie na konkurs trafiają wnioski o różnej, często dość niskiej wartości pod względem efektów dla rozwoju obszaru. Jeżeli liczba złożonych wniosków jest bardzo duża i znacznie przekracza liczbę wniosków, które mogą zmieścić się w limicie dostępnych środków ustalonym na dany konkurs, Komitet może zastosować ostre kryteria selekcji i wybrać do finansowania tylko wnioski o dużym potencjale prorozwojowym. Gorzej, jeżeli liczba składanych wniosków nie jest duża w stosunku do przyjętego limitu środków, co ma często miejsce w odniesieniu do operacji 4.1.2 oraz operacji 4.1.4.

W badaniach planowanych i realizowanych działań informacyjno-promocyjnych PO RYBY 2007-2013⁵³ wskazuje się, że LGR przyjęły w większości model działań informacyjno-promocyjnych,

⁵³ Raport końcowy wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym

opartych na komunikacji bezpośredniej oraz internetowej, z niewielkim udziałem instrumentów ATL (ang. *Above The Line* - pol. powyżej linii) – oznacza strategię działań marketingowych prowadzonych w mediach tradycyjnych typu telewizja, radio, prasa, plakaty, reklama zewnętrzna itp.). Jednocześnie wskazuje się, że najważniejsze kanały pozyskiwania informacji o działalności LGR i dostępnych formach wsparcia są dwa typy źródeł:

- różnego rodzaju kontakty bezpośrednie (doradztwo, konsultacje w punkcie informacyjnym, spotkania informacyjne, szkolenia itp.);
- źródła oparte na przekazie pisemnym (Internet generalnie, instrukcje, biuletyny informacyjne itp.), przy czym, notabene, Internet jest tu za każdym razem głównym kanałem dostępu do informacji.

W przypadku LGR do najczęściej stosowanych instrumentów komunikacji należały: spotkania z mieszkańcami, szkolenia dla potencjalnych beneficjentów, informacja w Internecie poprzez witrynę LGR, inne witryny i serwisy społecznościowe oraz udział w imprezach lokalnych. Instrumenty te stosowały wszystkie LGR, co wskazuje na dużą spójność działań LGR z działaniami Instytucji Zarządzającej i Pośredniczących. Przyjęcie takiego modelu odpowiada potrzebom beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, choć może być niewystarczające w przypadku konieczności dotarcia do konkretnej grupy potencjalnych beneficjentów Osi priorytetowej 4.

Wniosek:

Czynnikiem decydującym o osiągnięciu sukcesu w realizacji strategii jest wysoka świadomość potencjalnych wnioskodawców dotycząca treści strategii, w szczególności celów LSROR i wskaźników realizacji tych celów. Z tego punktu widzenia kluczowe znaczenie dla realizacji strategii mają działania informacyjno-doradcze podejmowane przez LGR oraz realizowane przedsięwzięcia informacyjno-promocyjne. Małe zrozumienie i wiedzę konkretnych celów wybranych do realizacji w LSROR potwierdzają badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców LSROR. Również blisko 1/3 badanych członków stowarzyszenia uznało, że dotychczasowe działania informacyjno-promocyjne realizowane przez LGR są średnio zrozumiałe dla osób niezwiązanych z funduszami europejskimi.

Rekomendacja:

Rekomenduje się dodatkową analizę planowanych działań informacyjno-promocyjnych skierowanych do mieszkańców obszaru LSROR. Mając na uwadze koniec okresu wdrażania LSROR poddaje się pod rozagę, przy planowaniu działań informacyjno-promocyjnych, kombinacja instrumentów ATL i BTL (ang. *Below The Line*, pol. poniżej linii, działania reklamowe niebędące reklamą w środkach masowego przekazu, skierowane zwykle do konkretnego klienta) odpowiadająca zbadanym lokalnie potrzebom informacyjnym ogółu mieszkańców. Proponuje się koncentrację działań na akcjach informacyjnych dedykowanych konkretnym grupom beneficjentów a nie masowemu odbiorcy Programu tj. tematyczne konferencje, branżowe spotkania itp.

W ramach konkretnych działań LGR należy zwrócić szczególną uwagę na usługi doradcze świadczone na rzecz beneficjentów i dostosowanie tej formy wsparcia do etapu realizacji operacji po etapie aplikowania o środki pomocowe. Na tym etapie pojawiać się będą szczególnie pytania o uzasadnienie kosztów kwalifikowanych, rozliczenie wniosków o płatność, wymagane załączniki i dokumentację celem właściwego rozliczenia otrzymanej pomocy.

7. Spis ilustracji

Rysunek 1. Moduły i logika badania ewaluacyjnego.....	17
Rysunek 2. Mapa obszarów lokalnych strategii wdrażanych przez LGR wg umów ramowych	20
Rysunek 3. Mapa obszaru LSROR Zalew Szczeciński.....	21
Rysunek 4. Mapa obszarów lokalnych strategii wdrażanych przez LGR woj. zachodniopomorskiego wg umów ramowych.....	22
Rysunek 5. Lokalizacja obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz specjalnych obszarów ochrony	31
Rysunek 6. Przeglądowa mapa morskich obszarów Natura 2000	31
Rysunek 7. Zmiany liczebności kormorana w par lęgowych (BP) kormorana w Meklemburgii-Pomorzu Przednim w latach 1952-2012.....	33
Rysunek 8. Wskaźnik uwarunkowań gospodarczych woj. zachodniopomorskiego (2010).....	36
Rysunek 9. Rozkład maksymalnych prędkości wiatru w woj. zachodniopomorskim	37
Rysunek 10. Wysokość pomocy współfinansowanej z UE WPR i WPRyB w latach 2002-2011 w ujęciu regionalnym, w przeliczeniu na gospodarstwo rolne, podmiot wpisany do Ewidencji Producentów, mieszkańca wsi i hektar użytków rolnych	39
Rysunek 11. Misja, Wizja, cele LSROR LGR Obra – Warta	57
Rysunek 12. Liczba wybranych przez LGR Zalew Szczeciński projektów oraz ich udział procentowy łącznie 4.1. bez funkcjonowania w okresie od 2010 roku do marca 2013 roku	72
Rysunek 13. Stopień wizyt powracających do nowych wizyt strony LGR Zalew Szczeciński.....	105
Rysunek 14. Źródła odwiedzin strony LGR Zalew Szczeciński	106
Rysunek 15. Ruch z witryn odsyłających do strony LGR Zalew Szczeciński	107
Rysunek 16. Źródła odwiedzin strony LGR Zalew Szczeciński w zależności od lokalizacji	107

Spis Tabel

Tabela 1. Syntetyczne zestawienie metod badawczych	16
Tabela 2. Kryteria ewaluacyjne.....	17
Tabela 3. Charakterystyka floty kutrowej obszaru LSROR w podziale na porty w latach 2000 - 2010	24
Tabela 4. Zestawienie istotnych warunków turystycznych dla obszaru LSROR Zalew Szczeciński.....	26
Tabela 5. Lista produktów regionalnych zarejestrowanych w woj. zachodniopomorskim wg. kategorii produktu.....	28
Tabela 6. Stopa bezrobocia i liczba bezrobotnych zarejestrowanych według powiatów powiatach, na terenie których położone są gminy należące do LGR, w latach 2008-2012	35
Tabela 7. Liczba podmiotów gospodarki narodowej sektor prywatny wpisane do rejestru REGON.....	36
Tabela 8. Zestawienie celów przyjętych w krajowych i lokalnych dokumentach strategicznych korespondujących w celami LSROR	48
Tabela 9. Cele ogólne i cele szczegółowe LSROR Zalew Szczeciński.....	52
Tabela 10. Powiązanie rodzajów operacji z celami szczegółowymi LSROR Zalew Szczeciński.....	53
Tabela 11. Wykaz możliwych operacji do realizacji w ramach Osi priorytetowej 4	66
Tabela 12. Wykorzystanie środka 4.1. bez funkcjonowania w podziale na operacje LGR Zalew Szczeciński w okresie 2010 -marzec 2013	73
Tabela 13. Średnie wartości dofinansowania wniosków o przyznanie pomocy wybranych przez LGR Zalew Szczeciński w latach 2010-marzec 2013	74
Tabela 14. Kwoty zaangażowane na poszczególne cele szczegółowe LSROR na podstawie wybranych wniosków przez Komitet LGR na marzec 2013 roku – zestawienie kwotowe.....	83
Tabela 15. Poziom realizacji LSROR Zalew Szczeciński wskaźnik rezultatu i produktu na podstawie wniosków wybranych przez Komitet LGR – marzec 2013 roku.....	85
Tabela 16. Liczba oraz rodzaje podmiotów, które skorzystały z doradztwa w biurze LGR w zakresie przygotowywania wniosków o przyznanie pomocy w ramach (na podstawie list, oświadczeń, rejestrów, notatek...) w okresie sprawozdawczym	97
Tabela 17. Organizacja elementów biura w LGR Zalew Szczeciński wyrażona w liczbie miesięcy, które upłynęły od momentu podpisania umowy ramowej	98
Tabela 18. Porównanie portali związanych z rybactwem i funduszami unijnymi i strony LGR Zalew Szczeciński	100
Tabela 19. Skala obszarów porównania	101
Tabela 20. Zestawienie obszarów tematycznych oceny strony internetowej w podziale na kategorie	101

Spis Wykresów

Wykres 1. LGR Zalew Szczeciński w stosunku do pozostałych LGR ze względu na liczbę mieszkańców objętych LSROR wg umów ramowych na dzień zawierania umowy ramowej	22
Wykres 2. LGR Zalew Szczeciński w stosunku do pozostałych LGR ze względu na limit finansowy dostępnych środków Osi priorytetowej 4 wg umów ramowych na dzień zawierania umowy ramowej	23
Wykres 3. Cykle rozwojowe rybactwa śródlądowego	29
Wykres 4. Środki Osi 4 przyznane LGR w LSROR Zalew Szczeciński na podziale na operacje środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności na poziomie umowy ramowej.....	68
Wykres 5. Kwoty zaangażowane w naborach wniosków w LGR Zalew Szczeciński na środek 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa z wyłączeniem realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności w okresie od 2010 do marca 2013 roku.....	70
Wykres 6. Główne powody niepodpisania umowy o dofinansowanie przez SW w okresie od 2010 do 2011 roku	75
Wykres 7. Koszty LGR Zalew Szczeciński ponoszone w ramach 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie realizacji operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności w okresie od 2010 do 2012 roku	78
Wykres 8. Wydatkowanie środka 4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa, w zakresie operacji polegających na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywaniu umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności na poziomie umów o dofinansowanie za lata 2010-2011 wg. stanu na dzień 30 czerwca 2012 roku.....	78
Wykres 10. Subiektywna ocena zasad i procedur funkcjonowania Komitetu LGR Zalew Szczeciński	87
Wykres 11. Subiektywna ocena udzielonej pomocy przez biuro LGR i pracowników	99
Wykres 12. Miejsce zamieszkania i pracy biorącego udział w badaniu ankietowym nt. oceny LSROR i funkcjonowania partnerstwa oraz oceny wdrażania LSROR Zalew Szczeciński.....	110
Wykres 13. Pytanie o działania informacyjno-promocyjne realizowane przez LGR Zalew Szczeciński	110
Wykres 14. Pytanie o organizacje działające na terenie obszaru LSROR	111
Wykres 15. Pytanie o więź łączącą badanego z historią i tradycją obszaru LSROR Zalew Szczeciński	112
Wykres 16. Pytanie o cele ogólne, cele szczegółowe i operacje LSROR Zalew Szczeciński	112
Wykres 17. Subiektywna ocena zmian jakie zaszły w obszarze jakości produktów rybnych i oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego	113
Wykres 18. Subiektywna ocena zmian jakie zaszły w obszarze usług socjalnych i opieki zdrowotnej.....	113

8. Załączniki

Załącznik 1. Lista dokumentów objętych badaniem

Dokumenty programowe i strategiczne

1. Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich LGR Zalew Szczeciński http://www.lgr-zalew.pl/index.php?option=com_jotloader/Itemid,29/cid,1_89802fa725cc92fcfb76ed1c6b3c05d3/section.files/task.download/
2. Tekst jednolity Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”, MRiRW, (2011) www.minrol.gov.pl
3. Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020) (2005), MRiRW <http://www.funduszeustrukturalne.gov.pl/informator/npr2/dokumenty%20strategiczne/rolnictwo.pdf>
4. Strategia Europa 2020 Unia Innowacji, (2010), KE <http://www.mq.gov.pl/files/upload/8418/Unia%20Innowacji.pdf>
5. Strategia Rozwoju Rybołówstwa na lata 2007-2013, MRiRW, 2007 www.funduszeustrukturalne.gov.pl
6. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Europa 2020. (2010), KE, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf
7. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, (2007), MRR http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Documents/NSRO_maj2007.pdf
8. Kierunki rozwoju obszarów wiejskich – założenia do Strategii zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa, (2009), MRiRW, <http://ksow.pl/rozwoj-regionalny-i-lokalny/rozwoj-obszarow-wiejskich-w-polityce-spojnosci.html>
9. Wytyczne dotyczące udanego partnerstwa publiczno – prywatnego (2003), DG REGIO, http://www.ppp.gov.pl/Poradnik_inwestora/AktyPrawne/Documents/Wytyczne_Komisji_PPP_190111.pdf
10. Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009-2015, (2008), MPiPS <http://www.mpips.gov.pl/userfiles/File/pozytek/SWRSO%202009-2015.pdf>
11. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa do 2020 roku, (2011) www.minrol.gov.pl
12. Strategia rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim do 2015 roku, Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna, aktualizacja (2010)

Dokumenty legislacyjne i interpretacje

1. Ustawa z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. U. Nr 72, poz. 619 z późn.zm.),
2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich, kryteriów wyboru lokalnej grupy rybackiej do realizacji tej strategii oraz wymagań (Dz. U. Nr 162, poz. 1292 z późn.zm.)
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 - Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (Dz. U. Nr 177, poz. 1371 z późn.zm.)
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania zadań instytucji zarządzającej przez samorząd województwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1291 z późn.zm.),

5. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie warunków i trybu udzielania i rozliczania zaliczek oraz zakresu i terminów składania wniosków o płatność w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (Dz. U. nr 223, poz. 1786),
6. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. WE nr L223/1 z 15.8.2006 z późn.zm.)
7. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999
8. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 498/2007 z dnia 26 czerwca 2007 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady nr 1198/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. WE nr L120/1 z 10.05.2007)
9. Wniosek dotyczący Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 (dalej: rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów),
10. Wniosek rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego [uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1198/2006 i rozporządzenie Rady (WE) nr 861/2006 oraz rozporządzenie Rady nr XXX/2011 w sprawie zintegrowanej polityki morskiej], COM(2011) 804 final – 2011/0380(COD) (dalej: rozporządzenie w sprawie EFMR),
11. PROJEKT STANOWISKA RZĄDU RP dot. wniosku Komisji ws. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, Wersja robocza z dn. 16 grudnia 2011 roku, (2011), MRR http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/rozwoj_regionalny/Documents/stanowisko_rzadu_RP_Rozp_ogolne_16_12.pdf
12. Interpretacje MRiRW i KE dot. wdrożenia Osi priorytetowej 4.

Dokumenty monitoringowe, sprawozdawcze i wyniki kontroli

1. Dane monitoringowe, sprawozdania z realizacji PO RYBY 2007-2013, zestawienie operacji wybranych przez LGR Zalew Szczeciński wraz ze stanem na jakim znajduje się wniosek,
2. Protokoły z posiedzeń Komitetu Monitorującego PO RYBY 2007-2013,
3. Sprawozdanie specjalne nr 5/2010 – Wdrożenie podejścia Leader w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, ETO, <http://eca.europa.eu>
4. Informacja o wynikach kontroli realizacji Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” w zakresie restrukturyzacji floty rybackiej i rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, NIK, (2012) www.nik.gov.pl

Badania i inne dokumenty

1. Raport końcowy wykonanie badania ewaluacyjnego umów o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Agrotec Polska sp. z o.o. na zlecenie MRiRW, (2013), www.minrol.gov.pl
2. Raport z oceny okresowej Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Agrotec Polska sp. z o.o., Morski Instytut Rybacki, Instytut Rybactwa Śródlądowego na zlecenie MRiRW, (2011),

- <http://www.bip.minrol.gov.pl/DesktopModules/Announcement/PrintAnnouncement.aspx?TabOrgId=1683&ModuleId=1564&AnnouncementId=13994>
3. Raport końcowy z oceny okresowej Ex-post Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”, Agrotec Polska sp. z o.o., Morski Instytut Rybacki, Agrotec Spa. na zlecenie MRiRW, (2010), www.minrol.gov.pl/pol/content/download/.../RK_ex%20post.pdf
 4. Raport „Ewaluacja on-going działań informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, Agrotec Polska sp. z o.o. na zlecenie MRiRW, (2010) <http://www.bip.minrol.gov.pl/DesktopModules/Announcement/PrintAnnouncement.aspx?TabOrgId=1683&ModuleId=1564&AnnouncementId=13994>
 5. Aktualizacja programu pn. Strategia Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2015, Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o. o. na zlecenie UM woj. zachodniopomorskiego, (2010)
 6. Program rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2015 r. z częścią prognostyczną do 2030 r., CASE Doradcy Sp. z o.o., (2011) <http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rpo.wzp.pl%2Fdownload%2Findex%2Fbiblioteka%2F9704&ei=KWQRUa-jFoiQsgaY2IHwCA&usq=AFQjCNGZTL4vilsyjDFYEYHSWv1fUqDCq&bvm=bv.41934586,d.Yms>
 7. Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, (2011)
 8. BALANCE Towards Marine Landscapes in the Baltic Sea. BALANCE Interim Report No. 10, (2008) <http://balanceeu.org/xpdf/balance-interim-report-no-10.pdf>
 9. EU Commission (2007) An Integrated Maritime Policy for the European Union http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/subpage_en.html,
 10. EU Commission (2008) Roadmap on Maritime Spatial Planning: Achieving Common Principles in the EU, http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/spatial_planning_en.html
 11. EU Commission, (2007) An Integrated Maritime Policy for the European Union, COM(2007) 574 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0574:FIN:EN:PDF>, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0575:FIN:EN:PDF>
 12. HELCOM (1996) HELCOM Recommendation 17/3. Information and Consultation with regard to construction of new installations affecting the Baltic Sea,
 13. Raport Sytuacja przedsiębiorców w powiatach województwa zachodniopomorskiego, WUP w Szczecinie, (2009) <http://www.wup.pl/files/content/przedsiębiorcyIV09.pdf>
 14. Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju, (2012), EGO s.c. na zlecenie MRiRW, <http://www.minrol.gov.pl/pol/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2007-2013/Dzialania-PROW-2007-2013/OS-4-LEADER/Funkcjonowanie-lokalnej-grupy-dzialania-nabywanie-umiejetnosci-i-aktywizacja/Informacje-Leader/Podrecznik-tworzenia-i-ewaluacji-wskaznikow-w-lokalnych-strategiach-rozwoju>
 15. Podręcznik - Zarządzania Cyklem Projektu, KE, (2004) http://www.equal.gov.pl/NR/rdonlyres/3A81D042-E1A4-42A6-8A31-6D587DDCB8D9/0/equal_podr_zarz_cykl.pdf
 16. Chłapowski M., Matka Odra. Przedsiębiorstwo Połowów Dalekomorskich i Usług Rybackich „Odra”, ZAPOL, Świnoujście, Szczecin, (2012)
 17. Pozytywne wzorce zagospodarowania przestrzennego obszarów nadmorskich. Poradnik, LGR Zalew Szczeciński, Północnokaszubska LGR, (2012)
 18. Raport Konkurencyjność cenowa polskich produktów turystycznych w relacji do ofert głównych konkurentów, Polska Organizacja Turystyczna, (2009) www.pot.gov.pl/index.php?option=com_rubberdoc&view...

19. Raport Przyszłe wykorzystanie polskiej przestrzeni morskiej dla celów gospodarczych i ekologicznych, Instytut Morski w Gdańsku, (2009)
http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/fundusze_europejskie_2007_2013/Documents/3_4_IMG_Przyszle_wykorzystanie_polskiej_przestrzeni_morskiej.pdf
20. Interim evaluation of the European Fisheries Fund (2007-2013), Synthesis of the 26 national evaluation reports, (2011), Ernst & Young together with AND International, Eurofish, International Organisation and Indemar. http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/index_en.htm
21. Raport Miasto za Miastem, (2008) Instytut na rzecz Ekorozwoju, <http://www.ine-isd.org.pl/lang/pl/page/raporty/id/40/>
22. Podręcznik Morskie obszary Natura 2000, GDOŚ (2010) <http://www.gdos.gov.pl/files/n2000/Morskie-obszary-Natura-2000.pdf>
23. Raport Bariery instytucjonalne rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, (2011) Forum Inicjatyw Rozwojowych EFRWP www.efrwp.org.pl
24. Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomicznego-Społeczny „LEADER narzędzie rozwoju lokalnego”, (2011), EKES <http://www.eesc.europa.eu>
25. Podręcznik przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, (2008),
http://www.pomorskie.eu/res/defs/akty_prawne/kraj/podrecznik_przygotowania_wniosku_o_dofinansowanie.pdf
26. Przedsiębiorczość w Polsce (2011), Ministerstwo Gospodarki
http://www.mg.gov.pl/files/upload/8438/MG_DAP_DRUK_RoP2011_20111011.pdf
27. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2010 (2010), PARP www.pi.gov.pl
28. Wpływ funduszy współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa i regionów wiejskich. Raport Końcowy (2010), IERGŻ PIB
http://www.iergiz.waw.pl/documents/Raport_PW_178.pdf
29. Raport Rola trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego w tworzeniu oraz funkcjonowaniu lokalnych grup działania w Polsce, (2011), Fundacja Polski LEADER,
www.polskileader.pl
30. Raport Szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w ujęciu regionalnym, Raport podsumowujący, Agrotec Polska sp. z o.o. IGiPZ PAN na zlecenie FAPA, (2013)
31. Fundusze Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013, (2005), PARP www.parp.gov.pl
32. A LEADER Dissemination Guide Book, Final Report of the Transnational LEADER Dissemination Project for the Finnish Rural Policy Committee, (2008), EN RD
http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-tool-kit/0_tool-kit-leader-dissemination-guide-book.pdf
33. Ewaluacja programów i przedsięwzięć społecznych. Katalog dobrych praktyk, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, (2012)
http://www.politykaspoleczna.obserwatorium.malopolska.pl/files/common/wyniki-badan-raporty/DobrePraktyki_Katalog.pdf
34. Ewaluacja Programów Europejskich. Konteksty, dylematy, praktyki, Urząd Marszałkowski Woj. Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, (2010) www.mojregion.eu/tl.../Ewaluacja/Publikacja%20-%20wydrukowana.pdf
35. Podręcznik ewaluacji efektów projektów infrastrukturalnych, PSDB sp. z o.o. dla MRR, (2009)
www.ewaluacja.gov.pl/ewaluacja_wstep/Documents/623.pdf
36. Standardy ewaluacji, PTE, (2008)
http://www.ewaluacja.org.pl/download/Standardy_ewaluacji_PTE.pdf

37. EVALSED. An online resource providing guidance on the evaluation of socio-economic development, KE, DG REGIO,
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/guide/index_en.htm
38. Evaluation standards of the European Commission. Communication to the Commission from Ms Grybauskaite in agreement with the president. Responding to Strategic Needs: Reinforcing the use of evaluation, KE, DG (2007),

Strony internetowe

1. Strona LGR Zalew Szczeciński www.lgr-zalew.pl
2. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa www.arimr.gov.pl
3. DG AGRI Dyrektoriat Generalny ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Komisja Europejska www.ec.europa.eu/agriculture
4. DG REGIO Dyrektoriat Generalny ds. Polityki Regionalnej, Komisja Europejska http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm
5. DG MARE Dyrektoriat Generalny ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa, Komisja Europejska http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/index_en.htm
6. Centralna Biblioteka Rolnicza www.cbr.edu.pl
7. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 www.natura2000.qdos.gov.pl
8. Farnet Support Unit www.farnet.eu
9. Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej www.efrwp.com.pl
10. Fundusze Strukturalne Serwis informacyjny Ministerstwa Rozwoju Regionalnego www.fundusze-strukturalne.pl
11. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa www.fdpa.org.pl
12. Fundacja Wspomagania Wsi www.fww.org.pl
13. Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich www.faow.org.pl
14. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA www.fapa.com.pl
15. Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN www.irwirpan.waw.pl
16. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB www.iergz.waw.pl
17. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego PAN www.igipz.pan.pl
18. Morski Instytut Rybacki w Gdyni www.mir.gdynia.pl
19. Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie <http://www.infish.com.pl/>
20. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich www.ksow.gov.pl
21. Krajowa Rada Spółdzielcza www.krs.org.pl
22. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi www.minrol.gov.pl
23. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego www.mrr.gov.pl
24. Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej www.opiwpr.org.pl
25. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości www.parp.gov.pl
26. Portal Funduszy Europejskich www.ewaluacja.gov.pl
27. Portal Innowacji www.pi.gov.pl
28. Unia dla przedsiębiorczych – Program Konkurencyjność www.konkurencyjnosc.gov.pl
29. Witryna Wiejska – Wsparcie dla aktywnych społeczności lokalnych www.witrynawiejska.org.pl

Załącznik 3. Wzór ankiety skierowanej do członków stowarzyszenia Ankieta 1. Funkcjonowanie LGR „Zalew Szczeciński” i partnerstwa

ANKIETA FUNKCJONOWANIE LGR „ZALEW SZCZECIŃSKI” I PARTNERSTWA

Szanowni Państwo!

Stowarzyszenie LGR „Zalew Szczeciński” przystąpiło do oceny własnej (ewaluacji) Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich LGR „Zalew Szczeciński”. W trosce o podnoszenie jakości świadczonych usług oraz w celu jak najlepszego zaspokojenia potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru LSROR chcielibyśmy poznać Państwa opinię na temat LSROR jak i funkcjonowania LGR „Zalew Szczeciński, szczególnie w trakcie naborów. Wszelkie uwagi i opinie posłużą do usprawnienia pracy LGR i przygotowania raportu z badania ewaluacyjnego.

W związku z powyższym zwracamy się do Państwa, Członków LGR z prośbą o wypełnienie ankiety. Pola właściwe należy zakreślić „X” natomiast w wolne pola Swój komentarz. Ankieta jest anonimowa.

*Dziękujemy za wypełnienie naszej ankiety!
Biuro LGR „Zalew Szczeciński”*

1. Czy w Pana/i opinii Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich opracowana przez LGR Zalew Szczeciński jest zgodna z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców i regionu?

Pytanie 1 z 13

- A. Tak
- B. Raczej tak
- C. Raczej nie
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

2. Czy działania informacyjno-promocyjne prowadzone przez LGR są w Pana/i opinii:?

Pytanie 2 z 13

- A. Dobrze zaplanowane i przygotowane w sposób przejrzysty
- B. Średnio zrozumiałe dla osób niezwiązanych z funduszami unijnymi
- C. Niejasne i zbyt rzadkie

3. Jakiego Pana/i zdaniem, działania informacyjne należy wzmocnić, aby informacje na temat działalności LGR (szczególnie w trakcie naborów) docierały do jak największej liczby osób zainteresowanych pozyskaniem środków unijnych za pośrednictwem stowarzyszenia?

Pytanie 3 z 13

- A. Spotkania informacyjne w poszczególnych gminach, sympozja, konferencje
- B. Materiały informacyjne (publikacje, broszury, foldery, plakaty)
- C. Doradztwo dla wnioskodawców i beneficjentów
- D. Informacja w Internecie (facebook, grupy dyskusyjne, fora internetowe)
- E. Festyny i imprezy aktywizujące mieszkańców
- F. Inne; jakie?

4. Jak ocenia Pan/i dotychczasową pomoc udzieloną przez Biuro LGR i pracowników?

Pytanie 4 z 13

- A. Dobrze
- B. Raczej dobrze
- C. Raczej źle
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

5. Jak ocenia Pan/i zasady i procedury funkcjonowania Komitetu przyjęte w LGR Zalew Szczeciński

Pytanie 5 z 13

- A. Dobrze
- B. Raczej dobrze
- C. Raczej źle
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

6. Jak ocenia Pan/i proces wdrażania LSROR „Zalew Szczeciński”?

Pytanie 6 z 13

- A. Wdrażanie strategii przebiega pomyślnie – widać pierwsze efekty realizacji strategii
- B. Wdrażanie strategii opóźnia się – zbyt długi proces weryfikacji wniosków
- C. Wdrażanie strategii jest zagrożone – realizowane projekty nie realizują zapisów strategii

7. Jak ocenia Pan/i aktywność LGR w podejmowaniu inicjatyw na rzecz Pana/i okolicy?

Pytanie 7 z 13

- A. Inicjatyw jest za mało, a zapotrzebowanie duże
- B. Inicjatyw jest sporo, ale często nie odpowiadają one potrzebom mieszkańców
- C. Inicjatyw jest mało, ponieważ nie ma na nie zapotrzebowania
- D. Inicjatyw jest dużo i wszystkie odpowiadają potrzebom mieszkańców

8. Jak ocenia Pan/i ofertę integrującą i aktywizującą mieszkańców proponowaną przez LGR?

Pytanie 8 z 13

- A. Dobrze
- B. Raczej dobrze
- C. Raczej źle
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

9. Jak ocenia Pan/i działanie LGR jako lokalnego partnerstwa publiczno-prywatnego?

Pytanie 9 z 13

- A. Dobrze
- B. Raczej dobrze
- C. Raczej źle
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

10. Co usprawniłby Pan/i w działaniu LGR jako lokalnego partnerstwa publiczno-prywatnego i funkcjonowaniu organów stowarzyszenia?

Pytanie 10 z 13

.....

.....

.....

.....

METRYCZKA RESPONDENTA

11. W LGR pełnię funkcję:

Pytanie 11 z 13

- A. Członka Zarządu
- B. Członka Komitetu
- C. Członka Komisji Rewizyjnej
- D. Będąc Członkiem LGR nie pełnię funkcji statutowych w stowarzyszeniu

12. Mieszkam i pracuję w gminie:

Pytanie 12 z 13

- A. Świnoujście
- B. Międzyzdroje
- C. Wolin
- D. Stepnica

13. W LGR reprezentuję:

Pytanie 13 z 13

- A. sektor publiczny
- B. sektor społeczny
- C. sektor gospodarczy

Załącznik 4. Wzór ankiety skierowanej do mieszkańców obszaru LSROR Ankieta 2. Wdrożenie LSROR i wskaźniki oddziaływania

ANKIETA OCENIAJĄCA WDROŻENIE LSROR „ZALEW SZCZECIŃSKI”

Szanowni Państwo!

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński” przystąpiło do oceny własnej (ewaluacji) Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich LGR „Zalew Szczeciński”. W celu jak najlepszego zaspokojenia potrzeb i oczekiwań mieszkańców chcielibyśmy poznać Państwa opinie i oczekiwania. Wszelkie uwagi i opinie posłużą nam do usprawnienia pracy stowarzyszenia i aktualizacji strategii. W związku z powyższym zwracamy się do Państwa z prośbą o wypełnienie ankiety. Pola właściwe należy zakreślić „X” natomiast w wolne pola Swój komentarz. Ankieta jest anonimowa.

*Dziękujemy za wypełnienie naszej ankiety!
Biuro LGR „Zalew Szczeciński”*

1. Jakże zna Pan/i stowarzyszenia (organizacje pozarządowe) działające na terenie gmin Świnoujście, Wolin, Międzyzdroje lub Stepnica?

Pytanie 1 z 15

2. Która z organizacji działających na terenie gmin Świnoujście, Wolin, Międzyzdroje lub Stepnica jest Panu/i znane?

Pytanie 2 z 15

- A. Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Stepnickiej
- B. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo w Rozwoju”
- C. Stowarzyszenie Centrum Słowian i Wikingów Wolin – Jomsborg – Vineta
- D. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński”
- E. Świnoujska Organizacja Turystyczna- Świnoujście
- F. Nie wiem/trudno powiedzieć

3. Czy wiedział/a Pan/i, że za pośrednictwem LGR można pozyskać wsparcie finansowe ze środków Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007—2013”?

Pytanie 3 z 15

A. Tak

B. Nie

4. Obszar Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich „Zalew Szczeciński” stanowią gminy: Świnoujście, Wolin, Międzyzdroje i Stepnica. Czy w Pana/i ocenie obszar ten może być postrzegany jako region?

Pytanie 4 z 15

A. Tak

B. Nie

E. Nie wiem/trudno powiedzieć

5. Co uważa Pan/i za symbol obszaru LSROR „Zalew Szczeciński”?

Pytanie 5 z 15

A. PPDiUR "ODRA"

B. Śledź rugijski

C. Ujście Odry i Zalew Szczeciński

D. Terminal LNG w Świnoujściu

E. Kormoran czarny

F. Woliński Park Narodowy

G. Baza Rybacka im. Lechosława Goździka w Świnoujściu

H. Inne, proszę wskazać

6. Znajomość kultury regionalnej to znajomość historii regionu, legend i baśni z nim związanych, znaczących budowli, zwyczajów i obrzędów, powiedzeń gwarowych. Czy czuje Pan/i więź z historią i tradycją obszaru LSROR „Zalew Szczeciński”?

Pytanie 6 z 15

A. Tak

B. Nie

C. Nie wiem/trudno powiedzieć

7. Czy w ciągu ostatniego roku zdarzyło się Panu/i korzystać z nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów kultury, turystyki i rekreacji oraz usług turystycznych?

Pytanie 7 z 15

A. Tak

B. Nie

C. Nie wiem/trudno powiedzieć

8. Jak ocenia Pan/i zmiany jakie zaszły od 2009r. w obszarze rozwoju usług handlowych; Czy w Pana/i ocenie poprawiła się obsługa miejscowej ludności oraz turystów?

Pytanie 8 z 15

- A. Tak
- B. Nie
- C. Nie wiem/trudno powiedzieć

9. Jak ocenia Pan/i zmiany jakie zaszły od 2009r. w obszarze przedsiębiorczości mieszkańców (nowe punkty usługowe, firmy, gospodarstwa agroturystyczne i inne); Czy uległy one:?

Pytanie 9 z 15

- A. Poprawie
- B. Nie uległy zmianie
- C. Pogorszeniu
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

10. Jak ocenia Pan/i zmiany jakie zaszły od 2009r. w obszarze jakości produktów rybnych i oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego; Czy w Pana/i ocenie jakości sprzedawanych ryb i oferta handlowa lokalnego sektora rybackiego uległy:?

Pytanie 10 z 15

- A. Poprawie i rozszerzeniu
- B. Nie uległy zmianie
- C. Pogorszeniu i zmniejszeniu
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

11. Jak ocenia Pan/i zmiany jakie zaszły od 2009r. w obszarze usług socjalnych i opieki zdrowotnej; Czy w Pana/i ocenie jakość usług socjalnych i opieki zdrowotnej uległy:?

Pytanie 11 z 15

- A. Poprawie
- B. Nie uległy zmianie
- C. Pogorszeniu
- D. Nie wiem/trudno powiedzieć

12. Czy w ciągu ostatniego roku zdarzyło się Panu/i uczestniczyć w imprezy promocyjno-informacyjnej organizowanej przez LGR „Zalew Szczeciński”?

Pytanie 12 z 15

- A. Tak
- B. Nie
- C. Nie wiem/trudno powiedzieć

13. W LSROR „Zalew Szczeciński” określone zostały cele ogólne, cele szczegółowe oraz operacje, które mogą uzyskać wsparcie w ramach wdrażania LSROR ze środków unijnych PO RYBY 2007-2013; proszę o wskazanie przynajmniej jednego celu ogólnego, celu szczegółowego bądź operacji wskazanej w LSROR „Zalew Szczeciński”:

Pytanie 13 z 15

METRYCZKA RESPONDENTA

14. Mieszkam i pracuję w gminie:

Pytanie 14 z 15

- A. Świnoujście B. Międzyzdroje C. Wolin
- D. Stepnica

15. Składając wniosek o dotacje ze środków unijnych, jako wnioskodawca jestem (reprezentuję):

Pytanie 15 z 15

- A. Przedsiębiorcą sektora rybackiego/ osobą mających pracę związaną z sektorem rybactwa/
armatorem statku rybackiego
- B. Przedsiębiorcą spoza sektora rybackiego
- C. Organizację pozarządową
- D. Gminę lub inną jednostkę publiczną (szkoła, domy kultury, muzeum)
- G. Inny, proszę wpisać

Załącznik 5. Zestawienie wniosków o dofinansowanie, dla których zostały zawarte umowy przypisanych do celów szczegółowych i operacji

Załącznik nr 6. Zestawienie realizacji celów ogólnych i celów szczegółowych na poziomie wskaźników rezultatu i wskaźników produktu

Aneks. Ocena wskaźników oddziaływania i rezultatu LSROR Zalew Szczeciński

Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika	Rodzaj wskaźnika	Jednostka miary	Źródła danych	Kryterium							Marker	Komentarz do oceny
					K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7		
Cel szczegółowy I.1 Tworzenie warunków do rozwoju turystyki wodnej	W 2015 r. liczba turystów wodnych w nowopowstałych przystaniach wyniesie co najmniej 500 osób	WO	Szt.	Dane z Urzędów Gmin, Dane beneficjentów	5	5	5	5	4	1	5	mod	Proponuje się zamianę do dostosowanie do ogólnie dostępnych danych GUS, liczba turystów w gminie bez uszczegółowienia na turystów wodnych
	W 2015 r. w przystaniach zmodernizowanych wzrost korzystających wyniesie 20% (w stosunku do 2009 r)	WO	Procenty		4	2	4	3	1	1	1	usu	Wskaźnik rezultatu
	W 2015 r. z nowo utworzonych szlaków kajakowych skorzysta 300 kajakarzy	WO	Szt.		4	2	2	3	2	1	1	usu	Wskaźnik rezultatu
	Stacje wodne i biwaki przyjmą 500 turystów	WO	Szt.		4	2	2	3	2	1	2	usu	
	Do 2015 roku: zostaną wybudowane na obszarze objętym LSROR 2 przystanie żeglarsko -kajakowe	WR	Szt.	Dokumentacja UM, Urzędu Morskiego, beneficjenta	5	4	4	4	4	4	5	Brak uwag	
	Do 2015 roku: wykonane zostanie oznakowanie nawigacyjne do istniejącej już przystani	WR	Szt.		4	4	4	4	4	3	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku: rozbudowane i zmodernizowane zostaną 2 istniejące już przystanie wodne	WR	Szt.		4	4	1	4	3	3	4	Brak uwag	

Cel szczegółowy I.2. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej i rekreacji mieszkańców	Do 2015 roku: wytyczone zostaną dwa nowe szlaki kajakowe	WR	Szt.		4	4	1	4	3	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku: wybudowane zostaną dwie stacje wodne z miejscami biwakowymi	WR	Szt.		4	4	1	4	3	4	5	Brak uwag	
	W 2015 roku liczba odpoczywających na zmodernizowanych plażach i kąpieliskach wzrośnie o 20% (w stosunku do 2009 roku)	WO	Procent	Dane z Urzędów Gmin Dane z Kół PZW Dane beneficjentów	5	5	1	1	3	2	5	Brak uwag	Ograniczony wpływ środków LSROR na realizację wskaźnika w przypadku innych zmiennych np. kryzys branży turystycznej
	W 2015 roku z ścieżek edukacyjnych i punktów widokowych skorzysta 500 osób	WO	Szt.		2	4	1	2	3	2	4	Brak uwag	Wskaźnik rezultatu
	W 2015 roku z nowego szlaku wędkarskiego skorzysta 100 wędkarzy	WO	Szt.		2	4	1	2	3	2	4	Brak uwag	Wskaźnik rezultatu
	W 2015 roku długość szlaków i ścieżek rowerowych w obszarze LGR wzrośnie o 5 km	WO	Km.		2	4	1	2	3	2	4	Brak uwag	Wskaźnik rezultatu
	Do 2015 roku zostaną wybudowane i oznakowane dwa dojścia do plaż i kąpielisk	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	4	4	4	5	5	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku na dwóch plażach zostaną wybudowane lub zainstalowane sanitariaty oraz montaż małej architektury	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin. Dane beneficjentów	4	4	4	2	3	4	4	mod	Wskaźnik wielokrotnie złożony
	Do 2015 roku wybudowane zostaną dwa pomosty	WR	Szt.		4	4	4	5	5	4	4	Brak uwag	

Cel szczegółowy I.3. Zachowanie folkloru, tradycji i regionalnej historii	Do 2015 roku wybudowane i oznakowane zostaną 2 ścieżki rowerowe i 2 szlaki rowerowe	WR	Szt.		4	4	4	5	5	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku utworzone zostaną 2 punkty widokowe z ścieżkami edukacyjnymi	WR	Szt.		4	4	4	5	5	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku wytyczony zostanie 1 szlak wędkarski	WR	Szt.		4	4	4	5	5	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku utworzone zostanie jedno łowisko specjalne na jeziorze	WR	Szt.		4	4	4	5	5	4		Brak uwag	
	W 2015 roku nowopowstałe obiekty i ekspozycje historyczne odwiedzi 2000 turystów	WO	Szt.	Dane z Urzędów Gmin.	4	4	1	4	2	4	4		Wskaźnik rezultatu
	Warsztat szkodniczy utworzy nowe miejsca pracy dla 3 pracowników	WO		Dane beneficjentów. Dane organizatorów			1						Wskaźnik rezultatu
	W imprezach i festynach udział weźmie corocznie 2000 turystów i gości	WO	Szt.		4	4	1	4	2	4	4	usu	
	Warsztat szkodniczy utworzy nowe miejsca pracy dla 3 pracowników	WO	Szt.		4	4	1	4	4	5	5	mod	Wskaźnik rezultatu, ograniczyć liczba tworzonych miejsc pracy
	Do 2015 roku zostanie zrealizowana budowa lub modernizacja 1 skansenu rybackiego, wioski rybackiej, lub ekspozycji rybackiej	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin,	4	4	4	4	1	4	4	mod	Wskaźnik wielokrotnie złożony, pięć wykonanych oeracji w ramach wskazanego celu nie wypełnia wskaźników rezultatu
	Do 2015 roku zostanie zrealizowana budowa miejsca pamięci ludzi morza	WR	Szt.	Dokumentacja	4	4	4	4	4	4	4	Brak uwag	

Cel szczegółowy I.4. Poprawa bezpieczeństwa ruchu na ciągach komunikacyjnych	Do 2015 roku zostanie zrealizowana jedna wizualna i multimedialna Izba Regionalna	WR	Szt.	Konserwatora Zabytków, Dokumentacja beneficjentów,	4	4	4	4	4	4	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku zostanie zrealizowana rekonstrukcja historycznej zagrody rybackiej	WR	Szt.	Dane organizatorów	4	4	4	4	4	4	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku zostanie zrealizowany zakup rybackich eksponatów i urządzenie rybackiej ekspozycji muzealnej	WR	Szt.		4	4	4	4	4	4	4	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku zostanie zrealizowana rekonstrukcja średniowiecznego warsztatu szkutniczego	WR	Szt.		4	4	4	4	4	4	4	4	usu	
	Do 2015 roku zostanie zrealizowana rekonstrukcja historycznego nabrzeża portowego w Wolinie	WR	Szt.		4	4	4	4	4	4	4	4	usu	
	Do 2015 roku zostanie zrealizowana rewitalizacja i modernizacja jednego obiektu zabytkowego	WR	Szt.		4	4	4	4	4	4	4	4	usu	
	Do 2015 roku corocznie organizowane będą 4 imprezy, festyny promujące walory obszaru LSROR	WR	Szt.		4	4	4	4	4	4	4	4	usu	Brak danych bazowych nie pozwala wskazać czy to jest wzrost czy spadek
	W 2015 roku ilość turystów w małych miejscowościach zwiększy się o 10 % (w stosunku do 2009 roku)	WO	Procent	Dane z Urzędów Gmin	1	4	4	1	1	1	1	1	usu	Brak definicji mała miejscowość
	Do 2015 roku zostanie wybudowane 500 m nowych chodników	WR	m.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowski	4	5	5	3	1	4	5	mod	Ograniczenie szczegółowości wskaźnika	

Cel szczegółowy I.5. Poprawa warunków funkcjonowania lokalnej komunikacji.	Do 2015 roku zostanie wyremontowane 1000 m dróg lokalnych, w tym drogi dojazdowe do baz rybackich	WR	m.	ego, Dokumentacja Urzędów Gmin.	4	5	5	3	2	4	4	mod	Ograniczenie szczegółowości wskaźnika
	Do 2015 roku w dwóch miejscowościach zostaną zainstalowane ograniczniki prędkości	WR	Szt.		4	5	5	3	1	1	4	usu	Konieczność weryfikacji wskaźnika na podstawie dokumentacji technicznej wniosku
	Do 2015 roku zainstalowane zostanie oświetlenie dwóch ulic i placów	WR	Szt.		4	5	5	3	3	3	4	Brak uwag	
Cel szczegółowy I.6. Rewitalizacja miejsc odpoczynku i rekreacji.	W wyniku realizacji celów I.7 i I.8 ilość turystów w małych miejscowościach zwiększy się o 10% (w stosunku do 2009 roku)	WO	Procent	Dane z Urzędów Gmin.	1	1	1	1	1	1	1	usu	Wskaźnik uzależniony od poziomu innego wskaźnika
	Do 2015 roku na obszarze objętym LSROR zbudowanych zostanie 15 wiat i zatok na przystankach autobusowych.	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin.	4	5	4	2	3	3	3	mod	Wskaźnik zbyt szczegółowy
	Do 2015 roku zostanie wykonana rewitalizacja terenów zieleni, parków, amfiteatru wraz z budową dróg dojazdowych/dojść i montażem małej architektury.	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin.	4	4	4	1	4	4	4	usu	Niejasna interpretacja danego projektu
	Do 2015 roku zostanie wykonana rewitalizacja i przebudowa historycznych	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego	4	4	4	5	5	4	4	Brak uwag	

Cel szczegółowy I.7. Poprawa dostępu do Internetu w obszarze LSROR.	fragmentów miejscowości			ego, Dokumentacja Urzędów Gmin.										
	Do 2015 roku zostanie wykonane wyburzenie budowli postprzemysłowej	WR	Szt.		1	2	2	5	4	4	4	usu	Wskaźnik zbyt szczegółowy	
	W 2015 roku liczba osób posiadająca dostęp do Internetu w obszarze objętym LSROR wzrośnie o 10% (w stosunku do 2009 r.)	WO	Procent	Dokumentacja Urzędów Gmin	5	4	4	4	4	4	4	Brak uwag		
	Do 2015 roku doposaży się w sprzęt komputerowy 3 świetlice wiejskie	WR	Szt.		4	4	4	4	4	4	4	mod	Dopisanie wiejskie świetlice lub miejskie	
Cel szczegółowy I.8. Poprawa dostępu młodzieży do edukacji, kultury, sportu i rekreacji.	Do 2015 roku zorganizowane zostaną 2 kafejki internetowe	WR	Szt.		4	4	4	4	4	4	4	usu	Wskaźnik zbyt szczegółowy	
	W 2015 roku ilość młodzieży uczestniczącej w pozalekcyjnych kołach zainteresowań w obszarze LSROR wzrośnie o 100 osób	WO	Szt.	Informacje z szkół i ośrodków młodzieżowych	2	4	4	2	1	1	3	usu	Wskaźnik zbyt szczegółowy, informacje niemożliwe do uzyskania	
	Ilość osób uczestniczących w nauce rzemiosła wyniesie 50	WO	Szt.	Informacje od organizatorów kursów.	1	1	1	1	1	1	1	usu	Wskaźnik nieadekwatny do celu	
	Ilość młodzieży zajmującej się sportem wzrośnie o 10%,	WO	Szt.	Informacje z szkół i klubów sportowych	1	1	1	1	1	1	1	usu	Wskaźnik niemierzalny	
	Do 2015 roku zostaną zorganizowane 4 poza lekcyjne koła zainteresowań młodzieży	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	2	4	4	4	4	3	2	usu	Wskaźnik zbyt szczegółowy	
	Do 2015 roku zostaną zorganizowane kursy nauki	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów	2	4	4	4	4	3	2	usu	Wskaźnik zbyt szczegółowy	

	rzemiosła artystycznego i użytkowego			Gmin,									
	Do 2015 roku zostaną zorganizowane zmodernizowane i rozbudowane 2 obiekty sportowo-rekreacyjne	WR	Szt.	Dokumentacja organizatorów.	4	4	3	3	3	4	4	Brak uwag	
Cel szczegółowy 1.9. Aktywizacja życia kulturalnego na wsiach i małych miejscowościach.	Do 2015 roku zostaną wybudowane lub wyremontowane 4 place zabaw w tym o charakterze „morskim”	WR	Szt.		1	4	2	2	2	2	2	usu	Brak definicji „o charakterze morskości”
	W 2015 roku ilość osób korzystających z świetlic wiejskich i centrów rekreacyjno –sportowych zwiększy się o 10% (w stosunku do 2009 r.)	WO	Procent	Dane z Urzędów Gmin.	4	2	2	4	4	4	4	Brak uwag	
Cel szczegółowy I.10. Dostosowanie budynków /lokali publicznych oraz obiektów rekreacyjno – sportowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Do 2015 roku zostaną rozbudowane, zmodernizowane i wyposażone 2 wiejskie świetlice lub centra rekreacyjno-sportowe.	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin.	4	4	4	4	4	4	4	Brak uwag	
	W 2015 roku ilość osób niepełnosprawnych korzystających z obiektów publicznych i rekreacyjno-sportowych	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin.	4	4	3	3	1	1	5	mod	
	Do 2015 roku zostaną wykonane podjazdy do budynków publicznych, przebudowa klatki schodowej przynajmniej w 1 budynku i montaż windy towarowo-osobowej.	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów	4	4	4	4	1	2	5	usu	Wskaźnik zbyt szczegółowy

Cel szczegółowy II.1. Rozwój usług ekoturystycznych.	Wykonane zostaną 4 podjazdy oraz dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych zostaną 2 toalety	WR	Szt.	Gmin.	4	4	4	4	1	2	5	usu	Wskaźnik zbytu szczegółowy
	W 2015 roku baza turystyczno-wypoczynkowa w obszarze LSROR zwiększy się o 60 miejsc noclegowych (w stosunku do 2009 roku)	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	5	5	4	4	4	4	4	mod	zmiana terminologii na stosowaną w statystykach GUS
	W 2015 roku nowoutworzone obiekty zatrudnią 15 pracowników	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin,	2	3	2	1	1	1	4	usu	
	W 2015 roku dodatkowe źródło dochodów uzyska 8 rodzin rybackich.	WO	Szt.	Dokumentacja beneficjentów.	4	4	4	2	2	2	2	usu	
	Do 2015 roku zostanie wybudowanych lub zmodernizowanych 5 lokali z przeznaczeniem na wynajem dla turystów	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego	4	4	4	2	2	2	4	mod	Wskaźnik zbytu szczegółowy
	Do 2015 roku zorganizowana zostanie 1 stacja wodna obsługiwana przez rybaków	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin,	4	4	4	2	2	2	4	mod	Wskaźnik zbytu szczegółowy
	Do 2015 roku wybudowane zostaną dwa ośrodki campingowe,	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Morskiego.	4	4	4	2	2	2	4	mod	Wskaźnik zbytu szczegółowy
	Do 2015 roku zorganizowana zostanie marina z pełnym zapleczem technicznym, wypożyczalnią jachtów, oferująca organizowanie wycieczek jachtowych i szkolenia żeglarskie.	WR	Szt.	Dokumentacja beneficjentów.	4	4	4	2	2	2	4	usu	Wskaźnik zbytu szczegółowy, wskaźnik wielokrotnie złożony

Cel szczegółowy II.2. Rozwój usług gastronomicznych.	W 2015 roku w nowo otwartych punktach gastronomicznych i jednostce pływającej zatrudnienie znajdzie 10 osób,	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin,	4	4	2	4	3	2	4	mod	Wskaźnik rezultatu, zmniejszyć poziom wskaźnika, powtarzalność w ramach celu 2.2, 2.4, 4.1
	W 2015 roku dodatkowe źródło dochodów pozyska 7 rodzin rybackich.	WO	Szt.	Dokumentacja beneficjentów	4	4	2	4	3	2	4	mod	Wskaźnik rezultatu, zmniejszyć poziom wskaźnika
	Do 2015 roku uruchomionych zostanie 6 nowych lokalnych punktów gastronomicznych,	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	4	4	4	4	4	4	4	Mod	zmniejszyć poziom wskaźnika
	Do 2015 roku zmodernizowana zostanie jedna była rybacka jednostka na cele turystyczno-gastronomiczne.	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów	4	4	4	4	4	4	4	Brak uwag	
Cel szczegółowy II.3. Rozwój sieci handlowej w miejscowościach turystycznych.	W 2015 roku nowo utworzone placówki handlowe zatrudnią 6 pracowników,	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	4	4	2	4	3	2	5	Mod	Wskaźnik rezultatu, zmniejszyć poziom wskaźnika
	W 2015 roku dodatkowe źródło dochodów pozyska 6 rodzin rybackich.	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin,	4	4	2	4	1	2	2	usu	Wskaźnik rezultatu
	Do 2015 roku zostanie uruchomiony jeden sklep prowadzący sprzedaż ryb i produktów rybnych,	WR	Szt.	Dokumentacja beneficjentów.	4	4	4	4	2	4	4	mod	Wskaźnik zbytu szczegółowy, pojęcie „sklep” zastąpić „obiekt”, „infrastruktura” itp.
	Do 2015 roku zostaną uruchomione 3 sklepy/kioski/stoiska sprzedaży detalicznej	WR	Szt.		4	4	4	4	2	4	3	usu	Wskaźnik zbytu szczegółowy
	Do 2015 roku zostaną	WR	Szt.		4	4	4	2	2	4	1	usu	Wskaźnik zbytu

<p>Cel szczegółowy II.4. Rozwój działalności usługowej.</p>	zainstalowane i uruchomione zostaną 2 mobilne zestawy wylęgarnicze celem pozyskiwania i sprzedaży narybku gatunków ryb bytujących w Z. Szczecińskim												szczegółowy
	W 2015 roku w działalności usługowej prowadzonej przez rodziny rybackie zatrudnienie znajdzie 6 pracowników.	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin,	4	4	1		2	4	4	mod/usu	Wskaźnik rezultatu, Zmniejszenie poziomu wskaźnika
	W 2015 roku dodatkowe źródło dochodów pozyskają kolejne 3 rodziny rybackie.	WO	Szt.	Dokumentacja beneficjentów.	4	4	1	1	2	4	4	usu	Wskaźnik rezultatu, Wskaźnik niedookreślony, pojęcie „kolejne rodziny”
	Do 2015 roku zostaną wybudowane, zakupione lub zaadoptowane 3 lokale na działalność usługową,	WR	Szt.		4	4	4	2	3	4	4	usu	Zmniejszenie poziomu wskaźnika, wskaźnik złożony powtarzalność w ramach celu 2.2, 2.4, 4.1
	Do 2015 roku zostanie zakupiony specjalistyczny sprzęt i wyposażenie niezbędne do prowadzenia działalności usługowej.	WR	Szt.		4	4	4	4	3	4	4	usu	Wskaźnik niedookreślony wyposażenie niezbędne do prowadzenia działalności usługowej co utrudnia transparentność pomiaru
<p>Cel szczegółowy II.5. Zmiana kwalifikacji zawodowych.</p>	Do 2015 roku 10 osób z sektora rybackiego uzyska udokumentowane, nowe kwalifikacje zawodowe.	WO	Szt.	Dokumentacja LGR. Dokumentacja organizatorów szkoleń.	2	4	1	1	4	2	1	usu	Wskaźnik rezultatu
	Do 2015 roku z szkoleń i	WR	Szt.	Dokumentacja	2	4	4	1	4	2	1	mod	Zwiększyć poziom

Cel szczegółowy III.1. Wsparcie infrastruktury drobnego rybactwa	kursów skorzysta minimum 10 osób zamieszkujących w obszarze LSROR.			organizatorów szkoleń i kursów.									wskaźnika w przypadku utrzymania celu
	W 2015 roku zmodernizowane i wyposażone bazy rybackie w pełni spełniać będą standardy sanitarno-weterynaryjne w zakresie obrotu świeżą rybą.	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego. Dokumentacja nadzoru weterynaryjnego.	1	1	2	2	1	1	2	usu	Wskaźnik rezultatu, Ograniczenie zakresu wskaźnika
	W wyniku wyburzenia budowli post przemysłowych w przystani rybackiej uzyskany zostanie grunt pod rozbudowę funkcji rekreacyjno- turystycznych.	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów.	1	1	2	2	1	1	2	usu	Wskaźnik rezultatu, Doprecyzowanie pojęć wskaźnika „post przemysłowe”
	Do 2015 roku zostaną wyremontowane/ zmodernizowane i wyposażone 2 bazy rybackie,	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	4	3	4	4	3	4	4	mod	wskaźnik zbytu szczegółowy; wylizanie
	Do 2015 roku zostaną wykonane zagospodarowanie terenu i wyposażenie obiektów gospodarczych związanych z działalnością rybacką na jeziorach,	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów.	4	3	4	4	4	4	4	mod	Wskaźnik wieloelementowy
	Do 2015 roku w jednej przystani rybackiej wyburzone zostaną pozostałości budowli przedwojennych	WR	Szt.		1	3	4	4	4	4	4	usu	Wskaźnik zbytu szczegółowy
Cel szczegółowy III.2. Poprawa jakości produktów rybackich i	W 2015 roku sprzedaż bezpośrednia ryb świeżych w obszarze LSROR wzrośnie o 50% (w stosunku do danych	WO	Procenty	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	4	4			2				

rozszerzenie oferty handlowej lokalnego sektora rybackiego.	z roku 2009)											
	W 2015 roku nastąpi poprawa jakości sprzedawanych ryb,	WO	?	Dokumentacja Urzędów Gmin,	4	4	4	1	1	4	5	Usu/mod „poprawa jakości”
	W 2015 roku w przetwórni ryb znajdzie zatrudnienie 5 osób,	WO	Szt.	Informacje OIRM Szczecin,	1	4	4	4	3	4	1	usu Poziom wskaźnika zbytu wysoki
	W 2015 roku w obszarze LSROR nastąpi 20% wzrost sprzedaży ryb przetworzonych (obrobionych bądź uwędzonych) w stosunku do roku 2009.	WO	Procent	Analizy MIR, Dane beneficjentów. Dane OIRM Szczecin	4	4	4	2	2	1	4	mod Wskaźnik zbytu szczegółowy
	W dłuższym okresie (poza rokiem 2015) nastąpi zdecydowana poprawa struktury połowów w obszarze Z. Szczecińskiego jako rezultat zarybień narybkiem pochodzącym z mobilnych zestawów wylęgarnicznych.	WO	?		2	3	4	1	1	1	4	Usu Wskaźnik niedookreślony „zdecydowana poprawa struktury”
	W 2015 roku nastąpi 5% wzrost cen na ryby świeże będący rezultatem sprzedaży bezpośredniej, poprawy jakości oraz poprawy struktury połowów.	WO	Procent		4	4	4	2	1	1	3	usu Wskaźnik uzależniony w znacznej mierze od warunków zewnętrznych
	W 2015 roku sprzedaż narybku z mobilnych zestawów wylęgarnicznych stanowić będzie dodatkowe źródło dochodów dla 2 rodzin rybackich,	WO	Szt.		4	4	4	2	1	1	2	usu Wskaźnik zbytu szczegółowy
Cel szczegółowy IV.1. Rozwój usług	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędów	3	3	1	4	4	3	3	usu Wskaźnik rezultatu,	

gastronomicznych.	gastronomiczne zatrudnić będą 6 pracowników.			Gmin, Dokumentacja beneficjentów.										
	Do 2015 roku uruchomione zostaną 3 nowe punkty gastronomiczne.	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów.	4	4	5	4	4	3	3	mod	powtarzalność w ramach celu 2.2, 2.4, 4.1	
Cel szczegółowy IV.2. Rozwój usług handlowych.	W 2015 roku poprawi się obsługa miejscowej ludności oraz turystów,	WO	?	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów.	4	4	4	1	1	4	5	mod	Doprecyzowanie miary wskaźnika –np. w formie oceny mieszkańców obszaru LSROR (ankieta)	
	Nowo otwarte punkty handlowe zatrudnią 2 pracowników.	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów.	4	4	1	4	4	4	4	usu	Wskaźnik rezultatu	
	Do 2015 roku zostaną uruchomione 2 sklepy sprzedaży detalicznej/ kioski lub stoiska.	WR	Szt.	Dokumentacja beneficjentów.	4	4	3	4	4	4	4	mod	Wskaźnik powtarza się przy innym celu	
Cel szczegółowy IV.4. Rozwój innych usług	W 2015 roku poprawi się oferta usług dla ludności w obszarze LSROR o 5%, w stosunku do 2009 roku	WO	Procent	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów.	4	3	5	4	4	4	4	mod	Doprecyzowanie miary wskaźnika –np. w formie oceny mieszkańców obszaru LSROR (ankieta)	
	Nowoutworzone punkty usług (warsztaty) zatrudnią 4 pracowników.	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów.	4	4	3	4	4	4	4	usu		
	Do 2015 roku zostaną uruchomione 2 punkty usług dla ludności.	WR	Szt.	Dokumentacja beneficjentów.	3	4	3	4	4	4	4	Brak uwag		

Cel szczegółowy IV.3. Poprawa dostępu do usług socjalnych i opieki zdrowotnej.	W 2015 roku rozbudowa Centrum Terapii i Rehabilitacji pozwoli na objęcie opieką dodatkowo docelowo 50 osób z upośledzeniem umysłowym,	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin,	2	2	3	1	1	2	2	usu	Wskaźnik rezultatu, Brak wartości bazowej uniemożliwia pomiar wskaźnika „dodatkowo docelowo”, nieprecyzyjne sformułowania,
	W 2015 roku rozbudowane Centrum Terapii i Rehabilitacji zatrudni dodatkowo 10 osób personelu,	WO	Szt.	Dokumentacja beneficjentów	2	3	3	4	4	2	3	usu	Wskaźnik rezultatu,
	W 2015 roku Dom Seniora zabezpieczy 10 miejsc dla osób starszych,	WO	Szt.		3	3	3	4	4	3	3	mod	Proponowana zmiana na ocenę odczuć mieszkańców (ankieta), nie tylko ocena infrastruktury przeznaczonej dla osób starszych
	W 2015 roku pracę w Domu Seniora znajdą 2 osoby,	WO	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	1	3	3	4	4	3	3		
	Do 2015 roku zostanie wykonana dokumentacja Rozbudowy Centrum Terapii i Rehabilitacji Osób z Upośledzeniem Umysłowym,	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja beneficjentów	1	2	3	4	5	3	3	usu	Przedsięwzięcie rekomendowane powinno zostać określone w typach operacji w LSROR a nie we wskaźniku
	Do 2015 roku zostanie uruchomiony Dom Seniora	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja	2	3	3	1	5	3	3	Mod/usu	Doprecyzowanie pojęcia „uruchomienie”

				beneficjentów										
Cel szczegółowy V.1. Zachowanie rodzimej ichtiofauny Z. Szczecińskiego.	W 2015 roku akwen Zalewu Szczecińskiego zostanie wzbogacony narybkiem pochodzącym z mobilnych zestawów wylęgarnicznych w ilości 0,3 mln sztuk.	WO	Szt.	Dokumentacja OIRM Szczecin.	4	3	3	1	3	1	2	mod	Wskazanie zakresu „nie mniej” / „nie więcej” a nie konkretnej liczby, co nie pozostawia granicy manewru, co w przypadku realizacji wskaźnika na poziomie 0,2 mln sztuk = poziom wskaźnika 0%, wskaźnik zbyt szczegółowy	
	Do 2015 roku uruchomione zostaną 2 mobilne zestawy wylęgarniczne ukierunkowane na pozyskiwanie tarlaków z akwenu Z. Szczecińskiego i zarybianie podchowanim	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Informacje nadzoru weterynaryjnego, Dokumentacja OIRM Szczecin.	2	3	3	1	2	1	1	usu	Koszty pozyskania danych niewspółmierne do efektu pomiaru wskaźnika	
Cel szczegółowy V.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.	W 2015 roku w obszarze LSROR ilość oznakowanych pomników przyrody zwiększy się o 20%.	WO	Procent	Dokumentacja Urzędów Gmin, Informacje Konserwatora Przyrody	4	4	3	1	2	1	3	Mod	Wskaźnik rezultatu, Wskaźnik sprzeczny z wskaźnikiem poniżej, brak poziomu bazowego utrudnia pomiar wskaźnika	
	Do 2015 roku oznakowane zostaną pomniki przyrody na terenie Wyspy Wolin.	WR	?	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego, Dokumentacja Urzędów	4	4	1	1	2	3	5	Mod	Doprecyzowanie poziomu wskaźnika	

				Gmin.									
Cel szczegółowy V.3. Ochrona Obszaru Natura 2000.	W 2015 roku określony będzie w sposób niezależny od inwestora wpływ budowy i funkcjonowania Terminalu LNG na sferę życia biologicznego i efektywność rybacką w obszarze delty Świny i Zatoki Pomorskiej.	WO	Szt.	Dokumentacja konserwatora Przyrody. Dokumentacja LGR, Raport oddziaływania inwestycji pn. Terminal LNG w Świnoujściu na środowisko wodne i efektywność rybacką.	2	3	4	4	4	4	4	usu	Przedsięwzięcie rekomendowane powinno zostać określone w typach operacji w LSROR a nie we wskaźniku
	W 2015 roku skuteczniejsza ochrona szlaków tarliskowych i rejonu tarła spowoduje ograniczenie śmiertelności ryb wędrujących na tarło o 10% w stosunku do roku 2009.	WO	Procenty	Informacje z PZW Szczecin i Towarzystwa Przyjaciół Rzek	2	3	4	1	3	3	3	mod	Doprecyzowanie terminologii „skuteczna ochrona”
	Do 2015 roku zostanie zrealizowana ocena wpływu Terminalu LNG w Świnoujściu na życie biologiczne i efektywność rybacką w przyległych akwenach,	WR	Szt.	Iny i Gowienicy.	2	3	3	3	3	3	3	usu	Przedsięwzięcie rekomendowane powinno zostać określone w typach operacji w LSROR a nie we wskaźniku
	Do 2015 roku podjęta zostanie współpraca z PZW Szczecin i Towarzystwem Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy, skutkująca wzrostem ochrony tarlisk ryb łososiowatych przed	WR	Szt.		2	3	1	1	1	3	3	usu	Brak zdefiniowania kogo współpraca zostanie podjęta: rolnika, rybaka, innych organizacji pozarządowych poza LGR, LGR?
Cel szczegółowy V.4. Poprawa bezpieczeństwa szlaków wodnych i przystani.	W 2015 roku w zmodernizowanych przystaniach nastąpi wzrost cumujących jednostek o 20% w stosunku do roku	WO	Procenty	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja	3	4	4	1	1	1	4		

<p>Cel szczegółowy V.5. Ochrona przeciwpowodziowa.</p> <p>Cel szczegółowy V.6. Poprawa warunków naturalnego tarła ryb łososiowatych.</p>	2009.			beneficjenta									
	Do 2015 roku zostanie wykonane oznakowanie nawigacyjne podejścia do istniejącej przystani wodnej.	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	4	4	4	1	1	1	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku w przynajmniej 1 przystani zostanie zainstalowany system poboru wody i prądu przez cumujące jednostki,	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędów Gmin, Dokumentacja Urzędu Morskiego. Dokumentacja beneficjentów.	3	4	4	1	1	1	4	usu	Wskaźnik zbyt szczegółowy, Przedsięwzięcie rekomendowane powinno zostać określone w typach operacji w LSROR a nie we wskaźniku
	Do 2015 roku wykonane zostanie oświetlenie przynajmniej jednej przystani wodnej	WR	Szt.		5	4	4	1	1	1	4	Brak uwag	
	W 2015 roku obszar terenów zmeliorowanych zwiększy się o 5 ha.	WO	ha	Dokumentacja Urzędów Gmin.	5	4	2	2	1	1	3	Brak uwag	
	Do 2015 roku zrealizowane zostaną 2 operacje melioracji obszarów podtapianych.	WR	Szt.		5	4	2	2	1	1	3	usu	Zdefiniowanie pojęcia „obszar podtapiany”
	W 2015 roku ilość ryb łososiowatych osiągających tarlisko o obszarze LSROR wzrośnie o 10%.	WO	Procenty	Informacje PZW, Informacja Towarzystwa Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy.	4	4	4	3	1	1	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku wykonane zostanie udroźnienie dwóch cieków wodnych,	WR	Szt.	Dokumentacja Urzędu Marszałkowskiego,	4	4	4	3	1	1	4	Brak uwag	
	Do 2015 roku wykonana zostanie budowa dwóch	WR	Szt.	Dokumentacja	4	4	4	3	1	1	4	Brak uwag	

	nowych tarlisk,			PZW										
Cel szczegółowy VI.1. Szybkie osiągnięcie sprawności organizacyjnej, administracyjnej i merytorycznej LGR.	W 2015 roku znajomość zasad funkcjonowania Programu Operacyjnego „PO RYBY 2007-2013” wzrosnie o 50% w stosunku do 2009 r.	WO	Procenty	Badania własne LGR,	4	4	4	1	4	4	4	mod	Do doprecyzowania w badaniu ankietowym	
	Do 2015 roku z różnego rodzaju organizowanych przez LGR szkoleń, skorzysta 50 osób.	WR	Szt.	Dokumentacja LGR, Listy osób biorących udział w szkoleniach	4	4	4	4	4	4	4	Brak uwag		
Cel szczegółowy VI.2. Aktywizacja i współdziałanie lokalnych społeczności	W 2015 roku znajomość zasad i problemów funkcjonowania LGR „Zalew Szczeciński” wśród mieszkańców obszaru LSROR wzrosnie dwukrotnie w stosunku do 2009 r.	WO	Procenty	Dokumentacja Urzędów Gmin, Badania własne LGR.	4	4	4	1	4	4	4	Mod	Do doprecyzowania w badaniu ankietowym	
Cel szczegółowy VI.3. Promocja obszaru, sektora rybackiego, LGR i LSROR	Do 2015 roku LGR zrealizuje co najmniej 4 imprezy promocyjne,	WR	Szt.	Dokumentacja LGR	1	1	1	1	5	5	1	Usu		
	Do 2015 roku LGR opracuje i opublikuje 2 edycje materiałów promocyjno-informujących,	WR	Szt.		1	1	1	2	5	5	1	Usu		
	Do 2015 roku LGR na stronach internetowych i w lokalnych publikatorach umieszczać będzie bieżące informacje z działalności LGR,	WR	Szt.		1	1	1	1	5	5	1	Usu		
	Do 2015 roku LGR zrealizuje co najmniej 4 operacje wspierające edukację	WR	Szt.		1	1	1	1	5	5	1	usu		

<p>Cel szczegółowy VII.1.</p> <p>Wymiana informacji i doświadczeń dotyczących sektora rybackiego i obszarów zależnych od rybactwa</p>	ekologiczną													
	W 2015 roku w wyniku realizacji celów szczegółowych VII.1. i VII.2 z celu ogólnego VII. ustalone zostaną:	WO	Szt.		4	4	1	1	4	4	4	usu	Wskaźnik powiązany z innym wskaźnikiem i innym celem szczegółowym, wskaźnik nieprecyzyjny	
	- długookresowe zasady eksploatacji wód Zalewu Szczecińskiego przez rybaków polskich i niemieckich,													
	W 2015 roku w wyniku realizacji celów szczegółowych VII.1. i VII.2 z celu ogólnego VII. ustalone zostaną:	WO	Szt.,		4	4	1	4	4	4	4	usu	Wskaźnik rezultatu	
	normy zarybieniowe dla poszczególnych gatunków ryb o dużym znaczeniu gospodarczym,													
W 2015 roku w wyniku realizacji celów szczegółowych VII.1. i VII.2 z celu ogólnego VII. ustalone zostaną: zasady kontroli populacji kormorana czarnego	WO	Szt.		4	4	1	4	4	4	4	Usu	Wskaźnik rezultatu		
Do 2011 roku ustalone zostaną zasady i warunki realizacji wspólnych przedsięwzięć realizowanych przez LGR-y z	WR	Szt.		4	4	5	4	4	4	4	usu			